

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 22. kesäkuuta 2006 (30.10)
(OR. en)**

10810/06

RC 6

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	19. kesäkuuta 2006
Vastaanottaja:	Javier SOLANA, pääsihteeri, korkea edustaja
Asia:	Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2005 – Komission kertomus

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena komission asiakirja – SEC(2006)761 lopullinen.

Liite: SEC(2006)761 lopullinen

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 15.6.2006
SEC(2006)761 lopullinen

KOMISSION KERTOMUS

Kilpailupolitiikkaa koskeva kertomus 2005

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	7
I – Kilpailuoikeus – perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artikla	12
A – Lainsäädäntö sekä tulkinta- ja menettelysäännöt	12
1. Määräävän aseman väärinkäyttö	12
2. Sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat	13
2.1. Liikenteen ryhmäpoikkeusasetukset	13
2.1.1. Meriliikenne	13
2.1.2. Lentoliikenne	14
2.2. Moottoriajoneuvojen jakelua koskeva ryhmäpoikkeusasetus	15
3. Menettelysäännöt	16
3.1. Asiakirjojen saatavuus	16
3.2. Markkinatietojen ja kantelujen käsittely	17
Tietolehti 1: EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artikla: yhteisön etu tutkittaessa rikkomista koskevia väitteitä ja painopisteiden asettaminen	18
4. EU:n lainsäädännön tarkasteleminen kilpailun kannalta	20
5. Vihreä kirja yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvista vahingonkorvauskanteista	21
B – EY:n perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artiklan soveltaminen	23
1. Energia, perusteollisuuden alat, kemikaalit ja farmaseuttiset valmisteet	23
1.1. Energia	23
1.2. Perusteollisuus	29
1.3. Kemikaalit	30
1.4. Farmaseuttiset tuotteet	30
Tietolehti 2: AstraZeneca: hallintomenettelyiden väärinkäyttö farmaseuttisten tuotteiden alalla	31
2. Tiedotus-, viestintä- ja media-ala	32
2.1. Sähköinen viestintä ja postipalvelut	32
2.2. Tiedotusvälineet	38
2.3. Tietoteollisuus, Internet ja viihde-elektroniikka	41
3. Palvelut	42

3.1.	Rahoituspalvelut	42
3.2.	Liikenne.....	45
3.2.1.	Lentoliikenne.....	45
3.2.2.	Sisämaan liikenne	47
3.3.	Kauppa, jakelu ja muut palvelut	47
3.3.1.	Ammatilliset palvelut.....	47
3.3.2.	Jätehuolto	49
4.	Teollisuus, kulutushyödykkeet ja tehdasteollisuus.....	50
4.1.	Kulutushyödykkeet ja elintarvikkeet	50
4.2.	Mekaaninen ja muu tehdasteollisuus liikennevälineet mukaan luettuina	52
5.	Kartellit	56
5.1.	Yleiskatsaus kartellipolitiikan kehitysnäkymiin.....	56
5.1.1.	Uusi linja	56
5.1.2.	Sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskeva komission ohjelma	57
5.2.	Tapaukset	59
C – Euroopan kilpailuviranomaisten verkosto: katsaus yhteistyöhön.....		63
1.	Yleiskatsaus.....	63
1.1.	Yhteistyö poliittisten kysymysten alalla	63
1.2.	Kansallisen lainsäädännön mukauttaminen pyrittäessä varmistamaan kansallisten kilpailuviranomaisten toteuttaman täytäntöönpanon tehokkuus	64
1.3.	Yhteistyö yksittäistapauksissa	64
2.	EU:n kilpailusääntöjen soveltaminen kansallisissa tuomioistuimissa EU:n alueella: kertomus asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan soveltamisesta	67
2.1.	Avunanto tiedotuksen tai lausunnon muodossa	67
2.2.	Kansallisten tuomioistuinten tuomiot	68
2.3.	<i>Amicus curiae</i> -menettelyt.....	68
2.4.	Kansallisille tuomareille EU:n kilpailuoikeuteen tutustumiseksi järjestetyn koulutuksen rahoitus	68
2.5.	Tiivistelmät lausunnoista, jotka komissio on antanut asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti	69
3.	Kilpailuviranomaisten verkoston yhteistyö eri aloilla	71
D – Tuomioistuimissa käsitellyjä asioita		74

E – Tilastot.....	81
II – Yrityskeskittymien valvonta.....	84
A – Lainsäädäntö ja tulkintasäännöt.....	85
1. Korjaustoimenpiteitä koskeva tutkimus.....	85
2. Yrityskeskittymistä luopumista koskevat uudet ohjeet.....	87
3. Yksinkertaistettu yrityskeskittymien käsittelypaikan siirtämisjärjestelmä – kokemukset vuodelta 2005.....	88
3.1. Tilastokatsaus	88
3.2. Käytännön seikkoja ennen ilmoituksen tekemistä tapahtuvasta käsittelypaikan siirtämisestä.....	89
B – Komission päätökset	90
1. Sulautuma-asetuksen 8 artiklan nojalla tehdyt päätökset	90
2. Sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 6 artiklan 2 kohdan nojalla tehdyt päätökset	95
3. Siirrot	99
4. Peruutetut ilmoitukset / keskeytetyt toimenpiteet	104
C – Tuomioistuimissa käsiteltyjä asioita	107
D – Tilastot	113
III – Valtiontukien valvonta.....	115
A – Lainsäädäntö ja tulkintasäännöt.....	115
1. Asetukset, suuntaviivat ja tiedonannot	115
1.1. Valtiontuen toimintasuunnitelma	115
Tietolehti 3: Valtiontuen toimintasuunnitelma	115
1.2. Kansallisia alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007–2013	116
1.3. T&K-työn ja innovaatiotoiminnan tulevat puitteet.....	118
1.4. Tiedonanto vientiluottovakuutuksiin myönnettävästä valtiontuesta	119
1.5. Ympäristönsuojelutukea koskevien suuntaviivojen tarkistaminen.....	120
1.6. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut	120
Tietolehti 4: Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut	120
2. Maatalous	122
2.1. Uudet valtiontukea koskevat vuosikertomukset.....	122

2.2.	Avoimuus	122
3.	Kivihiiliteollisuus	123
4.	Liikenne.....	123
5.	Avoimuus	124
6.	Laajentuminen	125
6.1.	Voimassa olevat tuet uusissa jäsenvaltioissa.....	125
6.2.	Bulgarian ja Romanian liittyminen.....	126
B –	Tapaukset.....	127
1.	Pelastamis- ja rakenneuudistustuki.....	127
1.1.	Pelastamistuki.....	127
1.2.	Rakenneuudistustuki.....	128
2.	Laivanrakennus.....	133
3.	Teräs.....	136
4.	Yleisradiotoiminta, laajakaista ja elokuvateollisuus.....	138
5.	Pankkitoiminta.....	142
6.	Aluetuki.....	143
7.	Tutkimus- ja kehittämistuki sekä innovaatiotuki.....	146
8.	Ympäristöön ja energiansäästöön liittyvät tuet	150
9.	Koulutus- ja työllisyystuki sekä tuki pienille ja keskisuurille yrityksille	153
10.	Verotuet.....	155
11.	Luonnonmullistusten aiheuttamien vahinkojen korjaamiseen tarkoitettu tuki.....	160
12.	Muut: terveys, postipalvelut, puolustus	161
13.	Maatalous	162
14.	Kalastusala.....	166
15.	Kivihiiliteollisuus	167
16.	Liikenne.....	168
16.1.	Rautatieliikenne	168
16.2.	Yhdistetyt kuljetukset	168
16.3.	Maantieliikenne	169
16.4.	Lentoliikenne.....	169

C – Valtiontukipäätösten täytäntöönpano.....	172
1. Johdanto	172
2. Yksittäiset asiat.....	173
D – Tuomioistuimissa käsitellyt asioita.....	175
E – Tilastot.....	181
IV – Kansainvälinen toiminta	183
A – Laajentuminen ja Länsi-Balkanin maat	183
B – Kahdenvälinen yhteistyö	184
1. Johdanto	184
2. Yhdysvaltojen, Kanadan ja Japanin kanssa tehdyt sopimukset.....	184
3. Yhteistyö muiden maiden ja alueiden kanssa.....	188
C – Monenvälinen yhteistyö	190
1. Kansainvälinen kilpailuviranomaisverkko.....	190
2. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD).....	192
V – Vuoden 2006 näkymät	196
1. Kilpailunrajoitukset	196
2. Yrityskeskittymät.....	197
3. Valtiontuet.....	197
4. Kansainvälinen toiminta.....	198
Liite – Kertomuksessa käsitellyt asiat	199
1. EY:n perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artikla	199
2. Yrityskeskittymien valvonta.....	201
3. Valtiontuki.....	202

Johdanto

KILPAILUN PÄÄOSASTON PÄÄJOHTAJAN JOHDANTO

Kilpailun pääosasto edistyi vuonna 2005 huomattavasti kilpailusääntöjen tehokkaammassa ja kohdennetummassa soveltamisessa kaikilla toiminta-aloillaan.

Tähän sisältyi valtiontuen toimintasuunnitelma, joka on kauaskantoinen uudistuskokonaisuus. Sen tarkoituksena on saada aikaan keskitetyimmät valtiontukisäännöt ja edistää paremmin kohdennettua tukea, jota voidaan myöntää esimerkiksi innovointiin, riskipääomaan sekä tutkimus- ja kehitystyöhön. Valtiontuen toimintasuunnitelman perimmäisenä tavoitteena on parantaa valtiontukien valvonnan ennustettavuutta, taloudellisia tuloksia ja hallinnointia. Valtiontukien valvonnan osana käsiteltyjen asioiden määrä kasvoi huomattavasti. Vuonna 2005 kirjattiin 676 uutta asiaa (8 prosentin lisäys edelliseen vuoteen verrattuna).

Kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa kilpailun pääosasto asetti etusijalle kartellien paljastamisen ja hajottamisen sekä sanktioiden määräämisen niistä, sillä kartellit ovat kilpailunvastaisen käyttäytymisen haitallisin muoto. Kartellit nostavat keinotekoisesti tavaroiden ja palvelujen hintoja, vähentävät tarjontaa ja haittaavat innovointia (sen vuoksi kuluttajat joutuvat maksamaan heikommasta laadusta enemmän). Lisäksi ne voivat nostaa merkittävästi eurooppalaisten yritysten tuotantopanostuskustannuksia. Komission sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevan ohjelman menestys on rohkaiseva merkki toimintapolitiikkamme tehokkuudesta, sillä ohjelman johdosta kartellitutkimusten lukumäärä on kasvanut. Komissio teki vuonna 2005 viisi kartelleja koskevaa kielteistä päätöstä, joissa määrättyjen sakkojen yhteismäärä oli 683,029 miljoonaa euroa. Kartellien torjumisen vahvistamiseksi kilpailun pääosastoon perustettiin vuonna 2005 erityinen kartelleja käsittelevä linja.

Muulle kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa koskevalle toiminnalle on ominaista keskittyminen entistä enemmän asioihin, joihin liittyy kuluttajien kannalta haitallisimpia menettelytapoja. Esimerkkinä voidaan mainita komission AstraZenecalle määräämät sanktiot tämän käytettyä väärin sääntelyjärjestelmää voidakseen viivyttää erittäin suositun Losec-tuotteensa kanssa kilpailevien geneeristen lääkkeiden tuloa markkinoille. Rikkomisesta johtuvan muodollisen menettelyn lisäksi komissio käytti hyväkseen myös asetuksen (EY) N:o 1/2003 tarjoamaa uutta mahdollisuutta hankkia yrityksiltä sitoumuksia kilpailuongelmien ratkaisemiseksi. Näin tapahtui esimerkiksi Coca-Colan kaupallista politiikkaa koskevassa asiassa.

Asetuksen (EY) N:o 1/2003 täytäntöönpanon merkkipaalu oli kahden alakohtaisen tutkinnan aloittaminen 17 artiklan nojalla. Näistä toinen koski rahoituspalveluja ja toinen energia-alaa (kaasu ja sähkö). Molemmat asiat ovat avainasemassa komission kasvua ja työllisyyttä koskevan laajemman poliittisen tavoitteen saavuttamisessa. Kyseisillä alakohtaisilla tutkinnoilla komissio täytti sitoumuksensa harjoittaa asetuksen täytäntöönpanossa ennakoivampaa ja taloudellisiin näkökohtiin perustuvaa lähestymistapaa. Komissio käyttää tutkintojen tuloksia määrittäessään, ovatko täytäntöönpano- ja sääntelytoimet tarpeen näillä aloilla, ja jos ovat, minkälaisia toimia tarvitaan varmistamaan sisämarkkinoiden sujuva toiminta. Alakohtaisten tutkintojen tulosten analysointi ja asianmukaiset jatkotoimet ovat kilpailun pääosaston tärkeimmät tehtävät vuonna 2006 ja sen jälkeen.

Yrityskeskittymiin liittyvät täytäntöönpanotoimet lisääntyivät vuonna 2005 yrityskeskittymien ja yrityskauppojen tämänhetkisen yleisen kasvusuuntauksen johdosta. Yrityskeskittymiä ilmoitettiin 313 eli 25 prosenttia enemmän kuin vuonna 2004. Kilpailun pääosaston tutkimukset pohjautuvat entistä tarkempaan asiaseikkojen selvittämiseen. Toiminnassa keskitytään havaitsemaan kilpailuongelmat, jotka perustuvat ensiluokkaiseen taloudelliseen analyysiin ja tosiseikkoihin. Huomiota kiinnitettiin erityisesti yrityskeskittymiin, jotka saattavat estää EU:n markkinoiden vapauttamista koskevien tavoitteiden saavuttamisen.

EU:n kilpailusääntöjen vaikuttavuuden parantaminen oli yksi uudistamisen keskeisistä tavoitteista. Se voidaan saavuttaa vain varmistamalla Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston (ECN) moitteeton toiminta. Tämän verkoston toimintaan osallistuvat sekä komissio että jäsenvaltioiden kansalliset kilpailuviranomaiset. Sen päätavoitteena on varmistaa EU:n kilpailusääntöjen johdonmukainen ja yhtenäinen soveltaminen laajentuneessa EU:ssa. Tässä yhteydessä komissiolle ilmoitettiin asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 4 kohdan perusteella lähes 80 asiasta, joissa kansallinen kilpailuviranomainen aikoi tehdä perustamissopimuksen 81 ja/tai 82 artiklan mukaisen päätöksen.

Kilpailun pääosastolla on tietoyhteiskunnan pääosaston kanssa keskeinen rooli komission vuonna 2002 antaman uuden sähköisen viestinnän sääntelykehiksen täytäntöönpanossa. Sääntelykehys perustuu EU:n kilpailuoikeuden periaatteisiin. Sääntelykehiksen mukaan kilpailun pääosasto vastaa yhdessä tietoyhteiskunnan pääosaston kanssa kansallisten sääntelyviranomaisten tekemien ilmoitusten tarkastelusta silloin, kun ilmoitukset koskevat sähköisen viestinnän markkinoiden sääntelytoimenpiteitä. Vuonna 2005 käsiteltiin 201 tällaista ilmoitusta (yli kaksi kertaa niin paljon kuin vuonna 2004: 89). Tällaisia ilmoituksia koskevien komission päätösten määrä (117) oli vuonna 2005 lähes kaksinkertainen verrattuna vuoteen 2004 (64).

Komissio otti vuonna 2005 tärkeän askeleen varmistakseen kilpailun alalla tekemiensä päätösten tehokkaan täytäntöönpanon aloittamalla joulukuussa muodollisen menettelyn Microsoftia vastaan, koska Microsoft ei ollut noudattanut komission päätöstä. Valtiontukien alalla vuoden 2000 ja vuoden 2005 puolivälin välisenä aikana tehtyjen päätösten nojalla takaisinperittävän sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen määrä on alentunut: yhteensä 9,4 miljardista eurosta 7,9 miljardia euroa oli peritty takaisin kesäkuun 2005 loppuun mennessä.

Valtiontuen toimintasuunnitelman lisäksi kilpailun pääosasto edistyi merkittävästi kunnianhimoisessa kilpailupolitiikan tarkistusprosessissaan, jonka tavoitteena on laajentaa kilpailua koskevaa täytäntöönpanoa EU:n kilpailusääntöjen vaikuttavuuden parantamiseksi ja kilpailukyvyn edistämiseksi. Kilpailun pääosaston neuvotteluasiakirja perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisesta asioihin, jotka koskevat kilpailijoiden markkinoilta sulkemiseen perustuvaa markkina-aseman väärinkäyttöä, ja vahingonkorvausvaatimuksia koskevan vihreän kirjan antaminen vahvistavat EU:n kilpailukulttuuria. Komissio ehdotti myös, että EU:n kilpailusääntöihin sisältyvästä rajoittavista liiketoimintakäytäntöistä koskevasta kiellosta linjakonferensseille myönnetty ryhmäpoikkeus kumottaisiin. Poikkeuksen kumoaminen hyödyttää vientitoiminnan harjoittajia EU:ssa alentamalla kuljetushintoja samalla kun luotettavat palvelut säilytetään. Tämä parantaa EU:n teollisuuden kilpailukykyä.

Kilpailun pääosasto sijoitti vuonna 2005 myös huomattavasti voimavaroja parempien sääntelyaloitteiden tukemiseen. Tähän sisältyi erityisesti uusien aloitteiden tarkastelu niiden myönteisten kilpailuvaikutusten arvioimiseksi jäsenvaltioissa. Yhdessä kilpailun pääosaston oman toimintapoliittisen kehitystyön kanssa näillä toimilla parannettiin kilpailusääntöjen vaikuttavuutta sekä avoimuutta ja ennustettavuutta liike-elämän ja kuluttajien kannalta.

Vuonna 2005 edistyttiin kaiken kaikkiaan merkittävästi kilpailuoikeutta ja yrityskeskittymiä koskevan uudistetun järjestelmän vahvistamisessa sekä valtiontukien kauaskantoisessa uudistamisessa. Vuosi merkitsi myös huomattavaa edistymistä enemmän vaikutuksiin keskittyvän ja taloudellisiin näkökohtiin perustuvan kilpailuongelmia koskevan lähestymistavan täytäntöönpanossa monien nykyisin käytössä olevien välineiden osalta. Kilpailun pääosasto käynnisti vuonna 2005 uusia tärkeitä hankkeita (erityisesti alakohtaisia tutkintoja), joiden tulokset johtavat uusiin aloitteisiin ja/tai täytäntöönpanotoimiin tulevana vuosina. Nämä hankkeet hyödyttävät EU:n kuluttajia – sekä yksilöitä että yrityksiä – ja edistävät EU:n kilpailukykyä.

KUULEMISMENETTELYSTÄ VASTAAVAN NEUVONANTAJAN TOIMINTA

Komissio perusti kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan viran, jotta kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevia hallinnollisia menettelyjä hoitaisi riippumaton, kilpailuasioissa kokenut henkilö. Kyseisen henkilön on oltava moraaliltaan moitteeton, jotta hän voi omalta osaltaan vaikuttaa menettelyjen objektiivisuuteen, avoimuuteen ja tehokkuuteen. Kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja suorittaa tämän tehtävän toimivaltuuksiensa mukaisesti.

Luottamuksellisuus vastaan oikeus tutustua asiakirja-aineistoon sovellettaessa tiedonantoa menettelysäännöistä käsiteltäessä pyyntöjä saada tutustua asiakirjoihin

Asiakirja-aineistoon tutustumiseen liittyi vaikeita kysymyksiä useissa vuonna 2005 käsitellyissä asioissa. Eräissä asioissa, joissa asiakirja-aineisto sisälsi tuhansia asiakirjoja, joiden luottamuksellisuus oli kohtuullisesti perusteltu, aineistoon tutustumista koskevat pyynnot johtivat menettelyn viivästymiseen. Koska jokaisen asiakirjan kohdalla on harkittava, onko puolustautumisoikeuden vuoksi tarvittava mahdollisuus tutustua asiakirja-aineistoon luottamuksellisuutta tärkeämpi, asiakirja-aineistoon tutustumisen perusteellinen valmistelu on olennaista oikea-aikaisen menettelyn kannalta.

Kaikkien menettelyyn osallistuvien edun mukaista on se, että menettely etenee nopeasti ja viivytyksettä. Näin ollen tietoja antavien tahojen ja niiden, jotka pyytävät saada tutustua luottamuksellisiin tietoihin, olisi noudatettava luottamuksellisuutta koskevia peruseräitä. Erityisesti on todettava seuraavaa:

- Tietoja antavien olisi toimitettava luottamuksellisuutta koskevat pyynnot, jotka on perusteltu riittävästi ja jotka rajoittuvat tiettyihin kappaleisiin, joihin voidaan kohtuudella todeta liittyvän riski vakavasta haitasta. Tietoja antavan olisi toimitettava julkinen versio tiedoista ja sisällytettävä siihen lyhyt kuvaus poistetuista tiedoista. On tärkeää, että julkiset toisinnot ja poistettujen tietojen kuvaukset laaditaan niin, että kaikki osapuolet, joilla on oikeus tutustua asiakirja-aineistoon, voivat päätellä, onko poistettu tieto todennäköisesti olennainen niiden puolustuksen kannalta ja onko niillä sen vuoksi riittävät perusteet pyytää komissiota myöntämään oikeus tutustua kyseisiin tietoihin.

- Osapuolten, jotka pyytävät lupaa saada tutustua luottamuksellisiin tietoihin, olisi toimitettava yksityiskohtaiset perustellut pyynnot, jotka selvästi osoittavat, että tietyt asiakirjat ovat olennaisia puolustautumisoikeuden kannalta.

Kuulemismenettelystä vastaavien neuvonantajien päätökset

Asiakirja-aineistoon tutustumista koskevia pyyntöjä käsitellessään kuulemismenettelystä vastaavat neuvonantajat tekivät toimivaltuuksistaan tehdyn komission päätöksen 8 artiklan nojalla 13 päätöstä seitsemässä vuonna 2005 käsitellyssä asiassa. Kyseisen 8 artiklan mukaan osapuolet voivat pyytää oikeutta tutustua asiakirjoihin, jos ne katsovat tarvitsevänsä niitä voidakseen tehokkaasti käyttää oikeuttaan tulla kuulluiksi ja jos asiakirjoja ei ole annettu niiden käyttöön luottamuksellisuuden vuoksi. Kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja voi evätä oikeuden tutustua asiakirjoihin tai myöntää oikeuden tutustua niihin kokonaan tai osittain.

Kuulemismenettelystä vastaavien neuvonantajien ei tarvinnut tehdä vuonna 2005 yhtään 9 artiklan mukaista päätöstä. Tämän 9 artiklan mukaan kuulemismenettelystä vastaavat neuvonantajat voivat päättää, että komissio voi paljastaa tiedot, vaikka yritys vastustaisi tietojen antamista, jos he katsovat, että tiedot eivät ole suojattuja, tai jos tietojen paljastamisesta aiheutuva hyöty on paljastamisesta aiheutuvaa haittaa suurempi. Tällaisesta päätöksestä voidaan valittaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimiin. Prosessia kutsutaan yleisesti Akzo-menettelyksi.

Monimutkaisen menettelyn välttämiseksi kuulemismenettelystä vastaavat neuvonantajat ovat ottaneet käyttöön tavan lähettää ns. 9 artiklaa edeltäviä kirjeitä. Näissä kirjeissä yrityksille ilmoitetaan kuulemismenettelystä vastaavien neuvonantajien alustavasta kannasta ennen 9 artiklan mukaisen lopullisen ja oikeudellisesti sitovan päätöksen tekemistä. Vuonna 2005 lähetettiin useita tällaisia kirjeitä.

Asiakirja-aineiston laajuus

Vuoden 2005 aikana kuulemismenettelystä vastaavat neuvonantajat katsoivat, että osapuolilla pitäisi olla oikeuskäytännön mukaisesti oikeus tutustua pyynnöstä kaikkiin asiakirjoihin, jotka objektiivisesti liittyvät väitettyyn rikkomiseen, ottaen huomioon tavanomaiset luottamuksellisuuteen perustuvat poikkeukset tai asiakirjojen sisäinen luonne. Komission yksiköillä on kuitenkin jonkin verran harkintavaltaa yhdistää tutkimukset, joiden ne katsovat liittyvän riittävissä määrin yhteen. Komission yksiköt voivat päättää objektiivisista syistä, että tutkittavan kilpailunvastaisen käyttäytymisen kattava ja perusteellinen analyysi edellyttää toisten tuote- tai maantieteellisten markkinoiden selvittämistä samaan aikaan.

Kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan kertomukset ja suulliset kuulemiset

Kuulemismenettelystä vastaavat neuvonantajat laativat väli- ja/tai loppukertomukset kolmessa yrityskeskittymäasiassa ja kahdessatoista kilpailunrajoituksia koskevassa asiassa vuonna 2005. Eräissä asioissa kuuleminen oli järjestetty vuonna 2004. Suullista kuulemistä pyydettiin kahdeksassa kilpailunrajoituksia koskevassa asiassa vuonna 2005. Yrityskeskittymäasioissa ei järjestetty suullisia kuulemisia. Suullisen kuulemisen suosion väheneminen yrityskeskittymäasioissa saattaa johtua osapuolten halusta käyttää rajallinen aika korjaustoimenpiteistä käytäviin neuvotteluihin sen sijaan, että ne kyseenalaistaisivat komission arvion suuremman yleisön edessä. Tähän yleisöönhän saattaa kuulua yrityskeskittymään vihamielisesti suhtautuvien yritysten edustajia.

Suullisia lausuntoja koskeva menettely

Vuonna 2005 otettiin käyttöön uusi menettely, jonka tarkoituksena on varmistaa, että yritykset, jotka haluavat tehdä komission kanssa yhteistyötä sakoista vapauttamisesta tai sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon mukaisesti, eivät luovu yhteistyöstä sen vuoksi, että ne joutuvat yksityisoikeudelliseen vahingonkorvausmenettelyyn EU:n ulkopuolisilla lainkäyttöalueilla. Tämä merkitsee sitä, että epäillyn kartellin muilla jäsenillä ei ole oikeutta tutustua yrityslausuntoihin tavalliseen tapaan (ts. CD-ROMilla tai DVD:llä tai paperiversiona). Osapuolet voivat kuitenkin tehdä muistiinpanoja sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä hakevan yrityksen lausunnoista tehdyistä tallenteista.

I – Kilpailuoikeus – perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artikla

A – LAINSÄÄDÄNTÖ SEKÄ TULKINTA- JA MENETTELYSÄÄNNÖT

1. MÄÄRÄÄVÄN ASEMAN VÄÄRINKÄYTTÖ

1. Kilpailun pääosasto julkaisi 19. joulukuuta keskusteluasiakirjan EU:n kilpailusääntöjen soveltamisesta määräävän aseman väärinkäyttöön (perustamissopimuksen 82 artikla)¹. Keskusteluasiakirjan tarkoituksena on edistää keskustelua siitä, kuinka EU:n markkinoita voidaan parhaiten suojella määräävässä asemassa olevien yritysten käytännöltä sulkea kilpailijat markkinoilta. Tällainen käytäntö todennäköisesti rajoittaa markkinoilla jäljellä olevaa kilpailupainetta. Asiakirjassa ehdotetaan puitteita perustamissopimuksen 82 artiklan jatkuvalle, tiukalle täytäntöönpanolle. Se perustuu viime aikoina käsiteltyjen asioiden taloudelliseen analyysiin ja siinä esitellään menetelmiä, joiden avulla voidaan mahdollisesti arvioida eräitä kaikkein yleisimpiä kilpailusääntöjen rikkomistapoja, kuten saalistushinnoittelua, yhden tuotemerkin määräämistä, tuotteiden sidontaa ja toimitusten epäämistä. Komissio tarkastelee vuonna 2006 muita kilpailusääntöjen vastaisia käytäntöjä, kuten syrjintää ja markkinavoiman hyväksikäyttöä. Kilpailun pääosasto on pyytänyt kommentteja mainitusta keskusteluasiakirjasta 31. maaliskuuta 2006 mennessä.
2. Perustamissopimuksen 82 artiklassa kielletään määräävän markkina-aseman väärinkäyttö. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö jaetaan tavallisesti sellaiseen, jossa kilpailijat suljetaan markkinoilta, ja sellaiseen, jossa määräävässä asemassa oleva yritys käyttää markkinavoimaansa esimerkiksi veloittamalla kohtuuttomia hintoja. Keskusteluasiakirjassa käsitellään ainoastaan kilpailijoiden sulkemista markkinoilta.
3. Asiakirjassa kuvaillaan yleisiä puitteita määräävässä asemassa olevan yrityksen markkinoilta sulkevan käytännön analysointia varten. Kun markkinoilla on määräävässä asemassa oleva yritys, kilpailu markkinoilla on heikkoa. Kilpailusääntöjen tavoitteena on tämän vuoksi estää määräävässä asemassa olevaa yritystä toimimasta tavalla, joka saattaa heikentää kilpailua entisestään ja aiheuttaa haittaa kuluttajille joko lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. Hinnoittelua, kuten alennuksia, koskevien käytäntöjen osalta asiakirjassa tarkastellaan, olisiko kilpailusääntöjen vastaiseksi katsottava ainoastaan sellainen käytäntö, joka saattaa johtaa yhtä tehokkaasti toimivien kilpailijoiden sulkemiseen markkinoilta. Lisäksi asiakirjassa pohditaan, olisiko tehokkuusedut otettava huomioon perustamissopimuksen 82 artiklan perusteella ja jos olisi, niin miten. Jos ne otetaan huomioon, väitettyjen tehokkuusetujen olisi oltava suuremmat kuin kyseisen käytännön rajoittava vaikutus.

¹ http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/article_82_review.html

4. Kilpailun pääosasto kuulee parhaillaan laajasti eri osapuolia keskusteluasiakirjan tiimoilta. Se on jo keskustellut asiakirjasta Euroopan kilpailuviranomaisten verkostossa ja on nyt aloittanut yleisön kuulemisen. Kuulemisprosessin osana komissio järjestää keväällä 2006 julkisen kuulemisen määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä ja erityisesti keskusteluasiakirjassa ehdotetuista puitteista.

2. SOPIMUKSET JA YHDENMUKAISTETUT MENETTELYTAVAT

2.1. Liikenteen ryhmäpoikkeusasetukset

2.1.1. Meriliikenne

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4056/86 kumoaminen – linjakonferenssien ryhmäpoikkeus

5. Komissio teki 14. joulukuuta ehdotuksen² perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan yksityiskohtaisesta soveltamisesta meriliikenteeseen annetun asetuksen (ETY) N:o 4056/86³ kumoamista koskevaksi neuvoston asetukseksi. Neuvosto tekee ehdotuksesta päätöksen määränemmistöllä kuultuaan ensin Euroopan parlamenttia.
6. Tavoitteena on lopettaa linjakonferenssien ryhmäpoikkeus, jonka johdosta konferenssiin osallistuvat varustamot voivat sopia rahtihinnoista ja säännellä kapasiteettia. Kolme vuotta kestäneen tarkistusprosessin jälkeen tehdystä asetuksen vaikutuksia koskevasta arvioinnista ilmenee, että linjakonferenssit eivät täytä perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdassa määrättyä neljää kumulatiivista edellytystä ja että ryhmäpoikkeuksen kumoaminen alentaa todennäköisesti kuljetushintoja samalla kun säilytetään luotettavat palvelut. Lisäksi parannetaan Euroopan teollisuuden ja varsinkin vientitoimintaa harjoittavien yritysten kilpailukykyä. Ehdotuksen mukaan linjakonferenssien ryhmäpoikkeusta koskeviin määräyksiin sovellettaisiin kahden vuoden siirtymäaikaa sen jälkeen kun neuvosto on antanut asetuksen.
7. Ehdotuksen tarkoituksena on myös muuttaa neuvoston asetusta (EY) N:o 1/2003⁴ lisäämällä kabotaasi- ja hakurahtipalvelut sen soveltamisalaan. Näin kaikkeen taloudelliseen toimintaan sovellettaisiin samoja yleisiä kilpailualan täytäntöönpanosääntöjä.
8. Vapaaseen kilpailuun siirtymisen helpottamiseksi komissio aikoo antaa meriliikenteen kilpailua koskevat suuntaviivat vuonna 2007.

² Ehdotus neuvoston asetukseksi perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan yksityiskohtaisesta soveltamisesta meriliikenteeseen annetun asetuksen (ETY) N:o 4056/86 kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1/2003 muuttamisesta kabotaasipalvelujen ja kansainvälisten hakurahtipalvelujen lisäämiseksi sen soveltamisalaan (KOM(2005) 651).

³ EYVL L 378, 31.12.1986, s. 24.

⁴ Neuvoston asetusta (EY) N:o 1/2003, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta (EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1).

Komission asetuksen (EY) N:o 823/2000 muuttaminen ja voimassaoloajan pidentäminen – konsortioiden ryhmäpoikkeusasetus

9. Komissio antoi 20. huhtikuuta asetuksen (EY) N:o 611/2005⁵ linjaliikennettä harjoittavista konsortioista annetun ryhmäpoikkeusasetuksen muuttamisesta. Sillä jatketaan komission asetuksen (EY) N:o 823/2000 voimassaoloa 25. huhtikuuta 2010 saakka ja tehdään kaksi pientä muutosta. Muutosten johdosta konsortion jäsen voi vetäytyä konsortiosopimuksesta ilman taloudellista seuraamusta sopimuksen voimaantulopäivästä alkavan korkeintaan 24 kuukauden ajanjakson jälkeen eli kuusi kuukautta myöhemmin edelliseen järjestelmään verrattuna. Tätä aikaa sovelletaan vastedes myös silloin, kun voimassa olevan sopimuksen osapuolet ovat sopineet tekevänsä merkittävän uuden investoinnin konsortion tarjoamiin merikuljetuspalveluihin. Investoinnin on muodostettava vähintään puolet konsortion jäsenten kokonaisinvestoinnista. Lisäksi asetuksella on muutettu yhtä poikkeuksen perusedellytyksistä eli konsortiossa käytävän todellisen hintakilpailun olemassaoloa: yksittäiset luottamukselliset sopimukset voidaan nyt ottaa huomioon tällaisen kilpailun olemassaolon osoittamiseksi.
10. Konsortioiden ryhmäpoikkeus liittyy läheisesti linjakonferenssien ryhmäpoikkeukseen (neuvoston asetus (ETY) N:o 4056/86). Näiden kahden ryhmäpoikkeuksen läheisen yhteyden vuoksi komissio katsoi, että konsortioita koskevaan ryhmäpoikkeukseen ei tarvitse eikä ole aiheellista tehdä merkittäviä muutoksia ennen kuin neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4056/86 tarkistus on saatettu loppuun.

2.1.2. Lentoliikenne

Komission ryhmäpoikkeusasetuksen (ETY) N:o 1617/93 korvaaminen

11. Komissio jatkoi vuonna 2004 aloitettua komission asetuksen (ETY) N:o 1617/93⁶ tarkistusta koskevaa kuulemismenettelyä julkaisemalla 2. maaliskuuta asiakirjan, jossa tarkastellaan kuulemismenettelyn aikana saatuja lausuntoja.
12. Komissio antoi 15. marraskuuta alustavan luonnoksen ryhmäpoikkeusasetukseksi, jonka tarkoituksena on korvata komission asetus (ETY) N:o 1617/93. Luonnoksesta on tarkoitus keskustella kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevässä neuvoa-antavassa komiteassa. Ryhmäpoikkeusasetuksen alustavassa luonnoksessa säädetään, että:
- yhteisön sisäisen lentoliikenteen matkustajakuljetusten maksuista käytäviin neuvotteluihin sovellettaisiin ryhmäpoikkeusta 31. joulukuuta 2006 saakka; poikkeusta ei jatkettaisi kyseisen päivämäärän jälkeen;

⁵ EUVL L 101, 21.4.2005, s. 10.

⁶ Komission asetus (ETY) N:o 1617/93, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1993, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta aikataulujen yhteistä suunnittelua ja yhteensovittamista, yhteisen lentoliikenteen harjoittamista, neuvotteluja säännöllisen lentoliikenteen matkustaja- ja rahtimaksuista sekä lähtö- ja saapumisaikojen jakamista lentoasemilla koskevien sopimusten, päätösten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin (EYVL L 155, 26.6.1993, s. 18). Asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla.

- lähtö- ja saapumisaikojen jakamista ja lentokenttien aikataulujen laatimista koskeviin neuvotteluihin sovellettaisiin ryhmäpoikkeusta 31. joulukuuta 2006 saakka; poikkeusta ei jatkettaisi kyseisen päivämäärän jälkeen;
 - yhteisön ja kolmansien maiden välisten matkustajalentopalveluiden maksuja koskeviin neuvotteluihin sovellettaisiin ryhmäpoikkeusta 31. joulukuuta 2008 saakka; edellytyksenä olisi kuitenkin tietojen raportoiminen.
13. Uuden ryhmäpoikkeusasetuksen valmistelun rinnalla komission yksiköt ovat neuvotelleet IATA:n ja useiden lentoyhtiöiden kanssa interline-sopimusten tulevaisuudesta.

2.2. Moottoriajoneuvojen jakelua koskeva ryhmäpoikkeusasetus

Moottoriajoneuvojen jakelusopimuksiin sisältyvät sijaintipaikkaa koskevat lausekkeet eivät enää kuulu ryhmäpoikkeuksen piiriin

14. Moottoriajoneuvojen jakeluun sovellettavien kilpailusääntöjen uudistuksen viimeinen osa tuli voimaan 1. lokakuuta: autonvalmistajien ja jälleenmyyjien välisiin jakelusopimuksiin sisältyvät sijaintipaikkaa koskevat lausekkeet eivät enää kuulu komission moottoriajoneuvojen jakelua koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen (EY) N:o 1400/2002 piiriin. Sijaintipaikkaa koskevat lausekkeet ovat autojen jakelusopimuksiin sisältyviä määräyksiä, joissa määrätään jälleenmyyjälle tietty pääsijaintipaikka ja kielletään tätä perustamasta lisämyymälöitä tai jakelupisteitä muille sijaintipaikoille.
15. Uusi sääntö koskee sekä henkilöautoja että pakettiautoja. Sitä ei sovelleta yksinoikeudellisiin jakelujärjestelmiin eikä sopimuksiin, joilla on ainoastaan vähäinen vaikutus markkinoihin.⁷ Valikoivien jakelusopimusten osalta uusi sääntö tarkoittaa sitä, että sijaintipaikkaa koskevat lausekkeet, jotka kieltävät jälleenmyyjiä avaamasta lisämyymälöitä tai lisäjakelupisteitä, eivät enää kuulu ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan.
16. Uuden säännön perustana on kaksitahoinen tavoite⁸:
- alueellisten rajoitusten vähentäminen niin, että kuluttajat voivat hyötyä erityisesti jälleenmyyjien välisestä tehokkaasta hintakilpailusta alueilla, joilla heillä ei ole todellista mahdollisuutta valita samaa merkkiä myyvien jälleenmyyjien välillä; ja
 - innovatiivisten jakelumuotojen, kuten useampia automerkkejä myyvien jakelupisteiden kehittämisen edistäminen.
17. Tarkastelemalla asetuksen 5 artiklan mukaisia sijaintipaikkaa koskevia lausekkeitä komissio myönsi, että yksittäisen tapauskohtaisen arvioinnin soveltamisalaa olisi laajennettava arvioitaessa, täyttääkö lauseke kaikki vaaditut edellytykset, jotta sille voidaan myöntää perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus. Valikoivissa jakelujärjestelmissä käytettyjen sijaintipaikkaa koskevien lausekkeiden todennäköisin myönteinen vaikutus on se, että ne saattavat estää käyttämästä hyväksi

⁷ Ks. tässä yhteydessä esimerkiksi asia *Porsche*, lehdistötiedote IP/04/585, 3.5.2004.

⁸ Ks. lehdistötiedote IP/05/1208, 30.9.2005.

jo vakiintuneiden jälleenmyyjien tekemiä investointeja ja myynninedistämistoimia (ns. vapaamatkustajuutta).

18. Asetuksessa mainitun ensimmäisen sijaintipaikkaa koskevan lauseketyypin (lausekkeet, jotka kieltävät lisämyymälät) osalta on vaikea ymmärtää, kuinka autonvalmistajat voisivat vaatia lisämyymälöitä koskevia rajoituksia vapaamatkustajuuden estämiseksi. Asetuksen mukaan autonvalmistajat voivat vaatia, että toissijaiset myyntipisteet täyttävät ne laatustandardit, joita sovelletaan jälleenmyyjiin alueella, jolla myyntipiste aiotaan avata, ja tarkistaa etukäteen, että näitä standardeja noudatetaan. Näin vältetään yleensä vaara siitä, että jo toimivien jälleenmyyjien tekemiä investointeja ja myynninedistämistoimia käytettäisiin epäoikeudenmukaisesti hyväksi. Toissijaiset myyntipisteet eivät todennäköisesti myöskään lisää autonvalmistajien toimenpide- ja logistiikkakustannuksia, sillä jälleenmyyjän voimassa oleva sopimus määrittää edelleen, minne autonvalmistajan on toimitettava jälleenmyyjän tilaamat ajoneuvot. Tämä merkitsee sitä, että jos jälleenmyyjä avaa toissijaisen myyntipisteen toisessa jäsenvaltiossa, paikallisen maahantuojaan kanssa ei tarvitse tehdä lisäsopimusta, vaikka autonvalmistaja voi tietenkin osoittaa paikalliselle maahantuojalle sellaisia tehtäviä kuin laatuvaatimusten noudattamisen tarkistaminen. Ostoehdot ja myyntitavoitteet ovat edelleen voimassa olevan jälleenmyyntisopimuksen mukaiset.
19. Asetuksessa mainitun toisen sijaintipaikkaa koskevan lauseketyypin (lausekkeet, jotka kieltävät jälleenmyyjä perustamasta lisäjakelupisteitä) osalta perustamissopimuksen 81 artiklan mukainen analyysi johtaisi todennäköisesti erilaiseen tulokseen. Suurempi riski saattaisi olla se, että näitä jakelupisteitä käytettäisiin (väärin) hyödyntämällä maksutta alueella jo toimivan jälleenmyyjän investointeja, markkinointitoimia ja hyvää mainetta. Jos jakelupisteitä käytetään tosiasiallisesti nimenomaan myyntiin (ei pelkästään luovuttamispalveluihin), autonvalmistaja voisi hyvinkin vedota perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan poikkeukseen sillä edellytyksellä, että myyntipisteiden avaamisen rajoittaminen on ainoa tapa estää riski vapaamatkustajuudesta, joka saattaisi johtaa valmistajan jakeluverkoston epävakauteen.

3. MENETTELYSÄÄNNÖT

3.1. Asiakirjojen saatavuus

20. Komissio antoi 13. joulukuuta tiedonannon oikeudesta tutustua komission asiakirja-aineistoon kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevissa asioissa.⁹ Tiedonanto muodostaa puitteet asiakirja-aineistoon tutustumista koskevan oikeuden käytölle tiedonannossa mainittujen määräysten mukaisesti. Siinä ei käsitellä mahdollisuutta toimittaa asiakirjoja muiden menettelyjen yhteydessä. Tiedonannon mukainen oikeus tutustua asiakirja-aineistoon – joka eroaa asetuksen (EY) N:o 1049/2001¹⁰

⁹ Komission tiedonanto oikeutta tutustua komission asiakirja-aineistoon koskevista säännöistä EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan, ETA-sopimuksen 53, 54 ja 57 artiklan ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 soveltamistapauksissa (EUVL C 325, 22.12.2005, s. 7).

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1049/2001, annettu 30 päivänä toukokuuta 2001, Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi (EYVL L 145, 31.5.2001, s. 43).

mukaisesta yleisestä oikeudesta tutustua asiakirjoihin – antaa komission väitetiedoksiannon saaneille henkilöille mahdollisuuden käyttää tehokkaasti puolustautumisoikeuksiaan.

21. Tiedonannon (joka korvaa vuonna 1997 annetun tiedonannon oikeudesta tutustua asiakirjoihin) tarkoituksena on parantaa menettelyn avoimuutta ja selkeyttä komission käsitellessä asiakirjoihin tutustumista koskevia pyyntöjä kilpailunrajoituksia ja yrityskeskittymiä koskevissa asioissa. Tämän vuoksi tiedonannossa todetaan, että komission väitetiedoksiannon saaneilla on oikeus tutustua asiakirja-aineistoon joko sähköisessä muodossa tai paperilla. Tiedonannosta ilmenee, milloin osapuolille myönnetään oikeus tutustua asiakirja-aineistoon. Sen mukaan komission asiakirja-aineistoon kuuluvat kaikki tiettyyn menettelyyn liittyvät asiakirjat, jotka ovat johtaneet komission väitetiedoksiantoon. Osapuolet eivät kuitenkaan voi tutustua komission sisäisiin asiakirjoihin (joihin kuuluvat jäsenvaltioiden kanssa vaihdetut asiakirjat), liikesalaisuuksiin ja muihin luottamuksellisiin tietoihin. Komissio tulkitsee sisäisten asiakirjojen käsitteen niin, että siihen sisältyy periaatteessa komission ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kaikki kirjeenvaihto. Käytettävissä ovat kuitenkin menettelyn yhteydessä teetetyn tutkimuksen tulokset sekä asiakirjat, jotka ovat tarpeen tutkimuksessa käytettyjen menetelmien ymmärtämiseksi tai tutkimuksen teknisen virheettömyyden tarkistamiseksi.
22. Tiedonantoon sisältyy perusteellinen kuvaus menettelyistä, joita noudatetaan käsiteltäessä luottamuksellisia tietoja ja myönnettäessä oikeus tutustua asiakirja-aineistoon. Lisäksi siinä määritetään menettely, jota noudatetaan ratkaistaessa tietojen luottamuksellisuutta koskevia erimielisyyksiä, mukaan luettuna kuulemismenettelystä vastaavien neuvonantajien asema.
23. Tiedonannossa käsitellään myös kysymystä oikeudesta tutustua tiettyihin asiakirjoihin kantelijoiden osalta kilpailunrajoituksia koskevissa menettelyissä ja muiden osapuolten osalta sulautumamenettelyissä. Tällainen oikeus on kuitenkin soveltamisalaltaan rajoitetumpi kuin oikeus tutustua asiakirja-aineistoon.

3.2. Markkinatietojen ja kantelujen käsittely

24. Komissio arvostaa yritysten ja kuluttajien toimittamia tietoja, sillä ne auttavat varmistamaan kilpailusääntöjen tehokkaan täytäntöönpanon. Komissio ottaa mielellään vastaan tietoja aloista, joilla markkinat eivät toimi hyvin, ja epäillyistä kilpailusääntöjen rikkomisista.
25. Tällaiset tiedot voidaan toimittaa komissiolle eri tavoin:
 - Ilmiannot ja sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevat hakemukset¹¹ ovat etusijalla. Kartellit ovat kilpailunvastaisen toiminnan pahin muoto, ja komissio osoittaa merkittävästi voimavaroja niiden torjuntaan.

¹¹ Komission tiedonanto sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa (EYVL C 45, 19.2.2002).

- Markkinatiedot¹² ovat aina tervetulleita riippumatta siitä, johtavatko ne tutkimukseen yksittäisessä tapauksessa. Vain keräämällä erilaisia tietoja eri lähteistä komissio voi saada johdonmukaisen kuvan markkinoista.
- Tervetulleita ovat myös muodolliset kantelut¹³, jotka koskevat selvästi yhteisön etua koskevia asioita ja joihin sisältyvät tarpeelliset taustatiedot. Monet tärkeät komission päätökset eivät olisi olleet mahdollisia ilman kantelijan toimittamia tietoja ja tämän aktiivista tukea. Kilpailun pääosastoon kannattaa ottaa yhteyttä ennen muodollisen kantelun tekemistä. Kantelua edeltävä epävirallinen yhteydenpito mahdollistaa aikaisessa vaiheessa käytävät keskustelut mahdollisen kantelijan käytettävissä olevista tiedoista ja voi auttaa selventämään sitä, onko asia mahdollisesti komission kannalta ensisijainen.

26. Kaikki nämä tietojen toimittamistavat ovat tärkeitä ja voivat johtaa täytäntöönpanotoimiin. Komissio tarkastelee huolellisesti jokaista saamaansa huomautusta ja vastaa niihin.

TIETOLEHTI 1: EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 81 JA 82 ARTIKLA: YHTEISÖN ETU TUTKITTAESSA RIKKOMISTA KOSKEVIA VÄITTEITÄ JA PAINOPISTEIDEN ASETTAMINEN

Mahdollisia kantelijoita pyydetään ottamaan huomioon seuraavat seikat ennen muodollisen kantelun tekemistä komissiolle.

Jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset ja tuomioistuimet

Harkitessaan muodollisen kantelun lähettämistä komissiolle kuluttajien ja yritysten olisi muistettava, että myös jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset soveltavat EU:n kilpailuoikeutta ja tekevät yhteistyötä komission kanssa Euroopan kilpailuviranomaisten verkostossa. Mahdollisten kantelijoiden olisi tämän vuoksi mietittävä, olisiko jäsenvaltion kilpailuviranomainen todennäköisesti paras taho toimimaan asiassa.

Esimerkiksi silloin, kun epäilty rikkominen vaikuttaa kilpailuun ensi sijassa yhden jäsenvaltion alueella, saattaa olla, että kyseisen maan kansallinen kilpailuviranomainen haluaa käsitellä asian. Myös silloin, kun asia vaikuttaa kilpailuun useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, kansalliset kilpailuviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä todisteiden keräämisessä ja kahden tai kolmen jäsenvaltion kilpailuviranomaiset voivat yhdessä viedä asiaa eteenpäin. Komission verkkosivuilla on tarkempia tietoja Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston työnjaosta¹⁴.

¹² Eri tapoja toimittaa tietoja (markkinatiedot, kantelut) komissiolle käsitellään komission tiedonannossa kantelujen käsittelystä komissiossa EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan mukaisesti, 3 ja 4 kohta (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 65) ("kanteluja koskeva komission tiedonanto").

¹³ Ks. kanteluja koskeva komission tiedonanto sekä komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 5 artikla ja liite (C-lomake).

¹⁴ Ks. kanteluja koskeva komission tiedonanto, 19 kohta ja sitä seuraavat kohdat, sekä komission tiedonanto yhteistyöstä kilpailuviranomaisten verkostossa, 5 kohta ja sitä seuraavat kohdat (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 43).

Mahdollisten kantelijoiden olisi myös harkittava kanteen nostamista kansallisessa tuomioistuimessa. Kansalliset tuomioistuimet voivat käsitellä monia asioita, kuten sopimusvelvoitteiden täyttämistä koskevia vaateita, perustamissopimuksen 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua siviilioikeudellisen mitätöintiseuraamuksen soveltamista tai välitoimihakemuksia¹⁵. Komissio tukee myös niiden oikeutta vaatia korvauksia kansallisissa tuomioistuimissa, joille kilpailunvastaisesta toiminnasta on aiheutunut vahinkoa¹⁶, ja on julkaissut vihreän kirjan¹⁷, jossa pohditaan mahdollisuuksia helpottaa vahingonkorvauskanteiden tekemistä.

Painopistealueet

Harkittaessa muodollisen kantelun tekemistä komissiolle olisi pidettävä mielessä myös se, että vaikka komissio suhtautuu vakavasti kaikkiin sille toimitettuihin tietoihin, sillä ei ole resursseja tutkia jokaista sen tietoon saatettua ongelmaa. Komission on asetettava painopisteitä ja keskitettävä rajalliset voimavaransa vakavimpien rikkomisten tutkimiseen ja syytteiden nostamiseen niistä sekä sellaisten asioiden käsittelyyn, jotka ovat olennaisia EU:n kilpailupolitiikan kehittämiseksi ja EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.¹⁸

Käytettävissä olevien tietojen perusteella komissio käyttää tapauksen mukaan yhtä tai useampaa seuraavista perusteista päättääkseen, onko asia riittävästi yhteisön edun mukainen kantelun tutkimiseksi perusteellisesti¹⁹:

- vaikutus kilpailun toimintaan sisämarkkinoilla on merkittävä, mikä ilmenee erityisesti seuraavista:
 - kantelun kohteena olevan menettelytavan maantieteellinen laajuus tai taloudellinen merkitys taikka markkinoiden koko tai kyseessä olevien tuotteiden tai kantelun kohteena olevan menettelytavan merkitys loppukuluttajille; tai
 - kantelun kohteena olevien yritysten markkina-asema tai kyseisten markkinoiden yleinen toiminta;
- vaadittavan tutkinnan laajuus tai monimutkaisuus, rikkomisen toteennäyttämisen todennäköisyys ja se, onko perusteellisen tutkinnan suorittaminen oikeassa suhteessa näihin tekijöihin;
- kantelijan mahdollisuus saattaa asia vireille jäsenvaltion kansallisessa tuomioistuimessa, ottaen erityisesti huomioon sen, onko asia parhaillaan tai onko se jo ollut yksityisen toimeenpanon kohteena tai onko asia sellainen, että on asiamukaista käsitellä se tällä tavalla;

¹⁵ Ks. kanteluja koskevan komission tiedonannon 16 kohta.

¹⁶ Asia C-453/99, *Courage v. Crehan*, Kok. 2001, s. I-6297, 26 ja 27 kohta; asetuksen (EY) N:o 1/2003 johdanto-osan 7 kappale.

¹⁷ Vihreä kirja yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvista vahingonkorvauskanteista, KOM(2005) 672, 19.12.2005 (ks. jakso A.I.5 jäljempänä).

¹⁸ Ks. erityisesti asetuksen (EY) N:o 1/2003 johdanto-osan 3 kappale sekä kanteluja koskevan komission tiedonannon 11 kohta.

¹⁹ Ks. kanteluja koskevan komission tiedonannon 41 kohta ja sitä seuraavat kohdat, erityisesti 43 kohta.

- yksittäisen kantelun perusteella toimimisen asianmukaisuus silloin, kun kantelu koskee a) tiettyä oikeudellista kysymystä, jota komissio jo tutkii yhden tai useamman asian kohdalla tai jota se on jo tutkinut ja/tai joka on menettelyn kohteena yhteisöjen tuomioistuimissa;
- kantelun kohteena olevan menettelytavan lopettaminen tai muuttaminen erityisesti silloin, kun annetuista sitoumuksista on tullut sitovia asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan mukaisen komission päätöksen perusteella tai kun kantelun kohteena oleva yritys on muuttanut menettelytapansa muista syistä sillä edellytyksellä, että menettelytavan lopettamisesta tai muuttamisesta huolimatta kanteluun ei liity yhteisön etua merkittävien kilpailunvastaisten vaikutusten tai väitetyn rikkomisen vakavuuden takia;
- niiden yhteisön tai kansallisen lainsäädännön muiden alojen merkitys, joihin kantelun kohteena oleva menettelytapa vaikuttaa, verrattuna kantelussa esitettyjen kilpailuongelmien merkitykseen.

Näitä perusteita sovelletaan kuitenkin joustavasti. On mahdotonta määritellä abstrakteja sääntöjä siitä, milloin komission pitäisi toimia. On aina sellaisia edellä mainitsemattomia tekijöitä, jotka voivat lisätä tai vähentää tietyn asian ensisijaisuutta. Komissiolla ei myöskään ole velvollisuutta jättää asia käsittelemättä yhteisön edun puuttumisen vuoksi. Mutta jos komissio katsoo, että asian perusteelliseen tutkintaan ei liity riittävää yhteisön etua, se yleensä hylkää kantelun jonkin edellä mainitun perusteen nojalla.

Komissio pyrkii ilmoittamaan kantelijoille neljän kuukauden kuluessa kantelun vastaanottamisesta, aikooko se tutkia asian.

4. EU:N LAINSÄÄDÄNNÖN TARKASTELEMISEN KILPAILUN KANNALTA

27. Lissabonin strategian toteutus aloitettiin uudelleen 22.–23. maaliskuuta. Erään strategiassa esitetyn keskeisen toimen tarkoituksena on parantaa sääntely-ympäristöä sekä EU:n että kansallisella tasolla kilpailukyvyyn parantamiseksi. Parempaan sääntelyyn tähtäävä työ alkoi vuonna 2002 komission toimintasuunnitelman perusteella. Kyseistä suunnitelmaa tarkistettiin 16. maaliskuuta. Toimintasuunnitelma kattaa kaikki vireillä olevat EU:n lainsäädäntöehdotukset, voimassa olevat säännöt (yksinkertaistaminen) ja uudet lainsäädännölliset ja toimintapoliittiset ehdotukset. Suunnitelman mukaisesti komissio antoi kesäkuussa tarkistettua vaikutusten arviointia koskevat suuntaviivat²⁰, jotka kattavat kaikki komission vuotuisen työohjelmaan kuuluvat lainsäädännölliset ja poliittiset aloitteet. Arvioinnissa tarkastellaan vaihtoehtoja määritetyn ongelman ratkaisemiseksi ja arvioidaan niiden vaikutuksia talouteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan.

²⁰ SEC(2005) 791.

28. Vaikutusten arviointia koskevista suuntaviivoista todetaan, että aktiivinen kilpailu kannustavassa liiketoimintaympäristössä on tuotannon kasvun ja kilpailukyvyn kannalta keskeinen tekijä.²¹ Kilpailua koskevien vaikutusten arviointi on näin ollen olennainen osa tällaista arviointia. Suuntaviivoissa luetellaan (ei tyhjentävästi) ehdotuslajeja, joita on tarkasteltava siltä varalta, että niillä on kielteinen vaikutus kilpailuun (esimerkiksi vapautettuja verkkotoimialoja koskevat säännöt, toimenpiteet, jotka vaikuttavat markkinoille tulon esteisiin ja markkinoilta poistumiseen, kilpailusäännöistä tehtävät poikkeukset jne.).²²
29. Kilpailupolitiikkaa koskevien vaikutusten arvioinnin yhteydessä käytettävässä kilpailun perustestissä kysytään aluksi kaksi olennaista kysymystä. Ensiksikin: *mitä kilpailunrajoituksia* voi suoraan tai välillisesti aiheutua ehdotuksesta (asetetaan sillä rajoituksia markkinoille tulolle, vaikuttaako se liiketoimintatapaan jne.). Toiseksi: onko olemassa *vähemmän rajoittavia keinoja* kyseisen poliittisen tavoitteen saavuttamiseksi? Kilpailua koskevien vaikutusten arviointi voi johtaa vähemmän rajoittavamman sääntelyn tai markkinapohjaisten menetelmien valintaan tiettyjen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Näin vältetään tarpeettomat tai suhteettomat kilpailunrajoitukset. Tämä on sekä kuluttajien että kyseisen toimialan edun mukaista.

5. VIHREÄ KIRJA YHTEISÖN KILPAILUOIKEUDEN RIKKOMISESTA JOHTUVISTA VAHINGONKORVAUSKANTEISTA

30. EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa määrättyjen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta voivat huolehtia sekä kilpailuviranomaiset (julkisen täytäntöönpano) että yksityiset osapuolet, jotka nostavat kanteen kansallisessa tuomioistuimessa (yksityinen täytäntöönpano). Yksi EY:n kilpailuoikeuden uudistamisen tavoitteita oli kansallisten tuomioistuinten ja kilpailuviranomaisten roolin vahvistaminen kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa. Asetuksessa (EY) N:o 1/2003 korostetaan komission, kansallisten tuomioistuinten ja kansallisten kilpailuviranomaisten yhteisvastuuta täytäntöönpanossa ja annetaan tarvittavat välineet EY:n kilpailuoikeuden johdonmukaisen täytäntöönpanon lisäämiseksi. Julkisen täytäntöönpanon osalta komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset tekevät tiiviisti yhteistyötä Euroopan kilpailuviranomaisten verkostossa EY:n kilpailuoikeuden soveltamiseksi. Yksityisen täytäntöönpanon osalta asetuksella (EY) N:o 1/2003 kumottiin komission yksinoikeus soveltaa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohtaa. Näin ollen kansallisilla tuomioistuimilla on valtuudet soveltaa 81 ja 82 artiklaa kokonaisuudessaan. Kansallisilla tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta myöntää vahingonkorvauksia niille, joille on aiheutunut vahinkoa kilpailulainsäädännön rikkomisesta.

²¹ Ks. vaikutusten arviointia koskevien suuntaviivojen liitteiden 9 jakso.

²² Ks. vaikutusten arviointia koskevien suuntaviivojen liitteiden 9.2 jakso.

31. Kilpailuoikeuden rikkomisesta johtuvat vahingonkorvauskanteet ovat aiheena 19. joulukuuta annetussa komission vihreässä kirjassa²³. Komissio haluaa rohkaista tällaisia toimia, joita on tähän mennessä ollut erittäin vähän²⁴, koska niiden tarkoitus on kahtalainen. Vahingonkorvauskanteen johdosta EY:n kilpailuoikeuden rikkomisesta vahinkoa kärsineet voivat saada korvauksen ja yrityksillä puolestaan on lisäkannustin noudattaa EY:n kilpailusääntöjä. Vahingonkorvauskanteet eivät pelkästään lisää kilpailuviranomaisten rikkomisen vuoksi tekemän päätöksen vaikutuksia, vaan niiden pitäisi olla myös riippumaton täytäntöönpanokeino. EY:n kilpailusääntöjen yksityinen täytäntöönpano muodostaa keinon laajentaa perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan täytäntöönpanon ulottuvuutta. Koska yksittäiset eurooppalaiset yritykset tai kuluttajat voivat nostaa vahingonkorvauskanteen, ne osallistuvat suoraan kilpailusääntöjen täytäntöönpanoon. Tällainen omakohtainen kokemus lisää kilpailusääntöjen merkittävyyttä suoraan yritysten ja kuluttajien kannalta. Lisäämällä EY:n kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa vahingonkorvauskanteet parantavat kyseisten sääntöjen noudattamista ja edistävät tehokasta kilpailua Euroopassa. Ne ovat sen vuoksi tärkeitä välineitä kilpailukykyisen talouden luomiseksi ja säilyttämiseksi. Kilpailukykyinen talous on olennainen osa Lissabonin strategiaa, jonka tavoitteena on vauhdittaa Euroopan unionin talouskasvua ja luoda työpaikkoja Euroopan kansalaisille.
32. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin vahvisti vuonna 2001 asiassa *Courage* vastaan *Crehan* antamassaan tuomiossa, että EY:n kilpailusääntöjen rikkomisesta vahinkoa kärsineillä on oikeus vaatia vahingonkorvauksia ja että jäsenvaltioiden on luotava menettelykehys, joka tekee mahdolliseksi tehokkaan oikeussuojakeinojen järjestelmän²⁵. Vihreän kirjan päätavoitteena on osoittaa, mitkä ovat tehokkaamman vahingonkorvausjärjestelmän tiellä olevat esteet, sekä esitellä erilaisia vaihtoehtoja lisäpohdintaa varten ja mahdollisia toimia EY:n kilpailuoikeuden rikkomista koskevien vahingonkorvauskanteiden nostamisen helpottamiseksi.
33. Vihreässä kirjassa käsitellään eräitä pääkysymyksiä, kuten mahdollisuutta saada tutustua todisteisiin, edellytystä, joka koskee tuottamuksellisuuden todistamista, vahingonkorvausten laskemista, vaikutusten siirtoa, epäsuoran ostajan asemaa, ryhmäkanteen nostamista, toimista aiheutuvia kustannuksia, julkisen ja yksityisen täytäntöönpanon yhteensovittamista sekä toimivaltakysymyksiä ja sovellettavaa lakia.
34. Vihreän kirjan tarkoituksena on herättää keskustelua siitä, kuinka EY:n kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien onnistuneiden vahingonkorvauskanteiden määrää voidaan lisätä. Vihreästä kirjasta saatujen kommenttien perusteella komissio arvioi, minkälaisia toimia mahdollisesti tarvitaan näiden kanteiden kehittämiseksi.

²³ Vihreä kirja on saatavilla Internet-osoitteessa http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/actions_for_damages/gp.html. Siihen liittyy komission valmisteluasiakirja, joka on saatavilla Internet-osoitteessa http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/actions_for_damages/sp.html

²⁴ Valmisteluasiakirjassa selostetaan vihreässä kirjassa mainittuja poliittisia vaihtoehtoja ja niiden taustaa. Ks. komission teettämä ja vuonna 2004 julkaistu tutkimus, saatavilla Internet-osoitteessa http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/actions_for_damages/study.html

²⁵ Asia C-453/99, *Courage v. Crehan* (Kok. 2001, s. I-6297).

B – EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 81, 82 JA 86 ARTIKLAN SOVELTAMINEN

1. ENERGIA, PERUSTEOLLISUUDEN ALAT, KEMIKAALIT JA FARMASEUTTISET VALMISTEET

1.1. Energia

Kaasu- ja sähköalaa koskevat alakohtaiset tutkinnat

35. Tärkein yksittäinen vuonna 2005 toteutettu toimi, joka liittyi EU:n kilpailusääntöjen soveltamiseen energia-alalla, oli kaasu- ja sähköalaa koskevien alakohtaisten tutkintojen käynnistäminen. Komissio teki 13. kesäkuuta päätöksen²⁶ alakohtaisten tutkintojen aloittamisesta kaasu- ja sähköaloilla neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan nojalla käyttämiensä toimivaltuuksien mukaisesti. Alakohtaisten tutkintojen perustelut esitetään kilpailusta vastaavan komissaarin yhdessä energiasta vastaavan komissaarin kanssa antamassa tiedonannossa²⁷.
36. Alakohtaiset tutkinnat ovat osa komission toimintaa, jonka tarkoituksena on uudistaa Lissabonin strategia ja sen tavoitteet eli talouskasvun vauhdittaminen, työllisyyden parantaminen ja Euroopan unionin kehittäminen ”maailman kilpailukykyisimmäksi ja dynaamisimmaksi tietoon perustuvaksi taloudeksi”. Saadakseen Lissabonin strategian jälleen vauhtiin komissio on päättänyt soveltaa kilpailusääntöjä ennakoivammin toteuttamalla erityisesti alakohtaisia seulontoja Euroopan markkinoiden ja erityisesti Euroopan energiamarkkinoiden avoimuuden ja kilpailukyvyn turvaamiseksi.²⁸
37. Tutkintojen painopistealue on äskettäin kilpailulle vapautettu sähkö- ja kaasuala. Markkinoiden yhentyminen on ollut tuskastuttavan hidasta. Sillä ei myöskään ole toistaiseksi kyetty saamaan aikaan merkittävää muutosta kyseisille aloille ominaisessa korkeassa keskittymisasteessa. Hintoja nostettiin huomattavasti vuosina 2004 ja 2005, ja asiakkaat ovat tehneet yhä useammin valituksia kilpailukykyisten tarjousten puuttumisesta sähkö- ja kaasumarkkinoilla. Näiden seikkojen perusteella voidaan päätellä, että markkinoiden toiminta ei ole optimaalista. Sen vuoksi oli perusteltua aloittaa asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan mukainen tutkinta ja ottaa käyttöön komission saatavilla olevat tutkintavälineet.
38. Sähköalaa koskevassa tutkinnassa keskitytään hinnanmuodostusmekanismeihin sähkön tukkumarkkinoilla, sähköntuotantoon ja -toimituksiin sekä sähköntoimittajien toimitus- ja tarjouksentekostrategioiden kannalta määrääviin seikkoihin. Erityishuomiota kiinnitetään sen selvittämiseen, onko sähköntuottajilla huomattavaa markkinavoimaa ja voivatko ne vaikuttaa sähkön tukkuhintoihin. Arviointiin

²⁶ Komission päätös (EY) N:o K(2005)1682, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2005, tutkinnan aloittamisesta kaasu- ja sähköaloilla neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan nojalla. Ks. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/decision_en.pdf

²⁷ Ks.

²⁸ http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/communication_en.pdf
Tiedonanto kevään Eurooppa-neuvostolle – Kasvua ja työtä Euroopan tulevaisuuden hyväksi – Uusi alku Lissabonin strategialle, KOM(2005) 24, 2.2.2005. Ks. erityisesti sivut 8 ja 9.

sisällytetään todennäköisesti ekonometrisia analyyseja. Lisäksi luodaan perusteellinen katsaus markkinoilletulon ja rajatylittävien energiavirtojen esteisiin, jotka voivat aiheutua esimerkiksi joissakin jäsenvaltioissa käytössä olevista pitkäaikaisista toimitussopimuksista sekä kansalliset sähköverkot toisiinsa yhdistäviin rajayhdysjohtoihin liittyvistä oikeudellisista ja toiminnallisista järjestelyistä.

39. Kaasualaa koskevien tutkintojen aiheita ovat pitkäaikaiset tuontisopimukset, swap-sopimukset ja rajatylittävien kaasuvirtojen esteet. Myös kaasuverkon käyttäjille ja kaasun varastojille asetetut tasapainottamisvaatimukset, tuotantoketjun loppupään pitkäaikaiset sopimukset ja niiden mahdolliset vaikutukset vaihtokustannuksiin ja markkinoilletuloon tutkitaan huolellisesti
40. Kaasu- ja sähköaloja koskevien tutkintojen aiheet eroavat toisistaan, koska kyseisillä aloilla käytävä kilpailu on eri kehitysvaiheissa ja niiden tuotantorakenteiden välillä on melko suuria eroja. Näiden kahden alan väliset kytkennät otetaan kuitenkin huomioon tutkimuksissa. Kaasu on yhä tärkeämpi primaarinen energialähde sähköntuotannossa, ja kilpailukykyisemmillä kaasumarkkinoilla voisikin olla välitön myönteinen vaikutus sähkömarkkinoihin.
41. Kilpailun pääosasto pyrkii selvittämään, ovatko perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artiklan rikkomiset syynä sähkö- ja kaasumarkkinoiden ilmeisiin toimintaongelmiin, ja jos näin on, komissio voi aloittaa ennakoivat korjaustoimet. Kilpailun pääosasto aloittaa perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artiklan rikkomiseen liittyvien asioiden tutkinnan välittömästi niiden havaitsemisen jälkeen tutkinnassa kerättyjen tosiseikkojen ja kyseisten määräysten soveltamisen valvonnalle näiden pohjalta määritettävien painopistealueiden perusteella. Tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää myös arvioitaessa nykyisen lainsäädäntökehityksen tehokkuutta kaasu- ja sähkömarkkinoiden vapauttamiseen nähden.
42. Valmistellessaan tutkintoja kilpailun pääosasto on kuullut toimialajärjestöjä, kuluttajaryhmiä, komission muita yksiköitä (kuten liikenne- ja energiapääosastoa), kansallisia kilpailu- ja sääntelyviranomaisia sekä näiden edustajia eurooppalaisissa organisaatioissa kartoittaakseen tutkintojen painopistealueet ja varmistaakseen niiden tehokkuuden. Kilpailun pääosaston tavoitteena on varmistaa, että koko prosessissa noudatetaan avoimuusperiaatetta. Komissio on esitellyt tutkintojen aihealueita eri foorumeilla ja erityisesti 1. joulukuuta pidetyssä energia-asioiden neuvoston kokouksessa saamiensa vastausten alustavan analysoinnin perusteella. Komissio raportoi energia-asioiden neuvoston kokouksessa myös energiamarkkinoiden vapauttamista koskevan lainsäädäntöpaketin täytäntöönpanon edistymisestä. Kilpailun pääosaston valmisteluasiakirjassaan²⁹ yksilöimiä suurimpia ongelmia ovat nykyiset keskittymisasteet, markkinoiden vertikaalinen sulkeminen, puutteet markkinoiden yhdentymisessä, avoimuuden puuttuminen ja hinnanmuodostusmekanismit. Vuoden 2006 alkupuolella on tarkoitus antaa alustava kertomus, josta järjestetään intensiivinen julkinen kuulemiskierros. Energia-alaa koskevien tutkintojen loppukertomus annettaneen vuoden 2006 loppupuolella.

²⁹

Ks.
http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/issues_paper15112005.pdf

43. Alakohtaiset tutkinnot parantavat merkittävästi komission valmiutta lisätä ennakoivasti kilpailua äskettäin vapautetuilla kaasu- ja sähköaloilla. Komissio jatkoi kuitenkin vuonna 2005 edelleen määrätietoisesti kilpailusääntöjen soveltamisen valvontaa yksittäistapauksissa tukeakseen vapauttamisprosessia.

Tuotantoketjun loppupään markkinoiden pitkäaikaiset kaasuntoimitussopimukset

44. Kaasualan avaaminen kilpailulle vuonna 2005 toi tullessaan erityisongelman, joka liittyy mahdollisuuteen, että pitkäaikaiset kaasuntoimitussopimukset yhtäältä vakiintuneiden toimittajien ja toisaalta jakeluyhtiöiden sekä teollisten ja kaupallisten käyttäjien välillä sulkevat tuotantoketjun loppupään markkinat kilpailulta.
45. Pitkäaikaiset sopimukset estävät asiakkaita vaihtamasta paremmat toimitusehdot tarjoavaan vaihtoehtoiseen toimittajaan. Tällä hetkellä voimassa olevien sopimusten voimassaolo päättyy joissakin tapauksessa vasta vuosien kuluttua, mikä aiheuttaa sen, että kyseiset asiakkaat eivät kykene hyödyntämään kaasu-alan lisääntyvää kilpailua. Kaasuntoimitusmarkkinoilla on myös tuntuvia mittakaavasäästöjä, jotka johtuvat esimerkiksi tasapainottamiseen ja joustavuuteen liittyvistä korkeista kustannuksista, jotka alenevat samassa suhteessa kuin toimitetut kaasumäärät kasvavat. Tuotantoketjun loppupään markkinoilla tehtävät pitkäaikaiset sopimukset voivat myös heikentää vaihtoehtoisten toimittajien valmiuksia hankkia niin suuri markkinaosuus, että ne kykenevät käymään tehokasta kilpailua. Pitkäaikaiset sopimukset voivat sen vuoksi sulkea markkinat kilpailulta ja aiheuttaa kilpailuongelmia silloin, kun ne eivät ole välttämätön edellytys sille, että kuluttajat saavat tasoittavia etuja.
46. Kilpailun pääosasto sekä kansalliset kilpailu- ja sääntelyviranomaiset ovat käsitelleet tuotantoketjun loppupään markkinoilla tehtäviä pitkäaikaisia sopimuksia kahteen otteeseen Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston energia-asioita käsittelevässä alaryhmässä. Saksan *Bundeskartellamt* julkaisi selvityksen Saksan paikallisten sähkölaitosten (”Stadtwerke”) kanssa tehtävistä pitkäaikaisista kaasuntoimitussopimuksista. *Bundeskartellamt* aloitti sen jälkeen neuvottelut kyseisten markkinoiden 15 suurimman kaasuntoimittajan kanssa selkeiden rajojen asettamisesta toimitussopimusten kestolle. Neuvotteluiden keskeydyttyä syyskuussa *Bundeskartellamt* ilmoitti aloittavansa muodollisen kieltomenettelyn.³⁰ Kilpailun pääosasto tutkii parhaillaan myös Belgian markkinoilla tehtyjä pitkäaikaisia kaasuntoimitussopimuksia.

Alueelliset rajoitukset

47. Kilpailun pääosasto pyrki vuonna 2005 edelleen varmistamaan, että energiamarkkinoiden vapauttamista edeltävät kaupalliset käytännöt eivät haittaa vapauttamisprosessia. Kyseinen toiminta tuotti tuloksia, sillä Gazprom suostui poistamaan alueelliset rajoitukset EU:n monien tärkeiden vakiintuneiden tukkukauppiaiden kanssa tekemistään kaasuntoimitussopimuksista. Alueelliset rajoitukset estävät kaasun maahantuoja viemästä kaasua muihin jäsenvaltioihin ja/tai vähentävät niiden halukkuutta viedä kaasua muihin jäsenvaltioihin, mikä haittaa markkinoiden yhdentymistä ja vakiintuneiden toimittajien välistä kilpailua.

³⁰

<http://www.bundeskartellamt.de/wDeutsch/entscheidungen/Kartellrecht/EntschKartell.shtml>

48. Kilpailun pääosasto oli varmistanut vuonna 2003, että *Gazprom* ja italialainen öljy- ja kaasuyhtiö *Eni Spa*³¹ luopuisivat kyseisenkaltaisista käytännöistä. Helmikuussa³² kilpailun pääosasto sai aikaan parannuksia itävaltalaisen vakiintuneen kaasun tukkumyyjän *OMV:n* ja venäläisen kaasuntuottajan *Gazpromin* välisissä kaasuntoimitussopimuksissa. *Gazprom* ei enää estä *OMV:tä* jälleenmyymästä *Gazpromilta* ostamaansa kaasua Itävallan ulkopuolella ja *Gazprom* voi vapaasti myydä kaasua muille itävaltalaisille asiakkaille joutumatta ensin tarjoamaan kaasua *OMV:lle* (nk. etuosto-oikeus). *OMV* suostui myös osallistumaan kapasiteetin lisäykseen TAG-putkistossa, jota pitkin kuljetetaan kaasua Venäjältä Itävallan kautta Italiaan. Neuvotteluiden lopputulos vastasi asiassa *Eni* vuonna 2003 saavutettuja tuloksia. Komissiolle annetut sitoumukset vastaavat sisällöltään sitoumuksia, jotka TAG-putkiston toinen osakas *Eni* antoi komissiolle lokakuussa 2003. Tilanteen muututtua asian tutkinta päätettiin lopettaa.
49. Kesäkuussa³³ kilpailun pääosasto lopetti tutkimukset, jotka koskivat *Gazpromin* ja Saksan suurimman tukkukauppiaan *E.ON Ruhrgas AG:n* välisiä kaasuntoimitussopimuksia sopimuspuolten poistettua sopimuksista alueelliset rajoitukset. *E.ON Ruhrgas AG* kuuluu *E.ON-konserniin*. *Gazprom* ei lisäksi ole enää sidoksissa sopimuksiin aiemmin sisältyneisiin suosituimmuuslausekkeisiin. Kyseiset lausekkeet velvoittivat *Gazpromin* tarjoamaan *Ruhrgasille* kaasua samoin ehdoin kuin tämän kilpailijoille Saksan tukkumarkkinoilla.
50. Näiden kahden asian tutkinnan päätyttyä kaikkien komission vuonna 2001 tutkittavaksi ottamien asioiden, jotka koskevat Venäjän kaasulle asetettuja vientirajoituksia (Itävalta, Ranska, Saksa, Italia ja Alankomaat), tutkinta on nyt saatettu päätökseen. Tutkimukset, jotka aloitettiin myös vuonna 2001 ja jotka koskevat italialaisten ja espanjalaisten operaattoreiden harjoittamaa kaasuntuontia Algeriasta, sen sijaan jatkuvat edelleen.

Sääntelykehys

51. Sähkön ja kaasun sisämarkkinoita koskevan sääntelykehyksen kehittäminen jatkui vuonna 2005. Neuvosto ja parlamentti antoivat 28. syyskuuta asetuksen³⁴ maakaasunsiirtoverkkoihin pääsyä koskevista edellytyksistä parantaakseen uusien tulokkaiden mahdollisuuksia käydä kauppaa rajojen yli. Vuoden 2006 alkupuolella on tarkoitus antaa direktiivi³⁵ sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamisesta. Direktiivin odotetaan tarjoavan luotettavan sääntelykehyksen ja houkuttelevan uusia investointeja sähköntuotantoon ja infrastruktuuriin.

³¹ Ks. vuoden 2003 kilpailukertomus, 98 kohta.

³² Lehistötiedote IP/05/195, 17.2.2005.

³³ Lehistötiedote IP/05/710, 10.6.2005.

³⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1775/2005, annettu 28 päivänä syyskuuta 2005, maakaasunsiirtoverkkoon pääsyä koskevista edellytyksistä (EUVL L 289, 3.11.2005, s. 1).

³⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 89/2005/EY sähkön toimitusvarmuuden ja infrastruktuuri-investointien turvaamiseksi toteutettavista toimenpiteistä.

52. Komissio pyrki vuoden 2005 aikana edelleen varmistamaan toisen maakaasudirektiivin³⁶ ja toisen sähködirektiivin³⁷ täytäntöönpanon jäsenvaltioissa, sillä kyseiset direktiivit muodostavat sääntelyperustan energiamarkkinoiden vapauttamisprosessille. Täytäntöönpanossa on tapahtunut merkittävää edistymistä. Maakaasu- ja sähködirektiiveissä komissio velvoitetaan myös laatimaan vuoden 2005 loppuun mennessä kertomus maakaasun ja sähkön sisämarkkinoiden toteuttamisen edistymisestä. Komissio antoi kertomuksensa 1. joulukuuta energiaministerien neuvostolle. Komission kertomus on yhteneväinen kilpailun pääosaston alakohtaisissa tutkimuksissa esittämän analyysin kanssa. Kertomuksessa ehdotetaan maakohtaisten katsausten laatimista ennen vuoden 2006 loppua, jolloin on määrä tehdä päätös kolmannen vapauttamispaketin tarpeellisuudesta.
53. Myös yhteisöjen tuomioistuin täsmensi joitakin sääntelykehysten tärkeitä osa-alueita antaessaan 7. kesäkuuta tuomion asiassa *VEMW*³⁸. Vaikka asiassa on tarkemmin sanottuna kyse Alankomaiden rajayhdysjohtokapasiteetin pitkäaikaisista varauksista, sillä on merkittävä vaikutus moniin vakiintunutta rajayhdysjohtokapasiteettia koskeviin pitkäaikaisiin varauksiin, jotka pysyivät voimassa ensimmäisen sähködirektiivin³⁹ voimaantulon jälkeen.
54. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että etuoikeutetussa pääsyssä verkkoon, joka annetaan Alankomaiden lainsäädännössä ja sääntelyssä vakiintuneille toimitussopimuksille (joiden osuus koko rajayhdysjohtokapasiteetista oli tässä tapauksessa 23 prosenttia), oli kyse vuonna 1996 annetulla sähködirektiivillä kielletystä syrjivästä käytännöstä, sillä direktiivin 7 ja 16 artiklassa säädetään kaikkien vanhojen ja uusien käyttäjien tasapuolisesta kohtelusta. Tuomioistuin päätyi tähän lähestymistapaan sillä perusteella, että muunlaiset tulkinnot voivat vaarantaa siirtymisen monopolistisista ja lokeroituneista markkinoista avoimiin markkinoihin, joilla on kilpailua. Tuomioistuin totesi myös, että Alankomaat olisi voinut pyytää direktiivin nojalla poikkeusta voimassa oleville sopimuksille, muttei tehnyt niin määräaikaan mennessä.
55. Tämän tuomion jälkeen on odotettavissa lisää vastaavia tuomioistuinkäsittelyitä kansallisissa tuomioistuimissa ja vastaavia kansallisten sääntelyviranomaisten toimia. Kilpailuoikeuden soveltamisen osalta tuomio tarjoaa kilpailun pääosastolle mahdollisuuden saattaa joitakin asioita yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, vaikka kyseisessä tuomiossa ei varsinaisesti otettu esille kilpailuun liittyviä kysymyksiä.

³⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/55/EY, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2003, maakaasun sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 98/30/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 15.7.2003, s. 57).

³⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2003, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 15.7.2003, s. 37).

³⁸ Asia C-17/03, *Vereniging voor Energie, Milieu en Water ym. v. Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie*.

³⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/92/EY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1996, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (EYVL L 27, 30.1.1997, s. 20).

56. Alakohtainen tutkinta tarjonnee kilpailun pääosastolle hyvän käsityksen pitkäaikaisiin varauksiin liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisten jatkotutkimusten tarpeesta.
57. Vuonna 2005 aloitettiin myös kaupankäynti hiilidioksidipäästöoikeuksilla.⁴⁰ Vaikka kyseisen kaupankäynnin vaikutukset ulottuvat energia-alaa laajemmalle, sen seuraukset tulevat mahdollisesti selvimmin näkyviin sähkömarkkinoilla. Päästökauppajärjestelmä näyttää vaikuttaneen sähkön hintoihin, sillä sähköntuottajat siirtävät osan päästöoikeuksien hinnasta loppukäyttäjiltä veloittamiinsa hintoihin. Osa sähkönkuluttajista on valittanut, että hinnankorotuksia ei olisi pitänyt tapahtua, sillä suurin osa päästöoikeuksista jaettiin maksutta.

REPSOL

58. Vaikka komission toiminta vuonna 2005 painottui äskettäin vapautettuihin kaasu- ja sähkömarkkinoihin, se jatkoi kilpailusääntöjen rikkomisen tutkimista muilla energia-aloilla, kuten moottoripolttoaineiden jakelun alalla.
59. Komissio julkaisi 20. lokakuuta 2004 asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan mukaisesti tiedonannon⁴¹ toteuttaakseen markkinatestin sitoumuksista, jotka *REPSOL C.P.P.* (jäljempänä '*REPSOL*') oli antanut asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Perustamissopimuksen 81 artiklan nojalla aloitettujen komission tutkimusten kohteena oli moottoripolttoainetoimituksia koskevien yksinoikeuslausekkeiden käyttö *REPSOL*in allekirjoittamissa jakelusopimuksissa, mikä aiheutti Espanjan moottoripolttoaineiden tukku- ja vähittäismyyntimarkkinoiden sulkemisen kilpailulta. Sopimuksista oli annettu alun perin ilmoitus komissiolle, mutta ilmoitus oli rauennut 1. toukokuuta 2004.
60. *REPSOL*ille lähetettiin 17. kesäkuuta 2004 asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu alustava arviointi.
61. Alustavan arvioinnin perusteella voidaan todeta, että markkinoillepääsy on vaikeaa ja *REPSOL*in sopimukset edistävät tuntuvasti mahdollista markkinoiden sulkemista, sillä ne sitovat suuren osan markkinoista *REPSOL*iin ja ovat lisäksi pitkäkestoisia (erityisesti nk. vuokraus- ja käyttöoikeussopimukset, joissa *REPSOL*illa oli ajallisesti rajatut omistusoikeudet, ovat voimassa 25–40 vuotta).
62. *REPSOL* tarjoaa sitoumuksissaan joillekin jälleenmyyjille vuokraus- tai käyttöoikeussopimusta ja oikeutta sopimusten irtisanomiseen ennen niiden voimassaolon päättymistä. Tämä edellyttää korvauksen maksamista *REPSOL*ille. *REPSOL* ei myöskään tee yli viisi vuotta voimassaolevia uusia sopimuksia *DODO*-huoltoasemien⁴² kanssa. *REPSOL* sitoutuu myös vuoden 2006 loppuun olemaan ostamatta *DODO*-tyyppisiä huoltoasemia. Ehdotettujen sitoumusten noudattamista seuraa *REPSOL*in nimittämä uskottu mies.

⁴⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY, annettu 13 päivänä lokakuuta 2003, kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta (EUVL L 275, 25.10.2003, s. 32).

⁴¹ EUVL C 258, 20.10.2004, s. 7.

⁴² *DODO* = Distributor Owned, Distributor Operated.

63. Ehdotetut sitoumukset arvioitiin markkinatessissä, jonka tulosten perusteella REPSOL antoi tarkistettut sitoumukset. Komissio aikoo tehdä asiasta asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla päätöksen, jolla tarkistettut sitoumukset muutetaan sitoviksi.

1.2. Perusteellisuus

ALROSA:n ja De Beersin kauppasopimus

64. Komissio julkaisi 3. kesäkuuta asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan nojalla tiedonannon⁴³ toteuttaakseen markkinatestin sitoumuksista, jotka ALROSA ja De Beers olivat antaneet asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti⁴⁴. Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan sekä ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklan nojalla aloitetut komission tutkimukset koskivat kauppasopimusta, jonka nämä raakatimantteja louhivat ja toimittavat yritykset olivat tehneet keskenään. Sopimuksesta oli annettu alun perin ilmoitus komissiolle, mutta ilmoitus oli rauennut 1. toukokuuta 2004.
65. Yrityksille annettiin tammi- ja heinäkuussa 2003 väitetiedoksiannot, jotka vastaavat asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua komission alustavaa arviointia.
66. Alustavan arvioinnin mukaan De Beers on määräävässä asemassa raakatimanttien maailmanmarkkinoilla. Tekemällä kauppasopimuksen tärkeimmän kilpailijansa ALROSA:n kanssa De Beers hankkisi määräysvaltaansa tärkeän toimituslähteen raakatimanttien markkinoilla ja saisi käyttöönsä laajennetun timanttivalikoiman, johon sillä ei muutoin olisi pääsyä. ALROSA ei tämän seurauksena enää toimisi toimituslähteenä Venäjän ulkopuolisilla markkinoilla, ja De Beersin markkinavoima vahvistuisi entisestään. Tämä puolestaan olisi esteenä kilpailun lisäämiselle tai säilyttämiselle raakatimanttimarkkinoilla.
67. Ennakkoarvioinnissa huomautettiin lisäksi, että ilmoitetun kauppasopimuksen mukaan De Beers, joka on maailman suurin timanttien tuottaja, jakelisi noin puolet suurimman kilpailijansa tuotannosta. Kun otetaan huomioon, että kaupattavat määrät olisivat huomattavia ja että sopimuksen tekijät olivat raakatimanttimarkkinoiden kaksi suurinta yritystä, kauppasopimus heikentäisi merkittävästi näillä markkinoilla käytävää kilpailua.
68. De Beersin ja ALROSA:n tarjoamien sitoumusten mukaan ne alentaisivat vähitellen keskinäisen raakatimanttimyyntinsä arvoa 700 miljoonaan Yhdysvaltain dollariin vuonna 2005, 625 miljoonaan dollariin vuonna 2006, 550 miljoonaan dollariin vuonna 2007, 475 miljoonaan dollariin vuonna 2008, 400 miljoonaan dollariin vuonna 2009 ja 275 miljoonaan dollariin vuodesta 2010 eteenpäin. Hinnoittelun, lajittelun ja arvon määrittelyn osalta ALROSA ja De Beers tekisivät kauppasopimusta vastaavan sopimuksen. Ehdotettujen sitoumusten noudattamista seuraavat De Beersin ja ALROSA:n nimittämät uskotut miehet.

⁴³ EUVL C 136, 3.6.2005, s. 32.

⁴⁴ Ks. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/cases/index/by_nr_76.html#i38_381

69. Ehdotetut sitoumukset arvioitiin markkinatutkimuksessa, jonka tulosten perusteella komissio harkitsee tehdä asiasta asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan nojalla päätöksen, jolla tarkistettavat sitoumukset muutettaisiin sitoviksi.

1.3. Kemikaalit

70. Kilpailun pääosasto analysoi vuonna 2005 kilpailusääntöjen kannalta joitakin kemikaalialaa koskevia säädösluonnoksia, esimerkiksi kasvinsuojeluaineiden markkinoillesaattamista sääntelevän kasvinsuojeludirektiivin 91/414/ETY⁴⁵ tarkistussuunnitelmaa ja komission ehdotusta asetukseksi kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoittamisesta (REACH)⁴⁶, jossa säädetään noin 30 000:n jo käytössä olevan ja mahdollisesti tulevaisuudessa käyttöön otettavan kemikaalin rekisteröinnistä.
71. Kilpailuanalyysissa, jonka tarkoituksena on kartoittaa ehdotuksiin lainsäädäntöprosessin aikana mahdollisesti tehtäviä muutoksia, keskitytään varmistamaan, että kyseiset säädökset ja erityisesti kustannukset, joita ne aiheuttavat kemikaalialalle, eivät vääristä kilpailua.

1.4. Farmaseuttiset tuotteet

Geneerisillä tuotteilla käytävä kilpailu

72. Euroopan lääketieteellisuuden kilpailukyky on yksi komission toiminnalleen erityisesti Lissabonin strategiassa vahvistamista painopistealueista. On varmistettava, että innovatiivisilla tuotteilla on vahva teollis- ja tekijänoikeuksien suoja, jotta yritykset saavat katetta T&K-menoilleen ja innovatiiviselle toiminnalleen. Jos yritykset kuitenkin yrittävät pitkittää teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa sääntöjenvastaisesti, ne jarruttavat innovaatiotoimintaa ja voivat rikkoa vakavalla tavalla EU:n kilpailusääntöjä. Geneeriset tuotteet, joita kolmannet valmistavat patenttien voimassaolon päätyttyä, toimivat yleensä lisäkannustimina innovatiivisten farmaseuttisten tuotteiden kehittämiseksi.
73. Asian *AstraZeneca* (ks. lisälehti 2) tutkinnan yhteydessä kilpailun pääosasto on havainnut geneeristen tuotteiden taholta tulevan kilpailun poistamiseen tai jarruttamiseen tähtääviä toimintatapoja, jotka saattavat vääristää kilpailua. Näiden havaintojen vuoksi geneeristen lääkkeiden markkinoilla käytävä kilpailu on päätetty ottaa erityisseurannan kohteeksi.

Farmaseuttisilla tuotteilla käytävä rinnakkaiskauppa

74. Komissio katsoo, että farmaseuttisilla tuotteilla käytävä rinnakkaiskauppa toimii välityskeinona korkean ja matalan hintatason jäsenvaltioiden välillä ja edistää farmaseuttisten tuotteiden yhteismarkkinoiden luomista. Yhteisöjen tuomioistuimet soveltavat perustamissopimuksen 81 artiklaa tiukasti toimituskiintiöjärjestelmiin, jotka rajoittavat jäsenvaltioiden välistä kauppaa tai estävät sen kokonaan. Ne

⁴⁵ Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta 15. heinäkuuta 1991 annettu neuvoston direktiivi 91/414/ETY (EYVL L 230, 19.8.1991, s. 1).

⁴⁶ KOM(2003) 644 lopullinen.

perustelevat tulkintatapaansa sillä, että kyseisissä järjestelmissä on kyse yritysten noudattamasta yksipuolisesta menettelytavasta.

75. Yksipuoliset toimituskiintiöjärjestelmät voivat kuitenkin kuulua perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamisalaan. Tällöin on kuitenkin otettava huomioon mahdolliset objektiiviset perustelut kyseisenkaltaisten järjestelmien käytölle.

TIETOLEHTI 2: ASTRAZENECA: HALLINTOMENETTELYIDEN VÄÄRINKÄYTTÖ FARMASEUTTISTEN TUOTTEIDEN ALALLA

Komissio teki 15. kesäkuuta päätöksen, jolla se määräsi 60 miljoonan euron sakon AstraZeneca AB:lle ja AstraZeneca Plc:lle (jäljempänä 'AZ') perustamissopimuksen 82 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan rikkomisesta. Kyseiset yritykset olivat käyttäneet väärin julkisia menettelyitä ja säädöksiä eräissä ETA-maissa sulkeakseen markkinoiden ulkopuolelle geneerisiä tuotteita valmistavat yritykset ja rinnakkaiskaupan harjoittajat, joiden tuotteet kilpailevat AZ:n mahahaavalääkkeen Losecin kanssa.⁴⁷ Sakon määrässä otettiin huomioon se, että hallintomenettelyiden väärinkäyttöön liittyi joitakin uusia näkökohtia.

1. Merkitykselliset markkinat

Merkitykselliset markkinat koostuvat reseptilääkkeinä myytävistä PPI-lääkkeistä (protonipumppuinhibiittorilääkkeet), joita käytetään ruoansulatuskanavan happoperäisten sairauksien (kuten mahahaavan) hoidossa. AZ:n Losec oli markkinoiden ensimmäinen PPI-lääke.

2. AZ:n määräävä asema kyseisillä kansallisilla PPI-lääkkeiden markkinoilla

Komission havainnot määräävästä asemasta kyseisissä maissa tarkastelujaksolla perustuvat muun muassa AZ:n suuriin markkinaosuuksiin ja johtavaan asemaan PPI-markkinoilla. Farmaseuttisten tuotteiden markkinoiden edelläkävijäyritys kykenee yleensä saamaan tuotteistaan korkeamman hinnan ja pitämään hintatasonsa korkeampana kuin markkinoille myöhemmin tulevat uudet yritykset. Komission päätöksessä otetaan esille myös monopsoniostajat (ts. kansalliset terveydenhoitojärjestelmät) ja hintasääntely. Päätöksessä todetaan, että monopsoniostajien neuvotteluasema on huomattavasti heikompi kuin yritysten, jotka tarjoavat aidosti innovatiivisia uusia tuotteita (kuten Losec). Monopsoniostajat eivät myöskään kykene vaikuttamaan markkinoilletuloon.

3. Sääntelyjärjestelmän väärinkäyttö

AZ:n ensimmäinen väärinkäyttö koski lisäsuojatodistuksen käyttöönotosta vuonna 1992 annettua neuvoston asetusta⁴⁸. Lisäsuojatodistus mahdollistaa farmaseuttisten tuotteiden peruspatenttisuojan voimassaolon jatkamisen. Väärinkäytössä oli ensisijaisesti kyse AZ:n joidenkin ETA-maiden patenttitoimistoissa vuoden 1993 puolivälistä alkaen omeprazolia (AZ:n Losec-tuotteen vaikuttava aine) koskevissa SPC-hakemuksissa (*Summary of Product Characteristics*, SPC) antamista harhaanjohtavista tiedoista. AZ sai harhaanjohtavien tietojen

⁴⁷ Lehdistötiedote IP/05/737, 15.6.2005.

⁴⁸ Neuvoston asetus (ETY) N:o 1768/92, annettu 18 päivänä kesäkuuta 1992, lääkkeiden lisäsuojatodistuksen aikaansaamisesta (EYVL L 182, 2.7.1992, s. 1).

ansioista monissa maissa tuotteelleen lisäsuojan. Tämä viivästytti Losecia edullisempien geneeristen tuotteiden markkinoilletuloa ja aiheutti sitä kautta lisäkustannuksia terveydenhoitojärjestelmille ja kuluttajille.

Komissio katsoi, että tällaisten menettelyiden ja säädösten käyttö voi johtaa väärinkäytöksiin erityisolosuhteissa ja erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa menettelyitä soveltavilla viranomaisilla tai laitoksilla on vain vähän tai ei lainkaan harkintavaltaa.

Muihin säännöksiin perustuvat korjaustoimenpiteet eivät sinänsä voi estää perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamista, vaikka ne kattaisivatkin kilpailijoiden markkinoilta sulkemiseen tähtäävän toiminnan osa-alueita. Komissio toteaa päätöksessään, ettei ole mitään syytä rajoittaa kilpailuoikeuden soveltamista tilanteisiin, joissa kyseinen toiminta ei riko muita säädöksiä ja joissa ei ole saatavilla muita korjaustoimenpiteitä.

4. Lääkelupamenettelyiden väärinkäyttö

Toisessa, 1990-luvun loppupuolella tapahtuneessa väärinkäytössä oli kyse pyynnöistä, jotka AZ esitti Losec-kapseleiden markkinoille saattamista koskevan luvan poistamiseksi luparekisteristä Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa. Näissä maissa Losec-kapselit vedettiin pois markkinoilta Losec MUPS -tablettien markkinoilletuonnin jälkeen.

Valikoivan rekisteristäpoiston seurauksena viitteenä käytetty lupa tuotteen markkinoilletuontiin poistettiin, vaikka kyseinen lupa oli tuolloin edellytyksenä geneerisiä tuotteita valmistavien yritysten tai rinnakkaiskaupan harjoittajien markkinoillepääsulle ja/tai markkinoilla pysymiselle.

Komissio totesi, että AZ pyrki ja osittain onnistuikin käytöksellään jatkamaan tuotteelleen myönnettyä patenttisuojaa huomattavasti sovellettavien sääntöjen mukaista määräaikaa pidemmäksi.

Tälle toiselle väärinkäytölle oli ominaista myös kilpailijoiden markkinoilta sulkemiseen tähtäävä toiminta sääntelytilanteessa, jossa toimivaltaisilla viranomaisilla on tyypillisesti vain vähän tai ei lainkaan harkintavaltaa. Määräävässä asemassa olevat yritykset ovat erityisen vastuullisessa asemassa käyttäessään yksityisiä tai julkisia erityisoikeuksiaan siten, että ne eivät estä kohtuuttomasti muiden osapuolten markkinoillepääsyä.

Komissio huomautti päätöksessään, että luvan saamista, peruuttamista tai rekisteristäpoistopyyntöä koskevia yksittäisiä toimia ei yleensä sinänsä katsota määräävän aseman väärinkäytöksi.

2. TIEDOTUS-, VIESTINTÄ- JA MEDIA-ALA

2.1. Sähköinen viestintä ja postipalvelut

Matkapuhelinten verkkovierailumaksut

76. Verkkovierailumaksuista (ts. maksuista, joita veloitetaan matkapuhelinten käytöstä ulkomailla matkustuksen yhteydessä) voidaan todeta, että komissio lähetti 10. helmikuuta väitetiedoksiannot saksalaisille matkaviestinoperaattoreille *T-Mobile International AG & Co. KG:lle (T-Mobile)* ja *Vodafone D2 GmbH:lle (Vodafone)*. Väitetiedoksiannon aiheena olivat hinnat, joita T-Mobile ja Vodafone veloittivat

ulkomaisilta matkaviestinoperaattoreilta kansainvälisistä verkkovierailupalveluista tukkumarkkinoilla (nk. *inter operator tariffs* – IOT). T-Mobilen tapauksessa komission tutkinnan alustavat päätelmät olivat, että T-Mobile käytti väärin määräävää asemaansa tarjotessaan omassa verkossaan kansainvälisiä verkkovierailupalveluita tukkumarkkinoilla Saksassa vuodesta 1997 ainakin vuoden 2003 loppuun veloittamalla epätasapuolisia ja kohtuuttomia hintoja. Komissio teki samat alustavat päätelmät tariffeista, joita Vodafone veloitti vuodesta 2000 ainakin vuoden 2003 loppuun.

Laajakaistapalvelut

77. Laajakaistapalveluiden alalla komissio hyväksyi vuonna 2004 *Deutsche Telekom AG:n* (DT) sitoumukset, jotka koskivat tilaajayhteyden rinnakkaiskäyttöä (*line sharing*) koskevan hintapainostuksen lopettamista Saksassa. Kyseinen toiminta oli alustavasti katsottu määräävän aseman väärinkäytöksi.⁴⁹ Asiassa saavutettu sovitteluratkaisu perustui *Deutsche Telekom* -päätöksellä⁵⁰ vahvistettuun hintapainostusmenetelmään. Kuultuaan Saksan kansallista sääntelyviranomasta *Bundesnetzagentur* (BNetzA) komissio hyväksyi sovitteluratkaisun, jonka seurauksena rinnakkaiskäyttömaksuja alennettiin huomattavasti. Tästä seurasi, että useat yritykset alkoivat rakentaa verkkoja tarjotakseen laajakaistapalveluita rinnakkaiskäytön perusteella. BNetzA:lle 24. toukokuuta jättämässään hakemuksessa DT ilmoitti kuitenkin aikovansa jälleen korottaa rinnakkaiskäyttömaksuja. Vahvistettuaan, että tämä olisi johtanut jälleen sovitteluratkaisua edeltäneeseen hintapainostukseen, komission yksiköt puuttuivat asiaan ja vaativat DT:tä noudattamaan sitoumuksiaan. Estääkseen komissiota aloittamasta muodollista menettelyä DT jätti BNetzA:lle uuden hakemuksen, jossa se sovelsi samoja tariffeja kuin vuonna 2004. BNetzA, jonka kanssa komission yksiköt tekivät tiivistä yhteistyötä tässä asiassa, hyväksyi lopulta tukkukaupan tariffit, jotka olivat DT:n soveltamia alhaisemmat ja alittivat myös DT:n sitoumusten noudattamisen edellyttämät tariffit.⁵¹ Komissio odottaa, että paremmat edellytykset rinnakkaiskäyttöön perustuvien laajakaistapalveluiden tarjoamiselle edistävät kilpailua ja kasvattavat laajakaistan levinneisyyttä Saksassa, mikä lisää viime kädessä kuluttajien valinnanvaraa ja alentaa kuluttajahintoja.

3G-alaa koskeva tutkimus

78. Komissio lopetti syyskuussa alakohtaisen tutkinnan, jonka aiheena oli kilpailutilanne audiovisuaalisen sisällön välittämiseen soveltuvien uusien matkaviestintäjärjestelmien markkinoilla (3G). Alakohtaisen tutkinnan tuloksia oli

⁴⁹ Asia COMP/38.436 – QSC; lehdistötiedote IP/04/281, 1.3.2004.

⁵⁰ Yhdistetyt asiat COMP/37.451, 37.578 ja 37.579 – *Deutsche Telekom* (EUVL L 263, 14.10.2003, s. 9). Ks. lehdistötiedote IP/03/717, 21.5.2003. Päätökseen on haettu muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta asiana T-271/03 (EUVL C 264, 1.11.2003, s. 29).

⁵¹ Ks. lehdistötiedote IP/05/1033, 3.8.2005. Yksi syy tukkukaupan rinnakkaiskäyttömaksujen lisäalennuksiin on se, että BNetzA laati ennakkoon hintapainostustestinsä DT:n kustannusten (joihin *Deutsche Telekom* -päätös perustui) ja tehokkaan operaattorin (mitä todennäköisimmin korkeampien) kustannusten perusteella. BNetzA:n testissä otettiin sen vuoksi huomioon molemmat hintapainostustestin toteuttamista koskevat vaihtoehdot, jotka esitellään komission tiedonannossa kilpailusääntöjen soveltamisesta telealan liittymäsopimuksiin (EYVL C 265, 22.8.1998, s. 2).

esiteltä yleisölle 27. toukokuuta. Markkinaosapuolet olivat saaneet tilaisuuden esittää huomautuksia tutkimustuloksista.

79. Komission ja EFTAn valvontaviranomaisen yhteiseen aloitteeseen perustuva alakohtainen tutkinta toteutettiin vuonna 2004 ja vuoden 2005 alkupuoliskolla. Tutkinta aloitettiin, koska komissio halusi varmistaa, että kilpailunvastaiset toimintatavat eivät vaikuta uusien matkaviestinpalveluiden käyttöönoton kannalta tärkeään urheilusisällön välitykseen. Tutkintaan sisältyi kattava katsaus urheilutapahtumien mobiilioikeuksien hankintaan, jälleenmyyntiin ja käyttöön osallistuvien toimijoiden käyttäytymiseen.
80. Vuonna 2004 lähetettyyn kyselylomakkeeseen saatiin vastaus noin 230 organisaatiolta. Tarkastellessaan kyseisiä tietoja kilpailun pääosasto analysoi 50 tapausta, joissa oli ilmennyt kilpailuongelmia 3G-oikeuksien myynnin aikaan.
81. Alakohtaisen tutkinnan tulokset antoivat komissiolle selkeän käsityksen markkinakehityksen nykytilanteesta ja matkaviestinjärjestelmissä välitettävän urheilusisällön koko arvoketjussa käytettävistä markkinointi- ja hyödyntämismalleista. Alakohtaisen tutkinnan ja sen jatkotoimien tuloksia kuvaillaan alakohtaisen tutkinnan päätelmistä laaditussa yhteenvetokertomuksessa⁵².
82. Kertomuksessa kiinnitetään erityishuomiota eräisiin alakohtaisessa tutkinnassa havaittuihin mahdollisesti kilpailunvastaisiin liiketoimintatapoihin, jotka voivat rajoittaa urheilusisältöä välittävien innovatiivisten matkaviestinpalveluiden asettamista kuluttajien saataville. Kertomuksessa keskitytään tarkastelemaan neljää keskeistä tutkinnassa havaittua kilpailuongelmaa:
- Niputtaminen: tilanteet, joissa vaikutusvaltaiset mediaoperaattorit ovat ostaneet kaikki audiovisuaaliset oikeudet suosituimpiin urheilutapahtumiin yhtenä kokonaisuutena turvataksaan itselleen yksinoikeudet suhteessa muihin järjestelmiin aikomatta käyttää tai myöntää alilisenssejä 3G-oikeuksiin.
 - Myyntikiellot: tilanteet, joissa matkaviestinoikeuksiin liitetään kohtuuttoman rajoittavia ehtoja (vakavat ajalliset myyntikiellot tai tarpeettomat nauhoitusten pituutta koskevat rajoitukset), jotka rajoittavat käytännössä 3G-sisällön saatavuutta.
 - Yhteismyynti: tilanteet, joissa 3G-oikeudet jäävät käyttämättä, koska yhteismyyntiorganisaatiot eivät onnistu myymään yksittäisten urheiluseurojen 3G-oikeuksia.
 - Yksinoikeudet: 3G-oikeuksien jakaminen yksinoikeudella, mikä johtaa siihen, että voimakkaat operaattorit saavat monopoliaseman suhteessa keskeiseen ohjelmasisältöön.
83. Kertomuksen mukaan markkinatoimijoiden olisi tarkistettava liiketoimintatapojaan ja puututtava ajoissa niistä mahdollisesti aiheutuviin kilpailunvastaisiin vaikutuksiin. Kertomuksessa ilmoitetaan myös, että kilpailun pääosasto ja kansalliset

⁵²

Saatavilla

http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/new_media/3g/

osoitteessa

kilpailuviranomaiset tutkivat yhteistyössä alakohtaisen tutkinnan aikana havaitut kansalliset tapaukset, joilla on mahdollisesti haitallinen vaikutus kilpailuun.

Puitedirektiivin (2002/12/EY) 7 artiklan mukainen kuulemismenettely

84. Sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevan EU:n sääntelyjärjestelmän⁵³ mukaan kansallisten sääntelyviranomaisten velvollisuutena on määrittellä kansallisia olosuhteita vastaavat merkitykselliset markkinat kilpailulainsäädännön periaatteiden mukaisesti.
85. Markkina-analyysin jälkeen kansallisten sääntelyviranomaisten on ilmoitettava komissiolle suunnittelemansa merkityksellisten markkinoiden määrittelyä koskevat sääntelytoimenpiteet, mahdollisesti havaitsemansa huomattavan markkinavoiman sekä mahdolliset sääntelyyn perustuvat ratkaisuehdotukset. Komissio voi joko antaa huomautuksia, jotka kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava kattavasti huomioon, tai pyytää kansallisia sääntelyviranomaisia perumaan ehdotetun toimenpiteen, jos markkinamääritelmä ja/tai huomattavan markkinavoiman määrittäminen on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Vuonna 2005 komissio vastaanotti 201 ilmoitusta kansallisilta sääntelyviranomaisilta (ilmoitusten määrä kasvoi selvästi verrattuna vuoteen 2004, jolloin ilmoituksia annettiin 89).
86. Komissio teki vuonna 2005 yhden päätöksen, jossa pyydettiin ilmoitettujen toimenpiteiden peruuttamista.⁵⁴ Kyseisessä asiassa oli kyse kiinteään verkkoon laskevasta puhelinliikenteestä Saksan tukkumarkkinoilla. Kansallinen sääntelyviranomainen oli ehdottanut Deutsche Telekomia nimittämistä operaattoriksi, jolla on huomattava markkinavoima omassa verkossaan tarjottavien puhelupalveluiden tukkumarkkinoilla. Kansallinen sääntelyviranomainen päätteli, että Saksan vaihtoehtoisen kiinteän verkon 53 operaattorilla ei Deutsche Telekomin tasapainottavan ostovoiman vuoksi ollut huomattavaa markkinavoimaa, vaikka niillä oli monopoliasema omaan verkkoonsa laskevan puhelinliikenteen tukkumarkkinoilla. Komissio katsoi kuitenkin, että kansallinen sääntelyviranomainen ei ollut toimittanut riittäviä todisteita tasapainottavaa ostovoimaa koskevan väitteensä tueksi.
87. Komissio arvioi lisäksi kolme ilmoitusta, joissa kansallinen sääntelyviranomainen oli katsonut kahden tai useamman operaattorin olevan yhteisessä määräävässä asemassa merkityksellisillä markkinoilla. Näistä asioista kahdessa kansallinen kilpailuviranomainen peruutti ilmoituksen ennen kuin komissio teki asiasta päätöksen komission yksiköiden alustavasti esille ottamien kilpailuongelmien perusteella.⁵⁵ Kolmannessa asiassa, joka koski matkaviestintäverkkoon pääsyn tukkumarkkinoita ja puheluiden välittämistä lähdeverkossa Irlannissa, komissio ei vastustanut kansallisen sääntelyviranomaisen päätelmää yhteisen määräävän aseman käytöstä.

⁵³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/21/EY (puitedirektiivi), annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002, sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä (EYVL L 108, 24.4.2002, s. 33).

⁵⁴ Komission päätös C(2005) 1442 asiassa DE/2005/0144; saatavilla osoitteessa: <http://forum.ec.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/home>

⁵⁵ Asia UK/2004/0111 (hallinnoidut välityspalvelut) ja asia FR/2005/0179; peruutusta koskevat ilmoitukset ovat saatavilla osoitteessa: <http://forum.ec.europa.eu/Public/irc/info/ecctf/home>

88. Komissio hyväksyi myös Ranskan kansallisen sääntelyviranomaisen ehdotuksen Internet-yhteyksikäytännön avulla tapahtuvan puheensiirron (*voice over the internet protocol, VoIP*) sisällyttämisestä kiinteän verkon puheluiden merkityksellisille markkinoille. Kyseisiä puheensiirtopalveluita käyttävät asiakkaat voivat soittaa ja vastaanottaa puheluita perinteisten puhelinpalveluiden tavoin.⁵⁶ Ranskan kansallinen sääntelyviranomainen erotti toisistaan varsinaiset Internet-pohjaiset puheensiirtopalvelut, jotka muistuttavat pikaviestipalveluita (*Instant Messaging*) ja muita Internet-pohjaisia vertaisviestintäpalveluita kuten Skypea, ja vaihtoehtoisten laajakaistaoperaattoreiden tarjoamat puheensiirtopalvelut. Vaihtoehtoiset laajakaistaoperaattorit ovat investoineet tilaajayhteyksien eriyttämiseen ja muihin laajakaistayhteystuotteisiin ja kykenevät sen vuoksi tarjoamaan asiakkailleen puheensiirtopalveluita, jotka ovat laadukkaampia kuin perinteiset puhelinpalvelut ja tarjoavat silti samat toiminnot.

Perustamissopimuksen 226 artiklan mukaiset rikkomisesta johtuvat menettelyt, jotka koskevat kilpailudirektiiviä (2002/77/EY)

89. Komissio käyttää EU:n kilpailusääntöjen ja puitedirektiivin 7 artiklassa säädetyn kuulemismenettelyn lisäksi sekä yhdessä näiden kanssa perustamissopimuksen 226 artiklan mukaisia rikkomisesta johtuvia menettelyitä varmistaakseen, että jäsenvaltiot i) saattavat EY:n direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöään ja ii) saattavat ne asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään. Kilpailun pääosaston tehtävänä on seurata, kuinka jäsenvaltiot noudattavat nk. kilpailudirektiiviä⁵⁷, joka on yksi sähköistä viestintää koskevaan EU:n sääntelykehykseen sisältyvistä direktiiveistä. Kilpailudirektiivin päätarkoituksena on varmistaa, että jäsenvaltiot eivät myönnä eivätkä pidä voimassa perustamissopimuksen 86 artiklan vastaisia yksin- tai erityisoikeuksia sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen markkinoilla, sekä varmistaa samalla, että kaikkialla EU:ssa toimitaan kilpailuun perustuvissa markkinaolosuhteissa.
90. Komissio jatkoi jäsenyyssvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa menettelyä niitä jäsenvaltioita vastaan, jotka eivät olleet toteuttaneet määräaikaan mennessä kilpailudirektiivin vaatimusten noudattamiseksi tarvittavia toimenpiteitä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Komissio lopetti vuoden 2005 aikana Belgiaa, Viroa ja Tšekkiä koskevat menettelyt niiden ilmoitettua komissiolle kansallisten toimenpiteiden toteuttamisesta. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin totesi 14. huhtikuuta antamassaan tuomiossa, että Kreikka ei ollut vielä toteuttanut kilpailudirektiivin noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä.⁵⁸ Vastaavasti yhteisöjen tuomioistuin totesi 16. kesäkuuta antamassaan tuomiossa, että Luxemburg oli jättänyt toteuttamatta kilpailudirektiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet.⁵⁹ Luxemburg ilmoitti kuitenkin 23. kesäkuuta komissiolle toimenpiteet, joilla maan kansallinen lainsäädäntö saatettiin kilpailudirektiivin mukaiseksi.

⁵⁶ Komission päätös asioissa FR/2005/221– FR/2005/0226, SG-Greffe (2005) D/205048.

⁵⁷ Komission direktiivi 2002/77/EY, annettu 16 päivänä syyskuuta 2002, kilpailusta sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen markkinoilla (EYVL L 249, 17.9.2002, s. 21). Tietoyhteiskunnasta vastaava pääosasto seuraa muiden sähköistä viestintää koskevaan sääntelykehykseen sisältyvien direktiivien noudattamista jäsenvaltioissa.

⁵⁸ Asia C-299/04, *Euroopan yhteisöjen komissio v. Helleenien tasavalta*, tuomio 14.4.2005.

⁵⁹ Asia C-349/04, *Euroopan yhteisöjen komissio v. Luxemburgin suurherttuakunta*, tuomio 16.6.2005.

91. Komission tietoon tuli vuonna 2004, että Ruotsissa oli edelleen voimassa asetuksia, joilla tv-lähetystoiminnan harjoittajat velvoitettiin hankkimaan maanpäälliset lähetys- ja siirtopalvelut yksinomaan valtion omistamalta Teracom AB -yhtiöltä. Komissio aloitti sen vuoksi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn Ruotsia vastaan.⁶⁰ Ruotsin hallituksen vastauksessa komission viralliseen ilmoitukseen, joka koski analogisia lähetyspalveluita, ei annettu selkeää sitoumusta rikkomisen saattamisesta päätökseen kohtuullisen ajan kuluessa. Komissio antoi sen vuoksi 16. maaliskuuta Ruotsia koskevan perustellun lausunnon perustamissopimuksen 226 artiklan nojalla. Komissio päätteli, että vaatimus, jonka mukaan lähetystoiminnan harjoittajien on hankittava analogiset lähetyspalvelut yksinomaan Teracomilta, rikkoo kilpailudirektiiviä. Vuonna 2005 tehdyissä lisätutkimuksissa havaittiin, että Ruotsissa voimassa olevalla digitaali-lähetyspalveluita koskevalla asetuksella oli samankaltaisia vaikutuksia. Lähetystoiminnan harjoittajat, jotka haluavat välittää ohjelmiaan Ruotsissa maanpäällisessä digitaaliverkossa, joutuvat tekemään yhteistyötä Teracomin kanssa eräillä digitaali-lähetysketjun keskeisillä osa-alueilla (kuten kanavointi). Komissio totesi, että Teracomille oli todellakin myönnetty erityis- tai yksinoikeus myös digitaali-lähetyspalveluiden tarjoamiseen, mikä rikkoo kilpailudirektiiviä. Komissio lähetti sen vuoksi Ruotsin hallitukselle 12. lokakuuta täydentävän virallisen ilmoituksen.
92. Komissio lähetti samana päivänä Unkarille virallisen ilmoituksen, jossa Unkarin viestintälain todettiin olevan ristiriidassa kilpailudirektiivin kanssa. Unkarin viestintälakiin sisältyy rajoitus, jonka mukaan kaapelitelevisio-operaattorit voivat tarjota lähetyspalveluita vain alueella, jolla asuu enintään kolmannes maan väestöstä. Lisäksi viestintälaissa rajoitetaan oikeutta perustaa tai tarjota sähköisiä viestintäverkkoja tai -palveluita sekä estetään kaapelitelevisiomarkkinoiden vakiinnuttamista. Rajoituksen kumoaminen lisäisi kilpailua yhtäältä kaapelioperaattoreiden ja toisaalta kaapelioperaattoreiden ja muita infrastruktuurimuotoja käyttävien operaattoreiden välillä.

Postipalvelut

93. EU:n kilpailupolitiikkaa sovelletaan postialalla vielä kesken olevan postimarkkinoiden vapauttamisen tarjoamista lähtökohdista. Postidirektiivin⁶¹ säännösten mukaisesti jäsenvaltiot voivat varata joitakin postipalveluita yleispalvelun tarjoajille, joiden markkinaosuus on edelleen erittäin suuri, kunhan samalla varmistetaan tasapainoisin rahoitusedellytyksin tapahtuva yleispalvelun tarjonta. Postidirektiivissä säädetään, että komission on esitettävä vuoden 2006 loppuun mennessä ehdotuksia EU:n postimarkkinoiden vapauttamisesta, jos mahdollista, kokonaisuudessaan vuoteen 2009 mennessä. Jotkin jäsenvaltiot ovat lakkauttaneet postimonopolinsa tai ilmoittaneet suunnittelevansa monopolien lakkauttamista ennen kyseistä määräaikaa.

⁶⁰ Menettely 2004/2197 – Vapauttaminen – Ruotsi – Direktiivin 2002/77/EY rikkominen.

⁶¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/67/EY, annettu 15 päivänä joulukuuta 1997, yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä (EYVL L 15, 21.1.1998, s. 25). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/39/EY, annettu 10 päivänä kesäkuuta 2002, direktiivin 97/67/EY muuttamisesta yhteisön postipalvelujen kilpailulle avaamisen jatkamiseksi (EYVL L 176, 5.7.2002, s. 21).

94. Komissio tutki tämän vuoksi vuonna 2005 useiden jäsenvaltioiden postipalveluja koskevat lakiluonnokset. Komissio katsoi, että Tšekin postilakiluonnos sisälsi säännöksiä, joilla vakiintuneen operaattorin monopolia olisi laajennettu postidirektiivin vastaisesti ja jotka olisivat sen vuoksi palauttaneet monopolitilanteen Tšekin äskettäin kilpailulle avatuille postimarkkinoille. Komission näkemyksen mukaan yksinoikeudet, jotka eivät ylitä postidirektiivissä määriteltyä varattua palvelua, voivat ensi näkemältä olla perusteltuja 86 artiklan 2 kohdan mukaan.⁶² Komission ja Tšekin hallituksen epävirallisen yhteydenpidon jälkeen kyseistä lakia muutettiin siten, että monopolia ei laajennettu ja kilpailun kehittämistä kyseisillä markkinoilla voitiin jatkaa.
95. Kilpailun pääosasto tutkii lisäksi tällä hetkellä tiettyjä käytäntöjä, jotka voivat haitata kilpailua yhteisön ulkomaanpostin markkinoilla, jotka on periaatteessa vapautettu kilpailulle EU:n kilpailusääntöjen nojalla. Sääntöjenvastaisiksi väitetyt käytännöt liittyvät useimmissa tapauksissa toimenpiteisiin, joilla määräävä asema siirretään monopolipalveluiden markkinoilta lähimarkkinoille, jotka on jo avattu kilpailulle. Kyseisenkaltaiset käytännöt yleistyvät todennäköisesti entisestään sitä mukaa, kun vapauttamisprosessi etenee. Komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten on sen vuoksi pysyttävä valppaina varmistaakseen, että kilpailunvastainen käyttäytyminen ei mitätöi neuvoston ja parlamentin päätöksen mukaisesta asteittaisesta vapauttamisprosessista saatavaa hyötyä.

2.2. Tiedotusvälineet

Saksan Bundesliiga

96. Komissio teki 19. tammikuuta Saksan *Bundesliiga*⁶³ koskevan päätöksen, joka oli ensimmäinen asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan nojalla tehty sitoumuksia koskeva päätös. Päätöksen myötä Saksan jalkapalloliigan antamat sitoumukset, jotka koskivat jalkapallo-otteluiden lähetysoikeuksien yhteistä ja yksinoikeudellista myyntiä, tulivat oikeudellisesti sitoviksi ja menettely voitiin sen vuoksi lopettaa.
97. Komissio vahvisti *Bundesliiga* koskevalla päätöksellään politiikan, jota se soveltaa viestintäalalla urheilutapahtumien arvokkaiden audiovisuaalisten lähetysoikeuksien myyntiä ja hankintaa koskeviin kilpailunrajoituksiin. Koska viestintäalalle on tyypillistä rakenne, jossa vähäinen määrä operaattoreita käy kauppaa pienellä määrällä urheilutapahtumien arvokkaita yksinoikeudellisia audiovisuaalisia lähetysoikeuksia, alalla syntyy helposti kilpailuongelmia. Tarjontapuolella toimii usein vain muutamia keskeisten urheilutapahtumien lähetysoikeuksien tarjoajia. Yhteismyynti eli järjestely, jossa seurojen oikeudet yhdistetään ja yksi osapuoli huolehtii niiden myynnistä, lisää entisestään tarjontapuolen keskittyneisyyttä.⁶⁴ Myös ostajapuolen keskittymisaste on korkea, mikä voi aiheuttaa ongelmia, koska se voi

⁶² Komission tiedonanto kilpailusääntöjen soveltamisesta postialalla ja tiettyjen postipalveluja koskevien valtion toimenpiteiden täytäntöönpanemisesta (EYVL C 39, 6.2.1998, s. 2, 5.4 kohta).

⁶³ COMP/37.214 – *Saksan Bundesliigan lähetysoikeuksien yhteismarkkinointi*. Koko päätös on julkaistu kilpailun pääosaston verkkosivuilla osoitteessa:

<http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/cases/decisions/37214/en.pdf>

⁶⁴ Ks. *UEFA:n Mestarien liigaa* koskeva komission päätös (EUVL L 291, 8.11.2003, s. 25), jossa käsitellään yhteismyyntiä.

vaikuttaa markkinoiden muiden operaattoreiden oikeuksiin saada käyttöönsä ohjelmasisältöä⁶⁵.

98. Komissio laati 18. kesäkuuta 2004 asiasta asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan 1 kohdan mukaisen alustavan arvioinnin, joka toimitettiin liigayhdistykselle ja Saksan jalkapalloliitolle. Alustavan arvioinnin mukaan *Liga-Fußballverbandin* harjoittamaan lähetysoikeuksien yhteismyyntiin ja yksinoikeudelliseen myyntiin liittyi monia kilpailuongelmia. *Bundesliigan* seuroja estettiin mahdollisesti käymästä itsenäisesti kauppaa lähetystoiminnan harjoittajien ja/tai urheilutapahtumien lähetysoikeuksien välittäjien kanssa ja erityisesti tekemästä itsenäisiä kaupallisia päätöksiä lähetysoikeuspakettien hinnoista ja sisällöstä. Tämä esti seurojen välisen kilpailun lähetysoikeuksien myynnin osalta. Koska jalkapallo-otteluihin liittyvällä ohjelmasisällöllä on lisäksi tärkeä merkitys lähetystoiminnan harjoittajille ja uusmediaoperaattoreille, jotka kilpailevat mainostuloista ja tilauksista, *Liga-Fußballverbandin* harjoittama yhteismyynti olisi voinut vaikuttaa haitallisesti tuotantoketjun loppupään televisio- ja uusmediamarkkinoihin rajoittamalla tuotosta ja estämällä pääsyn markkinoille.
99. Poistaakseen kilpailuongelmat *Liga-Fußballverband* tarjosi sitoumuksia, jotka muuttivat merkittävästi sen yhteismyyntijärjestelyä.⁶⁶ Ehdotettuja sitoumuksia koskeva markkinatesti esiteltiin neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan mukaisessa tiedonannossa.⁶⁷ Tuotantoketjun loppupään markkinoiden sulkemisen estämiseksi lähetysoikeudet annettaisiin vastedes syrjimättömästi ja avoimesti tarjouskilpailumenettelyssä. Vaikka urheilulähetysoikeuksien arvon suojaaminen edellyttää tietynasteista yksinoikeudellisuutta, markkinoiden pitkäaikaisen sulkemisen riskiin on puututtu sitoumuksella, jonka mukaan yksinoikeudellisten vertikaalisten lisenssisopimusten kesto rajataan enintään kolmeen kauteen. Komission alustavan arvioinnin mukaan sopimusten pitempi kesto voisi luoda tilanteen, jossa menestyksekkäs ostaja kykenisi hankkimaan määräävän aseman markkinoilla ja rajoittaisi siten tehokasta ennakkokilpailua tulevilla tarjouskilpailukierroksilla.
100. Jotta mahdollisesti kiinnostuneet ostajat voisivat tehdä tarjouksia audiovisuaalisista oikeuksista, *Liga-Fußballverband* sitoutui lisäksi rajoittamaan yksinoikeudellisuuden soveltamisalaa eriyttämällä audiovisuaaliset oikeudet erillisiksi paketeiksi, jotka suunniteltaisiin siten, että operaattorit voivat käyttää kutakin pakettia erikseen. Useamman mielekkään paketin myynti tarjoaisi heikommille operaattoreille, joilla on käytettävissään vähemmän varoja, tilaisuuden tehdä tarjouksia tarpeitaan vastaavista oikeuksista. Jotkin paketit varattaisiin erityismarkkinoille/-järjestelmille: koska siinä, minkä arvoisina eri jakelujärjestelmät pitävät lähetysoikeuksia, on erittäin suuria eroja, tietyissä kehityksessä olevissa markkinajärjestelmissä toimivilla markkinatoimijoilla ei välttämättä ole mahdollisuutta hankkia urheilulähetysoikeuksia; kun paketit varataan tietyille jakelujärjestelmille, myös

⁶⁵ Tätä kysymystä on käsitelty useissa komission sulautumapäätöksissä, esimerkiksi asiassa COMP/M.2876, *Newscorp/Telepiù*, 2. huhtikuuta 2003 tehdyssä päätöksessä.

⁶⁶ MEMO 05/16 sisältää kattavan tiivistelmän sitoumuksista ja yksityiskohtaisen kuvauksen lähetysoikeuspaketeista.

⁶⁷ EUVL C 229, 14.9.2004, s. 15.

maksuttomien ja maksutelevisiolähetysten operaattorit, matkapuhelinoperaattorit ja Internet-palveluiden tarjoajat kykenisivät hankkimaan lähetysoikeuksia.

101. Yksinoikeuksien yhteismyynnistä aiheutuvien tuotantorajoitusten minimoimiseksi seuroilla olisi oikeus myydä tietyt oikeudet erikseen. Tämän palautuslausekkeen tarkoituksena on turvata oikeuksien maksimaalinen käyttö ja välttää joidenkin oikeuksien jääminen käyttämättä. Kyse on oikeuksista, joita *Liga-Fußballverband* ei saa myydyiksi tai joita ostajat eivät käytä kokonaan. Käyttämättömät oikeudet palautettaisiin seuroille käytettäväksi erikseen ilman yksinoikeutta.
102. Komissio hyväksyi siirtymäkauden⁶⁸ soveltamisen sitoumusten voimaantuloon sen varmistamiseksi, että Saksan jalkapalloliigan käyttämät järjestelyt yhdenmukaistetaan kilpailusääntöjen kanssa vaarantamatta liigan toimintaa.
103. Päätöksessä todetaan, että se koskee ainoastaan yksinoikeudellista yhteismyyntikäytäntöä, jota *Liga-Fußballverband* soveltaa Saksan miesten ammattilaisjalkapalloliigan ensimmäiseen ja toiseen divisioonaan eikä kata kilpailukysymyksiä, jotka liittyvät yksittäisiin lisenssisopimuksiin. Tämän vuoksi päätöksessä korostetaan, että komission jatkotutkimukset ovat mahdollisia erityisesti siinä tapauksessa, että yksi ostaja hankkii useampia lähetysoikeuspaketteja.
104. *Liga-Fußballverbandin* tarjoamat sitoumukset parantavat huomattavasti televisio- ja radio-ohjelmasisällön saatavuutta erityisesti kehityksessä olevilla uusmediamarkkinoilla toimivien operaattoreiden osalta. Sitoumukset noudattavat sen vuoksi komission politiikkaa, jonka tarkoituksena on varmistaa ohjelmasisällön maksimaalinen saatavuus innovaatioiden lisäämiseksi ja viestintämarkkinoiden keskittymispyrkimysten tukahduttamiseksi katsojien etujen mukaisesti.

*Football Association Premier League*⁶⁹

105. Komissio ilmoitti marraskuussa saaneensa *Football Association Premier League* (FAPL) sitoumuksia, jotka koskevat Yhdistyneen kuningaskunnan valioliigan jalkapallo-otteluiden lähetysoikeuksien yhteismarkkinointia. Sitoumukset ovat jatkoa vuonna 2002 annetulle väitetiedoksiannolle ja huhtikuussa 2004 annettuja ensimmäisiä sitoumuksia koskeneelle julkiselle kuulemiskierrokselle. Nyt annettuja sitoumuksia on tarkoitus soveltaa lähetysoikeuksien myyntiin ottelukaudesta 2007 lähtien. Sitoumusten pääkohdat ovat pienempien ja tasapainoisemmin koottujen tv-lähetysoikeuspakettien luominen sekä varmuus siitä, että yksi ostaja ei voi ostaa kaikkia paketteja, sekä siitä että oikeuksien myynti toteutetaan tasapuolisesti. FAPL on tämän vuoksi sitoutunut myöntämään paketit kustakin paketista korkeimman yksittäistarjouksen tehneelle tarjoajalle ja varmistamaan, että valvonnasta vastaava toimitsijamies tarkkailee myyntiprosessia. Sitoumuksiin sisältyy monia muita osioita, joilla poistetaan eri lähetysoikeuksiin liittyvät tuotantorajoitukset. Nyt annettujen sitoumusten perusteella näyttää siltä, että komissio saattaa tehdä asiasta päätöksen vuoden 2006 aikana asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan nojalla.

⁶⁸ Televisioon ja (osittain) Internetiin liittyvät muutokset tulevat voimaan 1. heinäkuuta 2006. Muita muutoksia sovelletaan 1. heinäkuuta 2004 lähtien.

⁶⁹ Asia COMP/38.173; ks. lehdistötiedote IP/05/1441, 17.11.2005.

2.3. Tietoteollisuus, Internet ja viihde-elektroniikka

Microsoft

106. Komissio teki 28. heinäkuuta päätöksen, joka koski valvonnasta vastaavaa toimitsijamiestä asiassa *Microsoft*⁷⁰. Microsoft-asiassa 24. maaliskuuta 2004 tehdyn komission päätöksen 7 artiklassa säädetään tarkoituksenmukaisen järjestelmän perustamisesta sen valvomiseksi, että Microsoft noudattaa komission päätöstä. Järjestelmän puitteissa toimii Microsoftista riippumaton valvonnasta vastaava toimitsijamies. Kyse on yksi harvoista tilanteista, joissa komissio on käyttänyt toimitsijamiesjärjestelyä valvomaan perustamissopimuksen 82 artiklan nojalla annetun lopettamismääräyksen noudattamista. Toimitsijamiesjärjestelyn käyttö on yleisempää sulautuma-asioissa.
107. Toimitsijamies vastaa ensisijaisesti asiantuntijaneuvojen antamisesta komissiolle päätöksen noudattamista koskevista asioista. Toimitsijamies antaa komissiolle neuvoja muun muassa siitä, i) asettaako Microsoft yhteentoimivuuden edellyttämät tiedot saataville kokonaisuudessaan, asianmukaisesti ja riittävän ajoissa eikä aseta kohtuuttomia tai syrjiviä ehtoja tietojen saamiselle eikä käytölle, ja ii) onko Windowsin asiakastietokoneiden käyttöjärjestelmän sitomaton versio, jonka Microsoft asettaa saataville päätöksen mukaisesti, täysin toimiva eikä sisällä Windows Media Playeria ja onko kilpailevilla mediasoitinvalmistajilla riittävästi tietoja, jotta niiden mediasoitin ei joudu epäedulliseen asemaan suhteessa Windows Media Player –soittimeen, kun on kyse yhteentoimivuudesta Microsoftin yleisimmin käytetyn asiakastietokoneiden käyttöjärjestelmän kanssa. Toimitsijamiehen käyttöön asetetaan tätä varten Microsoftin tietokoneiden ja palvelinten käyttöjärjestelmien lähdekoodi. Microsoft vastaa kaikista toimitsijamiehen nimittämiseen ja palkkioon liittyvistä kustannuksista. Toimitsijamies nimitettiin 4. lokakuuta Microsoftin laatimalta ehdokaslistalta.
108. Sen jälkeen kun Microsoftin välitoimia koskeva hakemus oli hylätty 22. joulukuuta 2004, komissio aloitti Microsoftin kanssa neuvottelut päätöksen noudattamisesta. Yhteentoimivuutta koskevan korjaustoimenpiteen osalta (pätöksen 5 artikla) komissio keskittyi Microsoftin velvollisuuteen tarjota kattavia ja paikkansapitäviä tietoja, joiden perusteella Microsoftin kilpailijat voivat kehittää työryhmäpalvelinten käyttöjärjestelmätuotteita, jotka ovat yhteensopivia Windows-tietokoneiden ja palvelinten kanssa samassa määrin kuin Microsoftin palvelinten käyttöjärjestelmätuotteet. Noudattaakseen tätä velvoitetta Microsoft toimitti teknisen kuvauksen (teknisen asiakirja-aineiston) Windows-tietokoneiden ja -työryhmäpalvelinten välisissä yhteyksissä tarvittavista tietokoneohjelmista (yhteyskäytännöistä).
109. Toimitsijamies, komission tekniset asiantuntijat ja useat kolmannet tutkivat teknisen asiakirja-aineiston. Kaikki osapuolet tulivat siihen tulokseen, että aineistossa ei ollut riittävästi tietoja kilpailevien yhteensopivien työryhmäpalvelinten käyttöjärjestelmätuotteiden valmistamiseksi.

⁷⁰

C(2005) 2988 lopullinen.

110. Valvottaessa, toteuttaako Microsoft yhteentoimivuutta koskevan korjaustoimenpiteen, josta komissio kävi tiiviitä neuvotteluita Microsoftin kanssa vuonna 2005, on lisäksi selvítettävä, asettaako Microsoft korjaustoimenpiteestä hyötyville osapuolille kohtuulliset ehdot teknisen asiakirja-aineiston saamiseen ja käyttöön nähden. Microsoftin aluksi toimittamat sopimukset sisälsivät ehdot, jotka se aikoi asettaa yrityksille, jotka olivat kiinnostuneita käyttämään teknistä asiakirja-aineistoa. Microsoft muutti sopimuksia useita kertoja kilpailun pääosaston kanssa käymiensä neuvotteluiden tuloksena. Kilpailun pääosasto toteutti myös markkinatestin ja kuuli asianomaisten yritysten näkemyksiä Microsoftin ehdotuksista.
111. Saatuaan markkinatestin tulokset ja teknistä asiakirja-aineistoa koskevat asiantuntijalausunnat komissio päätti aloittaa menettelyn Microsoftia vastaan pakottaakseen sen noudattamaan päätöksen mukaisia velvoitteitaan. Komissio teki 10. marraskuuta päätöksen asetuksen (EY) N:o 1/2003 24 artiklan 1 kohdan nojalla. Päätös on kyseisen asetuksen 24 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäinen vaihe. Microsoftille määrättiin päätöksellä 2 miljoonan euron uhkasakko vuorokautta kohden 15. joulukuuta lähtien, jos se ei noudata päätöksen 5 artiklan a ja c kohtaa eli velvoitteita, joiden mukaan sen oli i) toimitettava kattavat ja paikkansapitävät yhteentoimivuuden edellyttämät tiedot ja ii) asetettava tiedot saataville kohtuullisin ehdoin.
112. Komissio antoi 21. joulukuuta 24 artiklan mukaisessa menettelyssä väitetiedoksiannon, joka koski Microsoftin velvollisuutta toimittaa kattavat ja paikkansapitävät yhteentoimivuuden edellyttämät tiedot. Komission esittämät väitteet saavat tukea toimitsijamiehen lisäselvityksistä, joissa tämä toteaa, että teknisessä asiakirja-aineistossa, jonka Microsoft oli toimittanut päätöksen 24 artiklan 1 kohdan mukaisesti, oli edelleen puutteita ja virheitä.

3. PALVELUT

3.1. Rahoituspalvelut

113. Tehokkaat rahoituspalvelumarkkinat ovat keskeisessä asemassa Euroopan talouden joustavuuden ja dynamismin varmistamisessa, tuottavuuden ja kasvun lisäämisessä ja uusien työpaikkojen luomisessa. Kilpailu- ja sisämarkkinapolitiikka täydentävät toisiaan ja voivat edistää yhdenmukaisen ja kilpailukykyisten rahoituspalvelumarkkinoiden luomista. Komissio vahvistaa rahoituspalveluihin kohdistuvaa kilpailua alakohtaisten tutkintojen kohdennetun käytön, yksittäistapausten ja alalla sovellettavan kilpailupolitiikan laajemman kehittämisen avulla.

114. Komissio aloitti 13. kesäkuuta rahoituspalvelualaa koskevan tutkinnan asetuksen (EY) N:o 1/2003 17 artiklan nojalla käyttämiensä toimivaltuuksien perusteella. Alakohtaisen tutkinnan perustelut vahvistetaan kilpailusta vastaavan komissaarin sekä sisämarkkinoista ja palveluista vastaavan komissaarin yhdessä antamassa tiedonannossa⁷¹.
115. Tutkinnassa tarkastellaan kahta keskeistä rahoituspalvelualaa: vähittäispankki- ja yritysvarakuutusala. Tutkimukset toteutetaan rinnakkain. Vähittäispankkialalla komissio tutkii maksukortteja ja pääasiallisia vähittäispankkipalveluita, kuten käyttötilit ja pienten ja keskisuurten yritysten rahoituspalvelut.⁷² Maksukorttien tutkinta pohjautuu komission aiemmin käsittelemissään asioissa hankkimaan markkinatietämykseen. Pääasiallisia vähittäispankkipalveluita koskevassa tutkinnassa tarkastellaan muun muassa markkinoiden matalaa yhdentymisastetta, kysyntäpuolen valinnanmahdollisuuksia ja markkinoilletulon esteitä.
116. Yritysvarakuutuksia koskevassa tutkinnassa tarkastellaan erityisesti vakuutuksenantajien ja vakuutusyhdistysten keskinäisen yhteistyön laajuutta esimerkiksi vakiosopimusehtojen vahvistamisen alalla.⁷³ Vaikka yhteistyöstä voidaan monissa tapauksissa saada tehokkuusetuja, mahdolliset kilpailua vääristävät yhteistyömuodot voivat kaventaa kysyntäpuolen mahdollisuuksia neuvotella vakuutussuojan ehdoista ja voivat myös rajoittaa kilpailua ja innovaatiotoimintaa markkinoilla.
117. Alakohtaisten tutkintojen analysointi tukeutuu suurelta osin markkinatoimijoiden toimittamiin tietoihin. Esimerkiksi heinäkuussa komissio toteutti neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 18 artiklan 1 kohdan nojalla maksukortteja koskevan kyselytutkimuksen, joka perustui eri puolilla EU:ta toimivan noin 200 yrityksen muodostamaan edustavaan otokseen.

MasterCard Europe / International (monenväliset toimitusmaksut)

118. *MasterCardin* monenvälisiä toimitusmaksuja koskevat tutkimukset, jotka komissio oli aloittanut 24. syyskuuta 2003, jatkuivat läpi vuoden 2005. Kauppiaiden ilmoitettua komissiolle, että pankit olivat edelleen haluttomia paljastamaan monenvälisten toimitusmaksujen tasoa, Visa ja MasterCard suostuivat parantamaan avoimuutta julkistamalla monenväliset toimitusmaksunsa ja näiden määrittämisessä huomioon otettavat kustannusryhmät verkkosivuillaan⁷⁴. Vaikka MasterCard kumosi

⁷¹ Ks. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/financial_services/communication_en.pdf

⁷² Ks. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/financial_services/decision_retailbanking_en.pdf

⁷³ Ks. http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/financial_services/decision_insurance_en.pdf

⁷⁴ Ks. <http://www.visaeurope.com/aboutvisa/overview/fees/interchange feelevels.jsp> ja http://www.mastercardintl.com/corporate/mif_information.html

joitakin verkkosääntöjä⁷⁵ ja suostui ottamaan käyttöön uuden lisenssin Maestro-pankkikorttien rajatylittävää vastaanottoa varten, osapuolet eivät päässeet yhteisymmärrykseen komission suurimmaksi luokittelemasta ongelmasta eli MasterCardin monenvälisen toimitusmaksun koostumuksesta.

Arvopaperikauppa sekä selvitys- ja toimituspalvelut

119. Tehokkailla pääomamarkkinoilla on suuri vaikutus Lissabonin strategian kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamiseen. Koska kilpailu voi parantaa pääomamarkkinoiden tehokkuutta, kilpailusääntöjen soveltaminen tällä teknisesti monimutkaisella mutta taloudellisesti erittäin merkittävällä alalla on yksi painopistealueista.
120. Komissio tutki, oliko *Euronext* mahdollisesti rikkonut perustamissopimuksen 82 artiklaa reagoidessaan Lontoon pörssin suunnalta tulevaan kilpailuun alankomaalaisten arvopapereiden kaupassa. Tutkimus kohdistui mahdollisiin alennuksiin ja markkinoilta sulkemiseen. Kilpailun pääosasto päätti lokakuussa olla jatkamatta tutkimusta, sillä alustavassa tutkimuksessa ei ollut löydetty näyttöä määräävän aseman väärinkäytöstä. Euronextin hintojen aleneminen oli itse asiassa hyödyttänyt käyttäjiä ja Lontoon pörssin toiminnan jatkuminen Alankomaiden osakemarkkinoilla näytti estävän Euronextia palaamasta alkuperäisiin hintatasoihinsa.
121. Samaan aikaan kilpailun pääosasto julkaisi markkinaosapuolten laajan kuulemisen jälkeen London Economics -konsulttiyrityksellä teetetyn raportin arvopaperikaupasta sekä selvitys- ja toimitusjärjestelyistä säännellyissä arvopaperipörseissä 25 jäsenvaltiossa.⁷⁶ Raportissa kuvaillaan kullakin kansallisilla markkinoilla käytettäviä infrastruktuureja ja tarkastellaan yleiseurooppalaisia kehityssuuntauksia. Raportin mukaan käyttäjillä on vain vähän tai ei lainkaan valinnanvaraa selvitys- ja toimitusjärjestelyidensä sijaintipaikan osalta. Kilpailun pääosasto päätti sen vuoksi keskittyä jatkotutkimuksissaan palveluntarjoajien ja käyttäjien välisiin taloudellisiin ja oikeudellisiin suhteisiin. Tarkoituksena on määrittää, hyödyttäisikö kilpailun lisääminen kyseisillä markkinoilla käyttäjiä erityisesti kustannusten alenemisen muodossa.

Ilmailualan vakuutukset

122. Komission selvitettyä tutkimuksissaan, rikkoivatko tietyt ilmailuvakuutuslalla syyskuun 11. päivän 2001 tapahtumien jälkeen käyttöön otetut menettelytavat perustamissopimuksen 81 artiklaa, Euroopan johtavat ilmailuvakuutusyritykset ryhtyivät uudistamaan menettelytapojaan kilpailun ja avoimuuden lisäämiseksi⁷⁷.
123. Tutkimuksissa oli havaittu, että ilmailuvakuutusyritysten nykyiset yhteistyöjärjestelmät estivät markkinoita toimimasta optimaalisesti ja suojatoimet vakuutusyritysten liiallisen keskinäisen koordinoinnin estämiseksi voisivat lisätä kilpailua. Asian tutkinta lopetettiin osapuolten antamien sitoumusten perusteella.

⁷⁵ ”No Surcharge Rule/No Discrimination Rule” ja ”No Acquiring Without Issuing Rule”; ks. *Competition Policy Newsletter* 2005 nro 2, s. 57.

⁷⁶ Lehdistötiedote IP/05/1032, 2.8.2005.

⁷⁷ Lehdistötiedote IP/05/361, 23.3.2005.

124. Sitoumusten antajina olivat *International Underwriting Association of London* ja *Lloyd's Market Association*. Niiden tarkoituksena on muun muassa lisätä Lontoossa toimivien alan keskeisten komiteoiden, kuten ilmailualan vakuutus sopimusten ja sopimusklauselien vakiosanamuodosta vastaavan komitean toiminnan avoimuutta. Lisäksi sitoumuksissa määrätään, että sodan tai terrorismin aiheuttamassa odottamattomassa kriisitilanteessa vakuutusyritykset rajoittavat koordinoitun toimintansa kapasiteetin saatavillaolon turvaamisen kannalta välttämättömälle tasolle, jolla kilpailuvaikutukset voidaan rajata ehdottomaan minimiin.

3.2. Liikenne

3.2.1. Lentoliikenne

Austrian Airlines / SAS

125. SAS ja Austrian Airlines ilmoittivat vuonna 1999 komissiolle yhteistyösopimuksesta hakeakseen sille yksittäispoikkeusta. Sopimuksen mukaan osapuolet tekivät yhteistyötä kaikilla reiteillä eri puolilla maailmaa ja yhteistyö oli laajinta Itävallan ja Pohjoismaiden välisillä reiteillä. Kilpailun pääosaston kanssa käytyjen neuvotteluiden jälkeen sopimuspuolet tekivät vuonna 2002 muutetun yhteistyösopimuksen, joka aiheutti kuitenkin edelleen kilpailuongelmia Wienin ja Kööpenhaminan sekä Wienin ja Tukholman välisillä reiteillä. Sopimuspuolet ehdottivat sen vuoksi sitoumuspakettia, joka koski muun muassa lähtö- ja saapumisaikojen saatavuutta, interlining-sopimuksia, kanta-asiakasohjelmien käyttöä ja vuorovälien jädäyttämistä. Komissio julkaisi 22. syyskuuta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan mukaisen tiedonannon⁷⁸, joka sisälsi tiivistelmän yhteistyösopimuksesta ja sitoumusten pääsisällöstä.

Kansainvälinen ilmailupolitiikka – asetuksen (EY) N:o 847/2004⁷⁹ soveltaminen

126. Komissio teki 15. heinäkuuta ja 23. joulukuuta ensimmäiset viisi päätöstä⁸⁰ jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten lentoliikennesopimusten neuvottelemisesta ja täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 847/2004 nojalla. Kyseisissä komission päätöksissä vahvistetaan perusteet, joiden mukaan komissio arvioi jäsenvaltioiden neuvottelemat sopimukset ja päättää sen jälkeen, annetaanko jäsenvaltioille lupa niiden väliaikaiseen soveltamiseen tai tekemiseen. Komissio myös totesi päätöksissä vakiintuneen oikeuskäytännön⁸¹ mukaisesti, että käyttäessään harkintavaltaansa asetuksen (EY) N:o 847/2004 mukaisesti komissio ei voi hyväksyä tulosta, joka on muutoin ristiriidassa EU:n oikeuden kanssa.

⁷⁸ EUVL C 233, 22.9.2005, s. 18.

⁷⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 847/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten lentoliikennesopimusten neuvottelemisesta ja täytäntöönpanosta (EUVL L 157, 30.4.2004, s. 7).

⁸⁰ 15. heinäkuuta 2005 tehdyt komission päätökset C(2005)2667 ja C(2005)2668 sekä 23. joulukuuta 2005 tehdyt komission päätökset C(2005)5736, C(2005)5737 ja C(2005)5740.

⁸¹ Asia C-225/91, *Matra v. komissio*, Kok. 1993, s. I-3203, 41 kohta.

127. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioita kielletään perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa sekä 10 artiklassa toteuttamasta tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, lainsäädäntö- tai sääntelytoimet mukaan luettuina, jotka saattavat poistaa yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen tehokkaan vaikutuksen. Tällaisesta tilanteesta on yhteisöjen tuomioistuimen mukaan⁸² kyse silloin, kun jäsenvaltio vaatii tai suosii 81 artiklan vastaisia sopimuksia, päätöksiä tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja taikka vahvistaa niiden vaikutuksia. Melko suuressa osassa jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisistä lentoliikeliikennesopimuksista sopimuksissa nimettyjä lentoliikenteen harjoittajia vaaditaan tai kannustetaan sopimaan tariffeistaan ja/tai toimintakapasiteetistaan tai koordinoimaan tariffejaan ja/tai toimintakapasiteettiaan.
128. Komissio toteaa asetuksen (EY) N:o 847/2004 nojalla tehdyissä päätöksissään kyseisten lentoliikennesopimusten rikkovan perustamissopimuksen 10 ja 81 artiklaa. Komissio on sen vuoksi antanut jäsenvaltioille luvan tällaisten sopimusten väliaikaiseen soveltamiseen tai tekemiseen muun muassa sillä edellytyksellä, että perustamissopimuksen 10 ja 81 artiklaa rikkovat määräykset yhdenmukaistetaan EU:n oikeuden kanssa 12 kuukauden kuluessa päivästä, jona päätökset on annettu tiedoksi.
129. Asetuksen (EY) N:o 847/2004 nojalla tehdyissä viidessä komission päätöksessä sallitaan jäsenvaltioiden kolmansien maiden kanssa neuvottelemien lentoliikennesopimusten tekeminen tai tilapäinen soveltaminen muun muassa sillä edellytyksellä, että 45 tapauksessa havaitut perustamissopimuksen 10 ja 81 artiklaa rikkovat määräykset poistetaan.

EU:n ja Yhdysvaltojen neuvottelut avoimesta ilmailualueesta

130. Komissio sai 18. marraskuuta päätökseen luonnoksen Yhdysvaltojen kanssa tehtäväksi uudeksi sopimukseksi, jolla korvataan nykyiset kahdenväliset sopimukset jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltojen välillä. Sopimusluonnoksen lopullinen hyväksyminen liikenneministereiden neuvostossa on sidoksissa Yhdysvaltojen liikenneministeriön käynnistämän lainsäädäntömenettelyn tuloksiin. Kyseisen menettelyn tarkoituksena on laajentaa ulkomaisten kansalaisten mahdollisuuksia sijoittaa ja osallistua yhdysvaltalaisten lentoliikenteen harjoittajien hallinnointiin. Jos sopimus hyväksytään, Yhdysvaltojen ja EU:n kaikille lentoyhtiöille annetaan lupa liikennöidä kaikkien Euroopan unionin kaupunkien ja kaikkien Yhdysvalloissa sijaitsevien kaupunkien välillä. Lisäksi Yhdysvaltojen ja EU:n lentoyhtiöt voivat liikennöidä ilman lentojen määrään, käytettyyn lentokonetyyppiin tai reittivalintoihin kohdistuvia rajoituksia sekä rajattomin oikeuksin EU:n ja Yhdysvaltojen lisäksi myös kolmansissa maissa sijaitseviin kohteisiin. Ne voivat myös vahvistaa hinnat vapaasti markkinoiden kysynnän mukaan ja sopia muun muassa yhteistunnusten käyttöä ja vuokrausta koskevista yhteistyöjärjestelyistä muiden lentoyhtiöiden kanssa. Sopimuksella luodaan uudet puitteet komission ja Yhdysvaltojen liikenneministeriön kilpailuoikeuden ja lentoliikenteen aloilla harjoittamalla yhteistyölle. Jäljempänä kansainvälistä toimintaa koskevan jakson IV.B.2 osassa on asiasta lisätietoja.

⁸²

Asia 267/86, *Pascal Van Eycke v. ASPA NV*, Kok. 1988, s. 4769, 16 kohta.

3.2.2. Sisämaan liikenne

131. Komissio esitti 20. heinäkuuta tarkistetun ehdotuksen rautateiden, maanteiden ja sisävesien henkilöliikenteeseen liittyviksi julkisen palvelun vaatimuksiksi ja julkisia palveluhankintoja koskeviksi sopimuksiksi.⁸³ Aiemmat ehdotukset oli tehty vuosina 2000 ja 2002, mutta Euroopan parlamentti ja neuvosto eivät olleet hyväksyneet niitä. Ehdotuksella otetaan käyttöön vaatimus henkilöliikenteen harjoittamiseen liittyviä julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekemisestä viranomaisten ja liikenteenharjoittajien välillä. Sen vuoksi reitteihin, joita julkisen palvelun velvoite koskee, sovelletaan tiettyjä sääntöjä. Säännöt koskevat muun muassa julkisen palvelun velvoitteesta maksettavan korvauksen määrittämisperusteiden avoimuutta, kustannusten vastaavuutta ja tiettyjä julkistamisvaatimuksia. Ehdotuksessa määrätään myös velvollisuudesta järjestää alueellisia bussireittejä ja paikallisia bussi- ja rautatiereittejä koskevat tarjouskilpailut, ellei kyseisten reittien liikennöinti ole sisäisen (eli paikallis- tai alueviranomaisten määräysvallassa olevan) liikenteenharjoittajan vastuulla.

3.3. Kauppa, jakelu ja muut palvelut

3.3.1. Ammatilliset palvelut

Johdanto

132. Komissio jatkoi ammatillisten palveluiden alaan liittyvää työskentelyään julkaisemalla kilpailusta ammatillisissa palveluissa vuonna 2004 antamansa kertomuksen⁸⁴ ensimmäisen seurantakertomuksen. Vuoden 2004 kertomuksessa tarkastellaan ammatillisten sääntöjen uudistamisen tai nykyaikaistamisen jatkamista. Kertomus perustuu tuloksiin, joita kilpailun pääosaston laaja katsaus jäsenvaltioiden ammatillisten palveluiden alalla harjoittamaan sääntelyyn tuotti. Kertomuksessa keskitytään kuuteen ammattiin: asianajajiin, notaareihin, insinööreihin, arkkitehteihin, proviisoreihin/farmaseutteihin ja tilintarkastajiin (näihin läheisesti liittyvä veroneuvojan ammatti mukaan luettuna). Siinä analysoidaan yksityiskohtaisesti viittä keskeistä kilpailunrajoitusta: i) hintojen vahvistamista, ii) ohjehintoja, iii) mainontaa koskevia sääntöjä, iv) ammattiin pääsyn vaatimuksia ja varattuja oikeuksia sekä v) yritysrakennetta koskevia sääntöjä ja monialaisia käytäntöjä.

⁸³ Ehdotuksen tarkoituksena on korvata julkisten palvelujen käsitteeseen rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteessä olennaisesti kuuluvia velvoitteita koskevista jäsenvaltioiden toimenpiteistä 26. kesäkuuta 1969 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1191/69 (EYVL L 156, 28.6.1969, s. 1).

⁸⁴ Kertomus on saatavilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/comm/competition/liberal_professions/final_communication_fi.pdf. (Kertomusta täydennettiin marraskuussa 2004 julkaistulla tilannekatsauksella ammatillisten palveluiden sääntelyyn EU:n kymmenessä uudessa jäsenvaltiossa, *Stocktaking Exercise on Regulation of Professional Services in the ten new EU Member States*, joka on saatavilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/comm/competition/liberalization/conference/overview_of_regulation_in_the_eu_professions.pdf).

133. Tutkimuksessa todetaan, että ammatillisten palveluiden alalle ominaiset rajoittavat säännöt, joista osa on annettu vuosia sitten, estävät tarpeettomasti kilpailua ja aiheuttavat haittaa ammatillisten palveluiden käyttäjille, erityisesti kuluttajille. Esimerkkeinä mainitaan vanhentuneet hintasopimussäännökset, mainontakiellot ja ammattien välisen yhteistyön kieltäminen. Vuoden 2004 kertomuksessa kaikkia osapuolia vaaditaan ponnistelemaan yhdessä perusteettomien sääntöjen uudistamiseksi tai kumoamiseksi. Jäsenvaltioiden sääntelyviranomaisia ja ammattikuntia kehoitetaan tarkistamaan vapaaehtoisesti voimassa olevia sääntöjä ja harkitsemaan, ovatko kyseiset säännöt yleisen edun kannalta välttämättömiä, oikeasuhteisia ja perusteltuja sekä hyvän ammatinharjoittamisen kannalta tarpeellisia. Kertomuksessa sitoudutaan antamaan vuonna 2005 kertomus sääntelytilanteen edistymisestä.

Vuonna 2005 annettu kertomus ”Ammatillisia palveluita koskevien uudistusten jatkaminen”

134. Seurantakertomus julkaistiin 5. syyskuuta. Se koostuu kahdesta erillisestä asiakirjasta. Ensimmäinen on komission tiedonanto ”Ammatillisia palveluita koskevien uudistusten jatkaminen”⁸⁵ ja toinen tiedonannon liitteenä oleva komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”Jäsenvaltioiden edistyminen ammatillisten palveluiden alalla havaittujen kilpailunrajoitusten tutkimisessa ja poistamisessa”.
135. Tiedonannossa luodaan katsaus perusteettomien rajoitusten tarkistamisen ja poistamisen etenemiseen eri jäsenvaltioissa vuoden 2004 kertomuksen julkaisemisen jälkeen. Lisäksi tiedonannossa annetaan tarkempia tietoja siitä, kuinka kansalliset kilpailuviranomaiset ja komissio valvovat rajoitusten poistamista. Lopuksi esitetään päätelmiä uudistusaikataulusta ja ehdotetaan jatkotoimia. Komission yksiköiden valmisteluasiakirja täydentää tiedonantoa ja sisältää yksityiskohtaisen analyysin uudistusten etenemisestä jäsenvaltioista kerättyjen tietojen perusteella. Valmisteluasiakirjassa kritisoidaan jäsenvaltioiden esittämiä perusteluita rajoittavien sääntöjen pitämiselle edelleen voimassa ja korostetaan parhaiden käytäntöjen merkitystä.
136. Kertomuksessa pyritään esittämään tarkka analyysi edistymisestä vertaamalla jäsenvaltioiden 18 viime kuukaudelta ilmoittamaa uudistustoimintaa sääntelyn nykytasoon. Tarkoituksena on arvioita raportoitua toimintaa nykyisen sääntelyn lähtökohdista. Tämä on tärkeää, sillä jäsenvaltioiden lähtötilanteet ovat erilaiset. Joissakin jäsenvaltioissa sääntelyä on suhteellisen vähän kun taas toisissa ammatteja säännellään tiukemmin.
137. Kertomuksessa esitetään monijakoinen kuva uudistustoiminnasta vuosina 2004-2005. Jotkin maat edistyvät nopeasti kun taas toisissa uudistusprosessi ei ole vielä edes alkanut.
138. Komission laatimasta analyysistä voidaan päätellä, että uudistusten esteenä on useimmissa jäsenvaltioissa monia seikkoja, kuten poliittisen tuen puuttuminen kansallisella tasolla ja ammattikuntien oma haluttomuus toteuttaa uudistuksia.

⁸⁵

Seurantakertomus on saatavilla osoitteessa:

<http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/legislation/#liberal>

139. Kertomuksessa todetaan, että useimpien jäsenvaltioiden kansalliset kilpailuviranomaiset ovat nyt sitoutuneet viemään muutoksia aktiivisesti eteenpäin yhteistyössä komission kanssa. Meneillään on monenlaista toimintaa, kuten kahdenvälisiä neuvotteluita kansallisten sääntelyviranomaisten ja ammattikuntien kanssa sekä tilannekatsausten ja alakohtaisten selvitysten laadintaa. Kansalliset kilpailuviranomaiset soveltavat aktiivisesti EU:n kilpailusääntöjä maassaan käsiteltäviin tapauksiin. Helmikuun 2004 jälkeen on otettu käsiteltäviksi 11 tapausta, jotka liittyvät tutkimuksiin valittuihin kuuteen ammattiin.
140. Uudistusten vauhdittamiseksi kertomuksessa ehdotetaan, että ammatteihin vaikuttavien sääntöjen nykyaikaistaminen olisi nivottava osaksi Lissabonin strategian toteuttamiseen liittyviä kansallisia uudistusohjelmia. Kertomuksessa viitataan myös mahdollisuuteen, että komissio voi tehostaa ammatillisten sääntöjen soveltamista EY:n kilpailusääntöjen nojalla ja puuttuu mahdollisuuksien mukaan tilanteeseen muun muassa 86 artiklan nojalla.

3.3.2. Jätehuolto

141. Kilpailun pääosasto päätti vuonna 2003 aloittaa kattavan vuoropuhelun kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa kartoittaakseen jätehuoltojärjestelmiin liittyvät keskeiset kilpailukysymykset ja varmistaakseen, että komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset soveltavat jätehuollon alalla johdonmukaista kilpailupolitiikkaa. Keskusteluissa käsiteltiin erityisesti kolmenlaista jätettä, joista on annettu erilliset yhteisön direktiivit: i) pakkausjäte (pakkausedirektiivi⁸⁶), ii) romuajoneuvot eli romuautot (romuajoneuvodirektiivi⁸⁷) ja iii) sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivi⁸⁸.
142. Menettelyn ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2003 kansallisille kilpailuviranomaisille lähetettiin kyselylomake. Kilpailun pääosasto laati vuonna 2004 valmisteluasiakirjan komission päätöksentekokäytännön⁸⁹ ja kansallisilta kilpailuviranomaisilta saatujen vastausten perusteella. Asiakirjaluonnos toimitettiin joulukuussa 2004 kansallisille kilpailuviranomaisille lausuntoa varten. Kilpailun pääosaston edustajat kutsuivat helmikuussa 20 kilpailuviranomaista kokoukseen keskustellakseen näiden kanssa asiakirjaluonnoksesta ja jätehuollon alalla kerätyistä kokemuksista. Toukokuussa järjestetyn toisen lausuntokierroksen jälkeen

⁸⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/62/EY, annettu 20 päivänä joulukuuta 1994, pakkauksista ja pakkausjätteistä (EYVL L 365, 31.12.1994, s. 10). Tätä direktiiviä on muutettu 11. helmikuuta 2004 annetulla direktiivillä 2004/12/EY (EUVL L 47, 18.2.2004, s. 26).

⁸⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/53/EY, annettu 18 päivänä syyskuuta 2000, romuajoneuvoista (EYVL L 269, 21.10.2000, s. 34).

⁸⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/96/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, sähkö- ja elektroniikkalaiteromuista (EYVL L 37, 13.2.2003, s. 24).

⁸⁹ EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä 16. lokakuuta 2003 tehty komission päätös asioissa *ARA*, *ARGEV* ja *ARO* (EUVL L 75, 12.3.2004, s. 59) – muutoksenhaku meneillään; EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä 17. syyskuuta 2001 tehty komission päätös asiassa *DSD* (EUVL L 319, 4.12.2001, s. 1) – muutoksenhaku meneillään; EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä 15. kesäkuuta 2001 tehty komission päätös asiassa *Eco Emballages* (EUVL L 233, 31.8.2001, s. 37); EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan mukaisesta menettelystä 20. huhtikuuta 2001 tehty komission päätös asiassa *DSD* (EUVL L 166, 21.6.2001, s. 1) – muutoksenhaku meneillään.

asiakirjaluonnos hyväksyttiin lopullisesti ja julkaistiin kilpailun pääosaston verkkosivuilla syyskuussa⁹⁰.

143. Kun kilpailupolitiikkaa sovelletaan jätehuoltoon, yleistavoitteena on harjoittaa kilpailu- ja ympäristöpolitiikkaa siten, että ne vahvistavat toisiaan ja edistävät parhaalla mahdollisella tavalla Lissabonin strategian tavoitteen saavuttamista eli Euroopan unionin kehittämistä maailman dynaamisimmaksi, kilpailukykyisimmäksi ja kestävimmäksi taloudeksi vuoteen 2010 mennessä parantaen samalla kuluttajien hyvinvointia. Kilpailupolitiikan soveltaminen jätehuollon alalla on tärkeää, sillä kierrätysmateriaalin markkinat kehittyvät tulevaisuudessa keskeisiksi raaka-ainemarkkinoiksi.
144. Kyse on suhteellisen uusista markkinoista. Pakkausjätemarkkinat ovat kehittyneet vähitellen 1990-luvun puolivälistä alkaen. Romuajoneuvojen ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromujen markkinat ovat useimmissa maissa joko perustamisvaiheessa tai ne tullaan perustamaan tulevaisuudessa.
145. Kilpailun pääosasto on yksilöinyt kolme pääasiallista kilpailuongelmaa jätehuoltojärjestelmien alalla. Ensinnäkin on estettävä kilpailunvastaiset käytännöt, esimerkiksi markkinoiden jakaminen, hinnoista sopiminen ja arkaluontoisten tietojen vaihto. Lisäksi on tärkeää turvata oikeudellinen ympäristö, jossa useat keskenään kilpailevat jätehuoltojärjestelmät voivat toimia samanaikaisesti. Kilpailun lisäämiseksi ja hintatason alentamiseksi on myös vältettävä erilaisten yksinoikeudellisten järjestelyiden käyttöönottoa ilman vakaita ja vakuuttavia taloudellisia perusteluita.
146. Jätehuoltoon liittyvät asiat käsitellään todennäköisesti pääasiassa kansallisella tasolla, sillä näyttää siltä, että merkitykselliset markkinat ovat useimmissa tapauksissa kansalliset. Komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset seuraavat kuitenkin edelleen tarkkaavaisesti jätehuoltoalan tulevaa kehitystä.

4. TEOLLISUUS, KULUTUSHYÖDYKKEET JA TEHDASTEOLLISUUS

4.1. Kulutushyödykkeet ja elintarvikkeet

*Coca-Cola*⁹¹

147. Komissio teki 22. kesäkuuta asetuksen (EY) N:o 1/2003 9 artiklan nojalla sitoumuksia koskevan päätöksen, joka perustuu perustamissopimuksen 82 artiklaan ja ETA-sopimuksen 54 artiklaan ja joka on osoitettu The Coca-Cola Companylle (TCCC) ja sen kolmelle suurimmalle pullottajalle eli Bottling Holdings (Luxemburg) sarl:lle, Coca-Cola Erfrischungsgetränke AG:lle ja Coca-Cola Hellenic Bottling Company SA:lle (joihin viitataan yhteisnimellä ”Coca-Cola”). Päätös koskee eräitä TCCC:n ja sen pullottajien liiketoimintatapoja hiilihapollisten virvoitusjuomien jakelun alalla EU:ssa, Norjassa ja Islannissa.

⁹⁰ Asiakirja on saatavilla osoitteessa: <http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/waste.pdf>

⁹¹ Asia COMP/39116 – *Coca-Cola* (EUVL L 253, 29.9.2005, s. 21, ja EUVL C 239, 29.9.2005, s. 19). Ks. myös http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/cases/index/by_nr_78.html#i39_116

148. Coca-Colalle 15. lokakuuta 2004 antamassaan alustavassa arvioinnissa komissio ilmoitti olevansa huolissaan siitä, että TCCC ja sen pullottajat ovat mahdollisesti käyttäneet väärin yhteistä määräävää asemaansa kansallisilla hiilihapollisten virvoitusjuomien markkinoilla noudattamalla tietynlaisia käytäntöjä kotitalouskanavan (*take-home channel*) ja anniskelumyyntikanavan (*on-premise channel*) kautta tapahtuvassa jakelussa EU:ssa, Norjassa ja Islannissa. Kolmansien esittämät huomautukset tukivat komission alustavasti esille ottamia kilpailuongelmia.
149. Kyseiset käytännöt liittyvät molempien jakelukanavien osalta yksinmyyntivaatimuksiin, alennuksiin, joita myönnetään sillä ehdolla, että asiakkaat saavuttavat neljännesvuosittain kola- ja muille virvoitusjuomille erikseen asetetut tapauskohtaiset ostotavoitteet, tuotteiden sitomisjärjestelyihin sekä järjestelyihin, jotka edellyttävät, että asiakkailla on myynnissä valikoima kola- ja/tai muiden virvoitusjuomien myyntiyksikköjä. Kotitalouskanavassa yritykset käyttävät hyllytilajärjestelyjä, joiden mukaan valintamyymälät varaavat suuren osan hiilihapollisten virvoitusjuomien hyllytilastaan TCCC:n tuotteille ja jotka hyödyttävät siten TCCC:n vähemmän myytyjen hiilihapollisten virvoitusjuomien menekkiä. Anniskelumyyntikanavan asiakkaat saavat ennakkorahoitusta ja maksavat lainan takaisin ostamalla TCCC-merkkisiä tuotteita vuosien mittaan. TCCC ja sen pullottajat ovat lisäksi soveltaneet myös eräitä yksinoikeuksiin liittyviä rajoituksia teknisten myyntilaitteiden, kuten kylmäkalusteiden, juomien jakelulaitteiden tai juoma-automaattien asennukseen.
150. Vastauksessaan alustavaan arviointiin Coca-Cola antoi sitoumuksia, joissa otettiin huomioon komission yksilöimät kilpailuongelmat. Komissio julkaisi 26. marraskuuta 2004 asetuksen (EY) N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan nojalla tiedonannon⁹², jossa asianomaisia osapuolia kehoitettiin esittämään huomautuksia Coca-Colan ehdottamista sitoumuksista. Esitetyt huomautukset olivat kaiken kaikkiaan myönteisiä, ja niissä tehtiin sitoumuksia tehostavia parannusehdotuksia (esim. sanamuodon tiukentaminen, seuranta jne.). Coca-Cola esitti näiden huomautusten perusteella muutetun sitoumusehdotuksen.
151. Asetuksen 9 artiklan nojalla tehdyssä komission päätöksessä todetaan, että Coca-Colan tarjoamat sitoumukset ovat riittäviä alustavassa arvioinnissa esille otettujen kilpailuongelmien poistamiseksi. Coca-Cola sitoutui erityisesti olemaan tekemättä yksinoikeudellisia sopimuksia muutoin kuin erityisolosuhteissa ja olemaan myöntämättä kasvuun ja tavoitteisiin sidottuja alennuksia. Alustavassa arvioinnissa katsottiin, että nämä käytännöt vaikeuttivat kolmansien mahdollisuuksia kilpailla omilla ansioillaan. Sitoumusten mukaan valikoimaa ja hyllytilaa koskevat vaatimukset on määriteltävä erikseen tietyille tuoteryhmille, mikä poistaa sen alustavassa arvioinnissa havaitun ongelman, että heikommät tuotemerkit voisivat hyötyä vahvoista tuotemerkeistä. Rahoituksen ja teknisten laitteiden osalta sitoumuksissa lyhennetään sopimusten kestoja, annetaan asiakkaille mahdollisuus takaisinmaksuun ja sopimuksen irtisanomiseen ilman rangaistuksia ja vapautetaan tietty osuus kylmäsäilytystilasta. Näin poistetaan ongelmat, jotka liittyvät siihen, että jo olemassa olevat järjestelyt sitoisivat asiakkaita kohtuuttomasti ja johtaisivat myymälöiden sitomiseen.

⁹² EUVL C 289, 26.11.2004, s. 10.

152. Päätöksessä todetaan, että sitoumusten perusteella komission toimenpiteisiin ei ollut enää perusteita, muttei oteta kantaa siihen, oliko kyseisissä käytännöissä ollut kyse rikkomisesta. Komissio vahvisti päätöksellään Coca-Colan antamat sitoumukset oikeudellisesti sitoviksi vuoden 2010 loppuun.

4.2. Mekaaninen ja muu tehdasteollisuus liikennevälineet mukaan luettuina

*SEP ym. / Automobiles Peugeot SA*⁹³

153. Komissio määräsi 5. lokakuuta *Automobiles Peugeot SA*:lle ja sen kokonaan omistamalle maahantuojalle *Peugeot Nederland N.V.*:lle 49,5 miljoonan euron sakon näiden estettyä tammikuun 1997 ja syyskuun 2003 välisenä aikana uusien autojen vientiä Alankomaista muissa jäsenvaltioissa asuville kuluttajille. Alankomaissa autojen verottomat hinnat ovat yleensä huomattavasti alhaisemmat kuin muissa jäsenvaltioissa, esimerkiksi Saksassa ja Ranskassa. Noudattaessaan strategiaa, jonka tarkoituksena oli estää jälleenmyyjiä myymästä autoja muissa jäsenvaltioissa asuville kuluttajille ja torjua alankomaalaisten Peugeot-jälleenmyyjien harjoittamaa vientitoimintaa, yritykset syyllistyivät erittäin vakavaan kilpailua rajoittavia sopimuksia koskevan kiellon eli perustamissopimuksen 81 artiklan määräysten rikkomiseen.
154. Peugeot rikkoi 81 artiklaa kahdella eri toimenpiteellä.
155. Näistä ensimmäinen koski osaa Peugeot'n alankomaalaisille jälleenmyyjille maksamasta korvauksesta, joka myönnettiin ajoneuvon lopullisen määränpään perusteella ja joka syrji myyntiä ulkomaalaisille kuluttajille. Jälleenmyyjiltä muun muassa evättiin tulosperusteiset hyvitykset, jos niiden myymät autot rekisteröitiin sittemmin Alankomaiden ulkopuolella.
156. Päätöksessä ei kiisteta autonvalmistajan mahdollisuutta mukauttaa liiketoimintatapojaan kulloistenkin kansallisten markkinoiden vaatimuksiin saadakseen mahdollisimman vahvan aseman kyseisillä markkinoilla. Päätöksessä ei myöskään kyseenalaisteta autonvalmistajan oikeutta sopia jälleenmyyjänsä kanssa myyntitavoitteista sopimusalueella ja toteuttaa tarkoituksenmukaisia kannustustoimenpiteitä erityisesti tulosperusteisten hyvitysten muodossa kannustaakseen jälleenmyyjiä kasvattamaan myyntimääriään sopimusalueellaan.
157. Peugeot'n yhteisymmärryksessä alankomaalaisen jälleenmyyntiverkostonsa kanssa käyttöön ottama hyvitysjärjestelmä meni kuitenkin pitemmälle kuin oli tarpeen alankomaalaisten jälleenmyyjien kannustamiseksi maksimoimaan myyntitoimintansa sopimusalueellaan. Alankomaalaisten jälleenmyyjien oli päästävä alueellaan tiettyihin myyntitavoitteisiin saadakseen oikeuden hyvitykseen. Jälleenmyyjien hankittua oikeuden hyvitykseen ja osoitettua sillä tavoin autonvalmistajalle, että ne olivat pyrkineet parhaansa mukaan kehittämään aluettaan, hyvitys maksettiin vain Alankomaissa rekisteröidyistä autoista eikä lisämyynistä, jossa saattoi olla kyse autojen viennistä. Hyvitysjärjestelmä aiheutti sen vuoksi ulkomaisten kuluttajien syrjintää. Peugeot'n Alankomaissa soveltama hyvitysjärjestelmä rikkoi tämän vuoksi asetuksen (EY) N:o 1475/95⁹⁴ 6 artiklan 1 kohdan 8 alakohtaa, jossa säädetään, että

⁹³ Asiat COMP/36.623, COMP/36.820 ja COMP/37.275.

⁹⁴ Komission asetus (EY) N:o 1475/95, annettu 28 päivänä kesäkuuta 1995, perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan soveltamisesta moottoriajoneuvojen jälleenmyyntiä ja huoltopalvelua koskevien

poikkeusta ei sovelleta, jos ”tavarantoimittaja ilman asiallista syytä myöntää jakelijoille korvauksia, jotka lasketaan uudelleen myytyjen moottoriajoneuvojen määräpaikan tai ostajan asuinpaikan perusteella”. Oli lisäksi todisteita siitä, että hyvityksillä oli koko tarkastelujakson ajan taloudellista merkitystä jälleenmyyjille ja sen menettäminen vientiin suuntautuvan myynnin vuoksi vaikutti huomattavasti jälleenmyyjien halukkuuteen myydä autoja muissa jäsenvaltioissa asuville kuluttajille.

158. Toinen toimenpide koski painostusta, jota Peugeot kohdisti Peugeot Nederlandin kautta jälleenmyyjiin, joiden oli havaittu harjoittaneen merkittävää vientitoimintaa, esimerkiksi uhkaamalla jälleenmyyjä toimitusrajoituksilla. Peugeot Nederland kohdisti jälleenmyyjiin suoraa painostusta pyrkimällä toisinaan rajoittamaan näiden vientitoimintaa. Painostusta harjoitettiin myös uhkaamalla jälleenmyyjä erityisesti yleisimmin vietyjen automallien toimitusrajoituksilla. Lisäksi joidenkin mallien myynti rajattiin ehdottomasti vain Alankomaiden markkinoihin, ja Peugeot katsoi kyseisten mallien viennin väärinkäytöksi, josta vientiä harjoittava jälleenmyyjä saatettiin vastuuseen.
159. Näiden kahden toimenpiteen seurauksena vienti Alankomaista väheni vuoden 1997 jälkeen, jolloin korvausjärjestelmä otettiin käyttöön, ja väheni jyrkästi vuodesta 1999. Näin jyrkkää viennin vähenemistä ei voitu selittää ulkoisilla tekijöillä, kuten Alankomaiden ja muiden jäsenvaltioiden välisten hintaerojen muutoksilla.
160. Määrittäessään sakkoa komissio otti huomioon Peugeot'n ja sen alankomaalaisen tytäryhtiön harjoittaman rikkomisen erittäin vakavan luonteen ja suhteellisen pitkän keston. Komission päätökseen on haettu muutosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta.⁹⁵

BMW ja General Motors – useiden ajoneuvomerkkien myynnin perusteettomat esteet ja valtuutettujen korjaamoverkostojen käyttöä koskevat rajoitukset

161. Asiat BMW⁹⁶ ja General Motors (Opel)⁹⁷ otettiin käsiteltäviksi vuonna 2003 ja vuoden 2004 alkupuolella useiden jälleenmyyjäyhdistysten tekemien virallisten ja epävirallisten kanteluiden perusteella. Perusteellisten tutkimusten ja osapuolten kanssa käytyjen rakentavien keskusteluiden jälkeen komissio ilmoitti kantelijoille vuoden 2005 lopulla, että BMW:n ja GM:n toteuttamien toimenpiteiden vuoksi menettelyn jatkamiselle ei ollut enää perusteita kanteluiden kahden keskeisen kysymyksen osalta.⁹⁸ Nämä kaksi kysymystä olivat i) useiden ajoneuvomerkkien myynnin ja huoltopalveluiden perusteettomat esteet ja ii) tarpeettomat rajoitukset, joita oli asetettu korjaamoiden liittymiselle autonvalmistajien valtuutettujen korjaamoverkostojen jäseniksi.

sopimusten ryhmiin. Asetus on korvattu sittemmin komission asetuksella (EY) N:o 1400/2002 (EYVL L 203, 1.8.2002).

⁹⁵ Asia T-450/05, *Automobiles Peugeot ja Peugeot Nederland v. komissio*.

⁹⁶ Asia COMP/38.771 – *Europäischer BMW- und Mini Partnerverband e.V. / BMW AG*.

⁹⁷ Asia COMP/38.864 – *PO / General Motors – Opel-jakelusopimukset*, ja asia COMP/38.901 – *Verband Deutscher Opel-Händler / Adam Opel*.

⁹⁸ Yhden jälleenmyyjäyhdistyksen esille ottamia muita kysymyksiä koskevat keskustelut ovat edelleen kesken.

162. Ratkaistakseen komission esille ottamat ongelmat ja hyötyäkseen oikeusvarmuudesta komission asetuksen (EY) N:o 1400/2002⁹⁹ nojalla BMW ja General Motors (GM) täsmensivät ja mukauttivat jälleenmyynti- ja huoltopalvelusopimuksiaan valtuutettujen jälleenmyyjä- ja korjaamoverkostojensa jäsenille osoitetuilla kiertokirjeillä.
163. Ratkaistakseen ongelman, joka liittyy jälleenmyyjien mahdollisuuteen myydä kilpailevia automerkkejä, BMW ja GM ovat ilmoittaneet jälleenmyyntiverkostoilleen hyväksyvänsä kaikkien tilojen (esim. vastaanottotiski, asiakkaille varattu tila, julkisivu ja takahuone) yksinoikeudettoman yhteiskäytön lukuun ottamatta sitä osaa liiketiloista, joka on varattu niiden valmistamien merkkien myynnille. Molemmat autonvalmistajat hyväksyvät periaatteen, jonka mukaan niiden tuote- ja tunnusmerkkien tai muiden yritysimageeseen liittyvien tunnusten, jotka sijoitetaan jälleenmyyjien tilojen sisä- ja ulkopuolelle, rinnalle voidaan sijoittaa kilpailevien merkkien tunnuksia. Lisäksi molemmat autonvalmistajat sallivat jälleenmyyjänsä käyttää yleistä (monien automerkkien käytössä olevaa) tietokoneinfrastruktuuria ja hallinnointijärjestelmiä, kuten kirjanpito menetelmiä ja -puitteita edellyttäen, että kyseiset järjestelmät vastaavat ominaisuuksiltaan, toiminnoiltaan ja laadultaan BMW:n ja GM:n suosittamia ratkaisuja. GM ilmoitti lisäksi, että Opel-jälleenmyyjät voivat laatia monia automerkkejä esitteleviä verkkosivustoja, Opel-myyntihenkilöstöä voidaan käyttää muiden automerkkien myyntiin eikä kilpailevien merkkien myynnistä vastaavaa henkilöstöä enää vaadita osallistumaan Opel-merkkikohtaiseen koulutukseen.
164. Sekä BMW että GM täsmensivät, että jälleenmyyjien raportointi- ja tilintarkastusvelvollisuudet eivät kata kaupallisesti arkaluontoisia tietoja liiketoiminnasta, jota jälleenmyyjät harjoittavat kilpailevien toimittajien tuotteilla.
165. Mahdollisesta varoittavasta vaikutuksesta, joka myyntitavoitteiden vahvistamista ja tulosperusteista arviointia koskevilla järjestelyillä voi olla monia automerkkejä myyviin jälleenmyyjiin, GM on todennut, että myyntitavoitteet sovitaan GM:n ja jälleenmyyjien kesken. Lisäksi tavoitteiden vahvistamisessa otetaan huomioon mahdolliset muutokset jälleenmyyjän liiketoimintaolosuhteissa (mukaan lukien monen automerkin myynnin aloittaminen) ja paikallisissa markkinaolosuhteissa. Tavoitteita ei kuitenkaan vahvisteta arvioimalla GM:n jälleenmyyjien tuloksia paikallisten ja kansallisten markkinaosuusien vertailun perusteella. Myyntitavoitteita koskevat riidat käsitellään sovittelumenettelyssä. Jälleenmyyjien tulokset GM:n automerkkien paikallisten ja kansallisten markkinaosuusien perusteella ei käytetä jälleenmyyjien rankaisuperusteena.
166. Komissio ei sitä vastoin katsonut, että BMW:n vaatimuksia, joiden mukaan sen jälleenmyyjien oli esiteltävä vähintään kolmea tai neljää autoa (kyseinen määrä ei yllä läheskään BMW:n koko mallivalikoiman kattamaan määrään), voitaisiin pitää epäsuorana kilpailukieltolausekkeena. Tietyn kokoluokan alittavat esittelytilat eivät yksinkertaisesti läheskään aina sovellu useamman kuin yhden merkin laajan valikoiman esittelyyn ilman lisäinvestointeja.

⁹⁹ Komission asetus (EY) N:o 1400/2002 perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin moottoriajoneuvoalalla (EUVL L 203, 1.8.2002).

167. Monen automerkin huoltopalveluiden ja valtuutettuihin korjaamoverkostoihin pääsyn osalta BMW ja GM ovat poistaneet sopimuksistaan vaatimukset, jotka estivät uusia tulokkaita liittymästä valtuutettujen korjaamoiden verkostoihin ja/tai huoltamasta kilpailevien merkkien autoja.
168. Edellä 159–162 kohdassa kuvailtujen periaatteiden noudattamisen lisäksi BMW ja GM ovat poistaneet korjaamosopimuksistaan kaikki määrälliset perusteet (esim. vähimmäisliikevaihtotavoitteet ja vähimmäisvälityskapasiteettia koskevat vaatimukset). BMW:n sopimukset sisälsivät työhalli-, laite- ja varastovähimmäiskapasiteettiin liittyviä lisävaatimuksia, jotka perustuivat paikalliseen potentiaaliseen kysyntään eivätkä kunkin korjaamon aiempien työtilausten todelliseen määrään. BMW vaatii nyt ainoastaan, että kullakin valtuutetulla korjaamolla on vähintään kolme mekaanista työtilaa ja vastaava laitteisto laadukkaiden palveluiden turvaamiseksi. GM on tehnyt sopimuksiinsa samankaltaisia muutoksia. Muutosten ansiosta paikalliset markkinatoimijat voivat määrittää korjaamoliikeverkon tiheyden ja liikkeiden sijainnin kysynnän perusteella.
169. BMW ja GM lisäsivät huoltopalvelusopimuksiinsa myös kilpailulle avaamista koskevan lausekkeen, jonka mukaan valtuutetut korjaamot voivat vapaasti hankkia laitteistot, työkalut sekä atk-ohjelmistot ja -laitteet muilta kuin nimetyiltä toimittajilta (edellyttäen, että vaihtoehtoiset tuotteet ovat toiminnoiltaan ja laadultaan vastaavantasoisia). Näitä geneerisiä työkaluja, laitteistoja ja atk-infrastruktuuria voidaan käyttää erimerkkisten autojen huoltopalveluissa. GM ilmoitti myös, että sen korjaamosopimuksissa ei edellytetä työpajojen tai laitteistojen käyttöä yksinomaan Opel-asiakkaiden palvelemiseen, ja alensi lisäksi niiden erikoistyökalujen määrää, jotka valtuutetuilla korjaamoilla oli oltava tiloissaan.
170. Poistaakseen potentiaaliset esteet varaosien yhteisostoilta ja -varastoinnilta BMW ja GM ilmoittivat, että valtuutetuilla korjaamoilla on oikeus muodostaa ostajaryhmiä ja varastoida varaosia yhteisesti. BMW ja GM sopivat luopuvansa vaatimuksesta, jonka mukaan kullakin valtuutetulla korjaamolla olisi oltava oma varasto paikan päällä, mutta pitivät voimassa vaatimuksen asiakkaiden usein kysymien ”over-the-counter”-varaosien (esim. jarrupalat, hehkulamput ja suodattimet) varastoinnista.

Autojen hintojen läheneminen jatkui laajentuneessa EU:ssa

171. Komissio julkaisi maaliskuussa marraskuussa koottujen tietojen ja elokuussa toukokuussa koottujen tietojen perusteella selvitykset autojen hintaeroista EU:ssa. Verottomien hintojen keskihajontana mitattu hintahajonta 25 kansallisten markkinoiden välillä supistui vuoden aikana 6,3 prosenttiin verrattuna 6,9 prosenttiin elokuussa 2003. Verrattuna tilanteeseen toukokuussa 2004 autojen hinnat olivat nousseet EU:ssa 0,4 prosenttia toukokuuhun 2005 mennessä, kun kuluttajahintainflaatio oli saman jakson aikana 1,9 prosenttia. Jäsenvaltioissa, joiden autojen verottomat hinnat ovat perinteisesti alhaiset, autojen kuluttajahinnat eivät nousseet merkittävästi. Hinnat nousivat jonkin verran Tanskassa (+2,4 prosenttia) ja Kreikassa (+1,8 prosenttia), mutta laskivat Suomessa (-2 prosenttia), Virossa (-8,3 prosenttia) ja Puolassa (-7,6 prosenttia). Tätä voitaneen pitää osoituksena siitä, että autojen hinnat eivät ole lähentyneet kohti korkean hintatason maiden hintatasoja.

5. KARTELLIT

5.1. Yleiskatsaus kartellipolitiikan kehitysnäkymiin

5.1.1. Uusi linja

172. Aloittaessaan työskentelyn kilpailukomissaarina Neelie Kroes luokitteli haitallisimpien kartellien torjunnan yhdeksi aloista, joihin kilpailun pääosaston on keskitettävä toimintansa. Kartellien nousemisesta yhdeksi painopistealoista on osoituksena kilpailun pääosastoon perustettu uusi linja, joka keskittyy yksinomaan kartellien vastaiseen toimintaan. Linja aloitti toimintansa 1. kesäkuuta. Uusi linja käsittelee pääosan kartellitapauksista ja kantaa tiiviissä yhteistyössä toimintalinjoista ja strategisesta tuesta vastaavan linjan kanssa päävastuun kartellien torjunnassa noudatettavan politiikan kehittamisestä.
173. Kartellilinjalla työskentelee noin 60 henkilöä, joista 40 vastaa kartellitapausten käsittelystä. Uuden kartellilinjan päätehtävänä on varmistaa lukuisten kartellitutkimusten tehokas ja perusteellinen käsittely. Linjan tehtävänä on yksinkertaistaa ja nopeuttaa tutkimuksia, jotka ovat luonteeltaan monimutkaisia ja pitkiä, jotta tutkimukset saataisiin päätökseen kohtuullisessa ajassa. Kartellilinja haluaa lisätä tietoisuutta kustannuksista, joita kartelleista aiheutuu paitsi kuluttajille, myös teollisuusasiakkaille. Kartellit eivät hyödytä kuluttajia eivätkä taloutta ja haittaavat EU:n kilpailukykyä ja kasvua.
174. Haitallisimpien kartellien käsittelystä voidaan todeta, että sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskeva ohjelma piti jälleen komissiolle ilmoitettujen tapausten määrän tasaisen korkeana. Ilmoitetuista tapauksista vain vähäinen osa johti kuitenkin varsinaisten tutkimusten aloittamiseen. Komissio vastaanotti vuoden 2005 aikana 17 sakoista vapauttamista ja 11 sakkojen lieventämistä koskevaa hakemusta. Kuudessa tapauksessa myönnettiin ehdollinen vapautus sakoista. Muut tietolähteet, kuten kantelut ja markkinoiden seuranta sekä erityisesti kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa harjoitettu yhteistyö Euroopan kilpailuviranomaisten verkostossa olivat tärkeässä asemassa kartellien paljastamisessa. Komissio teki viisi lopullista päätöstä, joilla se määräsi 37 yritykselle¹⁰⁰ yhteensä 683 miljoonan euron sakot (verrattuna 21 yritykselle vuonna 2004 määrättyihin 390 miljoonan euron sakkoihin). Väitetiedoksiannot annettiin kahdeksassa kartellitapauksessa. On merkillepantavaa, että kolme viidestä vuonna 2005 tehdystä kartellipäätöksestä perustui sakkojen määräämättä jättämisestä ja lieventämisestä vuonna 1996 annettuun tiedonantoon. Tämä suhdeluku tulee luonnollisesti muuttumaan tulevaisuudessa: useimmat vuonna 2005 annetuista väitetiedoksiannoista perustuivat vuoden 2002 tiedonannon¹⁰¹ perusteella tehtyihin hakemuksiin.

¹⁰⁰ Luku ei sisällä sakoista vapauttamista hakeneita yrityksiä.

¹⁰¹ Uutta tiedonantoa sovelletaan, jos sakoista vapauttamista koskeva hakemus saapui komissioon 19. helmikuuta 2002 jälkeen.

5.1.2. *Sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskeva komission ohjelma*

175. Sakoista vapauttaminen tai sakkojen lieventäminen on edelleen tärkeä väline kartellien torjunnassa. Sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan komission ohjelman mukaan yritys, joka toimittaa komissiolle ensimmäisenä todisteita kartellista, voi saada vapautuksen sakoista ja sakoista vapauttamista sen jälkeen hakevien sakkoja voidaan lieventää huomattavasti. Kun vuonna 1996 annetun ensimmäisen sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevan komission tiedonannon perusteella jätettiin yli 80 hakemusta kuuden vuoden aikana, hakemusten määrä (sekä sakoista vapauttamisen että sakkojen lieventämisen osalta) on noussut vuonna 2002 annetun tiedonannon¹⁰² myötä 165:een alle neljässä vuodessa (eli keskimäärin noin kolmeen hakemukseen kuukautta kohden). Hakemuksista 86 koski sakoista vapauttamista ja 79 sakkojen lieventämistä.
176. Hakemusten suuri määrä ei kuitenkaan osoita komission vuodesta 2002 aloittamien kartellitutkimusten määrää. Päättyessään, mitkä haitallisimmista kartelleista olisi syytä ottaa tutkittaviksi, komissio kiinnitti Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston puitteissa päähuomiota rikkomistapauksiin, joiden vaikutukset ulottuivat vähintään useaan jäsenvaltioon tai koko ETA:an. Vaikka monet tapaukset kuuluivat muodollisesti perustamissopimuksen 81 artiklan kiellon soveltamisalaan, ne koskivat rikkomista, joka oli kooltaan rajallinen, rajoittui usein yhteen jäsenvaltioon tai jopa jäsenvaltion osaan. Näissä tapauksissa kyseisen jäsenvaltion kansalliset kilpailuviranomaiset huolehtivat toisinaan hakemusten jatkotutkinnasta eikä suinkaan komissio. Näin toimittiin erityisesti silloin, kun yritys jätti vastaavanlaiset hakemukset myös jäsenvaltion kansallisille kilpailuviranomaisille. Nämä tapaukset sisältyvät kuitenkin edellä oleviin tilastoihin, sillä komissio teki alustavan ehdollisen vapautuspäätöksen näistä asioista. Vuoden 2002 tiedonannon perusteella yritys voidaan vapauttaa sakoista myös silloin, kun se toimittaa komissiolle kartellista riittävät tiedot tutkimusten aloittamiseksi. Tällaiset todisteet eivät kuitenkaan välttämättä mahdollista rikkomisen näyttämistä toteen, vaan useimmissa tapauksissa tarvitaan täydentäviä tutkimuksia. Päättyessään, mitkä tapaukset otetaan tutkittaviksi, komission on sen vuoksi määritettävä painopistealueet. Jos hakemukset koskivat esimerkiksi tapauksia, joissa väitetty rikkominen oli päättynyt joitakin vuosia aiemmin, voitiin katsoa, että uusi tutkinta tuskin tuottaisi ratkaisevia tuloksia. Joissakin tapauksissa esitettyjä todisteita voi olla liian vähän tai ne voivat olla niin epätarkkoja, että niiden perusteella on mahdotonta tehdä päätöstä ehdollisesta vapauttamisesta ja/tai tutkimuksen aloittamisesta.
177. Niiden hakemusten lukumäärä, jotka eivät täyttäneet sakoista vapauttamiselle asetettuja aineellisia edellytyksiä, kasvoi vuonna 2005 aiempiin vuosiin verrattuna. Viisi vapautushakemusta hylättiin muodollisesti, koska komissiolle toimitettujen tietojen perusteella ei voitu toteuttaa yllätystarkastuksia eikä todeta perustamissopimuksen 81 artiklan rikkomista. (Kyseiset yritykset päättivät kuitenkin olla peruuttamatta toimittamiaan todisteita ja pysyivät komissiota sen sijaan ottamaan ne huomioon sakon lieventämiseksi siinä tapauksessa, että komissio määrää väitetystä rikkomisesta tulevaisuudessa sakon.) Yhdessä tapauksessa, jossa oli alusta asti ilmeistä, että komissio ei aloita tutkimuksia, hakijalle ilmoitettiin komission

¹⁰² Komission tiedonanto sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevista asioissa (EYVL C 45, 19.2.2002).

aikomuksesta olla ottamatta vapautushakemusta käsiteltäväksi sillä perusteella, että vapautukselle asetettujen edellytysten täyttyminen oli epätodennäköistä eikä asia soveltunut komission jatkotutkimuksiin. Kolme hakemusta hylättiin vuonna 2005 sillä perusteella, että ilmoitetut tosiseikat eivät kuuluneet sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevan tiedonannon aineelliseen soveltamisalaan. Komissio varmistaa, että sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevaa ohjelmaa ei käytetä väärin saattamalla komission tietoon sopimuksia, jotka olisivat kuuluneet asetuksen (EY) N:o 1/2003 voimaantulon myötä kumotun ilmoitusjärjestelmän piiriin. Komissio ilmoitti lisäksi yhdelle yritykselle, jolle se oli myöntänyt ehdollisen vapautuksen sakosta, että yrityksen asemaa ei vahvistettaisi lopullisessa kartellipäätöksessä. Yritys oli rikkonut yhteistyövelvoitettaan paljastamalla kilpailijoilleen hakeneensa vapautusta sakosta ennen kuin komissio oli toteuttanut tarkastukset.

178. Sakkojen lieventämistä koskeviin hakemuksiin liittyvien tilastotietojen tarkastelussa on otettava huomioon se, että yhdessä tutkintamenettelyssä yleensä useampia yrityksiä hakee sakkojen lieventämistä.
179. Kun vuonna 2002 annettua komission tiedonantoa on nyt sovellettu kolme vuotta, sen soveltamisesta voidaan esittää joitakin yleisiä huomioita. Vapautus sakoista myönnetään yrityksille, jotka täyttävät tiedonannon mukaiset edellytykset ja velvollisuudet. Ehdollisen vapautuksen saavien yritysten on tehtävä komission kanssa täysipainoista ja jatkuvaa yhteistyötä. Yhteistyövelvoite kattaa muun muassa velvoitteen olla paljastamatta hakemusta kolmansille ilman komission ennakkolupaa, koota ja toimittaa komissiolle kaikki mahdolliset tiedot väitetystä kartellista sekä vastata kaikkiin komission esittämiin kysymyksiin. Viimeksi mainittu velvoite sisältää mahdollisuuden pyytää suullisia lausuntoja yrityksen työntekijöiltä. Monissa tapauksissa noudatetaan komission käyttöön ottamaa paperitonta menettelyä (ts. nauhoitettuja suullisia yrityslausuntoja), jonka tarkoituksena on välttää vapautusta hakevien joutuminen epäedulliseen asemaan verrattuna siviilituomioistuimissa käsiteltävien kartellien osallistujiin. Rikkomiseen liittyvät saatavilla olevat asiakirjat on kuitenkin aina toimitettava komissiolle.
180. Se, voidaanko todisteiden katsoa tuottavan merkittävää lisäarvoa – ja mahdollistavan siten sakon lieventämisen – riippuu asiaan liittyvistä tosiseikoista ja komission hallussa jo olevien todisteiden painoarvosta. Jos vapautusta hakevan yrityksen toimittamat ja tarkastuksissa kerätyt tiedot ovat edelleen riittämättömiä rikkomisen näyttämiseksi toteen, sakkojen lieventämistä hakevan yrityksen toimittamat uudet todisteet voivat antaa komissiolle mahdollisuuden esittää todisteet rikkomisesta. Merkittävänä lisäarvona voidaan pitää myös sitä, että sakkojen lieventämistä hakeva yritys ei toimita uusia todisteita, mutta vahvistaa jo olemassa olevat todisteet, kun vahvistaminen on tarpeen rikkomisen näyttämiseksi toteen. Myös silloin kun komissio on jo kyennyt toteamaan rikkomisen, lisätodisteet voivat tuottaa merkittävää lisäarvoa, jos ne liittyvät suoraan epäillyn kartellin vakavuuteen tai kestoon. Komission päätökset jäljempänä käsitellyissä *Italian raakatupakka-alaa* ja *muovikemikaaleja* koskevissa asioissa selkiyttivät joitakin merkittävän lisäarvon käsitteeseen liittyviä näkökohtia. Vuoden 2002 tiedonannon perusteella vuoden 2006 aikana tehtävät lisäpäätökset selkiyttävät tilannetta edelleen.

181. Komission tehtävänä tulevana vuosina on sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan politiikan pitäminen tehokkaana ja sen tehostaminen edelleen. Tarkoituksena on varmistaa, että kartelleilla on mahdollisimman tehokas varoittava vaikutus tutkimusten nopeuttamiseksi ja sen varmistamiseksi, että kartelleista määrätään ankaria seuraamuksia, jotta kuluttajat voivat hyötyä ympäristöstä, jossa on kilpailua.

5.2. Tapaukset

*Monokloorietikkahappo*¹⁰³

182. Komissio määräsi 19. tammikuuta kolmelle kemianalan yritykselle Akzolle, Hoechstille ja Atofinalle (nykyinen Arkema) yhteensä lähes 217 miljoonan euron sakot osallistumisesta kartelliin monokloorietikkahappomarkkinoilla (MCAA). Neljäs yritys, Clariant, joka oli ostanut MCAA-liiketoimintansa Hoechstilta vuonna 1997, vältti sakon tekemällä sakkojen määräämättä jättämistä ja lieventämistä koskevan tiedonannon mukaisesti yhteistyötä komission kanssa.
183. MCAA on reaktiivista orgaanista happoa, joka on pesuaineiden, liimojen, tekstiiliapuaaineiden ja elintarvikkeissa, lääkeaineissa ja kosmetiikassa käytettävien sakeuttamisaineiden valmistuksessa käytettävä kemiallinen välituote. Kartelliin osallistuneiden yritysten osuus Euroopan MCAA-markkinoista oli yli 90 prosenttia. Yritykset jakoivat markkinat volyymikiintiöiden ja asiakkaiden jakamisjärjestelmän avulla ainakin 15 vuoden ajan eli vuodesta 1984 vuoteen 1999. Yritykset tapasivat 2–4 kertaa vuodessa kiertoperiaatteen mukaisesti kotimaissaan. Kartellin toiminta muuttui vuodesta 1993 virallisemmaksi sveitsiläisen tilastoviraston AC Treuhandin mukaantulon myötä. AC Treuhand järjesti Zürichin lentokentän lähistöllä laillisia kokouksia, jotka toimivat itse asiassa tekosyynä epävirallisille kokouksille, joissa osallistujat keskustelivat kartellijärjestelyistä.
184. Clariant, Atofina ja Akzo tekivät komission kanssa sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevan tiedonannon mukaista yhteistyötä. Kartelliin sovellettiin vuoden 1996 tiedonantoa, sillä sen tutkinta alkoi ennen vuoden 2002 tiedonannon antamista. Clariant toimitti ratkaisevia todisteita (joiden perusteella asian tutkinta aloitettiin) kartellista, ja sille myönnettiin täysi vapautus sakosta. Atofina otti komissioon yhteyttä toisena, ja sen sakkoa alennettiin 40 prosenttia. Akzo oli kolmas yritys, joka aloitti yhteistyön komission kanssa, ja sen sakkoa alennettiin 25 prosenttia. Vahvistaessaan sakkojen määrää komissio otti huomioon myös rikkomisen keston, joidenkin yritysten suuren koon ja kokonaisresurssit sekä sen, että komissio oli osoittanut joillekin yrityksistä aiemmin samantyyppiset rikkomiset toteavat päätökset. Tämän mukaisesti korkein yrityskohtainen sakko 84,38 miljoonaa euroa määrättiin MCAA:n suurimmalle tuottajalle Akzolle, Hoechstille määrättiin 74,03 miljoonan euron ja Atofinalle 58,5 miljoonan euron sakko.

¹⁰³ Asia COMP/37.773, MCAA.

*Teollisuuslanka*¹⁰⁴

185. Komissio määräsi 14. syyskuuta eräille saksalaisille, belgialaisille, alankomaalaisille, ranskalaisille, sveitsiläisille ja brittiläisille langanvalmistajille yhteensä 43,497 miljoonan euron sakot teollisuuslankojen markkinoilla harjoitetusta kartellitoiminnasta. Teollisuuslankaa käytetään monilla aloilla erilaisten tuotteiden, kuten vaatteiden, kodin sisustusmateriaalien, autonistuinten ja turvavöiden, nahkatuotteiden, patjojen, jalkineiden ja köysien ompelemiseen ja kirjontaan.
186. Komissio toteutti marraskuussa 2001 yllätystarkastuksia yhteisön monien tekstiili- ja lyhyttavaratuotteiden valmistajien tiloissa ja aloitti sen jälkeen tutkimukset, joissa se löysi todisteita siitä, että yritykset olivat osallistuneet seuraaviin kartellisopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin: kartelli teollisuusasiakkaiden käyttöön tarkoitettujen lankojen markkinoilla Benelux-maissa ja Pohjoismaissa tammikuusta 1990 syyskuuhun 2001; kartelli teollisuusasiakkaiden käyttöön tarkoitettujen lankojen markkinoilla Yhdistyneessä kuningaskunnassa lokakuusta 1990 syyskuuhun 1996; kartelli ajoneuvoalan asiakkaiden käyttöön tarkoitettujen lankojen markkinoilla ETA:ssa touko-/kesäkuusta 1998 15. toukokuuta 2000 asti.
187. Langanvalmistajat osallistuivat säännöllisesti näitä markkinoita koskeviin kokouksiin ja sopivat kahdenvälisesti hinnankorotuksista ja/tai tavoitehinnoista, vaihtoivat arkaluonteisia tietoja hinnastoista ja/tai yksittäisiltä asiakkailta veloitetuista hinnoista sekä olivat yhteydessä toisiinsa välttääkseen vakiintuneen toimittajan hintojen alittamisen ja jakaakseen näin asiakkaita.
188. Kartelliin osallistuivat seuraavat yritykset: Ackermann Nähgarne GmbH & Co, Amann und Söhne GmbH, Barbour Threads Ltd, Belgian Sewing Thread N.V., Bieze Stork B.V., Bisto Holding B.V., Coats Ltd, Coats UK Ltd, Cousin Filterie SA, Dollfus Mieg et Cie SA, Donisthorpe & Company Ltd, Gütermann AG, Hicking Pentecost plc, Oxley Threads Ltd, Perivale Gütermann Ltd ja Zwicky & Co AG.
189. Kohdeyritysten rikkomiset katsottiin erittäin vakaviksi, sillä niiden tarkoituksena oli sopia hinnoista ja ne rajoittivat sen vuoksi kilpailua ja vaikuttivat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

*Italian raakatupakka-ala*¹⁰⁵

190. Komissio määräsi 20. lokakuuta yhteensä 56,05 miljoonan euron sakot neljälle italialaiselle tupakanjalostajalle (Deltafinalle, Dimonille – nykyiselle Mindolle, Transcatabille ja Romana Tabacchille) näiden sovittua yli kuuden vuoden ajan (1995–2002) salaisesti tupakankasvattajille ja -välittäjille maksetuista hinnoista ja italialaisten tupakantoimittajien jakamisesta. Päätös on kohdistettu myös Universal Corporationille (Deltafinan yhdysvaltalainen emoyhtiö ja maailman suurin tupakanmyyntiyhtiö) ja Alliance Once International Inc:lle, joka on Transcatabin ja Dimonin emoyhtiöiden sulautumisen seurauksena syntynyt, maailman toiseksi suurin tupakanmyyntiyritys.

¹⁰⁴ Asia COMP/38.337, *PO/Lanka*.

¹⁰⁵ Asia COMP/38.281, *Italian raakatupakka-ala*.

191. Päätöksellä määrätään myös 1 000 euron sakot jalostaja- ja tuottajayhdistyksille (APTille ja UNITABille) niiden sovittua hinnoista toimialakohtaisissa sopimusneuvotteluissa.
192. Komissio teki nyt toisen kerran päätöksen sakkojen määräämisestä raakatupakka-alalla. Lokakuussa 2004 komissio määräsi sakkoja Espanjan jalostaja- ja tuottajayhdistyksille¹⁰⁶.
193. Tämä oli ensimmäinen asia, jossa sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevaa vuoden 2002 tiedonantoa sovellettiin. Mindolle/Dimonille määrättyä sakkoa alennettiin 50 prosenttia ja Transcatabin sakkoa 30 prosenttia. Deltafinalle myönnettiin tiedonannon mukaisesti ehdollinen vapautus sakosta menettelyn alussa. Deltafinalta evättiin kuitenkin vapautus päätöksessä sen rikottua vakavasti yhteistyövelvoitteitaan (Deltafina ilmoitti kilpailijoilleen hakeneensa vapautusta sakosta ja paljasti siten, että niitä vastaan oli aloitettu tutkimukset ennen kuin komissio oli toteuttanut yllätystarkastuksia). Tarkasteltavana olevaan asiaan liittyvien erityisten olosuhteiden perusteella Deltafinan tosiasiallinen panos jalostajien rikkomisen toteutukseen oikeuttaa 50 prosentin alennuksen sille määrätystä sakosta.

*Teollisuussäkit*¹⁰⁷

194. Komissio määräsi 30. marraskuuta yhteensä 290,71 miljoonan euron sakot 16:lle teollisuuskäyttöön tarkoitettujen muovisäkkien valmistajalle osallistumisesta kartelliin Saksassa, Benelux-maissa, Ranskassa ja Espanjassa. Kartellin osallistujien osuus kyseisten maiden teollisuussäkkien markkinoista vuonna 1996 oli noin 75 prosenttia. Ne sopivat keskenään aluekohtaisista hinnoista ja myyntikiintiöistä, jakoivat suurten asiakkaiden tilaukset jakojärjestelmien perusteella, sopivat salaa tarjouskilpailumenettelyissä tehtävistä tarjouksista ja vaihtoivat tietoja myyntimäärästään ja hinnoistaan. Osa yrityksistä osallistui kartelliin yli 20 vuoden ajan, vuodesta 1982 vuoteen 2002. Kartellin organisointi tapahtui kahdella tasolla: maailmanlaajuisella tasolla osallistujat järjestivät vuosittain 3–4 kokousta Valveplast-toimialajärjestön puitteissa ja lisäksi pidettiin säännöllisiä kokouksia alueellisissa ja toiminnallisissa alaryhmissä.
195. Teollisuuskäyttöön tarkoitettuja muovisäkkejä käytetään monenlaisten tuotteiden pakkaamiseen. Suurin osa tuotteista on luonteeltaan teollisia, mutta muovisäkkeihin pakataan myös kuluttajille suunnattuja tuotteita, kuten raaka-aineita, lannoitteita, maataloustuotteita, rehua ja rakennusmateriaaleja.
196. Kartellin tutkinta aloitettiin yhden kartellin jäsenistä British Polythene Industriesin (BPI) sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevan vuoden 1996 tiedonannon perusteella komission tietoon saattamien tietojen perusteella. Komissio teki kesäkuussa 2002 yllätystarkastuksia useimpien kartellin jäsenten tiloissa. BPI vapautettiin kokonaan sakoista sen toimitettua ensimmäisenä komissiolle todisteita, joiden perusteella kyseiset tarkastukset voitiin järjestää. Monien muiden yritysten sakkoja alennettiin sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä koskevan

¹⁰⁶ Asia COMP/38.238, *Espanjan raakatupakka-ala* (epävirallinen versio on saatavilla kilpailun pääosaston verkkosivuilla).

¹⁰⁷ Asia COMP/38.354, *Teollisuussäkit*.

tiedonannon perusteella niiden toimitettua komissiolle tietoja (Trioplast, Bischof + Klein, Cofira-Sac) tai oltua kiistämättä niille osoitetussa väitetiedoksiannossa esitettyjä tosiseikkoja (Nordfolien, Bonar Technical Fabrics ja Low & Bonar). Bischof + Kleinin (asiakirjan hävittäminen tarkastuksen aikana) ja UPM-Kymmenen (samantyyppisen rikkomisen toistuminen) sakkoja korotettiin raskauttavien seikkojen perusteella.

*Kumikemikaalit*¹⁰⁸

197. Komissio määräsi 21. joulukuuta neljälle yritykselle yhteensä 75,86 miljoonan euron sakot osallistumisesta kumikemikaalialan kartelliin. Kyseiset yritykset sopivat hintatietojen vaihtamisesta ja/tai tiettyjen kumikemikaalien (antioksidantit ja -otsonantit sekä tärkeimmät kiihdyttimet) hintojen korottamisesta ETA:n ja maailmanlaajuisilla markkinoilla.
198. Kumikemikaalit ovat synteettisiä tai orgaanisia kemikaaleja, joilla parannetaan monissa eri sovelluksissa (tärkeimpiä ovat autojen ja muiden ajoneuvojen renkaat) käytettävien kumituotteiden valmistusta ja ominaisuuksia. ETA-markkinoiden arvo vuonna 2001 oli arviolta noin 200 miljoonaa euroa ja maailmanmarkkinoiden arvo noin 1,5 miljardia euroa.
199. Kumikemikaalialan tutkinta aloitettiin Flexysin haettua huhtikuussa 2002 ehdollista vapautusta sakoista. Komissio teki sen jälkeen syyskuussa 2002 yllätystarkastuksia Bayerin, Crompton European ja General Quimican tiloissa. Tarkastusten jälkeen Crompton (nykyinen Chemtura), Bayer ja General Quimica hakivat sakkojen määräämättä jättämistä tai lieventämistä.
200. Vaikka on viitteitä siitä, että kumikemikaaliteollisuudessa harjoitettiin ainakin ajoittain salaista yhteistoimintaa jo 1970-luvulla, komissio sai riittävän vankkoja todisteita kartellin olemassaolosta Flexsysin, Bayerin ja Cromptonin (nykyinen Chemtura) (mukaan lukien Crompton Europe ja Uniroyal Chemical Company) tapauksessa vain vuodet 1996–2001 kattavan jakson osalta ja General Quimican tapauksessa vuosien 1999 ja 2000 osalta. Vaikka Repsol YPF SA ja Repsol Quimica SA eivät itse osallistuneet kyseisiin järjestelyihin, ne katsottiin vastuullisiksi niiden kokonaan omistaman tytäryhtiön General Quimican toiminnasta.

¹⁰⁸ Asia COMP/38443, *Kumikemikaalit*.

C – EUROOPAN KILPAILUVIRANOMAISTEN VERKOSTO: KATSAUS YHTEISTYÖHÖN

1. YLEISKATSAUS

201. Vuosi 2005 oli ensimmäinen vuosi, jolloin asetuksella (EY) N:o 1/2003 perustettua uutta täytäntöönpanojärjestelmää toteutettiin koko vuoden ajan. Vuoden aikana EU:n jäsenvaltioiden kansallisten kilpailuviranomaisten ja komission välinen yhteistyö tiivistyi entisestään. Asetuksessa säädetyt mekanismit, joiden tarkoituksena on huolehtia lainsäädännön tehokkaasta ja johdonmukaisesta täytäntöönpanosta, toimivat ongelmitta koko vuoden ajan.

1.1. Yhteistyö poliittisten kysymysten alalla

202. Euroopan kilpailuviranomaisten verkostoa käytettiin vuonna 2005 EU:n kilpailuviranomaisten foorumina yleisten kilpailupolitiikkakysymysten käsittelemiseksi. Toimintaa oli neljällä eri foorumilla.

203. Ensinnäkin kilpailun pääosaston pääjohtaja ja kaikkien kansallisten kilpailuviranomaisten päälliköt kokoontuivat keskustelemaan tärkeistä kilpailupolitiikan kysymyksistä. Tätä tapaamista on suunniteltu vuosittain toistuvaksi. Vuonna 2005 keskustelun pääaiheena oli 82 artiklan mukaisen politiikan tarkistaminen.

204. Toiseksi kansalliset kilpailuviranomaiset ja komissio tapasivat niin kutsutuissa täysistunnoissa, joissa keskustellaan yhteisen mielenkiinnon kohteina olevista yleisistä kilpailuoikeuden asioista sekä vaihdetaan kokemuksia ja tietämystä. Tällaiset keskustelut ja kokemustenvaihto edistävät yhteisen kilpailukulttuurin syntyä verkostossa; hyödyllistä keskustelua käytiin esimerkiksi alakohtaisista tutkimuksista sekä suullisten yrityslausuntojen antamismenettelyistä sakoista vapauttamisen tai sakkojen lieventämisen yhteydessä. Täysistunnoissa verkoston jäsenet voivat myös käydä alustavia keskusteluja komission tekemistä toimintalinjaehdotuksista, kuten vahingonkorvauskanteita koskevasta vihreästä kirjasta.

205. Kolmanneksi on perustettu kuusi työryhmää käsittelemään erityiskysymyksiä. Vuonna 2005 yhden työryhmän aiheena olivat uudesta täytäntöönpanojärjestelmästä aiheutuvat siirtymäkysymykset, toinen käsitteli sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevien ohjelmien eroavuuksista mahdollisesti aiheutuvia vaikeuksia ja kolmas työryhmä pohti jäsenvaltioiden menettelyjen ja seuraamusten epäyhtenäisyyteen liittyviä kysymyksiä. Neljäs työryhmä käsitteli kilpailuviranomaisten verkostoa koskevaa tiedotusta ja viestintää, viidennen ryhmän toiminnan kohteena ovat määräävän aseman väärinkäyttöön liittyvät asiat ja kuudes työryhmä koostuu kilpailuviranomaisten verkostoon kuuluvien virastojen kilpailualan pääekonomisteista. Nämä työryhmät tarjoavat erinomaisen foorumin konkreettisia kysymyksiä koskevien kokemusten vaihdolle ja parhaiden käytänteiden kehittämiselle.

206. Lisäksi kilpailuviranomaisten verkostossa toimi 13 tiettyihin aloihin erikoistunutta alaryhmää¹⁰⁹. Jotkin alaryhmiä järjestivät säännöllisiä kokouksia, kun taas toiset ovat yhteydessä pääasiassa sähköisin välinein. Ne voivat käsitellä mitä tahansa alaansa liittyviä kysymyksiä ja niissä vaihdetaan kokemuksia ja parhaita käytänteitä, mitä pidetään hyödyllisenä. Esimerkiksi televiestinnän alaryhmä tarkasteli vuonna 2005 hinnoittelun avulla tapahtuvaa markkinoilta syrjäyttämistä televiestinnän markkinoilla ja energian alaryhmä käsitteli pitkäaikaisia kaasunjakelusopimuksia. Alakohtaisten alaryhmien avulla varmistetaan hyvä toiminnan alkuvaiheen koordinaatio. Lisäksi niiden avulla päästään EU:n kilpailulainsäädännön soveltamista koskevaan yksittäisiä asioita kattavampaan yhteiseen lähestymistapaan ja johdonmukaisuuteen.

1.2. Kansallisen lainsäädännön mukauttaminen pyrittäessä varmistamaan kansallisten kilpailuviranomaisten toteuttaman täytäntöönpanon tehokkuus

207. Jäsenvaltioissa tehtiin vuonna 2005 merkittävää lainsäädäntötyötä asetuksen (EY) N:o 1/2003 toiminnan tehokkuudesta huolehtimiseksi. Mainitun asetuksen täytäntöönpanosta aiheutuvien oikeudellisten velvoitteiden lisäksi uudessa kansallisessa lainsäädännössä voidaan havaita merkittävää kansallisten lakien lähentymistä EU-lainsäädäntöön. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että useissa jäsenvaltioissa on luovuttu ilmoitusjärjestelmästä. Tällä hetkellä kaikissa jäsenvaltioissa kahdeksaa lukuun ottamatta kilpailulainsäädäntöjärjestelmä on muokattu asetuksella (EY) N:o 1/2003 käyttöönotetun 81 artiklan 3 kohdan suoran soveltamisjärjestelmän mukaiseksi. Mainituista kahdeksasta jäsenvaltiosta kolme harkitsee järjestelmänsä muuttamista. Lainsäädäntöä on jäsenvaltioissa mukautettu myös komission tutkintavaltuuksien osalta, esimerkiksi yksityiskotien tarkastusten alalla. Lähentymistä on havaittavissa myös siinä, minkä tyyppisiä päätöksiä kansalliset kilpailuviranomaiset voivat tehdä; entistä useammilla niistä on nyt valtuudet määrätä välitoimia ja hyväksyä sitoumuksia.
208. Toinen hyvin merkittävä suuntaus on ollut sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevien kansallisten ohjelmien hyväksyminen: kun vuonna 2000 vain kolmella jäsenvaltiolla oli tällainen ohjelma, se on nyt otettu käyttöön 19 jäsenvaltiossa. Niistä viranomaisista, joilla ohjelmaa ei vielä ole (Espanja, Italia, Portugali, Slovenia, Malta, Tanska), ainakin kolme pohtii parhailaan sellaisen käyttöönottoa. Tämä on hyvin huomattava kehityskulku yhteisön kartellien valvonnan kannalta, sillä sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämistä koskevat ohjelmat ovat kartellien tehokkaan paljastamisen olennainen perusta. Myös sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä mahdollisesti hakevien yritysten päätöksenteko ohjelmien piiriin pyrkimisestä helpottuu huomattavasti, kun hakijoita voidaan suojata lähes koko EU:n alueella.

1.3. Yhteistyö yksittäistapauksissa

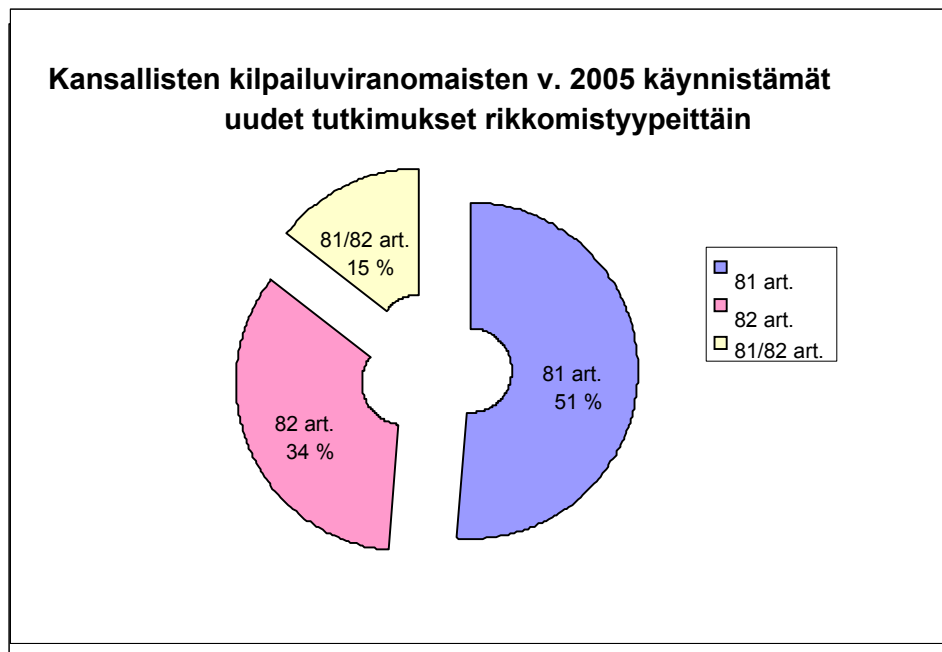
209. Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston jäsenten välinen yhteistyö yksittäistapauksissa on järjestetty siten, että kansallisilla kilpailuviranomaisilla on ennen kaikkea velvoite tehdä komissiolle kaksi ilmoitusta: menettelyn aloituksen

¹⁰⁹ Pankkitoiminta, arvopaperit, vakuutusala, elintarvikkeet, lääkkeet, vapaat ammatit, terveydenhuolto, ympäristö, energia, rautatiet, moottoriajoneuvot, televiestintä, tiedotusvälineet.

yhteydessä (asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 3 kohta) ja ennen lopullisen päätöksen tekemistä (asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 4 kohta). Ensimmäinen velvoite helpottaa asioiden käsittelyn nopeaa siirtämistä toiselle viranomaiselle niissä harvoissa tapauksissa, joissa se vaikuttaa välttämättömältä. Toinen velvoite taas on tärkeä EU:n lainsäädännön johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Kilpailuasioden jakaminen

210. Komissiolle ilmoitettiin noin 180 uudesta yksittäisiä kilpailuasioita koskevasta tutkimuksesta, joita kansalliset kilpailuviranomaiset olivat käynnistäneet. Asian käsittelyn siirtämisestä toiselle viranomaiselle keskustellaan tarvittaessa tämän tiedon perusteella, sillä tarkoituksena on päästä mahdollisimman tehokkaaseen työnjakoon kilpailuviranomaisten verkostossa kunkin yksittäisen asian kohdalla.

211. Työnjaosta verkoston piirissä saadut kokemukset ovat vahvistaneet, että asetuksen ja kilpailuviranomaisten verkostoa koskevan tiedonannon myötä käyttöön otettu joustava ja käytännöllinen lähestymistapa toimii käytännössä oikein hyvin. On kuitenkin tärkeää huomata myös se, että kuten verkostoa koskevassa tiedonannossa¹¹⁰ ennustetaan, tilanteet, joissa asioita siirretään toisen viranomaisen käsiteltäväksi, ovat harvinaisia verrattuna kilpailuviranomaisten verkoston jäsenten kaiken kaikkiaan käsittelemiin asioihin. Vuonna 2005 saadun kokemuksen perusteella voidaan sanoa, että työnjako kilpailuviranomaisten verkoston piirissä oli merkityksellistä kahdella pääalueella.
212. Ensimmäinen tilanne, jossa työnjaolla kilpailuviranomaisten verkostossa oli merkitystä, liittyi aivan kartelliasioihin, joissa seuraava askel oli tarkastusten järjestäminen. Tälle tilanteelle luonteenomaista on suuri tarve toimia luottamuksellisesti ja nopeasti.

¹¹⁰ Kilpailuviranomaisten verkostoa koskeva tiedonanto, 6 kohta.

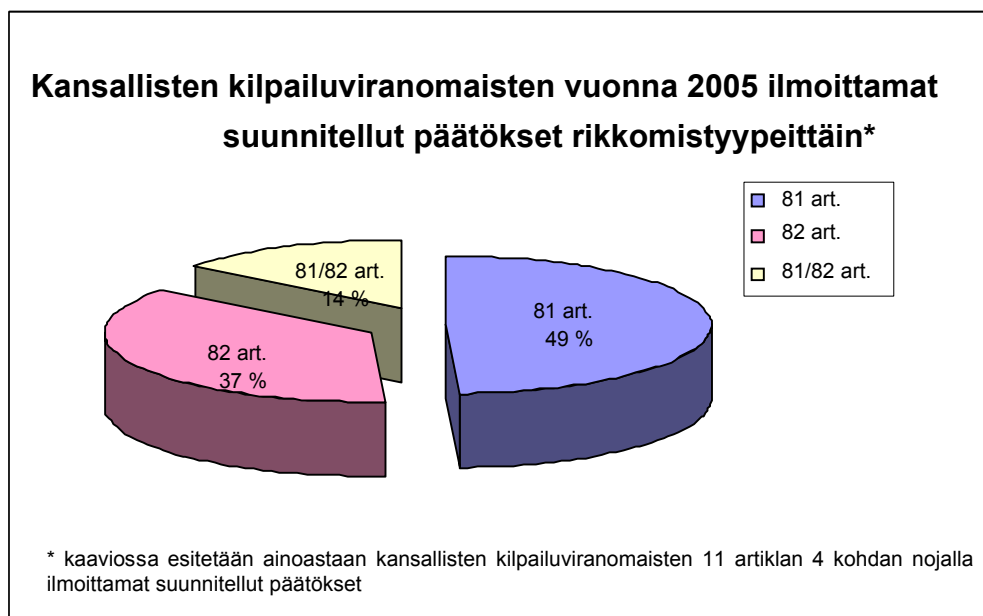
213. Esimerkkinä voidaan mainita tasolasialalla¹¹¹ tehdyt tutkimukset. Näiden tutkimusten alkusysäyksenä olivat useiden kansallisten kilpailuviranomaisten saamat viitteet hintakartellista. Kansalliset kilpailuviranomaiset ottivat huomioon sen, että asian epäilty laajuus saattoi edellyttää komission toimintaa, joten ne ilmoittivat asiasta komissiolle hyvin varhaisessa vaiheessa ja ehdottivat, että se ottaisi asian käsiteltäväkseen. Komissio järjesti tarkastuksia asetuksen 12 artiklan nojalla saatujen tietojen perusteella. Saadut todisteet ovat tällä hetkellä tarkasteltavina. Tämä on erinomainen esimerkki siitä, kuinka kilpailuviranomaisten verkoston tiivis yhteistyö edistää tehokasta täytäntöönpanoa. Lisäksi komissio ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset tekivät yhteistyötä useiden sellaisten asioiden alkuvaiheessa, joissa oli saatu rinnakkaisia hakemuksia sakoista vapauttamiseksi tai sakkojen määräämättä jättämiseksi.
214. Toinen tilannetyyppi koski eräitä joko komissiolle tai kansalliselle kilpailuviranomaiselle tai molemmille esitettyjä kanteluja¹¹², joiden seuranta on jatkanut tai jatkaa asian käsittelyyn verkostossa soveltuva viranomainen.

Johdonmukainen soveltaminen

215. EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 4 kohdassa edellytetään, että kun kansalliset kilpailuviranomaiset aikovat tehdä kieltävän päätöksen tai päätöksen, jossa hyväksytään sitoumuksia, ne ilmoittavat asiasta komissiolle viimeistään 30 päivää aikaisemmin. Asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset voivat kuulla komissiota kaikissa tapauksissa, joissa yhteisön oikeutta sovelletaan.
216. Vuonna 2005 komissio sai 11 artiklan 4 kohdan mukaisia tietoja suunnitelluista päätöksistä 18:lta eri kansalliselta kilpailuviranomaiselta lähes 80 asiassa. Asiat koskivat hyvin monenlaisia rikkomisia talouselämän eri aloilla.

¹¹¹ Lehdistötiedote MEMO/05/63, 24.2.2005.

¹¹² Tämä mahdollisuus on otettu ennalta huomioon komission tiedonannossa kantelujen käsittelystä komissiossa EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan mukaisesti (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 65, 19 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

217. Komissio ei aloittanut yhtään menettelyä näissä asioissa. Joissakin tapauksissa kilpailun pääosaston eri tasojen yksiköt keskustelivat kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa, kommentoivat asiaa sekä antoivat neuvoja epäviralliselta pohjalta. Nämä kommentit eivät edusta komission virallista kantaa, niitä pidetään kilpailuviranomaisten sisäisenä yhteydenpitona eivätkä ne ole osapuolten saatavilla asetuksen (EY) N:o 1/2003 mukaisesti. Jos kansallinen kilpailuviranomainen tulee näiden kommenttien pohjalta siihen tulokseen, että se aikoo laatia uusia väitteitä kyseisiä yrityksiä vastaan, sen on annettava uusi väitetiedoksianto (tai sen kansallinen vastine) ja tarjottava osapuolille mahdollisuus tulla kuulluiksi. Tällaista ei tapahtunut vuonna 2005.

218. EU:n kilpailuviranomaisten välillä käytiin vuonna 2005 avoimia ja rakentavia keskusteluja, mikä on mahdollistanut EU:n kilpailulainsäädännön kitkattoman ja johdonmukaisen täytäntöönpanon.

2. EU:N KILPAILUSÄÄNTÖJEN SOVELTAMINEN KANSALLISISSA TUOMIOISTUIMISSA EU:N ALUEELLA: KERTOMUS ASETUKSEN (EY) N:O 1/2003 15 ARTIKLAN SOVELTAMISESTA

2.1. Avunanto tiedotuksen tai lausunnon muodossa

219. Asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 1 kohdassa annetaan kansallisille tuomioistuimille mahdollisuus pyytää komissiolta sen hallussa olevia tietoja tai lausuntoa EU:n kilpailusääntöjen soveltamista koskevista kysymyksistä. Vuonna 2005 komissio antoi tietoja vastauksena kolmeen jäsenvaltioiden tuomioistuinten esittämään pyyntöön. Lisäksi se antoi kuusi lausuntoa; kolme niistä belgialaisten tuomioistuinten pyynnöstä, yksi liettualaisen ja kaksi espanjalaisten tuomioistuinten pyynnöstä (jäljempänä näiden lausuntojen tiivistelmät). Kolmen vuoden 2005 aikana saadun pyynnön käsittely oli vuoden lopussa vielä kesken.

220. EU:n kilpailulainsäädännön soveltamisen johdonmukaisuuden parantamiseksi ja komission ja kansallisten kilpailuviranomaisten lausuntojen ristiriitaisuuksien välttämiseksi sovittiin, että heti kun kansallinen tuomioistuin kääntyy komission tai kansallisen kilpailuviranomaisen puoleen saadakseen EU:n kilpailulainsäädännön soveltamista koskevan lausunnon, komissio ja kyseisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen tiedottavat asiasta toisilleen.

221. Lisäksi avoimuuden parantamiseksi on päätetty, että lausunnot, jotka komissio on antanut EU:n kilpailusääntöjen soveltamisesta kansallisen tuomioistuimen esitettyä pyynnön asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 1 kohdan nojalla, annetaan julkisesti saataville. Lausunnot julkaistaan kilpailun pääosaston verkkosivuilla sen jälkeen, kun tuomio asiassa, josta lausuntoa pyydettiin, on annettu komissiolle tiedoksi asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 2 kohdan nojalla. Lausunnot annetaan saataville vain siinä määrin, kun asialle ei ole oikeudellista estettä, erityisesti pyynnön esittäneen tuomioistuimen menettelysääntöjen kannalta.

2.2. Kansallisten tuomioistuinten tuomiot

222. Asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että EU:n jäsenvaltiot toimittavat komissiolle jäljennöksen kaikista kansallisten tuomioistuinten kirjallisista tuomioista, joissa päätetään perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan soveltamisesta. Komissio sai vuonna 2005 jäljennöksen 54:stä annetusta tuomiosta, jotka julkaistiin kilpailun pääosaston verkkosivuilla, jos tiedot toimittanut viranomainen ei ollut luokitellut niitä luottamuksellisiksi (luottamuksellisista tuomioista esitetään vain luettelo). Valtaosa kyseisistä tuomioista (43) oli seurausta yksityistä täytäntöönpanoa koskeneista kanteista, joiden tavoitteena oli useimmissa tapauksissa jonkin sopimuksen mitätöinti sen perusteella, että se ei ollut EU:n kilpailusääntöjen mukainen. Tuomioista vain kymmenen oli antanut muutoksenhakutuomioistuin, joka tarkisti kansallisen kilpailuviranomaisen päätöstä.

2.3. *Amicus curiae* -menettelyt

223. Asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 3 kohdan mukaan komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset voivat esittää kansallisille tuomioistuimille huomautuksia EU:n kilpailusääntöjen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Komissio ei käyttänyt tätä menettelyä vuoden 2005 aikana.

2.4. Kansallisille tuomareille EU:n kilpailuoikeuteen tutustumiseksi järjestetyn koulutuksen rahoitus

224. On hyvin tärkeää kouluttaa kansallisia tuomareita jatkuvasti EU:n kilpailuoikeuden alalla kilpailusääntöjen tehokkaan ja johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Vuonna 2005 komissio rahoitti osaltaan 12:ta koulutushanketta käyttäen lähes 600 000 euroa kaikkien 25 jäsenvaltion tuomareiden kouluttamiseen.

2.5. Tiivistelmät lausunnoista, jotka komissio on antanut asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti

Belgia

Brysselin muutoksenhakutuomioistuin esitti seuraavat kolme lausuntopyyntöä:

225. Muutoksenhakutuomioistuin kysyi ensinnäkin, oliko EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaista, että panimo teki vuonna 1997 viisivuotisen yksinoikeuteen perustuvan ostosopimuksen muista juomista kuin oluesta tehtyään oluesta 10 vuoden pituisen yksinoikeuteen perustuvan ostosopimuksen saman ostajan kanssa vuonna 1993. Jos sopimusten katsottaisiin olevan yhteensopimattomia EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan kanssa, tuomioistuin pyysi ohjeita perustamissopimuksen 81 artiklan 2 kohdan mukaisen mitättömyyden soveltamisalasta.
226. Yhteensopivuudesta perustamissopimuksen 81 artiklan kanssa lausunnossa viitattiin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen Delimitis-tuomioon ja vähämerkityksistä tukea (de minimis) koskeviin komission tiedonantoihin. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota asian kannalta olennaisiin komission ryhmäpoikkeusasetuksiin (asetus (EY) N:o 1984/83 (31. toukokuuta 2000 saakka) ja sen korvaavaan asetukseen (EY) N:o 2790/1999). Perustamissopimuksen 81 artiklan 2 kohdan soveltamisalan osalta lausunnossa muistutettiin yhteisöjen tuomioistuimen asiaankuuluvasta oikeuskäytännöstä, erityisesti Courage-tuomiosta.
227. Toiseksi muutoksenhakutuomioistuin kysyi, voiko perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan mukaan rekkanäyttelyn järjestäjän sekä rekkojaan näyttelyssä esittelevien maahantuoja ja jakelijoiden välinen sopimus sisältää kiellon osallistua kaikkiin muihin samanlaisiin tapahtumiin Belgiassa kuuden kuukauden aikana ennen kyseistä näyttelyä.
228. Lausunnossa määriteltiin perustamissopimuksen 81 artiklan mukainen analyttinen kehys ja siinä korostettiin suuntaviivoja perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, samoin kuin komission päätöksentekokäytäntöä näyttelyjen alalla. Siinä tähdennettiin tarvetta määritellä merkitykselliset maantieteelliset markkinat sen arvioimiseksi, voisivatko kilpailukieltolausekkeet aiheuttaa kilpailijoiden sulkemisen markkinoilta. Lausunnossa selvennettiin myös perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan välistä suhdetta ja huomautettiin, että tehokkuusedut voidaan ottaa huomioon 82 artiklan mukaisten arviointien yhteydessä.
229. Lisäksi muutoksenhakutuomioistuin kysyi, ovatko yhteisvalvontajärjestön määrittämät arviointiperusteet, joilla myönnetään tietyille kaupallisille käyttäjille ”pääorganisaattorin” asema ja sen myötä 50 prosentin alennus, perustamissopimuksen 82 artiklan mukaisia vai onko kyseessä artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastainen syrjintä.
230. Lausunnossa viitattiin yhteisvalvontajärjestöä koskevaan oikeuskäytäntöön ja mainittiin useita tekijöitä, jotka voidaan ottaa huomioon määritettäessä, voivatko arviointiperusteet tai niiden soveltaminen merkitä perustamissopimuksen 82 artiklan rikkomista.

Espanja

231. Lausuntopyyntö liittyi öljytuotteiden tukkumarkkinoilla Espanjassa toimivan toimittajan ja huoltoaseman pitäjän väliseen oikeudenkäyntiin. Espanjalainen tuomioistuin kysyi, voisiko kyseisen toimittajan verkoston luonne ja koko vaikuttaa valtioiden väliseen kauppaan ja johtaa kilpailun rajoittumiseen, ja voitaisiinko osapuolten väliselle sopimussuhteelle myöntää perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan mukainen poikkeus.
232. Lausunnossa esitettiin komission perusteet tällaisten yksinomaisen toimitusvelvoitteen sisältävien sopimusten EU:n kilpailulainsäädännön mukaisuuden arvioimiseksi. Siinä korostettiin, että yksinomaisen toimitusvelvoitteen sisältävien sopimusten verkosto saattaa johtaa markkinoilta sulkemiseen liittyviin ongelmiin. Siinä myös selvitettiin mahdollisen markkinoilta sulkemisen arviointitapoja viittaamalla yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (*Delimitis*), komission suuntaviivoihin ja tiedonantoihin sekä asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan mukaiseen tiedonantoon, joka julkaistiin asian COMP/38.348 (REPSOL) yhteydessä. Lausunnossa viitattiin komission suuntaviivoihin perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta arvioitaessa sitä, täyttääkö sopimus 81 artiklan 3 kohdassa asetetut edellytykset.
233. Toisessa samankaltaisessa asiassa espanjalainen tuomioistuin kysyi, onko öljytuotteiden tukkutoimittajan ja huoltoaseman pitäjän välinen sopimus perustamissopimuksen 81 artiklan mukainen. Se pyysi erityisesti selvennystä siihen, olivatko kilpailukieltolauseke ja jälleenmyyntihinnan määrittäminen koskeva lauseke perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisia, voisiko kyseessä ollut sopimus päästä ryhmäpoikkeusasetusten piiriin ja voitiinko huoltoaseman pitäjää pitää kauppapedustajana.
234. Lausunnossa todettiin, että jälleenmyyntihinnan määrittämisen kautta toteutettavat vakavimmat kilpailunrajoitukset sulkevat pois ryhmäpoikkeuksen mahdollisuuden, ja lausuttiin, että jälleenmyyntihinnan määrittämiseen liittyvät vakavimmat kilpailunrajoitukset ovat pätemättömiä, elleivät ne ole osa todellista edustussopimusta. Käyttäen viitteenä komission suuntaviivoja lausunnossa hahmoteltiin perusteet, joiden mukaan arvioidaan, onko jälleenmyyjä EU:n kilpailusääntöjen mukainen kauppapedustaja. Lausunnossa selvitettiin edelleen, kuinka mahdollista markkinoiden sulkemista kilpailijoilta on analysoitava ja miten arvioidaan, voidaanko sopimukseen soveltaa 81 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeusta. Tässä yhteydessä viitattiin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (*Delimitis*), komission suuntaviivoihin ja tiedonantoihin sekä asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 4 kohdan mukaiseen tiedonantoon, joka julkaistiin asian COMP/38.348 (REPSOL) yhteydessä. Lisäksi lausunnossa todettiin, että on tuomioistuimen asia päättää, voidaanko lauseke, jota se mahdollisesti pitää pätemättömänä, erottaa sopimuksesta vai olisiko koko sopimus purettava.

Liettua

235. Vilnan käräjäoikeus kysyi, onko perustamissopimuksen 86 artiklan 1 kohdan mukaista, tarkasteltuna yhdessä 82 artiklan kanssa, että kunta järjestää tarjouskilpailun jätteenkeräyksen yksinoikeuden myöntämiseksi 15 vuodeksi. Tuomioistuimessa käsiteltävänä olleen asian kantaja oli väittänyt näin pitkäaikaisen yksinoikeuden antavan toimiluvan haltijalle mahdollisuuden veloittaa tietyiltä asiakkailta kohtuuttomia hintoja.

236. Lausunnossa käsitellään kysymystä perustamissopimuksen 82 artiklassa tarkoitetun määräävän aseman olemassaolosta jätehuoltoalalla yhteisöjen tuomioistuimen jätehuoltoa koskevan oikeuskäytännön (*Københavns Kommune*¹¹³ ja *Dusseldorp*¹¹⁴) sekä merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta annetun komission tiedonannon perusteella¹¹⁵. Lausunnossa esitetään pääpiirteittäin edellytykset, joiden on täyttyvä, jotta kyseessä on perustamissopimuksen 86 artiklan 1 kohdan, tarkasteltuna yhdessä 82 artiklan kanssa, rikkominen. Edellytyksenä on se, että toimiluvan saaneen toimijan harjoittaman aseman väärinkäytön olisi oltava väistämätöntä tai vähintäänkin todennäköinen seuraus tarjouskilpailun ehdoista. Lisäksi lausunnossa todetaan *Københavns Kommune* -tuomioon viitaten, että kilpailusääntöjen rikkominen voi olla perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaan perusteltua.

3. KILPAILUVIRANOMAISTEN VERKOSTON YHTEISTYÖ ERI ALOILLA

Kilpailuviranomaisten verkostosta tiedottamisesta ja viestinnästä vastaava verkoston työryhmä

237. Kilpailuviranomaisten verkostosta tiedottamisesta ja viestinnästä vastaava verkoston työryhmä määritteli toimialansa ja aloitti seuraavia kysymyksiä koskevan toiminnan: kilpailuviranomaisten verkoston yleiskuvaus, verkoston toimintaa kuvaavien tilastojen julkaiseminen kilpailun pääosaston verkkosivuilla, verkoston omien verkkosivujen rakenne sekä verkoston logon ja usein kysytyjen kysymysten tekstin laadinta. Kilpailun pääosaston verkkosivuja ollaan uudistamassa, ja tilapäisenä ratkaisuna kilpailuviranomaisten verkostoon kuuluvien viranomaisten käsittelemiä kilpailunrajoitusasioita koskevat numerotiedot (uudet tutkimukset ja suunnitellut päätökset) on syyskuusta lähtien julkaistu kuukausittain kilpailun pääosaston verkkosivujen ”kuumat aiheet” -osiossa.

Määräävän aseman väärinkäyttöä käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston työryhmä

238. Määräävän aseman väärinkäyttöä käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston työryhmä kokoontui viisi kertaa helmi-huhtikuun välisenä aikana. Kokouksissa käsiteltiin kansallisten kilpailuviranomaisten esittelemien esimerkkitapausten avulla määräävän aseman väärinkäytön erityislajeja kuten saalistushinnoittelu, kieltäytyminen myynnistä ja hintapainostus, alennukset, tuotteiden sidonta, liiallinen hinnoittelu ja hintasyrjintä. Yleisesti ottaen keskustelut osoittivat, että eri täytäntöönpanokäytännöillä on paljon yhteisiä piirteitä ja että kaikilla on samoja tai samantyyppisiä ongelmia.

¹¹³ Asia C-209/98, *Entreprenørforeningens Affalds/Miljøsektion (FFAD) v. Københavns Kommune*, Kok. 2000, s. I-3743.

¹¹⁴ Asia C-203/96, *Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV ym. v. Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer*, Kok. 1998, s. I-4075.

¹¹⁵ EYVL C 372, 9.12.1997, s. 1.

Kilpailualan pääekonomisteista koostuva kilpailuviranomaisten verkoston työryhmä

239. Kilpailualan pääekonomisteista koostuvan kilpailuviranomaisten verkoston työryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 30. syyskuuta. Siinä käsiteltiin tiettyjen kansallisen ja EU-tason kilpailunrajoitus- ja sulautuma-asoiden taloudellista analyysia. Tämän työryhmän tavoitteena on tiivistää kansallisten kilpailuviranomaisten ekonomistien ja komission välisiä yhteyksiä ja sitä kautta kehittää teknistä asiantuntemusta ja yhteistä lähestymistapaa mallintamismenetelmien soveltamiseen kilpailupolitiikan alalla. Seuraavana vaiheena järjestetään maaliskuussa 2006 kokous, jonka aiheena ovat kilpailuviranomaisten palveluksessa toimivien ekonomistien työmenetelmät.

Televiestintää ja postipalveluja käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä

240. Kansalliset kilpailuviranomaiset toimivat vuoden 2005 aikana hyvin aktiivisesti televiestintä- ja postipalvelualalla, sillä ne jättivät kilpailuviranomaisten verkoston käsiteltäväksi paljon uusia asioita sekä suunniteltuja päätöksiä. Asioista hyvin harvat liittyivät perustamissopimuksen 81 artiklaan. Kuten oli odotettavissakin, suurin osa asioista koski vakiintuneen toimijan yrityksiä käyttää väärin määräävää markkina-asemaansa. Usein tämä tapahtui siirtämällä markkinavoimaa tuotantoketjun alkupään markkinoilta (liittymät) loppupään markkinoille (palvelut), kuten laajakaista- tai puhelinpalveluihin. On mielenkiintoista, että lähes 50 prosenttia kaikista kilpailuviranomaisten verkoston käsittelemistä 82 artiklaan liittyneistä televiestintäalan asioista koski hintapainostusta. Tämä olikin kilpailuviranomaisten verkoston televiestintäalan alaryhmän ensimmäisen kokouksen aihe. Postialalla useimmat asiat koskivat erilaisia väärinkäyttötilanteita, joilla pyrittiin siirtämään markkinavoimaa tai sitomaan monopolimarkkinoita vapautettuihin markkinoihin. Käsiteltävinä olevien kansallisten asioiden suuri määrä osoittaa, että alakohtaisen sääntelyn lisäksi kilpailunrajoituksia koskevien määräysten soveltamiselle on runsaasti mahdollisuuksia.

Energia-asioita käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä

241. Koska energia-ala oli sekä komission että monien kansallisten kilpailuviranomaisten painopistealue vuonna 2005, vuosi oli hyvin tärkeä myös kilpailuviranomaisten energia-alalla tehtävän yhteistyön kannalta. Energia-asioita käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä perustettiin vuonna 2004, ja se kokoontui kolme kertaa vuonna 2005. Huhtikuussa ja heinäkuussa pidettiin tekninen kokous ja marraskuussa korkean tason kokous, johon osallistuivat kilpailuviranomaisten päälliköt ja energia-alan sääntelyviranomaiset. Alaryhmän kokouksissa keskityttiin käsittelemään komission ja tiettyjen kansallisten viranomaisten käynnissä olevia tai jo päätökseen saatuja tutkimuksia kaasu- ja sähköalalla. Marraskuun kokouksessa kansallisten kilpailuviranomaisten päälliköt ja energia-alan sääntelyviranomaiset tukivat vahvasti valmisteluasiakirjassa esitettyjä kilpailun pääosaston alakohtaisen tutkimuksen alustavia tuloksia. Tässä alaryhmässä keskusteltiin myös markkinoiden määrittämisestä sähköalan tukkumarkkinoilla. Komissiolle siirrettiin joitakin kansallisella tasolla käsiteltyjä hyvin merkittäviä energia-alan asioita, jotka liittyivät erittäin tärkeisiin asioihin, kuten kaasun pitkäaikaisten yksintoimitussopimusten yhteensopivuuteen EU:n kilpailulainsäädännön kanssa tai liialliseen hinnoitteluun sähköalalla.

242. Rautatieliikenteen kilpailuverkosto piti kolmannen kokouksensa maaliskuussa. Tässä yhteydessä voitiin aikaisempien keskustelujen jatkoksi vaihtaa alustavasti näkemyksiä rautateiden sääntelyviranomaisten kanssa siitä, millä tavalla niiden ja kansallisten kilpailuviranomaisten välistä yhteistyötä olisi tehostettava rautatieliikennemarkkinoiden avautumisen yhteydessä. Näkemysten vaihtoa jatketaan vuosittain. Tavoitteena on määrittää, mitä toimintaa hidastavia tekijöitä esiintyy rautateiden rahti- ja muun liikenteen kilpailun tai kilpailun vapauttamisen alalla, sekä päättää, millä viranomaisella on parhaat mahdollisuudet ryhtyä toimiin. Yhteistyö rautatieliikenteen kilpailuverkoston piirissä sekä rautateiden sääntelyviranomaisten kanssa on jo osoittautunut hyvin tulokselliseksi. Haasteena on jatkaa erilaisten mahdollisuuksien tutkimista ja päättää käytännön toimista, jotka helpottaisivat merkittävästi uusien toimijoiden markkinoille tuloa ja parantaisivat alan kilpailua.

Ympäristöasioita käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä

243. Ympäristöasioita käsittelevä kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä perehtyi vuonna 2005 kilpailun pääosaston laatimaan ja sen verkkosivuilla syyskuussa julkaistuu asiakirjaan jätehuoltojärjestelmien alan kilpailukysymyksistä. Asiakirjassa tarkastellaan kilpailunrajoituskysymyksiä, joita saattaa ilmetä jätehuoltojärjestelmien kohdalla erityisesti pakkausjätteen, romuautojen ja elektroniikkalaiteromun alalla.

Arvopaperikysymysten asiantuntijoista koostuva kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä

244. Arvopaperikysymysten asiantuntijoista koostuva kilpailuviranomaisten verkoston alaryhmä kokoontui kolmanteen vuosittaiseen kokoukseensa syyskuussa. Säännölliset yhteydet edistävät kilpailusääntöjen soveltamisen yhdentämistä tällä alalla sekä kansallisella että EU:n tasolla. Yhdentäminen olikin tärkeä aihe mainitussa kokouksessa, jossa kansalliset kilpailuviranomaiset raportoivat viimeaikaisista kokemuksistaan. Uutena aloitteena esiteltiin alustavia suunnitteluolettamuksia arvopapereiden toimituksen alan keskittymisen ”hyvinvointivaikutuksista”.

D – TUOMIOISTUIMISSA KÄSITELTYJÄ ASIOITA

*max.mobil*¹¹⁶

245. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin kumosi 22. helmikuuta antamallaan tuomiolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-54/99, *max.mobil* v. komissio, antaman tuomion, jossa tunnustettiin kantajien yleinen oikeus riitauttaa se, että komissio kieltäytyy ryhtymästä toimiin EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tuomiossaan yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohdan nojalla tehdyn kantelun tekijät eivät voi riitauttaa komission päätöksiä olla aloittamatta menettelyä jäsenvaltiota vastaan, koska tällaisella toimella ei voida katsoa olevan sitovia oikeudellisia vaikutuksia. Näin yhteisöjen tuomioistuin vahvisti komission käytännön käsitellä perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohdan nojalla tehtyjä kanteluja samanlaisen lähestymistavan pohjalta kuin perustamissopimuksen 226 artiklan kohdalla.

*Syfait (Glaxo Greece)*¹¹⁷

246. Yhteisöjen tuomioistuin totesi 30. toukokuuta antamassaan tuomiossa, ettei se voi ottaa käsiteltäväksi Kreikan kilpailuneuvoston ennakkoratkaisupyyntöä, joka liittyi perustamissopimuksen 82 artiklan tulkintaan lääkkeiden rinnakkaiskaupan osalta. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei Kreikan kansallinen kilpailuviranomainen ollut perustamissopimuksen 234 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin. Tuomioistuin päätyi tähän johtopäätökseen useiden kokonaisuutena tarkasteltujen näkökohtien perusteella. Johtopäätökseen vaikuttivat muun muassa se, ettei Kreikan kilpailuviranomaisen täydestä riippumattomuudesta ollut riittäviä takeita ja ennen kaikkea se, että asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdan perusteella kilpailuviranomainen voi menettää toimivaltansa komission päätöksellä.

*Erikoisgrafiitti*¹¹⁸

247. Kesäkuun 15. päivänä antamassaan tuomiossa, joka koskee pääasiassa sakkoja, yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tukee olennaisilta osiltaan komission havaintoja ja perusteluja, jotka sisältyvät sen 17. joulukuuta 2002 tekemään päätökseen kahdesta erikoisgrafiitin alan kartellista.
248. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että yrityksen käsitteen osalta komissio voi yleensä olettaa, että kokonaan omistettu tytäryhtiö noudattaa olennaisilta osiltaan emoyhtiönsä antamia ohjeita, ilman että komission tarvitsee tarkistaa, onko emoyhtiö todella käyttänyt valtaansa.
249. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomion mukaan arvioitaessa maailmanlaajuiseen hintakartelliin osallistujien suhteellista painoarvoa ja määritettäessä kullekin niistä määrättävän sakon perusmäärää komissiolla on oikeus

¹¹⁶ Asia C-141/02 P, *komissio* v. *T-Mobile Austria GmbH*.

¹¹⁷ Asia C-53/03, *Syfait* ym. v. *GlaxoSmithKline AEVE*.

¹¹⁸ Yhdistetyt asiat T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, *Tokai, Intech EDM* ja *SGL Carbon* v. *komissio*.

käyttää viitteenä kyseisen tuotteen maailmanlaajuisia liikevaihtoa ja markkinaosuuksia.

250. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että alueperiaatteen mukaisesti siinä ei ole ristiriitaa, että komissio ja Yhdysvaltain viranomaiset käyttävät valtuuksiaan määrätä sakkoja yrityksille, jotka rikkovat ETA-alueen ja Yhdysvaltojen kilpailusääntöjä. Komissio ei sen vuoksi riko *ne bis in idem* -periaatetta, jos se määrää yrityksille sakkoja tietystä rikkomisesta, josta Yhdysvalloissa on jo määrätty seuraamuksia, vaikka komissio olisikin viitannut sakkojen suuruutta määrittellessään maailmanlaajuisiin markkinaosuuksiin ja maailmanlaajuiseen liikevaihtoon.
251. Lieventävien seikkojen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti, että komissiolla ei ole velvoitetta alentaa sakkoa selkeän rikkomisen päättymisen ansiosta, päättypä rikkominen sitten ennen tai jälkeen komission tutkimusten.
252. Sakkojen alennuksia myönnettiin kuitenkin kolmella perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin löysi ensinnäkin asiavirheen yhden päätöksen kohteena olleen yrityksen liikevaihdosta. Toiseksi tuomioistuin katsoi, että erään kartellin jäsenen toiminta ei ollut erotettavissa kahden muun jäsenen toiminnasta päätöksessä sovelletulla tavalla, joten se alensi kyseiselle yritykselle raskauttavien seikkojen vuoksi määrätyn sakkojen korotuksen osuutta 50:stä 35:een prosenttiin. Kolmanneksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että jos yritys hajoaa ennen kieltävän päätöksen tekemistä, sakkojen ylärajaa on sovellettava erikseen syntyviin erillisiin yksiköihin. Sen vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vähensi päätöksen kohteena olleelle pienemmälle yritykselle määrättyä sakkoa. Yksi yritys on hakenut muutosta tuomioon¹¹⁹.

*Esieristetyt putket*¹²⁰

253. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi 28. kesäkuuta antamallaan tuomiolla kaikki valitukset, joita oli tehty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 20. maaliskuuta 2002 antamasta tuomiosta¹²¹. Kyseinen tuomio koski komission päätöstä esieristettyjen putkien asiasta. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti näin ollen ensimmäistä kertaa komission käyttämän, sakkoja koskevissa vuoden 1998 suuntaviivoissa¹²² kuvatun sakkojenmäärittämismenetelmän laillisuuden.
254. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että tällaisen menetelmän käyttäminen ei ole luottamuksen suojaa koskevan periaatteen vastaista. Se painotti sitä, että komissiolla on laaja harkintavalta kilpailupolitiikan alalla, erityisesti sakkojen suuruuden määrittämisessä. EU:n kilpailusääntöjen asianmukainen soveltaminen edellyttää sitä,

¹¹⁹ Asia C-328/05 P, *SGL Carbon v. komissio*.

¹²⁰ Yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, *Dansk Rørindustri ym. v. komissio*.

¹²¹ Asia T-21/99, *Dansk Rørindustri v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1681), asia T-9/99, *HFB ym. v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1487), asia T-17/99, *KE KELIT v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1647), asia T-23/99, *LR AF 1998 v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1705), asia T-15/99, *Brugg Rohrsysteme v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1613), asia T-16/99, *Lögstör Rör v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1633) ja asia T-31/99, *ABB Asea Brown Boveri v. komissio* (Kok. 2002, s. II-1881).

¹²² Suuntaviivat asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL C 9, 14.1.1998, s. 3).

että komissio voi milloin tahansa mukauttaa sakkojen tasoa kyseisen politiikan tarpeiden mukaiseksi. Yritykset, jotka ovat mukana hallinnollisessa menettelyssä, jossa voidaan määrätä sakkoja, eivät voi hankkia perusteltua luottamusta siitä, ettei komissio ylitä aikaisemmin määrättyjen sakkojen tasoa tai että sakkojen laskemisessa käytetään tiettyä menetelmää.

255. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että suuntaviivoihin sisältyvä sakkojen uusi laskentamenetelmä oli yritysten kohtuullisen hyvin ennakoitavissa sillä hetkellä, kun kyseisiin rikkomisiin syyllistyttiin. Näin on myös valituksen tehneiden yritysten kohdalla. Taannehtivan vaikutuksen puuttumisen periaatetta ei näin ollen rikottu. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin totesi, että esittäessään suuntaviivoissa menetelmän, jota se ehdotti soveltavansa sakkojen määrää laskiessaan, komissio pysytteli oikeudellisessa kehityksessään eikä ylittänyt lainsäätäjän sille myöntämää harkintavaltaa.

*Ruostumatonta terästä (seostelisiä)*¹²³

256. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi 14. heinäkuuta antamillaan tuomioilla valitukset, joita oli tehty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 13. joulukuuta 2001 antamista tuomioista¹²⁴. Niissä oli olennaisilta osiltaan pidetty voimassa komission 21. tammikuuta 1998 tekemä päätös¹²⁵, jossa määrättiin sakkoja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan rikkomisesta kuudelle ruostumattomasta teräksestä valmistettujen levytuotteiden valmistajalle, jotka vastasivat alan Euroopan tuotannosta yli 80-prosenttisesti. Rikkomisen muodostui yhdenmukaistetusta ruostumattoman teräksen hintojen korotuksesta, joka toteutettiin muuttamalla ”seostelisiä” laskutapaa.
257. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti, että komissio ei voi olettaa emoyhtiön, joka on hankkinut toisen osapuolen tytäryhtiön ja nimenomaan ottaa vastuun tämän tytäryhtiön toimista, luopuneen oikeudesta käyttää puolustautumisoikeuksiaan tytäryhtiön aikaisemman toiminnan osalta ennen tämän liiketoiminnan siirtymistä. Yhteisöjen tuomioistuin toisti myös sen, että rikkomisen nimenomainen myöntäminen pelkkien tosiseikkojen luonteen myöntämisen lisäksi saattaa antaa aiheita sakkojen lisälievennykseen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä vuonna 1996 annetun tiedonannon mukaisesti.

*SAS*¹²⁶

258. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi 18. heinäkuuta antamassaan tuomiossa kaikki perusteet, joita SAS oli esittänyt komission määräämien sakkojen kumoamiseen tai alentamiseen tähtäävän vaateensa tueksi. Komissio oli määrännyt sakot 18. heinäkuuta 2001 tekemällään päätöksellä, jossa se totesi SAS:n ja Maersk

¹²³ Yhdistetyt asiat C-65/02 P ja C-73/02 P, *Thyssen Krupp Stainless ja Thyssen Krupp Acciai speciali Terni v. komissio*, ja asia C-57/02 P, *Acerinox v. komissio*.

¹²⁴ Yhdistetyt asiat T-45/98 ja T-47/98, *Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio* (Kok. 2001, s. II-3757) ja asia T-48/98, *Acerinox v. komissio* (Kok. 2001, s. II-3859).

¹²⁵ Asia COMP/35.814 *Seostelisiä* (EYVL L 100, 1.4.1998, s. 55). Päätöstä on selostettu laajemmin kilpailupolitiikkaa koskevassa vuoden 1998 kertomuksessa.

¹²⁶ Asia T-241/01, *SAS v. komissio*.

Airin rikkoneen perustamissopimuksen 81 artiklaa tekemällä useita markkinoiden jakamista koskevia sopimuksia.

259. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi komission olleen täysin oikeutettu pitämään rikkomista ”hyvin vakavana” sakkojen määräämisen kannalta, kun otetaan huomioon rikkomisen ominaisluonne (joka on olennainen arviointiperuste), maantieteellinen laajuus (koska se kattoi reittejä, joiden lähtö- ja saapumispaikka oli Tanskassa) ja se, että rikkominen vaikutti markkinoihin tuntuvasti. Rikkomisen keston osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti, että komissio määritteli oikein rikkomisen alkamispäiväksi sopimuksen tekopäivän, vaikka rikkominen toteutettiin vasta myöhemmin. Tuomioistuin päätti myös, että lieventävien seikkojen kannalta yhtiön yhteistyöhalukkuudella ei ole merkitystä. Vain yhteistyön todellinen aste ratkaisee.

*Luxemburgin olutkartelli*¹²⁷

260. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti 27. heinäkuuta antamallaan tuomiolla komission 5. joulukuuta 2001 tekemän päätöksen kokonaisuudessaan. Päätöksessä komissio määräsi sakkoja pitkäaikaisesta kartellista, joka oli perustettu Luxemburgissa oluen yksinostosopimusten välityksellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti myös vakiintuneen oikeuskäytännön, jonka mukaan vaikutuksia ei tarvitse osoittaa, jos rikkomisen tarkoituksena on ollut kilpailun rajoittaminen. Tuomioistuin katsoi, että sakkojen määräämisen kannalta tämä rikkominen olisi voitu luokitella hyvin vakavaksi pelkästään sen luonteen perusteella, ja että tämä piti paikkansa, vaikka rikkominen koskikin ainoastaan yhtä jäsenvaltiota, Luxemburgia.

*Daimler Chrysler*¹²⁸

261. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti 15. syyskuuta antamassaan tuomiossa osan komission 10. lokakuuta 2001 asiassa Mercedes-Benz tekemästä päätöksestä¹²⁹, jossa komissio katsoi DaimlerChrysler AG:n rikkoneen EU:n kilpailusääntöjä joko itse tai belgialaisten ja espanjalaisten tytäryhtiöidensä välityksellä. Päätöksessä DaimlerChryslerille määrättiin yli 71 miljoonan euron sakko kolmesta erillisestä rikkomisesta. DaimlerChrysler oli ensinnäkin antanut saksalaisille myyntiedustajilleen ohjeet myydä uusia autoja vain oman sopimusalueensa asiakaskunnalle, jotta ne eivät kilpailisi muiden verkoston jäsenten kanssa, ja vaatia alueen ulkopuolisilta asiakkailta uuden auton tilaamisen yhteydessä 15 prosenttia kauppahinnasta käsittävä ennakkomaksu. Toiseksi DaimlerChryslerille määrättiin seuraamuksia siitä, että se oli estänyt saksalaisia edustajiaan ja espanjalaisia kauppiaita toimittamasta autoja leasingyhtiöille silloin, kun asiakkaan henkilöllisyys ei ollut tiedossa. Näin leasingyhtiöiltä evättiin mahdollisuus pitää yllä välittömästi käytettävissä olevien autojen varastoa tulevien leasingsopimusten varalta. Kolmanneksi DaimlerChrysler osallistui kokonaan omistamansa belgialaisen tytäryhtiön välityksellä sopimukseen, joilla rajoitettiin uusien autojen ostajien saamia alennuksia Belgiassa.

¹²⁷ Yhdistetyt asiat T-49/02, T-50/02, T-51/02, *Brasserie nationale v. komissio*.

¹²⁸ Asia T-325/01, *DaimlerChrysler v. komissio*.

¹²⁹ Ks. vuoden 2001 kilpailukertomus, s. 187.

262. DaimlerChryslerin valitettua tuomiosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen osat, jotka koskivat kahta ensin mainittua, Saksaan ja Espanjaan liittyvää rikkomista.
263. DaimlerChryslerin väitetystä kilpailunvastaisesta toiminnasta Saksassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että DaimlerChryslerin Saksassa tekemät jakelusopimukset kuuluivat aidon edustussopimuksen määritelmän piiriin eivätkä sen vuoksi kuuluneet EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisalaan. Tuomioistuin tuli tähän johtopäätökseen erityisesti sen seikan perusteella, että saksalaiset edustajat eivät missään vaiheessa olleet niiden ajoneuvojen omistajia, jotka ne myivät eteenpäin loppukuluttajalle DaimlerChryslerin nimissä ja puolesta. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, etteivät komission päätöksessä yksilöidyt edustajien markkinakohtaiset investoinnit eivätkä muut niille asetetut palveluvelvoitteet, kuten korjaukset takuuaikana ja huoltopalvelusopimukset, sisältäneet sen suuruusluokan kaupallisia riskejä, että kaupallinen suhde olisi ollut sopimus, joka kuuluisi 81 artiklan soveltamisalaan.
264. DaimlerChryslerin toiminnasta Espanjassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että Espanjan lainsäädännön mukaan kaikilla leasingyhtiöillä on oltava leasingsopimukselle yksilöity asiakas siinä vaiheessa, kun auto hankitaan. Toiminta, josta komissio määräsi seuraamuksia, johtui näin ollen sovellettavasta kansallisesta lainsäädännöstä eikä EY:n kilpailusääntöjen vastaisen sopimuksen toteuttamisesta.
265. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti DaimlerChryslerille määrätyn 9,8 miljoonan euron sakon, joka aiheutui siitä, että DaimlerChrysler osallistui kokonaan omistamansa belgialaisen tytäryhtiön kautta belgialaisten jälleenmyyjien kanssa tehtyyn vähittäismyyntihinnan määrittämistä koskevaan sopimukseen. Tämän sopimuksen tarkoituksena oli rajoittaa hintakilpailua Belgiassa ottamalla käyttöön yli kolmen prosentin alennusten havaitsemista ja estämistä koskevia toimenpiteitä erityisesti E-sarjan autojen kohdalla.
- Belgian olutkartelli*¹³⁰
266. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti 25. lokakuuta ja 6. joulukuuta antamillaan tuomioilla komission 5. joulukuuta 2001 tekemän päätöksen Belgian olutkartelliasiaista hylkäämällä Danonen ja Haachtin esittämät väitteet. Ainoastaan Danonen sakkoa alennettiin hieman, sillä yhdellä komission toteamista raskauttavista seikoista ei ollut syy-yhteyttä kartellin laajenemiseen.
267. Tämä tuomio on erityisen tärkeä rikkomisen uusimiseen liittyvän raskauttavan seikan kannalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi uusimisen olevan peruste sakon huomattavalle korottamiselle. Se päätti, että uusiminen on kyseessä silloin, kun olemassa on aikaisempia komission päätöksiä, joissa todetaan rikkominen, vaikka niissä ei määrättäisikään sakkoja, ja vahvisti lisäksi, että kauan sitten tehdyt päätökset voivat olla peruste rikkomisen uusimisen toteuttamiselle. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi myös, että rikkomisen kannalta merkityksellisiä markkinoita ei ole velvoitetta määritellä kohteen mukaan. Lisäksi se vahvisti, että yhteistyöstä myönnettävää sakon alennusta ei ole tarpeen myöntää vastauksista, jotka

¹³⁰

Asia T-38/02, *Groupe Danone v. komissio*, ja asia T-48/02, *Haacht v. komissio*.

kattavat ainoastaan tiedot, jotka yrityksellä on velvollisuus antaa vastauksena tietopyyntöön. Näin ollen oikeutta sakon alennukseen ei saa antamalla tosiasioihin perustuvan vastauksen komission tietopyynnössä esittämiin kysymyksiin kokousten päivämääristä ja osallistujien henkilöllisyydestä.

Vitamiinit¹³¹

268. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 6. lokakuuta antamallaan tuomiolla komission 21. marraskuuta 2001 vitamiineja koskevassa asiassa tekemän päätöksen Sumitomo Chemical Co Ltd:n ja Sumika Fine Chemicals Ltd:n osalta. Niille oli osoitettu päätös, jossa todettiin kilpailusääntöjen rikkominen. Komissio ei kuitenkaan määrännyt näille kahdelle yritykselle sakkoa, sillä rikkominen, johon ne olivat syyllistyneet, oli vanhentunut.
269. Tuomioistuin totesi, että tällaisissa olosuhteissa komissiolla on oikeus tehdä päätös, jolla todetaan kyseinen menneisyydessä tapahtunut rikkominen, jos sillä on oikeutettu intressi tehdä niin. Tässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei päätöksen perusteella voida päätellä, oliko komissio tosiasiaa myös pohtinut sitä, oliko sillä perusteltua intressiä todeta päätöksellä kilpailusääntöjen rikkomiset, jotka kantajat olivat jo lopettaneet, ja ettei komissio ollut osoittanut, että sillä oli tällainen perusteltu intressi.

Sinkkifosfaatti¹³²

270. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antoi 29. marraskuuta neljä tuomiota, joissa se vahvisti komission arvion kaikilta osin ja hylkäsi kaikki hakemukset sakkojen kumoamiseksi tai alentamiseksi asiassa, jossa sakot oli määrätty sinkkifosfaatteja koskeneesta hintojen määrittämisestä ja markkinoiden jakamista koskeneesta kartellista. Sinkkifosfaatti on ruosteenestomineraalipigmenttiä, jota käytetään laajalti teollisuusmaalien valmistuksessa. Tuomioistuin katsoi, että ottaen huomioon rikkomisen vakavuuden ja keston, sakot olivat perusteltuja ja laskettu asianmukaisesti.
271. Kyseessä olivat pk-yritykset, joiden kokonaisliikevaihdosta sakot muodostivat huomattavan prosenttiosuuden. Tuomioistuin vahvisti rikkomisen luokittelun ”hyvin vakavaksi”, kartellin keston yli neljäksi vuodeksi sekä eri yhtiöihin sovelletun erilaisen kohtelun.
272. Asiassa *Britannia* ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että määrittäessään 10 prosentin enimmäismäärää liikevaihdosta asetuksen (EY) N:o 17/15 artiklan 2 kohdan mukaisesti komissiolla ei ollut velvoitetta käyttää perusteena sakkojen määrittämisessä päätöksen tekemistä edeltänyttä tilikautta. Tämä johtui siitä, että kyseiseen aikaan Britannian liikevaihto oli nolla, sillä siitä oli tullut ei-kaupallinen yhtiö. Sen sijaan tuomioistuin totesi, että tässä nimenomaisessa asiassa komissio oli oikeassa käyttäessään perusteena viimeisimmän täyden

¹³¹ Yhdistetyt asiat T-22/02 ja T-23/02, *Sumitomo Chemical Co. Ltd ja Sumika Fine Chemicals Co. Ltd v. komissio*.

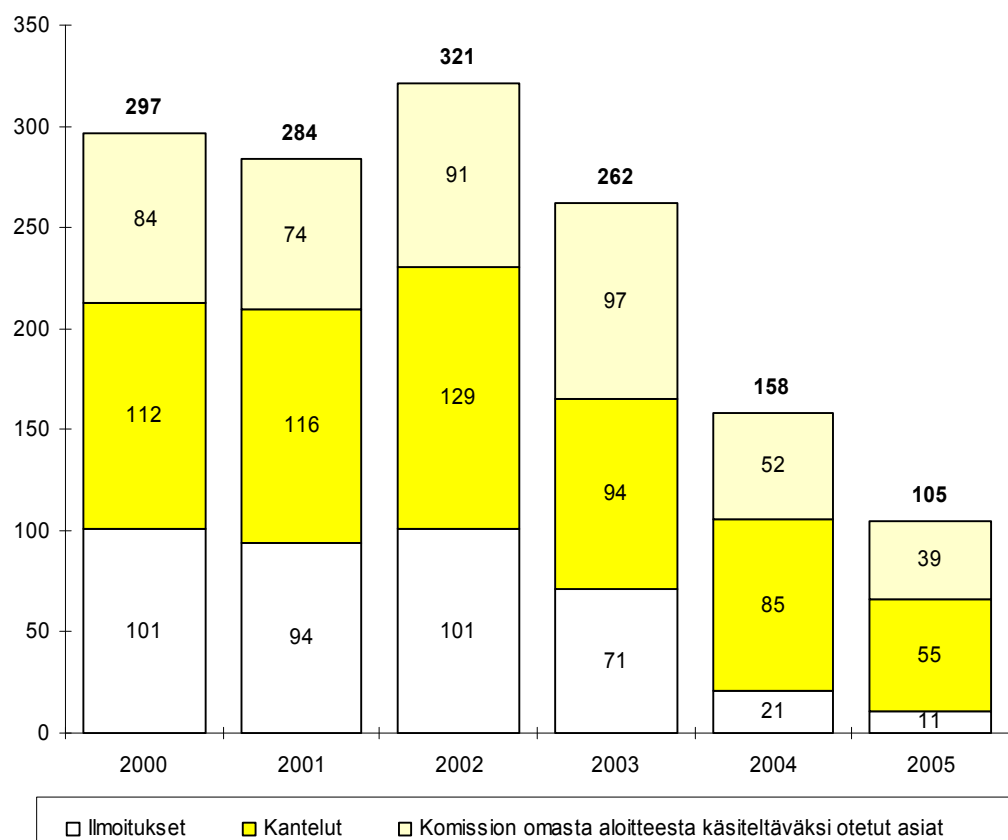
¹³² Asiat T-33/02, *Britannia Alloys & Chemicals Limited*, T-52/02, *Société Nouvelle des Couleurs Zinciques S.A.*, T-62/02, *Union Pigments AS* ja T-64/02, *Hans Heubach GmbH & Co KG*.

liiketoimintavuoden liikevaihtoa, toisin sanoen liiketoimintavuotta, joka päättyi 30. kesäkuuta 1996 eikä 30. kesäkuuta 2001.

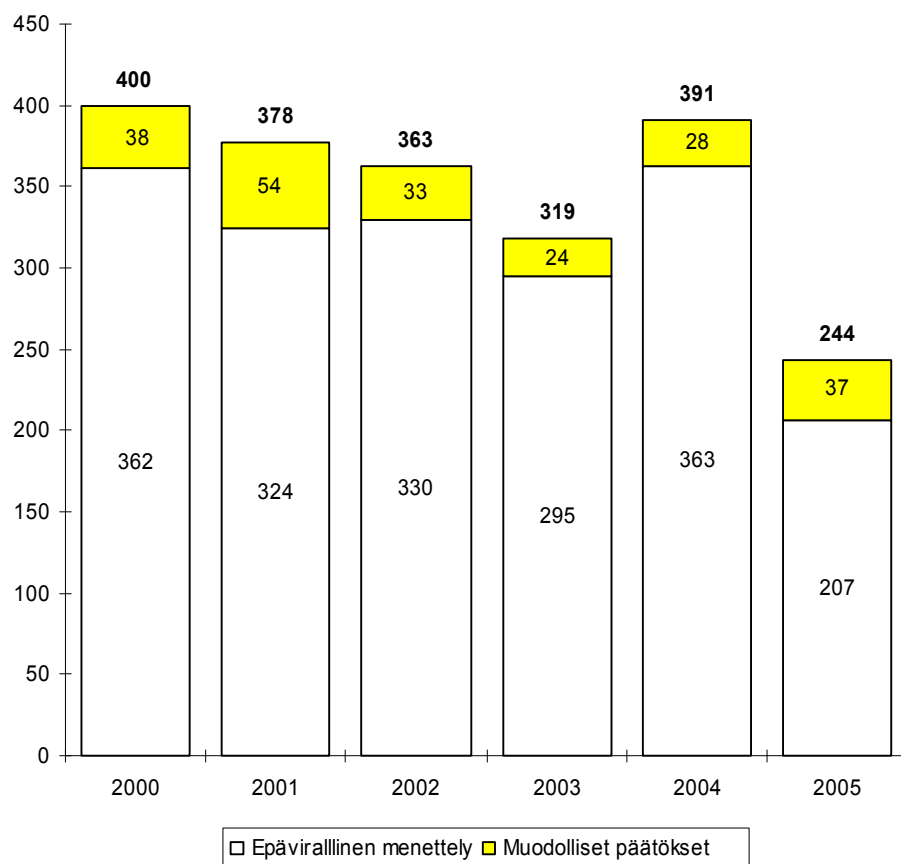
E – TILASTOT

Kuvio 1

Uudet asiat

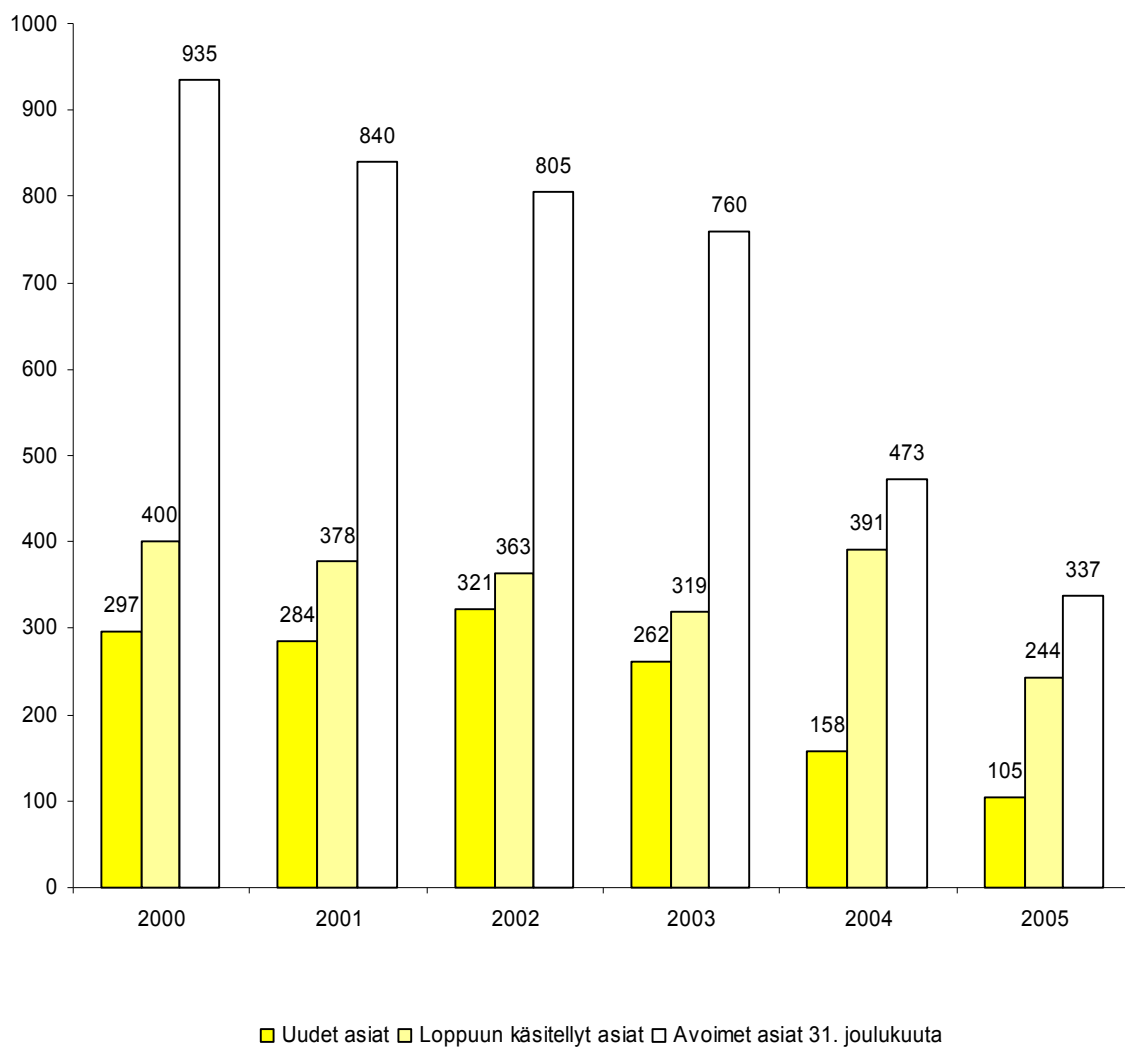

Kuvio 2
Käsitellyt asiat

Kuvio 3

Vuoden lopussa kesken olevien asioiden määrä

II – Yrityskeskittymien valvonta

273. Komissiolle vuonna 2005 ilmoitettujen sulautumien ja yrityskauppojen määrä kasvoi huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna (249:stä 313:een).
274. Komissio teki 296 lopullista päätöstä. Alustavan eli ensimmäisen vaiheen tutkimuksen jälkeen tehtiin 291 hyväksymispäätöstä. Näistä viidessätoista annettiin ehdollinen hyväksyntä ja 167 päätöstä (57 prosenttia) tehtiin yksinkertaistetun menettelyn mukaisesti. Komissio teki viisi päätöstä perusteellisen toisen vaiheen tutkimuksen jälkeen. Näistä yhdessäkään ei tehty kieltopäätöstä, kaksi oli hyväksymispäätöksiä ilman ehtoja ja kolme oli ehdollisia hyväksymispäätöksiä. Lisäksi komissio siirsi neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 (”sulautuma-asetus”)¹³³ 9 artiklan nojalla seitsemän asian käsittelyn kansallisille kilpailuviranomaisille. Komissio vastaanotti neljätoista sulautuma-asetuksen 4 artiklan 4 kohdan mukaista pyyntöä, kaksikymmentäseitsemän 4 artiklan 5 kohdan mukaista pyyntöä sekä neljä 22 artiklan mukaista pyyntöä. Näitä pyyntöjä käsitellään yksityiskohtaisemmin jäljempänä 3 jaksossa.
275. Huolimatta ilmoitusten suuresta kokonaismäärästä ainoastaan viisi päätöstä tehtiin sulautuma-asetuksen 8 artiklan nojalla. Sulautuma-asetuksen 8 artiklan 3 kohdan nojalla ei tehty yhtään kieltopäätöstä. Lisäksi ilmoituksen tekijät peruivat kolme ilmoitusta toisen vaiheen käsittelyssä.
276. Kieltopäätökseen johtaneiden ilmoitettujen yrityskeskittymien määrä on edelleen vähäinen, keskimäärin noin 1–2 prosenttia, jos toisen vaiheen peruutukset otetaan huomioon. Kuten seuraavasta taulukosta ilmenee, ilmoituksen tekijöihin ei näytä kohdistuvan aiempaa suurempaa tai pienempää kieltopäätöksen (tai toisen vaiheen peruuttamisen) riskiä.

Kuvio 1 – Kieltopäätökset ja toisessa vaiheessa tehdyt peruutukset, 1995-2005

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Yht.
Ilmoitukset	110	131	172	235	292	345	335	279	212	249	313	2673
Kiellot	1			1	2	3	1	2	1	2	0	13
Toisen vaiheen peruutukset	0	1	0	4	5	6	4	1	0	2	3	26
Säätelyriski	0,9 %	0,7 %	0 %	2,1 %	2,4 %	2,6 %	1,5 %	1 %	0,5 %	1,6 %	1,0 %	1,4 %

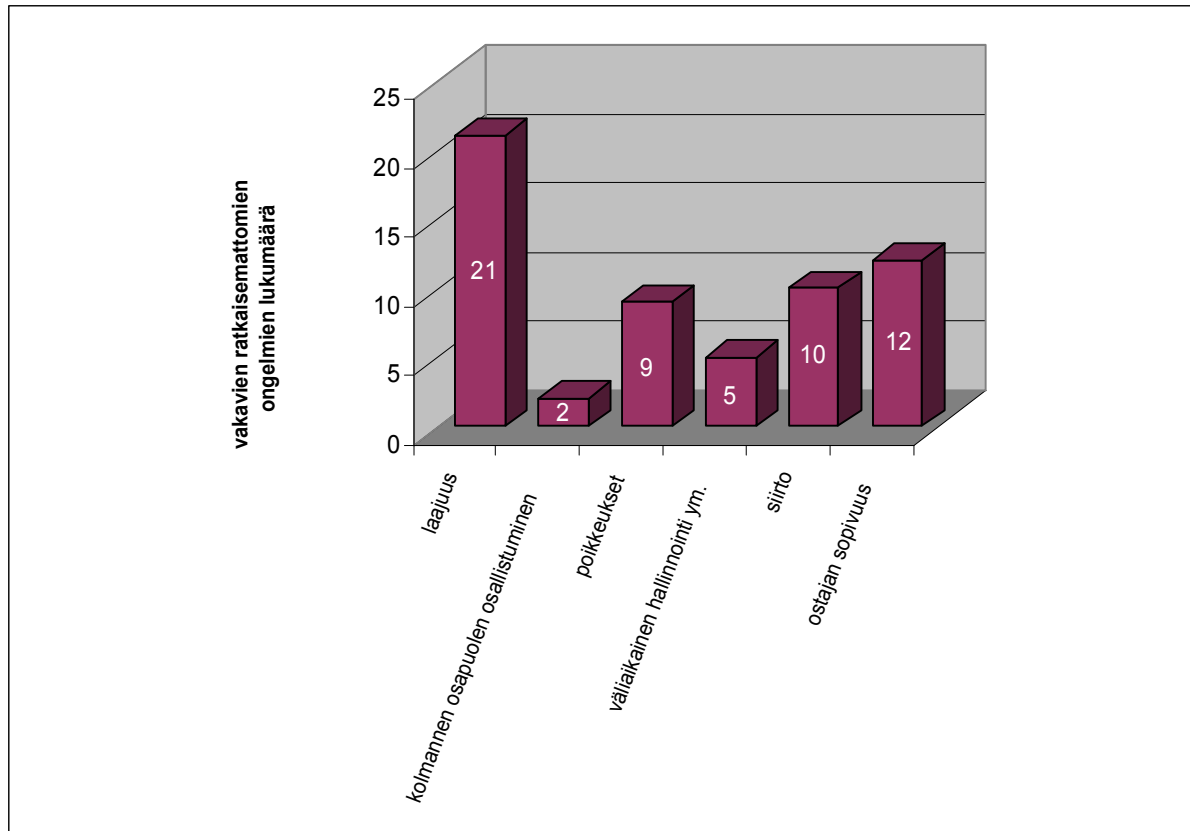
¹³³ Neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004, annettu 20 päivänä tammikuuta 2004, yrityskeskittymien valvonnasta (EUVL L 24, 29.1.2004).

A – LAINSÄÄDÄNTÖ JA TULKINTASÄÄNNÖT

1. KORJAUSTOIMENPITEITÄ KOSKEVA TUTKIMUS

277. Yrityskeskittymien alalla käytettäviä korjaustoimenpiteitä koskeva tutkimus julkistettiin 21. lokakuuta. Tämä oli laaja jälkikäteen tehty arviointi, jossa tarkasteltiin komission yrityskeskittymien osalta vuosina 1996–2000 hyväksymien sitoumusten suunnittelua ja täytäntöönpanoa. Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella komission päätöstä seuranneiden 3–5 vuoden aikana saadun kokemuksen perusteella seuraavia seikkoja: i) korjaustoimenpiteiden suunnittelusta ja täytäntöönpanosta mahdollisesti johtuvat vakavat ongelmat; ii) komission yrityskeskittymäasioissa soveltaman korjaustoimenpidepolitiikan tehokkuus viitekaudella ja iii) alat, joilla komission nykyisin yrityskeskittymäasioissa soveltamaa politiikkaa ja käytäntöä voidaan parantaa.
278. Tutkimuksessa analysoitiin 40 komission päätöstä, joihin sisältyi 96 erilaista korjaustoimenpidettä. Näiden 96 korjaustoimenpiteen osuus oli 42 prosenttia komission viiden vuoden viitekaudella hyväksymästä 227 korjaustoimenpiteestä. Ne muodostavat edustavan otoksen hyväksytyistä korjaustoimenpiteistä, ensimmäisen vaiheen tai perusteellisen toisen vaiheen tutkimuksen jälkeen hyväksytyistä korjaustoimenpiteistä ja eri toimialoista.
279. Tutkintatiimi toteutti 145 haastattelua kyseisten korjaustoimenpiteiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon osallistuneiden kanssa, mukaan luettuina sitoumusten antajat (40 haastattelua), ostajat (61 haastattelua), toimitsijamiehet (37 haastattelua) sekä asiakkaat ja kilpailijat (seitsemän haastattelua). Tutkimus tarjosi näin ollen liike-elämän ja oikeusalan edustajille hyvän tilaisuuden antaa nimettömästi palautetta komissiolle kaikista yrityskeskittymissä käytettäviin korjaustoimenpiteisiin liittyvistä seikoista.
280. Suurin osa eli 86 yhteensä 96:sta tutkitusta korjaustoimenpiteestä sisälsi luovutussitoumuksia. Tutkimuksen tulokset vahvistivat, että komissio on ottanut valikoidun otoksen viitekauden päättymisen eli vuoden 2000 jälkeen käyttöön merkittäviä korjaustoimenpiteisiin liittyviä käytäntöjä (esimerkiksi tiedonanto hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä ja sitoumustekstimallit). Tuloksista ilmeni kuitenkin myös enemmän vakavia ongelmia, jotka liittyvät tutkittujen korjaustoimenpiteiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon ja joihin on kiinnitettävä huomiota.
281. Jäljempänä olevassa kaaviossa 1 esitetään sellaisten vakavien ratkaisemattomien suunnittelu- tai täytäntöönpano-ongelmien lukumäärä ja laji korjaustoimenpiteiden eri vaiheissa, jotka todennäköisimmin vähentävät korjaustoimenpiteiden vaikuttavuutta tehokkaan kilpailun edellytysten palauttamiseksi. Näistä ongelmista yleisin oli luovutettavan yritystoiminnan laajuuden riittämätön määrittely. Muita ongelmia olivat sopimattomien ostajien hyväksyminen, luovutettavaan omaisuuteen väärin tehtyt poikkeukset ja luovutetun yritystoiminnan epätäydellinen siirtäminen uudelle omistajalle.

Kaavio 1 – Vakavien ratkaisemattomien ongelmien lukumäärä

282. Tutkimuksessa tarkasteltiin kymmentä erillistä käyttöoikeuksien myöntämistä koskevaa sitoumusta, joiden tarkoituksena oli säilyttää todellinen tai mahdollinen kilpailu merkityksellisillä markkinoilla estämällä kriittistä infrastruktuuria, teknologiaa tai teollis- ja tekijänoikeuksia koskeva markkinoiden sulkeminen tai luovuttamalla yksinoikeuksia. Nämä käyttöoikeuksien myöntämistä koskevat korjaustoimenpiteet toivat esille useita vakavia suunnitteluun ja täytäntöönpanoon liittyviä ongelmia. Tarkastelussa havaittiin, että tärkeimpänä syynä käyttöoikeuksien myöntämistä koskevien sitoumusten epäonnistumiseen olivat vaikeudet määrittää etukäteen käyttöoikeutta koskevat ehdot ja valvoa niitä. Tutkimustulokset näyttävät osoittavan, että tällaiset käyttöoikeuksien myöntämistä koskevat korjaustoimenpiteet ovat toimineet vain joissakin tapauksissa.
283. Tutkimuksessa pyrittiin myös arvioimaan yleisesti kunkin korjaustoimenpiteen vaikuttavuutta. Tämä perustui suunnittelun ja täytäntöönpanon laadulliseen arviointiin sekä kerättyjen, määrää koskevien markkinatietojen arviointiin, kuten luovutetun yritystoiminnan toiminnallinen asema ja suhteellisten markkinaosuuksien kehitys. Tällä vaikuttavuuden indikaattorilla luokitellaan arvioidut korjaustoimenpiteet sen perusteella, miten ne ovat täyttäneet kilpailutavoitteensa (ts. säilyttäneet tehokkaan kilpailun estämällä määräävän markkina-aseman luomisen tai sen vahvistamisen). Koska mistään korjaustoimenpiteestä ei ole tehty uutta kattavaa markkinatutkimusta, tutkimuksessa tehty arviointi on vain suuntaa-antava.

284. Vaikuttavuuden yleinen arviointi oli mahdollista 85:ssä 96 tarkastellusta korjaustoimenpiteestä. Analysoiduista 85 korjaustoimenpiteestä 57 prosentilla katsottiin olleen täysimääräinen vaikutus ja 24 prosentilla vain osittainen vaikutus. Muutamat korjaustoimenpiteet (7 prosenttia) olivat selvästi epäonnistuneet eikä niillä ollut saavutettu aiottua tavoitetta. Tämän vuoksi ne katsottiin tehottomiksi. Korjaustoimenpiteiden eri lajien osalta tutkimuksessa havaittiin, että korjaustoimenpiteet, jotka koskivat lähtemistä yhteisyrityksestä, olivat yleensä ottaen tehokkain korjaustoimenpidemuoto (ne onnistuivat aina), kun taas käyttöoikeuksien myöntämistä koskevat korjaustoimenpiteet olivat tehottomimpia.
285. Tutkimuksen täydentämiseksi komissio teetti selvityksen, jonka tarkoituksena oli analysoida jälkikäteen yrityskeskittymäsioissa sovellettujen korjaustoimenpiteiden talousnäkökohtia. Analyysin tavoitteena oli arvioida muutamien korjaustoimenpiteiden taloudellista vaikuttavuutta käyttäen yksinkertaisia ekonometrisiä simulaatiomalleja. Tutkimustulokset julkaistaan vuonna 2006.
286. Tutkimustulokset ja kommentit otetaan huomioon tulevassa tarkastelussa, joka koskee hyväksyttävistä korjaustoimenpiteistä annettua tiedonantoa, luovutussitoumusten mallia ja toimitsijamiehen valtuutusta.

2. YRITYSKESKITTYMISTÄ LUOPUMISTA KOSKEVAT UUDET OHJEET

287. Kilpailun pääosasto julkaisi 1. heinäkuuta tiedotteen edellytyksistä, jotka ilmoituksen tekijöiden on täytettävä aikoessaan luopua yrityskeskittymästä.¹³⁴ Uudelleenlaaditun sulautuma-asetuksen uudessa 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään yrityskeskittymien valvontaan liittyvän menettelyn lopettamisesta sen jälkeen kun menettely on aloitettu. Säännöksen mukaan menettely lopetetaan 8 artiklassa tarkoitettulla päätöksellä, jolleivät keskittymään osallistuvat yritykset ole osoittaneet komissiota tyydyttävällä tavalla luopuneensa keskittymästä. Tässä säännöksessä selvennetään että mikäli menettely on aloitettu 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti ja asia on edennyt toiseen vaiheeseen, komissio ei menetä toimivaltaansa pelkästään ilmoituksen peruuttamisella vaan ainoastaan, jos osapuolet ovat osoittaneet luopuneensa toimenpiteestä.
288. Tiedotteessa selvennetään myös, kuinka osapuolet voivat osoittaa luopuneensa toimenpiteestä. Tältä osin on otettava huomioon, että uudelleenlaaditun sulautuma-asetuksen mukaan ilmoitus voidaan tehdä paitsi sitovan sopimuksen tai osto- tai vaihtotarjouksen julkistamisen perusteella myös vilpittömän aikomuksen perusteella (4 artiklan 1 kohta). Tiedotteessa todetaan yleisenä periaatteena, että yrityskeskittymästä luopumisen osoittamista koskevien vaatimusten on vastattava oikeudelliselta muodoltaan, muotoilultaan, intensiteetiltään jne. alkuperäistä toimea, joka katsottiin riittäväksi, jotta keskittymästä oli ilmoitettava. Jos ilmoitus on tehty vilpittömän aikomuksen perusteella ja myöhemmin tehdään sitova sopimus, merkitykselliseksi toimeksi katsotaan sopimus.

¹³⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/legislation/abandonment_of_concentrations_en.pdf.

289. Tiedotteessa todetaan tämän johdosta, että jos sitova sopimus on tehty, sopimuksen oikeudellisesti sitova purkaminen on näytettävä toteen. Ilmoitus aikomuksesta purkaa sopimus tai osapuolten yksipuolinen ilmoitus ei riitä. Ilmoitukset vahvemmassa aikomuksesta purkaa sopimus tai olla panematta sitä täytäntöön tai jommankumman osapuolen yksipuolinen ilmoitus ei ole riittävä näyttö. Kun kyseessä on vilpittömän aikomus tehdä sopimus, vaaditaan asiakirja, jolla aiesopimus tai yhteisymmärryspöytäkirja peruutetaan. Muunlainen näyttö voi olla tarpeen toisenlaisen vilpittömän aikomuksen osalta. Kun julkisesta osto- tai vaihtotarjouksesta ilmoitetaan julkisesti, myös tarjousmenettelyn lopettamisesta on ilmoitettava julkisesti. Kun yrityskeskittymä on jo toteutettu, osapuolten on osoitettava, että ennen toteuttamista vallinnut tilanne on palautettu. Tiedotteessa painotetaan, että osapuolten on toimitettava tarpeelliset asiakirjat kutakin luovutustapaustyyppiä koskevien vaatimusten täyttämiseksi.

3. YKSINKERTAISTETTU YRITYSKESKITTIMIEN KÄSITTELYPAIKAN SIIRTÄMISJÄRJESTELMÄ – KOKEMUKSET VUODELTA 2005

290. Siirtojärjestelmä, jossa yrityskeskittymien käsittely voidaan siirtää komissiolta jäsenvaltioille ja päinvastoin, uudistettiin perinpohjaisesti sulautuma-asetuksen tarkistuksen yhteydessä. Komissio antoi myös tiedonannon yrityskeskittymien käsittelypaikan siirtämisestä.¹³⁵ Järjestelmä on ollut voimassa 1. toukokuuta 2004 alkaen. Uudistettu käsittelypaikan siirtämisjärjestelmä näyttää menestyneen erittäin hyvin, kun asiaa tarkastellaan eri tekijöiden perusteella. Näitä ovat käytön laajuus eli missä määrin sulautumien osapuolet ja EU:n jäsenvaltioiden kansalliset kilpailuviranomaiset ovat käyttäneet järjestelmää, yrityskeskittymien luonne ja soveltuvuus käsittelypaikan siirtoon sekä se, miten järjestelmä on toiminut käytännön tasolla.

3.1. Tilastokatsaus

291. Vuoden 2005 aikana käsittelypaikan siirtämisen perusteena käytettiin kutakin sulautuma-asetuksen neljää säännöstä, jotka liittyvät käsittelypaikan siirtämiseen komissiolta jäsenvaltioille ja päinvastoin (4 artiklan 4 ja 5 kohta, 9 artikla ja 22 artikla). Yhteenveto:
- *4 artiklan 4 kohta:* komissio sai vuonna 2005 neljätoista 4 artiklan 4 kohdan mukaista siirtopyyntöä. Tämä on huomattavasti enemmän kuin 1. toukokuuta-31. joulukuuta 2004 välisenä aikana saadut kaksi pyyntöä; 11 siirtopyyntöä hyväksyttiin ja asioiden käsittely siirrettiin kokonaisuudessaan, kaksi siirtopyyntöä peruttiin ja yhden käsittely oli kesken vuoden lopussa;

¹³⁵ Komission tiedonanto yrityskeskittymien käsittelypaikan siirtämisestä (EUVL C 56, 5.3.2005, s. 2) (jäljempänä 'käsittelypaikan siirtämistä koskeva tiedonanto').

- *4 artiklan 5 kohta*: komissio sai vuonna 2005 kaksikymmentäseitsemän 4 artiklan 5 kohdan mukaista siirtopyyntöä; jäsenvaltiot eivät vastustaneet yhtäkään siirtopyyntöä ja kolmen pyynnön käsittely oli kesken vuoden lopussa; 24 tapauksessa yrityskeskittymä katsottiin yhteisönlaajuiseksi – luku on noin 8 prosenttia kaikista komissiolle tänä aikana ilmoitetuista asioista¹³⁶;
- *9 artikla*: komissio sai vuonna 2005 seitsemän 9 artiklan mukaista siirtopyyntöä; kuusi pyyntöä hyväksyttiin, niistä kolme kokonaisuudessaan ja kolme osittain; yksi siirtopyyntö peruttiin;
- *22 artikla*: komissio sai vuonna 2005 22 artiklan mukaisen siirtopyynnön neljässä yrityskeskittymää koskevassa tapauksessa; kolmessa asiassa pyyntö hyväksyttiin ja yhdessä se evättiin.

3.2. Käytännön seikkoja ennen ilmoituksen tekemistä tapahtuvasta käsittelypaikan siirtämisestä

292. Varmistaakseen että siirtojärjestelmä, jota sovelletaan tapauksissa joissa keskittymäilmoitusta ei ole vielä tehty, toimii tehokkaasti, erityisesti 4 artiklan mukaiset tiukat määräajat huomioonottaen, kilpailun pääosasto ja 4 artiklan 4 tai 5 kohdan mukaisesti tehdyn pyynnön kohteena oleva kansallinen kilpailuviranomainen ovat yleensä ottaneet suoraan yhteyttä toisiinsa heti kun siirtopyyntö on alkanut vaikuttaa todennäköiseltä. Komissio kehottaa myös pyyntöä harkitsevia osapuolia ottamaan epävirallisesti jo ennakkoon yhteyttä kilpailun pääosastoon ja kansalliseen kilpailuviranomaiseen, jota todennäköinen 4 artiklan 4 tai 5 kohdan mukainen siirtopyyntö koskee. Kilpailun pääosasto antaa siirtopyyntöä harkitseville osapuolille neuvoja siirron oikeudellisista vaatimuksista ja sellaisista yrityskeskittymistä, jotka komissio katsoo siirtokelpoisiksi käsittelypaikan siirtämistä koskevan tiedonannon mukaisesti. Komissiolle voidaan eräissä tapauksissa toimittaa RS-lomakkeen luonnos. Tähän mennessä osapuolet ovat käyttäneet usein hyväksi mahdollisuutta ottaa epävirallisesti yhteyttä asianmukaisiin viranomaisiin ennen sulautuma-asetuksen 4 artiklan 4 tai 5 kohdan mukaisen siirtopyynnön tekemistä.
293. Kun kyseessä on 4 artiklan 5 kohdan mukainen pyyntö, komissio kehottaa pyynnön tekeviä osapuolia tarkistamaan huolellisesti ennakkoon, että RS-lomake on täytetty oikein ja täydellisesti niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka se katsoo toimivaltaisiksi asian käsittelyssä. Tarkistuksen tekemiseksi osapuolten on tarvittaessa otettava yhteyttä kansallisiin kilpailuviranomaisiin.
294. Kun kyseessä on 4 artiklan 4 kohdan mukainen pyyntö ja jäsenvaltio vahvistaa määräajan kuluessa hyväksyvänsä siirron, komissio tekee yleensä siirron hyväksyvän tai epäävän päätöksen, kuten se on menetellyt tähän mennessä käsiteltyjen pyyntöjen kohdalla, sen sijaan, että se antaisi 4 artiklan 4 kohdan mukaisen 25 työpäivän määräajan kulua umpeen. Jos jäsenvaltio ei hyväksy siirtoa, asian käsittely etenee tavalliseen tapaan niin, että osapuolet tekevät normaalin ilmoituksen komissiolle.

¹³⁶

Komissio sai 313 yrityskeskittymäilmoitusta vuonna 2005.

B – KOMISSION PÄÄTÖKSET

1. SULAUTUMA-ASETUKSEN 8 ARTIKLAN NOJALLA TEHDYT PÄÄTÖKSET

*Bertelsmann/Springer*¹³⁷

295. Komissio hyväksyi 3. toukokuuta saksalaisten viestintäyritysten Bertelsmann AG:n ja Axel Springer AG:n suunnitelman perustaa syväpainoalan yhteisyritys. Perusteellisessa tutkimuksessa ilmeni, että keskittymä ei olennaisesti estä tehokasta kilpailua yhteismarkkinoilla tai missään jäsenvaltiossa.
296. Yhteisyritykseen kootaan viisi Bertelsmannin tytäryhtiöiden Arvato ja Gruner+Jahr sekä Springerin saksalaista painolaitosta sekä yksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseva laitos, jota Arvato rakentaa parhaillaan. Yhteisyritykseen eivät kuitenkaan kuulu Bertelsmannin Espanjassa ja Italiassa toimivat syväpainolaitokset eivätkä kyseisten yritysten offsetpainot.
297. Liiketoimesta ilmoitettiin komissiolle 4. marraskuuta 2004. Vaikka kansallinen kilpailuviranomainen teki siirtopyynnön, komissio päätti käsitellä asian itse niiden Euroopan laajuisten vaikutusten vuoksi, joita yhteisyrityksellä olisi esitteiden ja mainosten syväpainomarkkinoilla. Komissio keskittyi kuitenkin erityisesti aikakauslehtien syväpainomarkkinoihin Saksassa. Ottaen huomioon kyseisten yritysten erittäin vahvan aseman näillä markkinoilla komissio aloitti perusteellisen tutkimuksen 23. joulukuuta 2004.
298. Perusteellinen tutkimus vahvisti komission alustavat huomiot siitä, että offsetpainatus ei korvaa aikakauslehtien, esitteiden ja mainosten suurten painosten syväpainatusta. Vaikka kaikki painotuotteet painetaan samoilla syväpainokoneilla, komissio katsoi, että esitteiden ja/tai mainosten suurten painosmäärien painatus kuului eri markkinoille kuin aikakauslehtien painatus. Tämä ero johtuu erityisesti eräiden aikakauslehtien painatuksen ajoituksen tärkeydestä ja lehtien painatuksessa tarvittavasta erityisosaamisesta. Aikakauslehtien syväpainatuksen maantieteelliset markkinat rajoittuvat Saksaan, kun taas suurina painoksina syväpainossa painettavien esitteiden ja mainosten markkinat kattavat Saksan ja sen naapurimaat sekä Italian ja Slovakian.
299. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus aikakauslehtien syväpainatuksen markkinoilla Saksassa on lähes 50 prosenttia. Markkinatutkimuksessa ilmeni kuitenkin myös, että suurista markkinaosuuksista huolimatta yhteisyritys ei pystyisi nostamaan hintoja, sillä sen Saksassa toimivat kilpailijat aiheuttavat tehokasta kilpailupainetta. Nämä kilpailijat voisivat nopeasti lisätä aikakauslehtien painatuskapasiteettiaan. Analyysi osoitti myös, että kilpailijoilla olisi kannustin osoittaa kapasiteettia aikakauslehtien painatukseen, sillä aikakauslehtien painamisesta saatava kate on suurempi kuin esitteiden ja mainosten painamisesta saatava kate. Saksalaisten kilpailijoiden lisäksi yhteisyrityksellä on muita mahdollisia

¹³⁷ Asia COMP/M.3178 *Bertelsmann/Springer/JV*.

kilpailijoita aikakauslehtien syväpainatuksen markkinoilla Saksassa. Tällaisia ovat erityisesti Alankomaissa, Ranskassa ja Italiassa toimivat painot.

300. Muilla yrityskeskittymän vaikutusalaan kuuluvilla tuotemarkkinoilla ei havaittu kilpailuongelmia kansallisella tai laajemmalla tasolla. Komissio katsoi myös, että ilmoitettu yrityskeskittymä ei muuttaisi Springerin ja Bertelsmannin vertikaalista yhdentymistä aikakauslehtien kustantamisen alalla.

*Blackstone/Acetex*¹³⁸

301. Heinäkuun 13. päivänä komissio hyväksyi ehdotetun yrityskaupan, jolla Yhdysvaltoihin sijoittautunut liikepankkiyhtiö Blackstone hankki yksinomaisen määräysvallan kanadalaisessa kemian alan yhtiössä Acetexissa. Komissio päätteli, ettei toimenpide estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua ETA-alueella tai sen merkittävällä osalla.
302. Blackstone on yksityinen, Yhdysvaltoihin sijoittautunut liikepankkiyhtiö, joka toimii pääasiassa rahoitusneuvontapalvelujen, pääomasijoittamisen ja kiinteistösijoittamisen alalla. Eräs Blackstonen määräysvallassa olevista yhtiöistä, Celanese, on kemian alan yhtiö, joka toimii neljällä pääalalla: kemialliset tuotteet, asetaattituotteet, tekniset polymeerit ja elintarvikkeiden ainesosat.
303. Acetex, jonka päätoimipaikka on Vancouverissa, toimii asetyyli- ja muovialalla. Sekä Celanese että Acetex tuottavat yleisessä myynnissä olevia kemikaaleja kuten etikkahappoa, vinyylisetaattimonomeeriä ("VAM") ja etikkahappoanhydridiä. Celanese on merkittävä, maailmanlaajuisesti toimiva kyseisten tuotteiden toimittaja, kun taas Acetex toimii pääasiassa Euroopassa.
304. Liiketoimesta ilmoitettiin komissiolle 20. tammikuuta. Perusteellisen markkinatutkimuksen jälkeen komissio tuli siihen tulokseen, että etikkahapon, vinyylisetaattimonomeerin ja etikkahappoanhydridin markkinat ovat maailmanlaajuiset. Maailman eri alueilla näistä tuotteista veloitetujen keskihintojen ja tuotantokustannusten ero jättää riittävästi marginaalia kuljetus-, varastointi- ja tullikustannusten maksamiseen, joten maailman eri osien välillä jo nyt vilkkaan kaupankäynnin on mahdollista lisääntyä entisestään.
305. Vaikka Celanesen asema etikkahapon, vinyylisetaattimonomeerin ja etikkahappoanhydridin maailmanlaajuisilla markkinoilla vahvistuukin Acetexin oston myötä, komissio päätteli, ettei toimenpide johtaisi kilpailuongelmiin. Merkityksellisillä markkinoilla toimii lukuisia vahvoja kilpailijoita kuten BP, Millennium, Daicel, Dow, DuPont ja Eastman. Lisäksi kysynnän kehityksen ja suunnitellun uuden kapasiteetin yksityiskohtainen tarkastelu osoitti, että vaikka kyseisten tuotteiden kysyntä kasvaa melko nopeasti, suunniteltu uusi kapasiteetti erityisesti Lähi- ja Kaukoidässä kasvaa vielä nopeammin. Komissio päätteli, etteivät osapuolten mahdolliset yritykset nostaa hintoja tai supistaa kapasiteettia voisi onnistua tässä tilanteessa.

¹³⁸

Asia COMP/M.3625 *Blackstone/Acetex*.

306. Komissio hyväksyi 13. heinäkuuta saksalaisen Siemensin suunnitelman ostaa itävaltalainen VA Tech -konserni sillä edellytyksellä, että Siemens myy VA Techin vesivoimaliiketoiminnan ja varmistaa metallurgian laitoksia rakentavan SMS Demagin riippumattomuuden. Siemensin antamien sitoumusten perusteella komissio päätteli, että liiketoimi ei estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua ETA-alueella tai sen merkittävässä osassa.
307. Siemens ja VA Tech toimivat eri puolilla maailmaa useilla samantapaisilla aloilla. Niiden tuotteita käytetään esimerkiksi voimaloissa, sähköverkoissa, junissa, terästehtaissa ja suurissa rakennuksissa. Yritykset ovat markkinajohtajia eräillä merkityksellisillä tuotealoilla.
308. Toimenpiteestä ilmoitettiin komissiolle tammikuussa ja komissio aloitti toisen vaiheen menettelyn 14. helmikuuta.
309. Erityisesti VA Tech Hydro, joka on yksi VA Techin tytäryhtiöistä, on Euroopan markkinajohtaja vesivoimaloissa käytettävien keskeisten laitteiden, kuten turbiinien ja generaattorien, toimituksissa. Siemensillä on 50 prosentin osuus eräässä yhteisyrityksessä toisen saksalaisen konetekniikan alan yrityksen Voith Siemensin kanssa. Voith Siemens on yksi VA Tech Hydron pääkilpailijoita näillä markkinoilla. Komissio katsoi, että VA Tech Hydron toimintojen yhdistäminen Voith Siemensin kanssa olisi johtanut määräävän aseman syntymiseen vesivoimaloiden laitteistojen ja palvelujen ETA:n laajuisilla markkinoilla ja näin estänyt olennaisesti kilpailua kyseisillä markkinoilla. Siemensin sitoumus myydä VA Tech Hydron harjoittama VA Techin vesivoimaliiketoiminta sopivalle ostajalle poistaisi osapuolten toimintojen päällekkäisyyden eikä yrityskeskittymä vaikuttaisi tämän vuoksi olennaisesti kilpailuun.
310. Siemens omisti 28 prosenttia metallurgian laitoksia rakentavasta SMS Demagista, jonka komissio totesi olevan VA Techin tärkein kilpailija teräksentuotantolaitosten rakentamisessa. Siemens oli käyttänyt myyntioption (joka tuli voimaan 31. joulukuuta 2004) myydäkseen osuutensa SMS Demagin emoyhtiöstä SMS:stä. Osakkeiden siirtäminen oli kuitenkin viivästynyt osakkeiden arvostamiseen liittyvän oikeuskiistan vuoksi. Komission tutkimuksessa ilmeni, että Siemensin omistusosuus SMS Demagissa antoi sille mahdollisuuden saada tiettyjä kilpailun kannalta arkaluonteisia tietoja kyseisestä yrityksestä. Metallurgian laitosten rakentamisen maailmanlaajuiset markkinat ovat erittäin keskittyneet. Siemensin ja VA Techin sulautuminen olisi tämän vuoksi vähentänyt merkittävästi SMS Demagin ja VA Techin välistä kilpailua. Nämä kaksi yritystä kuuluvat alan kolmen johtavan yrityksen joukkoon. Sulautuma olisi näin ollen estänyt olennaisesti tehokasta kilpailua. Siemensin antamien sitoumusten mukaan Siemensin edustajat SMS Demagin osakkeenomistajaelimissä korvataan riippumattomilla toimitsijamiehillä, jotka varmistavat yrityksen riippumattomuuden Siemensistä.

¹³⁹

Asia COMP/M.3653 *Siemens/VA Tech*.

311. Muiden markkinoiden osalta, joilla osapuolten toiminnoissa on päällekkäisyyksiä, komissio päätteli, että keskittyminen ei estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua. Näihin markkinoihin kuuluvat lämpövoimalaitokset, voimansiirto ja -jakelu, raideliikenteen laitteistot, pienjännitejärjestelmät, rakennustekniikka ja kiinteistöhuoltopalvelut, liikenneinfrastruktuuri ja köysiratalaitteistot.
312. Erillisessä päätöksessä, jonka tarkoituksena oli varmistaa, että toistensa kanssa raitiovaunumarkkinoilla kilpailevien Bombardierin ja Siemensin välinen rakenteellinen yhteys päättyisi, komissio vapautti Bombardierin velvoitteesta ostaa eräitä raitiovaunujen vetojärjestelmiä VA Techiltä. Velvoite oli asetettu Bombardierille komission huhtikuussa 2001 tekemässä päätöksessä¹⁴⁰, jolla hyväksyttiin Bombardierin ja ADtranzin välinen yrityskauppa.

*Johnson & Johnson / Guidant*¹⁴¹

313. Euroopan komissio hyväksyi 25. elokuuta tietyin ehdoin 24 miljardin Yhdysvaltain dollarin (noin 18 miljardin euron) arvoisen yrityskaupan, jossa yhdysvaltalainen terveydenhuoltoalan konserni Johnson & Johnson (J&J) osti kilpailijansa Guidantin. Guidant on yhdysvaltalainen yritys, joka on erikoistunut sydän- ja verisuonitauteihin liittyvien terveydenhuollon tuotteiden valmistukseen. Osapuolet sitoutuivat luopumaan joko J&J:n tai Guidantin siirrettävien verisuonten tähestyslaitteisiin ("EVH") liittyvästä liiketoiminnasta, Guidantin endovaskulaarisesta liiketoiminnasta ETA:ssa ja J&J:n ohjainlankatoiminnoista ETA:ssa. Komissio teki päätöksen tutkittuaan ostotarjouksen perusteellisesti. J&J:n antamien sitoumusten perusteella komissio päätteli, että liiketoimi ei estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua ETA:ssa tai sen merkittävällä osalla.
314. Sekä J&J että Guidant kehittävät, tuottavat ja myyvät maailmanlaajuisesti sydän- ja verisuonitautien hoidossa käytettäviä laitteita. Niiden tuotteita käytetään verisuonitautien hoitamiseen sekä sydämessä (sepelvaltimot) että perifeerisemmissä ruumiinosissa (kaulavaltimot, munuaisvaltimot, lonkkavaltimot). Yritykset ovat toistensa välittömiä kilpailijoita useiden tuotteiden markkinoilla, ja molemmat kuuluvat johtaviin yrityksiin näiden tuotteiden Euroopan ja maailman markkinoilla, joilla toimii vain muutamia yrityksiä. Komissio aloitti perusteellisen markkinatutkimuksen 22. huhtikuuta.
315. Tutkimus keskittyi kolmelle pääalalle: lääkeainestentteihin (DES) ja -laitteisiin, perifeerisissä valtimoissa käytettäviin suonensisäisiin stentteihin ja laitteisiin sekä sydänkirurgisiin laitteisiin.
316. Lääkeainetentit ovat laajenevia metallilankaputkia, jotka on päällystetty lääkeaineella. Ne asetetaan tukkeutuneeseen sepelvaltimoon plakin poistamiseksi ja suonenseinämien tukemiseksi. Näillä nopeasti kasvavilla markkinoilla toimii tällä hetkellä ainoastaan kaksi suurta maailmanlaajuista toimittajaa, J&J ja Boston Scientific, sekä joukko markkinoille pian tulevia yrityksiä, kuten Guidant. Komission oli arvioitava tutkimuksessaan, poistaisiko yrityskeskittyminen merkittävää

¹⁴⁰ Asia COMP/2139 *Bombardier/ADtranz*; ks. vuoden 2001 kilpailukertomus.

¹⁴¹ Asia COMP/M.3687 *Johnson&Johnson/Guidant*.

kilpailupainetta aiheuttavan yrityksen lääkeainestenttien markkinoilta, kun Guidant katoaisi markkinoilta mahdollisena kilpailijana.

317. Tutkimuksessa ilmeni, että vaikka Guidant olisi todennäköisesti ollut yksi lääkeainestenttimarkkinoiden avaintoimijoista, myös muut uudet markkinoilletulijat, ensi sijassa Medtronic ja Abbott, todennäköisesti aiheuttavat merkittävää kilpailupainetta ja korvaavat Guidantin myynnistä J&J:lle aiheutuvan kilpailun menetyksen.
318. Perifeerisissä ruumiinosissa käytettävien stenttien osalta komissio katsoi, että yrityskeskittymä aiheuttaisi kilpailuongelmia ETA:ssa, sillä sekä J&J että Guidant ovat johtavia toimittajia Euroopassa, markkinat ovat erittäin keskittyneet ja markkinoille tulolle on suuria esteitä. Komissio katsoi myös, että J&J:n ja Guidantin etujen yhdistäminen olisi estänyt kilpailun kaksilla pienillä sydän- ja verisuonilaitteiden markkinoilla (sydänkirurgiassa käytettävät ohjainlangat ja siirrettävien verisuonten täyhystyslaittejärjestelmät). J&J:n tarjoamien sitoumusten johdosta toimenpide ei vaikuta olennaisesti kilpailuun.

E.ON/MOL¹⁴²

319. Komissio hyväksyi 21. joulukuuta saksalaisen E.ON Ruhrgasin ("E.ON") suunnitelman ostaa MOL WMT ja MOL Storage, jotka ovat unkarilaisen vakiintuneen öljy- ja kaasuyhtiön MOLin tytäryhtiöitä, mutta asetti kaupalle ehtoja ja velvoitteita.
320. E.ON on suuri yhdentynyt saksalainen energia-alan toimija, joka tuottaa ja toimittaa kaasua ja sähköä useissa Euroopan maissa. Unkarissa E.ON toimii ensi sijassa kaasun ja sähkön vähittäisjakelussa omistaen alueellisia jakeluyhtiöitä. MOLin toimintaan kuuluvat kaasuntuotanto (MOL E&P), energiansiirto (MOL Transmission), varastointi (MOL Storage) sekä tukkumyynti ja kaupankäynti (MOL WMT).
321. Yrityskaupassa E.ON osti MOL WMT:n ja MOL Storagen. E.ONille siirtyivät myös MOL WMT:n nykyiset pitkäaikaiset kaasuntoimitussopimukset, joita MOL WMT oli tehnyt erityisesti Gazpromin kanssa, ja pystyi näin määräämään Unkarin kaikista kaasuvaroista, sekä tuoduista että kotimaisista.
322. Perusteellisen tutkimuksen jälkeen komissio katsoi alustavasti, että toimenpiteellä olisi kilpailunvastaisia vaikutuksia kaasun ja sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoilla Unkarissa. Nämä vaikutukset johtuivat E.ON:lla kaasun tukkumyynnin ja varastoinnin alalla olevan määräävän aseman vertikaalisesta integroitumisesta sen kaasu- ja sähköalan vähittäistoimintojen kanssa.
323. Komissio tarkasteli ehdotetun liiketoimen vaikutusta kaasun ja sähkön toimitukseen Unkarissa sekä Unkarin kaasu- ja sähkömarkkinoilla nykyisin sovellettavan sääntelykehityksen että sen todennäköisen tulevan kehityksen valossa ottaen huomioon näiden markkinoiden täysimääräisen vapauttamisen heinäkuuhun 2007 mennessä. Komissio päätteli, että liiketoimi estäisi ilmoitetussa muodossaan

¹⁴²

Asia COMP/M.3696 E.ON/Mol.

olennaisesti tehokasta kilpailua näillä markkinoilla. Komissio totesi erityisesti, että liiketoimen jälkeen E.ON voisi käyttää määräysvaltaansa Unkarin kaasuvarojen suhteen lisätäkseen markkinavoimaansa kaasun ja sähkön vähittäistoimituksissa sekä sähkön tuotannossa ja tukkumyynnissä tuotantoketjun loppupään markkinoilla.

324. E.ON tarjosi näiden ongelmien ratkaisemiseksi kattavaa ja kauaskantoista korjaustoimenpidepakettia. Erityisesti on huomattava, että korjaustoimenpiteiden mukaan kaasun tuotanto- ja siirtotoimet, jotka jäävät MOLin omistukseen, erotetaan kaasun tukkumyynnistä ja varastoinnista, jotka puolestaan myydään E.ONille. Toimenpiteet toteutetaan siten, että MOL luopuu jäljellä olevasta vähemmistöosuudestaan MOL WMT:ssä ja MOL Storagessa. E.ON sitoutui myös vapauttamaan merkittävän määrän kaasua markkinoille kilpailukykyisin ehdoin. E.ON sitoutui toteuttamaan kahdeksanvuotisen kaasun vapauttamisohjelman (1 miljardi m³ vuodessa) ja luovuttamaan MOL E&P:n kanssa tekemästään kymmenvuotisesta kaasuntoimitussopimuksesta puolet niin sanotun sopimusvapautuksen kautta. Näiden kahden toimenpiteen perusteella vapautettaisiin vuoteen 2015 mennessä 16 miljardia m³ kaasua, enintään 2 miljardia m³ vuodessa. Tämä vastaa 14 prosenttia Unkarin kaasunkulutuksesta. Tämä olisi merkittävin Euroopassa koskaan toteutettu kaasun vapauttaminen sekä määrän että keston suhteen. Se antaisi kaikille nykyisille ja tuleville markkinatoimijoille mahdollisuuden tehdä kaasuntoimitussopimuksia tasapuolisin toimintaedellytyksin.
325. Komissio arvioi huolellisesti korjaustoimenpiteet aikaisemmista kaasun vapauttamisohjelmista kansallisella tasolla saatujen kokemusten ja Unkarin ja muiden jäsenvaltioiden markkinatoimijoiden antamien yksityiskohtaisten kommenttien perusteella. Komissio päätteli, että korjaustoimenpiteet antaisivat tukkumyyjille ja asiakkaille mahdollisuuden käyttää merkittäviä kaasuvaroja E.ON:stä riippumatta syrjimättömin ja kilpailukykyisin ehdoin. Korjaustoimenpiteet riittivät näin ollen poistamaan yrityskeskittymästä aiheutuvat kilpailuongelmat. Toimenpiteet loisivat hyvät edellytykset kilpailun kehittymiselle hiljattain vapautetuilla Unkarin energiamarkkinoilla.
326. Komissio teki tiivistä yhteistyötä Unkarin viranomaisten ja erityisesti Unkarin energiaviraston kanssa. Yhteistyö jatkuu tulevaisuudessa, jotta voidaan varmistaa, että korjaustoimenpiteet toteutetaan täysimääräisesti ja tehokkaasti.

2. SULAUTUMA-ASETUksen 6 ARTIKLAN 1 KOHDAN B ALAKOHDAN JA 6 ARTIKLAN 2 KOHDAN NOJALLA TEHDYT PÄÄTÖKSET

327. Komissio teki vuoden aikana yhteensä 15 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaista ehdollista hyväksymispäätöstä ja 291 sulautuma-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaista hyväksymispäätöstä ilman ehtoja. Jäljempänä selostetaan joitakin mielenkiintoisimpia 6 artiklan 2 kohdan mukaisia ehdollisia hyväksymispäätöksiä. Kaikkien näiden hyväksymispäätösten viitteet julkaistaan tämän kertomuksen II osassa ja päätösten teksti on saatavilla myös komission verkkosivuilla¹⁴³.

¹⁴³ <http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases/>

328. Komissio hyväksyi 23. toukokuuta tietyin ehdoin ehdotetun yrityskaupan, jossa Reuters Limited ("Reuters") ostaa rahoitustietoja toimittavan Moneyline Telerate Holdingin ("Telerate"). Reuters on Teleraten suurin maailmanlaajuinen kilpailija.
329. Reuters on toinen maailman kahdesta tärkeimmästä rahoitusmarkkinatietojen ja multimedia uutisten toimittajasta. Sen palvelut on tarkoitettu ammattilaisille, jotka ovat rahoituspalvelujen, median ja liike-elämän palveluksessa. Reutersilla on erityisen vahva asema rahamarkkina- ja osaketietojen sekä osakkeisiin liittyvien OTC-tietojen toimittamisessa. Sen toiminta täydentää osittain sen suurimman kilpailijan, Bloombergin, toimintoja. Bloombergin toiminnot keskittyvät erilaisiin rahoitusmarkkinoiden tietosegmentin omaisuusluokkiin ja se toimittaa tuotteensa ilman markkinatietojärjestelmiä (MDP). Myös Telerate toimittaa rahoitusmarkkinatietoja ja uutisia maailmanlaajuisesti. Se keskittyy monista eri lähteistä saatujen reaaliaikaisten markkinatietojen jakeluun.
330. Tutkimus keskittyi ehdotetun keskittymän kilpailuvaikutuksiin reaaliaikaisten markkinatietojen ja markkinatietojärjestelmien toimitusten markkinoilla. Reaaliaikaisten tietojen toimitusmarkkinoiden osalta komissio ei havainnut merkkejä siitä, että yrityskeskittymä estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua, koska keskittymän toteutumisen jälkeenkin markkinoilla olisi riittävästi vahvoja kilpailijoita. Tutkimuksessa ilmeni kuitenkin, että sulautuman osapuolet ovat ainoat tärkeimmät markkinatietojärjestelmien toimittajat maailmanlaajuisesti ja että niiden järjestelmien yhdistäminen johtaisi markkina-asemaan, jossa niillä ei olisi juurikaan kilpailijoita. Markkinatietojärjestelmät ovat teknologisia välineitä, joiden avulla reaaliaikaisia markkinatietoja tarvitsevat asiakkaat voivat yhdistää ja jakaa tietoja, jotka on saatu erilaisista tietojen myyvistä lähteistä. Tämän kilpailuongelman ratkaisemiseksi Reuters ja Telerate sitoutuivat myöntämään Hyperfeedille jatkuvan yksinoikeudellisen maailmanlaajuisen lisenssin TRS:ään (Teleraten markkinatietojärjestelmä). Lisenssisopimus tarjoaa asianmukaisen oikeudellisen perustan, jonka avulla Hyperfeed voi kehittyä Reutersin elinkelpoiseksi ja tehokkaaksi kilpailijaksi.
331. Toimenpide siirrettiin komission käsiteltäväksi EY:n sulautuma-asetuksen 4 artiklan 5 kohdan nojalla. Näin komissio pystyi tutkimaan yrityskaupan, joka muuten olisi tutkittu kahdentoista jäsenvaltion lainsäädännön perusteella. Komission yksiköt toimivat läheisessä yhteistyössä Yhdysvaltain oikeusministeriön kanssa ja koordinoivat toimintansa löytääkseen sopivan korjaustoimenpiteen, joka ratkaisisi kokonaan markkinatietojärjestelmiä koskevan kilpailuongelman.

332. Komissio hyväksyi 4. heinäkuuta tietyin ehdoin sopimuksen, jolla Deutsche Lufthansa AG hankkisi enemmistöosakkuuden ja yksinomaisen määräysvallan Swiss International Air Lines Ltd:ssä. Komission tutkimuksessa ilmeni, että Lufthansan suunnitelma ostaa Swiss poistaisi kilpailun tai vähentäisi sitä merkittävästi monilla

¹⁴⁴ Asia COMP/M.3692 *Reuters/Telerate*.

¹⁴⁵ Asia COMP/M.3770 *Lufthansa/Swiss*.

Euroopan sisäisillä reiteillä, erityisesti Zürichin ja Frankfurtin sekä Zürichin ja Münchenin välillä, sekä eräillä Yhdysvaltoihin, Etelä-Afrikkaan, Thaimaahan ja Egyptiin suuntautuvilla pitkillä reiteillä. Tätä päätelmää tehdessään komissio otti huomioon vaikutuksen, joka johtuu Lufthansan läheisestä yhteistyöstä Star Alliance-liittoutuman jäsenten kanssa.

333. Komission havaitsemien ongelmien ratkaisemiseksi osapuolet sopivat luopuvansa eräistä lähtö- ja saapumisajoista Zürichin, Frankfurtin, Münchenin, Düsseldorfin, Berliinin, Wienin, Tukholman ja Kööpenhaminan lentokentillä. Lähtö- ja saapumisajoista luopuminen loisi edellytykset sille, että näiden reittien uudet toimijat voisivat tarjota jopa 41 edestakaista lentoa päivässä.
334. Markkinoilletulon edistämiseksi uusi liikenteenharjoittaja voi tietyn ajan jälkeen hankkia myös saavutettuihin oikeuksiin perustuvia lähtö- ja saapumisaikoja Zürichin ja Frankfurtin sekä Zürichin ja Münchenin välisillä reiteillä sillä edellytyksellä, että se tarjoaa palveluja kyseisellä reitillä vähintään kolmen vuoden ajan. Lähtö- ja saapumisaikoja koskevaan sitoumukseen liittyy toimenpiteitä, jotka edellyttävät, että Lufthansa pidättäytyy lisäämstä lentojen suunniteltua tarjontaansa näillä reiteillä antaakseen uudelle toimijalle tasapuoliset mahdollisuudet kehittyä uskottavaksi kilpailijaksi.
335. Sveitsin siviili-ilmailuviranomainen vakuutti komissiolle myöntävänsä liikennöintioikeuksia muille liikenteenharjoittajille, jotka haluavat tehdä välilaskun Zürichin matkalla Yhdysvaltoihin tai muihin EU:n ulkopuolisiin kohteisiin. Sveitsin ja Saksan ilmailuviranomaiset vakuuttivat myös pidättäytyvänsä näiden pitkien reittien hintojen sääntelystä. Tämä seikka oli tärkeä, koska komissio otti markkina-analyyssissään huomioon välillisen (eli verkostopohjaisen) kilpailun pitkillä reiteillä.

*Maersk/PONL*¹⁴⁶

336. Komissio hyväksyi 29. heinäkuuta tietyin ehdoin yrityskaupan, jolla AP Møller-Maersk A/S (Maersk) hankkii omistukseensa toisen varustamon, Royal P&O Nedlloydin (PONL). Ehdotetun yrityskaupan seurauksena syntyisi maailman suurin varustamo, jolla olisi yli 800 konttialusta ja jonka maailmanlaajuinen liikevaihto olisi noin 28 miljardia euroa. AP Møller-Maersk A/S omistaa konttiliikennettä harjoittavat varustamot Maerskin ja Safmarinen ja sen toimintoihin kuuluvat myös konttiterminaalipalvelut, hinauspalvelut satamissa, säiliöalusliikenne, logistiikka, öljyn ja kaasun etsintä, lentoliikenne, laivanrakennus ja valintamyymälät. PONL on ensi sijassa konttiliikennettä harjoittava varustamo. Se tarjoaa myös konttiterminaalipalveluita, logistiikka- ja lentoliikennepalveluita. Osapuolten toiminnoissa on päällekkäisyyksiä pääasiassa konttiliikenteessä ja vähemmässä määrin myös terminaalipalvelutoiminnoissa.
337. Komission markkinatutkimuksessa keskityttiin Euroopasta ja Eurooppaan suuntautuviin laivareitteihin. Tarkoituksena oli määrittää, olisiko osapuolten markkinaosuuksilla ja yhteyksillä, jotka ovat syntyneet osapuolten osallistuessa kilpailijoidensa kanssa erilaisiin konferensseihin ja konsortioihin, kilpailunvastaisia vaikutuksia.

¹⁴⁶ Asia COMP/M.3829 *Maersk/PONL*.

338. Laivaliikennettä koskevien EU:n kilpailusääntöjen perusteella linjakonferenssit (jotka ovat säännöllistä linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden ryhmittymiä) hyötyvät kilpailuoikeudellisesta vapautuksesta. Tämä vapautus myönnettiin noin 20 vuotta sitten. Myös konsortioihin kuuluvat varustamot hyötyvät kilpailuoikeudellisesta poikkeuksesta. Komission lokakuussa 2004 julkaisemassa valkoisessa kirjassa katsotaan, että linjakonferenssien poikkeus olisi kumottava, koska se ei ole johtanut rahtaaajien vaatimukset täyttäviin tehokkaisiin ja luotettaviin palveluihin.
339. Ehdotettu toimenpide loi yhteydet Maerskin sekä niiden konferenssien ja konsortioiden välille, joiden jäsen vain PONL on. Siltä osin kuin yhteenlasketut markkinaosuudet aiheuttivat kilpailuongelmia, komissio hyväksyi yrityskaupan sillä ehdolla, että PONL vetäytyy näistä konferensseista ja konsortioista. Toinen huolta aiheuttanut seikka oli Euroopan ja Eteläisen Afrikan välinen kauppa, erityisesti jäähdytettyjen tuotteiden kuljettaminen kylmäkuljetuskonteissa. Tällä alalla osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli yli 50 prosenttia. Maersk sitoutui luopumaan PONL:n rahtikuljetustoiminnoista Etelä-Afrikan ja Euroopan välillä. Nämä sitoumukset poistivat komission havaitsemat kilpailuongelmat.

*Honeywell/Novar*¹⁴⁷

340. Komissio hyväksyi 31. maaliskuuta Honeywellin aikeen ostaa Novar, mutta asetti sulautuma-asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisia ehtoja. Yhdysvaltalainen Honeywell on edistyneen teknologian ja teollisuustuotannon alalla toimiva yritys, joka toimittaa eri puolilla maailmaa sijaitseville asiakkaille avaruus- ja lentokoneteollisuuden tuotteita ja palveluja, autoteollisuuden tuotteita, sähkötarvikkeita, erikoismateriaaleja, suoritopolymeerejä, kuljetus- ja sähkövoimajärjestelmiä sekä kotitalouksissa, rakennuksissa ja teollisuudessa käytettäviä säätölaitteita. Novar on kansainvälinen konserni, jonka päätoimipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Sen toiminta keskittyy älykkään talotekniikan järjestelmiin (IBS), Indalex-alumiiniratkaisuihin (IAS) ja varmuuspainantapalveluihin (SPS). Yrityskaupan myötä Honeywell ja Novar yhdistävät toimintonsa palo- ja murtohälytinja järjestelmien, muiden turvajärjestelmien sekä rakennuksissa käytettävien säätölaitteija järjestelmien alalla.
341. Komission tutkimuksessa ilmeni, että yrityskeskittymä estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua palohälytinja järjestelmien markkinoilla Italiassa, jossa sulautuman tuloksena syntyvällä yrityksellä olisi ollut erittäin vahva asema. Havaittujen vakavien kilpailuongelmien ratkaisemiseksi Honeywell ehdotti myyvänsä Novarin palohälytintoiminnan Italiassa (jossa toimintaa harjoitetaan Esser Italia -tuotemerkillä). Sitoumuksen katsottiin olevan riittävä kilpailuongelmien poistamiseksi.

¹⁴⁷ Asia COMP/M.3686 *Honeywell/Novar*.

3. SIIRROT

Blackstone/NHP¹⁴⁸

342. Vastauksena Yhdistyneen kuningaskunnan Office of Fair Tradingin (OFT) pyyntöön Euroopan komissio päätti 1. helmikuuta siirtää OFT:n käsiteltäväksi yrityskaupan, jolla yhdysvaltalainen Blackstone Group hankkii Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneen NHP plc:n. Molemmat osapuolet toimivat vanhusten yksityisten hoitokotien markkinoilla Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
343. Blackstone on kansainvälinen yritys pankki, joka on vastikään hankkinut yrityksen nimeltä Southern Cross Healthcare Limited (Southern Cross). Southern Cross on Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautunut yritys, jolla on kyseisessä maassa vanhusten hoitokoteja. NHP on Yhdistyneessä kuningaskunnassa pörssinoteerattu yritys, joka toimii kyseisen maan hoitokotisektorilla. Yrityskauppa johtaa osapuolten välillä eräisiin horisontaalisiin päällekkäisyyksiin vanhusten hoitokotipalveluiden tarjonnassa Yhdistyneessä kuningaskunnassa riippumatta siitä, miten markkinat määritellään.
344. OFT on todennut, että hoitokotimarkkinat ovat Yhdistyneessä kuningaskunnassa paikalliset ja että yrityskauppa vaikuttaa kilpailuun kolmen paikallisviranomaisen alueella (Arbroath, Nottingham ja Port Talbot). Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus olisi näillä alueilla suuri joko hoitokoti- tai laitoshoitopalveluissa.
345. OFT pyysi tämän vuoksi komissiolta, että yritys keskittymän käsittely siirrettäisiin sille (sulautuma-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti). Säännöksen mukaan komission on siirrettävä asian käsittely, kun keskittymä vaikuttaa erillisten markkinoiden tunnusmerkit täyttäviin jäsenvaltion markkinoihin, jotka eivät muodosta merkittävää osaa yhteismarkkinoista.
346. Komission tutkimuksessa ilmeni, että Yhdistyneen kuningaskunnan hoitokotimarkkinat ovat laajuudeltaan paikalliset. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa on erilliset tuotemarkkinat hoitokodeille ja laitoshoitokodeille. Osapuolista olisi tullut erällä alueella suurin palvelujentarjoaja. Yrityskeskittymä olisi sen vuoksi vaikuttanut joidenkin paikallismarkkinoiden kilpailuun Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Nämä markkinat eivät muodosta merkittävää osaa yhteismarkkinoista. Tämän vuoksi komissio hyväksyi OFT:n pyynnön arvioida keskittymän vaikutus kilpailuun.

IESY Repository / Ish¹⁴⁹

347. Komissio päätti 17. helmikuuta siirtää Saksan Bundeskartellamtin tutkittavaksi yrityskaupan, jossa hesseniläinen operaattori Iesy hankkii Nordrhein-Westfalenissa toimivan kaapeliverkko-operaattori Ishin. Asiasta ilmoitettiin komissiolle 17. joulukuuta 2004.

¹⁴⁸ Asia COMP/M.3669 *Blackstone/NHP*.

¹⁴⁹ Asia COMP/M.3674 *IESY Repository/Ish*.

348. Iesy ja Ish harjoittavat kaapeliverkkotoimintaa omilla alueillaan eli Hessenissä (Iesy) ja Nordrhein-Westfalenissa (Ish). Kaapeliverkot on ostettu Deutsche Telekom AG:ltä. Iesy ja Ish lähettävät verkkojen kautta radio- ja televisiosignaaleja kotitalouksille ja toisille verkko-operaattoreille. Bundeskartellamt pyysi, että asian käsittely siirrettäisiin sille, koska yrityskeskittymä vaikuttaa luultavasti kilpailuun kaapelitelevisiomarkkinoilla Saksassa ja vaikutukset rajoittuvat Saksaan. Komissio oli samaa mieltä siitä, että siirron edellytykset täyttyivät ja että kansallinen tutkimus oli aiheellinen, kun otetaan huomioon Bundeskartellamtin kokemus aikaisemmista kaapelitelevisiota koskevista asioista.
349. Iesy ja Ish tarjoavat kaapelitelevisiopalveluja ensi sijassa omilla alueillaan Saksassa (Bundesländer) eivätkä toimi Saksan ulkopuolella. Komissio katsoi tämän vuoksi, että merkitykselliset kaapelitelevisiomarkkinat olivat erilliset markkinat EU:ssa. Komissio yhtyi Bundeskartellamtin näkemykseen, jonka mukaan suunniteltu yrityskeskittymä saattaisi vaikuttaa joihinkin Saksan kaapelitelevisiomarkkinoiden osiin.
- Strabag/Dywidag (Walter Bau)*¹⁵⁰
350. Komissio vastaanotti 29. huhtikuuta ilmoituksen ehdotetusta liiketoimesta, jolla itävaltalainen Strabag-rakennuskonserni hankkii useita maksukyvyttömän saksalaisen rakennusyrityksen Walter Bau AG:n tytäryhtiöitä. Strabag on rakennusyhtiö, joka toimii eri puolilla maailmaa kaikilla kyseisen toimialan osa-alueilla, erityisesti talonrakentamisessa ja maa- ja vesirakentamisessa. Walter Bau tarjoaa palveluja, jotka liittyvät avaimet käteen -rakentamiseen, maa- ja vesirakentamiseen sekä tienrakennukseen.
351. Strabag suunnitteli huolehtivansa Walter Baun meneillään olevista talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennushankkeista, jotka siirrettiin vastaperustetulle yritykselle nimeltä ”Dywidag Schlüsselfertig- und Ingenieurbau GmbH”. Strabag hankki määräysvallan myös maa- ja vesirakennusalan yrityksissä nimeltä ”Walter Heilit Verkehrswegebau GmbH”, ”Dywidag International GmbH”, ”Dyckerhoff & Widmann GmbH”, joka toimii Itävallassa, ja ”RIB GmbH”, joka jatkaa eräitä Walter Baun tytäryhtiön ”Niklas GmbH:n” johtamia sillanrakennushankkeita.
352. Vaikka Strabag ja Walter Bau kuuluvat Saksan suurimpiin rakennusyhtiöihin ja toimenpide johti horisontaalisiin päällekkäisyyksiin useilla rakennusalan markkinoilla tai markkinasegmenteillä Saksassa ja Itävallassa, yrityskauppa ei aiheuttanut kilpailuongelmia. Tämä johtui siitä, että Strabagille siirtyi ainoastaan muutama Walter Baun rakennussopimus ja osapuolten yhteenlaskettu osuus rakennus-, tienrakennus- ja muilla maa- ja vesirakennusmarkkinoilla jäisi selvästi alle 20 prosentin. Vaikka Strabag on Itävallan suurin rakennusyhtiö, Walter Baun yritysten toiminta on siellä pienimuotoista ja ostamalla kyseiset yritykset Strabag lisäisi markkinaosuuttaan vain vähän.
353. Saksan Bundeskartellamt pyysi 30. toukokuuta asian käsittelyn osittaista siirtämistä sulautuma-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla. Pyynnössä komissiolle ilmoitettiin, että ehdotettu yrityskauppa vaikuttaisi asfalttimarkkinoiden kilpailuun

¹⁵⁰

Asia COMP/M.3754 *Strabag/Dywidag*.

Hampurin alueella, että näillä markkinoilla oli kaikki erillisten markkinoiden tunnusmerkit eivätkä ne muodostaneet merkittävää osaa yhteismarkkinoista. Walter Heilitilla oli Hampurin alueella osuus asfaltin sekoituslaitoksesta. Norddeutsche Mischwerke GmbH & Co AG:llä, jolla oli myös osuus kyseisestä laitoksesta, oli määräysvalta neljässä alueen kahdeksasta muusta kyseisen alan laitoksesta. Strabag on toinen kilpailija, mikä pyynnön mukaan tarkoittaisi sitä, että olisi vaara perustamissopimuksen 81 artiklan rikkomisesta ja määräävän markkina-aseman syntymisestä. Tämän vuoksi Saksan Bundeskartellamt pyysi asian käsittelyn siirtämistä näiden markkinoiden osalta. Komissio katsoi, että siirtämisedellytykset täyttyivät, ja siirsi Saksan Bundeskartellamtin arvioitavaksi, miten yrityskauppa vaikuttaa asfalttimarkkinoihin Hampurin alueella.

354. Muiden merkityksellisten markkinoiden osalta komissio päätteli, että yrityskauppa ei olennaisesti estäisi tehokasta kilpailua ETA:ssa tai sen merkittävällä osalla, sillä osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet olivat pienet merkityksellisillä markkinoilla Saksassa ja yrityskaupan johdosta markkinaosuus kasvaisi Itävallassa vain hieman.

*Macquarie / Ferrovial/ Exeterin lentoasema*¹⁵¹

355. Macquarie Airport Group (MAG) ja Ferrovial Aeropuertos ilmoittivat 27. kesäkuuta aikeestaan hankkia yhteinen määräysvalta Exeterin lentoasemassa.
356. MAG, Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautunut yritys, on osa Macquarie-konsernia. Se on maailmanlaajuinen pääomasijoitusrahasto, joka sijoittaa lentoasemiin ja niihin liittyvään infrastruktuuriin. EU:ssa Macquarie-konsernin yrityksillä on yhteinen määräysvalta myös Rooman lentoasemissa ja Brysselin lentoasemassa ja niillä on osuuksia myös Birminghamin ja Kööpenhaminan lentoasemista. MAG:llä on yhteinen määräysvalta Ferrovialin kanssa Bristolin lentoasemassa. Ferrovial hallinnoi myös lentoasemien infrastruktuuriin liittyviä käyttöoikeuksia. Bristolin lentoaseman osuutensa lisäksi Ferrovialilla oli sijoituksia Sydneyn lentoasemassa, Belfastin kaupunkilentoasemassa ja Antofagastan lentoasemassa.
357. Ilmoituksen tekemisen jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan Office of Fair Trading (OFT) teki EY:n sulautuma-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisen siirtopyynnön. Pyyntönsään OFT ilmoitti komissiolle, että Lounais-Englanti voisi muodostaa erilliset markkinat lentoyhtiöille tarjottavien lentoasemainfrastruktuuripalvelujen osalta. Koska osapuolilla oli jo määräysvalta Bristolin lentoasemassa, Exeterin lentoaseman osto tarkoittaisi sitä, että niiden markkinaosuus tällä alueella saattaisi olla tarpeeksi suuri aiheuttaakseen kilpailuongelmia. OFT oli saanut myös kolmansielta osapuolilta kommentteja, joissa oltiin huolissaan yrityskaupan vaikutuksista.
358. Komission tutkimuksessa ilmeni, että tuotemarkkinat kattoivat lentoasemien infrastruktuuripalvelujen tarjoamisen lentoyhtiöille ja että maantieteelliset markkinat voisivat olla pelkästään Lounais-Englannin laajuiset (Bristol, Exeter, Bournemouth, Plymouth, Newquay ja Southampton). Jos tämä oletus vahvistuisi, alueen kahden

¹⁵¹ Asia COMP/M.3823 MAG/Ferrovial Aeropuertos/Exeter Airport.

lentoaseman markkinaosuudet olisivat riittävän suuret vaikuttaakseen mahdollisesti kilpailuun. Komissio oli samaa mieltä siitä, että lisätutkimus oli tarpeen ja että Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisilla oli parhaimmat edellytykset tutkimuksen tekemiseen.

359. Komissio päätti tämän vuoksi siirtää Macquarie Airport Groupin (MAG) ja Ferrovial Aerpuertosin suunnitelman hankkia yhteinen määräysvalta Exeterin lentoasemassa Yhdistyneen kuningaskunnan kilpailuviranomaisen käsiteltäväksi. Syynä oli se, että yrityskeskittymä uhkasi vaikuttaa olennaisesti kilpailuun Lounais-Englannissa lentoyhtiöille tarjottavien lentoasemainfrastruktuuripalvelujen osalta.

*FIMAG/Züblin*¹⁵²

360. Ehdotetussa yrityskaupassa, josta ilmoitettiin komissiolle 26. elokuuta, Strabag-konsernin (Strabag) holdingyhtiö FIMAG aikoi hankkia määräysvallan saksalaisessa rakennusyhtiössä nimeltä Züblin. Strabag on Itävaltaan sijoittautunut rakennuskonserni, joka toimii kaikilla kyseisen toimialan osa-alueilla, erityisesti talonrakentamisessa ja maa- ja vesirakentamisessa. Lisäksi se valmistaa ja jakelee rakennusmateriaaleja. Züblin on saksalainen rakennusyhtiö ja sen toimialaan kuuluvat talonrakennus ja maa- ja vesirakentaminen sekä rakentamiseen liittyvät palvelut. Tytäryhtiönsä ROBA Baustoff GmbH:n (Roba) kautta se valmistaa ja jakelee rakennusmateriaaleja. Ostamalla maksukyvyttömän Walter Baun osakekokonaisuuden FIMAG saisi määräysvallan Züblinissä.
361. Strabag ja Züblin kuuluvat Saksan suurimpiin rakennusyhtiöihin. Osapuolten yhteenlaskettu osuus talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennusmarkkinoilla olisi kuitenkin selvästi alle 15 prosenttia, vaikka markkinoita jaettaisiin edelleen. Vaikka Strabag on Itävallan suurin rakennusyhtiö, osapuolten osuudet Itävallan markkinoilla eivät olleet niin suuret, että siitä aiheutuisi kilpailuongelmia.
362. Saksan Bundeskartellamt pyysi 20. syyskuuta asian käsittelyn osittaista siirtämistä sulautuma-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla. Se katsoi, että ilmoitettu liiketoimi vaikuttaisi kilpailuun asfalttisekoituksen markkinoilla Berliinissä, Chemnitzissä, Leipzigissä/Hallessa, Rostockissa ja Münchenissä. Kukin näistä markkinoista täytti erillisten markkinoiden tunnusmerkit eivätkä ne muodostaneet merkittävää osaa yhteismarkkinoista. Bundeskartellamt totesi, että Strabagin ja Wehrhahn-konsernin välillä on rakenteellinen yhteys, sillä ne ovat omistavat yhdessä Deutagin. Tämän vuoksi kilpailu saattaisi rajoittua edelleen merkityksellisillä alueellisilla markkinoilla Strabagin ostettua Roban, joka on yksi viimeisiä riippumattomia asfalttisekoitusta valmistavia kilpailijoita. Komissio katsoi, että siirtämisedellytykset täyttyivät ja siirsi Bundeskartellamtin arvioitavaksi, miten yrityskauppa vaikuttaa alueellisiin asfalttimarkkinoihin Berliinissä, Chemnitzissä, Leipzigissä/Hallessa, Rostockissa ja Münchenissä.
363. Komissio katsoi, että ehdotetun yrityskeskittymän muut osat eivät olennaisesti estäisi tehokasta kilpailua ETA:ssa tai sen merkittävällä osalla, sillä osapuolten yhteenlasketut markkinaosuudet olivat pienet merkityksellisillä markkinoilla Saksassa ja yrityskaupan johdosta markkinaosuus kasvaisi Itävallassa vain hieman.

¹⁵²

Asia COMP/M.3864 *FIMAG/Züblin*.

364. Ehdotettu liiketoimi, josta ilmoitettiin komissiolle 4. marraskuuta, koski brittiläisen Tescon suunnitelmaa hankkia yksinomaiseen määräysvaltaansa ranskalaisen Carrefourin liiketoiminta Tšekissä ja Slovakiassa. Komission tutkimuksessa ilmeni, että ehdotettu liiketoimi johtaisi horisontaalisiin päällekkäisyyksiin useilla päivittäistavarakaupan paikallisilla vähittäismyyntimarkkinoilla Tšekissä ja Slovakiassa.
365. Brittiläinen Tesco toimii elintarvikkeiden ja päivittäistavaroiden vähittäiskaupan alalla ja sillä on yli 2 300 erityyppistä myymälää eri puolilla maailmaa. Yrityksellä on 31 myymälää Slovakiassa ja 27 myymälää Tšekissä. Myös ranskalainen Carrefour toimii elintarvikkeiden ja päivittäistavaroiden vähittäiskaupan alalla ja sillä on yli 11 000 myymälää eri puolilla maailmaa. Sillä on 11 suurta myymälää Tšekissä ja neljä suurta myymälää Slovakiassa.
366. Komissio vastaanotti 30. marraskuuta Slovakian kansallisen kilpailuviranomaisen pyynnön asian käsittelyn siirtämiseksi osittain. Pyyntönsään Slovakian kilpailuviranomainen väitti, että liiketoimi vaikuttaisi kilpailuun sulautuma-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla super- ja hypermarketeissa myytävien päivittäistavaroiden vähittäismyyntimarkkinoilla Bratislavan, Košicen ja Žilinan kaupunkien paikallismarkkinoilla. Lisäksi Slovakian kilpailuviranomainen katsoi, etteivät kyseiset markkinat muodosta merkittävää osaa yhteismarkkinoista.
367. Slovakiassa oli merkkejä siitä, että liiketoimi vahvistaisi kansallisella tasolla Tescon asemaa johtavana vähittäiskauppaa harjoittavana yrityksenä. Lisäksi sulautuman tuloksena syntyvällä yrityksellä olisi suuri markkinaosuus Bratislavan, Košicen ja Žilinan kaupungeissa ja vaihtoehtoisten liikkeiden määrä supistuisi. Komissio päätteli sen vuoksi, että liiketoimi vaikutti kilpailuun näillä kolmilla paikallismarkkinoilla. Kullakin näistä paikallismarkkinoista on alle 0,1 prosentin osuus päivittäistavaroiden kokonaismyynnistä yhteismarkkinoilla eikä niitä voida katsoa yhteismarkkinoiden merkittäväksi osaksi. Tämän vuoksi komissio siirsi sulautuma-asetuksen mukaisesti liiketoimen Slovakiaa koskevan osan arvioinnin Slovakian kansalliselle kilpailuviranomaiselle. Tämä oli ensimmäinen kerta kun yrityskauppa siirretään uuden jäsenvaltion kilpailuviranomaisen käsiteltäväksi.
368. Tšekin osalta komission tutkimuksessa ilmeni, että sulautuman tuloksena syntyvä yritys olisi kansallisesti tarkasteltuna vasta neljänneksi suurin vähittäiskauppakonserni. Osapuolet kohtaisivat kilpailua myös yksittäisillä paikallismarkkinoilla muiden vahvojen vähittäismyyjien (kuten Lidl&Schwarz, Ahold tai Rewe) taholta.
369. Komissio hyväksyi liiketoimen Tšekin osalta, sillä se ei estäisi olennaisesti tehokasta kilpailua kyseisen maan vähittäiskauppa-alalla.

¹⁵³

Asia COMP/M.3905 *Tesco/Carrefour*.

4. PERUUTETUT ILMOITUKSET / KESKEYTETYT TOIMENPITEET

*Microsoft / Time Warner / ContentGuard / JV*¹⁵⁴

370. Microsoft ja Time Warner ilmoittivat 12. heinäkuuta 2004 komissiolle toimenpiteestä, jolla ne olivat hankkineet Xeroxilta yhdysvaltalaisen ContentGuardin osakkeita, ja että tämän liiketoimen johdosta kummallakin oli 48 prosenttia äänioikeuksista (jo ennen toimenpidettä Microsoftilla oli ollut 25 prosentin omistusosuus). Lisäksi ne olivat tehneet osakkeenomistajien äänestys sopimuksen, joka antaa niille yhteisen määräysvallan ContentGuardissa.
371. ContentGuardin toimialana on digitaalisen sisällön hallinnointiteknoologiaan (”digital rights management, DRM”) liittyvä teollis- ja tekijänoikeuksien kehittäminen ja lisensointi. Sillä on useita keskeisiä patentteja, sillä se on perustaa luovan DRM-teknologian kehittäjä. DRM-teknologia muodostuu ohjelmistosovelluksista, joiden avulla kaikenlaista digitaalista sisältöä (kuten ääntä, elokuvia, asiakirjoja) voidaan siirtää turvallisesti avoimessa verkossa esimerkiksi loppukäyttäjille tai vaihtaa sitä eri laitteiden välillä. DRM:stä on tarkoitus tulla koko tietotekniikka-alan standardi, ja sitä käytetään jo standardina esimerkiksi musiikin ja videoiden tapaisen mediasisällön jakamiseksi verkossa. Microsoft on nykyisin DRM-sovellusten johtava ja mahdollisesti myös määrävässä asemassa oleva toimittaja.
372. Rutiininomaisen ensimmäisen vaiheen tarkastelun jälkeen komissio aloitti perusteellisen tutkimuksen 25. elokuuta 2004 ja lähetti osapuolille väitetiedoksiannon 29. marraskuuta 2004. Yksi komission pääasiallisista huolista oli se, että toimenpide saattaisi vahvistaa Microsoftin monopolia henkilökohtaisten tietokoneiden käyttöjärjestelmien markkinoilla. Microsoftin ja Time Warnerin yhteisomistuksessa ContentGuardilla voisi olla sekä kannustin että keinot käyttää teollis- ja tekijänoikeuksiaan saattaakseen Microsoftin kilpailijat epäedulliseen kilpailuasemaan DRM-sovellusten markkinoilla. DRM:ää olisi voitu käyttää portinvartijatekniikkana, koska Microsoft määrää, missä tietokoneiden käyttöjärjestelmässä sen DRM-ohjelmistoa voidaan käyttää. Lisäksi kyseinen yritysosto olisi hidastanut merkittävästi yhteentoimivuutta koskevien avointen standardien kehittämistä.
373. Komission väitetiedoksiannon jälkeen Microsoft ja Time Warner ilmoittivat komissiolle, että Thomson hankkii 33 prosentin osuuden ContentGuardissa. Vaikka Thomsonin tekemästä ostosta ilmoitettiin marraskuussa 2004, se toteutui vasta 14. maaliskuuta 2005. Komission yksiköt tarkastelivat huolellisesti, olisiko Thomsonia koskeva liiketoimi kuulunut sulautuma-asetuksen soveltamisalaan. Thomsonin hankittua osuuden pääomasta ja ContentGuardin hallintorakenteeseen tehtyjen muutosten johdosta yhdelläkään osakkaalla ei ole määräysvaltaa ContentGuardissa. Komissio katsoi tämän vuoksi, että ContentGuardin hallintosääntöihin tehdyn huomattavan muutoksen ja uuden avainasemassa olevan osakkaan (Thomsonin) myötä Microsoftilla ei ollut enää mahdollisuutta muotoilla ContentGuardin lisensointipolitiikkaa Microsoftin kilpailijoiden haitaksi. Alkuperäinen liiketoimi, jolla Microsoft ja Time Warner hankkivat yhteisen

¹⁵⁴

Asia COMP/M.3445 *Microsoft/Time Warner/ContentGuard JV*.

määräysvallan ContentGuardissa, hylättiin ja yritykset peruuttivat ilmoituksensa sulautuma-asetuksen mukaisesti.

*Total/Sasol/JV*¹⁵⁵

374. Saksalainen Sasol Wax International AG (Sasol), joka kuuluu eteläafrikkalaiseen Sasol-konserniin, on erikoistunut maaöljypohjaisiin vahoihin, erityisesti parafiini- ja mikrovahoihin. Total France S.A. (Total) kuuluu Total-konserniin, joka on yksi maailman suurimmista öljy- ja kaasuyhtiöistä. Parafiini- ja mikrovahojen lisäksi Total valmistaa niiden tuotannossa tarvittavia raaka-aineita, puristettua parafiinia ja valkaistua puristettua parafiinia.
375. Ehdotetun toimenpiteen mukaan perustetaan yhteisyritys, joka valmistaa, markkinoi ja myy maaöljypohjaisia vahatuotteita ja bitumilisäaineita ja jossa yhdistyvät Sasolin ja Totalin tämän alan toiminnot. Puristettua parafiinia ja valkaistua parafiinia tuotetaan jalostamoissa öljynjalostuksen sivutuotteena. Ne voidaan käyttää yrityksen sisällä, myydä suoraan kolmansille osapuolille tai jalostaa parafiini- tai mikrovahoiksi. Parafiini- ja mikrovahoja käytetään erilaisissa loppusovelluksissa, kuten kynttilöissä, kumissa, pakkauksissa, kaapeleissa, purukumissa tai liimoissa.
376. Komissio aloitti ehdotettua yhteisyritystä koskevan perusteellisen tutkimuksen 13. huhtikuuta, koska komissio epäili vahvasti, että liiketoimi voisi olennaisesti estää tehokasta kilpailua yhteismarkkinoilla. Alustavassa markkinatutkimuksessa kävi erityisesti ilmi, että Totalin ja Sasolin kaupallisten toimintojen yhdistäminen, Totalin raaka-ainetoimitukset yhteisyritykselle ja liiketoimesta aiheutuvien kapasiteettirajoitusten lisääntyminen voisivat vahvistaa merkittävästi Sasolin johtavaa asemaa parafiini- ja mikrovahojen markkinoilla. Alustavan tutkimuksen päätyttyä yritykset ehdottivat sitoumusta. Komissio katsoi kuitenkin markkinatestin perusteella, että korjaustoimenpidedluonnos oli liian monimutkainen eikä poistanut parafiinivahoja koskevia vakavia ongelmia.
377. Osapuolet ilmoittivat 20. huhtikuuta komissiolle yhteisyrityssopimuksen päättymisestä ja ilmoituksen peruuttamisesta.

*AMI/Eurotecnica*¹⁵⁶

378. Komissio aloitti 18. lokakuuta perusteellisen (toisen vaiheen) tutkimuksen, joka koski itävaltalaisen Agrolinz Melamine International (AMI) suunnitelmaa ostaa italialainen konetekniikan alan yritys Eurotecnica. Saksan ja Puolan kansalliset kilpailuviranomaiset olivat siirtäneet asian käsittelyn komissiolle. Ilmoituksen tekijät vetäytyivät liiketoimesta 20. joulukuuta.
379. AMI valmistaa melamiinia, erikoiskemikaalia, jota käytetään monissa sovelluksissa, kuten pintasovelluksissa ja liimoissa sekä palamista hidastavana aineena. AMI:lla on myös omia melamiinin tuotantotekniikoita, joihin se ei ole myöntänyt kolmansille lisenssiä kymmenen viime vuoden aikana. Eurotecnica on tällä hetkellä ainoa, joka myöntää melamiinin tuotantoteknologialisenssejä maailmanlaajuisesti, mutta se ei itse tuota melamiinia.

¹⁵⁵ Asia COMP/M.3637 *Total/Sasol*.

¹⁵⁶ Asia COMP/M.3923 *AMI/Eurotecnica*.

380. Komissio oli aloittanut perusteellisen tutkimuksen, koska yrityskeskittymä olisi vahvistanut AMI:n jo ennestään vahvaa asemaa melamiinimarkkinoilla. Komissio oli huolissaan siitä, että ostamalla ainoan maailmanlaajuisesti melamiinin tuotantoteknologiaan lisenssejä myöntävän yrityksen AMI:lla olisi mahdollisuus hankaloittaa markkinoille tuloa ja valvoa kilpailijoidensa laajentumishankkeita. Tämän kilpailupaineen poistuminen olisi myös voinut lisätä todennäköisyyttä kaupallisen käyttäytymisen yhteensovittamisesta jo ennestään keskittyneillä melamiinimarkkinoilla.

C – TUOMIOISTUIMISSA KÄSITELTYJÄ ASIOITA

*Komissio v. Tetra Laval B.V.*¹⁵⁷

381. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi 15. helmikuuta komission valituksen, joka koski ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaa tuomiota asiassa Tetra Laval vastaan komissio¹⁵⁸. Tuomiossa oli kumottu komission päätös julistaa sulautuma-asetuksen 8 artiklan 3 kohdan nojalla Tetra Lavalin ja Sidelin yrityskeskittymä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi.¹⁵⁹ Tuomiossa selvennetään kolmea erityisen tärkeää seikkaa. Ne ovat vaaditun näytön taso ja tuomioistuinvalvonnan laajuus yrityskeskittymien valvonnassa, sulautuma-asetuksen ja EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan välinen suhde sekä kilpailukäyttäytymistä koskevien sitoumusten hyväksyttävyyden.
382. Vaaditun näytön tason osalta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa korostetaan, että sellaisissa ennusteissa, joita tarvitaan keskittymien valvonnassa, on kyse niiden tapahtumien ennustamisesta, jotka sattuvat tulevaisuudessa suuremmalla tai pienemmällä todennäköisyydellä ja että tällainen ennuste edellyttää erilaisten syy-seuraus-ketjujen hahmottamista, jotta voidaan hyväksyä ne, joiden todennäköisyys on suurin. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa siis vahvistetaan komission näkemys siitä, että kaikissa yrityskeskittymäasioissa vaaditun näytön taso saavutetaan todennäköisyysarvioinnin avulla. Nyt tarkasteltavassa asiassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei itse asiassa muuttanut näytön tason edellytyksiä vaan ainoastaan kiinnitti huomiota vaatimukseen, jonka mukaan väite tai päätös olisi perusteltava vakuuttavasti näytöllä. ”Konglomeraattityyppisen” yrityskeskittymän ennusteen osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kysymykseen siitä, antaako tällainen yrityskeskittymä sulautuman tuloksena syntyvälle yritykselle mahdollisuuden käyttää markkinavoimaansa perustuvaa vipuvaikutusta saavuttaakseen ajan kuluessa määräävän aseman, liittyy syy-seuraus-ketjuja, jotka ovat vaikeasti havaittavissa, epävarmoja ja vaikeasti osoitettavissa. Tämän vuoksi tällaisten keskittymien kieltämisen perusteena käytettävien todisteiden laatu on erityisen tärkeä, sillä näiden todisteiden on tuettava näkemystä, jonka mukaan taloudellinen kehitys on realistinen.
383. Tällaisten seikkojen tuomioistuinvalvonnan osalta yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että komissiolla on harkintavaltaa taloudellisissa asioissa, mutta että tuomioistuinten on tutkittava, ovatko esitetyt todisteet aineellisesti paikkansapitäviä, luotettavia ja johdonmukaisia, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty. Tässä nimenomaisessa tapauksessa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli noudattanut tuomioistuinvalvonnan vaatimuksia.

¹⁵⁷ Asia C-12/03P, *komissio v. Tetra Laval B.V.*, [2002] ECR II-4381.

¹⁵⁸ Asia T-5/02, *Tetra Laval B.V. v. komissio* (Kok. 2002, s. II-04381).

¹⁵⁹ Asia COMP/M.2416, tehty entisen sulautuma-asetuksen (neuvoston asetukset (EY) N:o 4064/89) nojalla. Kyseinen asetukset on korvattu neuvoston asetuksella (EY) N:o 139/2004.

384. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli katsonut, että konglomeraattitapauksissa, joissa määräävän aseman syntyminen tulevaisuudessa riippuu sulautuman tuloksena syntyvän yrityksen kannustimista ja esteistä käyttää vipuvaikutusta hyväkseen, komission olisi myös otettava huomioon, estäisivätkö perustamissopimuksen 82 artiklan mukainen vipuvaikutuksen hyödyntämisen lainvastaisuus ja paljastumisen ja seuraamusten todennäköisyys sulautuman tuloksena syntyvää yritystä käyttäytymästä kilpailusääntöjen vastaisesti. Komissio väitti, että kyseiset vaatimukset ovat ristiriidassa sulautuma-asetuksen kanssa.
385. Yhteisöjen tuomioistuin yhtyi komission näkemykseen ja katsoi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen tässä suhteessa. Vaikka komission olisi arvioitava kattavasti vipuvaikutuksen hyödyntämisen kannustimia ja esteitä, yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että olisi sulautuma-asetuksen ehkäisevän tarkoituksen vastaista tutkia kunkin ehdotetun yrityskeskittymän osalta lainvastaisuuden, paljastumisen todennäköisyyden ja seuraamusten aiheuttamaa ehkäisevää vaikutusta. Tämä olisi liian spekulatiivista eikä antaisi komissiolle mahdollisuutta perustaa arviotaan kaikkiin asian kannalta olennaisiin seikkoihin. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kuitenkin, ettei tämä oikeudellinen virhe ollut riittävä tuomion kumoamiseksi.
386. Kilpailukäyttäytymistä koskevien sitoumusten osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut ottanut huomioon joitain mahdollisia sitoumuksia arvioidessaan sulautuman tuloksena syntyvälle yritykselle mahdollista vipuvaikutuksen hyödyntämistä. Komissio väitti valituksessaan, että se oli ottanut huomioon kyseiset sitoumukset, mutta oli katsonut, että ne eivät olleet hyväksyttäviä pääasiassa siksi, että niiden valvonta olisi vaikeaa.
387. Yhteisöjen tuomioistuin erottelee tuomiossaan asiat, joissa markkinoilla tapahtuu välitön rakenteellinen muutos, ja ne, joissa määräävä asema voidaan saavuttaa vain ajan kuluessa vipuvaikutusta hyödyntämällä. Viimeksi mainitussa tapauksessa tulevaa menettelytapaa koskevat sitoumukset on mahdollisesti otettava huomioon arvioitaessa todennäköisyyttä, että sulautuman tuloksena syntyvä yritys voi omaksua kyseisen menettelytavan. Päätöksen johdanto-osan kappaleista yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että komissio oli tässä asiassa kieltäytynyt periaatesyistä hyväksymästä Tetran sitoumuksia. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tämän vuoksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, jossa komission päätös kumottiin, oli pidettävä voimassa, vaikka kyseinen tuomioistuin oli tehnyt perustamissopimuksen 82 artiklan ehkäisevää vaikutusta koskevan oikeudellisen virheen.

*Energias de Portugal SA (EDP) v komissio*¹⁶⁰

388. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi 21. syyskuuta EDP:n kanteen komission 9. joulukuuta 2004 tekemän päätöksen kumoamiseksi. Päätöksen mukaan Portugalin vakiintuneen sähköyhtiön Energias de Portugalin (EDP) ja italialaisen energiayhtiön Eni SpA:n suunnitelma ostaa yhdessä Gás de Portugal (GDP), joka on

¹⁶⁰ Asia T-87/05, *EDP – Energias de Portugal SA v. komissio*.

Portugalin vakiintunut kaasuyhtiö, ei sovellu yhteismarkkinoille sulautuma-asetuksen 8 artiklan 3 kohdan nojalla.¹⁶¹

389. Komissio oli todennut päätöksessään, että osapuolten tarjoamista sitoumuksista huolimatta keskittymä vahvistaisi EDP:n määräävää asemaa Portugalin sähkömarkkinoilla sekä GDP:n määräävää asemaa Portugalin kaasumarkkinoilla sen jälkeen kun kyseiset markkinat avattaisiin kilpailulle. Tämän seurauksena kilpailu estyisi olennaisesti yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla.
390. Keskittymän arvioinnin perustana oli EU:n energiamarkkinoiden käynnissä oleva avaamisprosessi. Portugalin sähkömarkkinat ovat avoinna kilpailulle ja kaasumarkkinat aiotaan avata asteittain. Toisen kaasudirektiivin nojalla Portugali hyötyy poikkeuksesta, jonka mukaan se voi aloittaa kaasumarkkinoiden vapauttamisen viimeistään vuonna 2007 avaamalla maakaasutoimitukset energiantuottajille. Muut kaasumarkkinat on tarkoitus avata viimeistään vuonna 2009 muille kuin kotitalousasiakkaille ja viimeistään vuonna 2010 kotitalousasiakkaille.
391. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsitteli EDP:n nostaman kanteen soveltaen nopeutettua menettelyä ja antoi tuomion seitsemän kuukauden kuluessa, mikä on lyhin tällaisen asian käsittelyyn koskaan kulunut aika.
392. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi useita hakijan tekemiä pyyntöjä, jotka koskivat keskittymän osapuolten esittämien sitoumusten arviointia.
393. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti käytännön, jonka mukaisesti komissio nykyisin arvioi korjaustoimenpiteet tutkien ensin keskittymän aiheuttamat kilpailuongelmat ja sen jälkeen näiden ongelmien ratkaisemiseksi tarjotut sitoumukset. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio ei voi sulautuma-asetuksessa asetettujen määräaikojen rajoissa aloittaa kokonaan uudelleen keskittymää koskevaa arviointia sitoumusten perusteella ikään kuin kyseinen liiketoimi olisi ilmoitettu uudestaan sitoumuksilla muutetussa muodossaan. Tuomioistuin katsoi, että tällainen lähestymistapa olisi ristiriidassa sulautuma-asetuksen yleiselle rakenteelle luonteenomaisen nopeuden vaatimuksen kanssa.
394. Eri asetuksissa asetetun määräajan jälkeen esitettyjen sitoumusten osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio oli soveltanut oikein korjaustoimenpiteitä koskevaa tiedonantoaan arvioidessaan sekä sähkö- että kaasualan sitoumuksia. Koska kaasualan sitoumukset oli esitetty täydellisinä vain kolme työpäivää ennen komission päätöstä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että komissiolla oli ollut oikeus hylätä ne pelkästään sillä perusteella, että ne oli toimitettu selvästi liian myöhään.
395. Yrityskeskittymän aineellisoikeudellisia seikkoja koskevan arvion osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio oli tehnyt oikeudellisen virheen päätellessään, että keskittymä vahvistaisi GDP:n määräävää asemaa ja estäisi olennaisesti kilpailua kaasumarkkinoilla. Tuomioistuin muistutti, että toisessa kaasudirektiivissä säädetyn poikkeuksen johdosta Portugalin kaasumarkkinat eivät

¹⁶¹ Asia COMP/M.3440, *ENI/EDP/GDP*, tehty entisen sulautuma-asetuksen eli neuvoston asetuksen (EY) N:o 4064/89 nojalla.

olleet avoinna kilpailulle päätöksen tekopäivänä. Tuomioistuimen mukaan kilpailun täydellisestä puuttumisesta seuraa, että markkinoilla ei ollut riidanalaisen päätöksen tekopäivänä kilpailua, jota keskittymä voisi olennaisesti estää. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi myös, että koska komissio oli arvioinut yksinomaan keskittymän tulevia vaikutuksia kaasumarkkinoilla ajankohtana, jolloin nämä markkinat olisi avattu kilpailulle, se oli virheellisesti jättänyt huomiotta keskittymän välittömät vaikutukset näillä markkinoilla. Tuomioistuin viittasi tältä osin siihen, että edellä mainituilla kaasualan sitoumuksilla muutettu yrityskeskittymä parantaisi selvästi kaasumarkkinoiden tilannetta.

396. Tästä virheestä huolimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi ettei keskittymän kieltävää päätöstä ole syytä kumota jos voidaan todeta, että tietyt perusteet, jotka eivät ole lainvastaisia, erityisesti ne, jotka koskevat yhtä kyseessä olevista markkinoista, ovat riittäviä päätöksen päätösoosan perusteleminen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tässä asiassa, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että yrityskeskittymä johtaisi tärkeän mahdollisen kilpailijan (GDP) poistumiseen kaikilta sähkömarkkinoilta. Tähän seikkaan liittyisi EDP:n määräävän aseman vahvistuminen kaikilla sähkömarkkinoilla, minkä johdosta tehokas kilpailu estyisi olennaisesti. Tämä päätelmä riitti itsessään komission päätöksen perusteluksi eikä ollut tarvetta käsitellä yrityskeskittymän vertikaalisia vaikutuksia.
397. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi EDP:n hakemuksen ja vahvisti komission päätöksen.

*Honeywell v komissio ja General Electric v komissio*¹⁶²

398. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti 14. joulukuuta komission päätöksen kieltää General Electric Companyn (GE) ja Honeywell Inc:n (Honeywell) välinen yrityskeskittymä. Komissio oli kieltänyt tämän sulautuman¹⁶³ heinäkuussa 2001 katsoessaan, että liiketoimi loisi määräävän aseman tai vahvistaisi sitä, minkä johdosta tehokas kilpailu estyisi olennaisesti avaruus- ja lentokoneteollisuustuotteiden ja teollisten järjestelmien markkinoilla ja asiakkaat jäisivät vaille kilpailun tuomia hyötyjä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin löysi virheitä komission arvioinnista, joka koski yrityskeskittymän konglomeraattisia ja vertikaalisia vaikutuksia, mutta katsoi, että yrityskeskittymän horisontaaliset vaikutukset riittivät yksistään liiketoimen kieltämisen perusteeksi. Tuomiossa myönnetään, että konglomeraattityyppiset yrityskeskittymät voivat olla kilpailunvastaisia tietyissä olosuhteissa, ja annetaan hyödyllisiä ohjeita tulevia tapauksia varten.
399. Honeywellin hakemus hylättiin menettelyllisistä syistä, koska siinä keskityttiin ainoastaan yhteen päätöksessä esitettyyn seikkaan (ts. konglomeraattisiin vaikutuksiin) eikä päätöstä voitu sen perusteella kumota.
400. GE:n hakemusta käsitellessään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvisti päätöksen niiden liiketoimesta aiheutuvien horisontaalisten vaikutusten perusteella,

¹⁶² Asia T-209/01, *Honeywell v komissio*, ja asia T-210/01, *General Electric v. komissio*.

¹⁶³ Asia COMP/M.2220 *GE/Honeywell*.

jotka liittyvät suurten alueliikennesuihkukoneiden suihkumoottorien, liikesuihkukoneiden ja laivojen pienten kaasuturbiinien markkinoihin. Tuomioistuिन katsoi, että komissio oli oikeassa hylätessään osapuolten ehdottamat sitoumukset. Tuomioistuिन vahvisti myös komission päätelmän, jonka mukaan GE:n markkinaosuus suurten liikennelentokoneiden moottorien markkinoilla oli osoitus yrityskeskittymää edeltävästä määräävästä asemasta ja että sitä vahvistivat GE:n vertikaalinen yhdentyminen ja alan ominaisuudet. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन hylkäsi hakemuksen, koska siinä nojaututtiin menettelyvirheisiin, joiden väitettiin mitätöivän komission päätöksen.

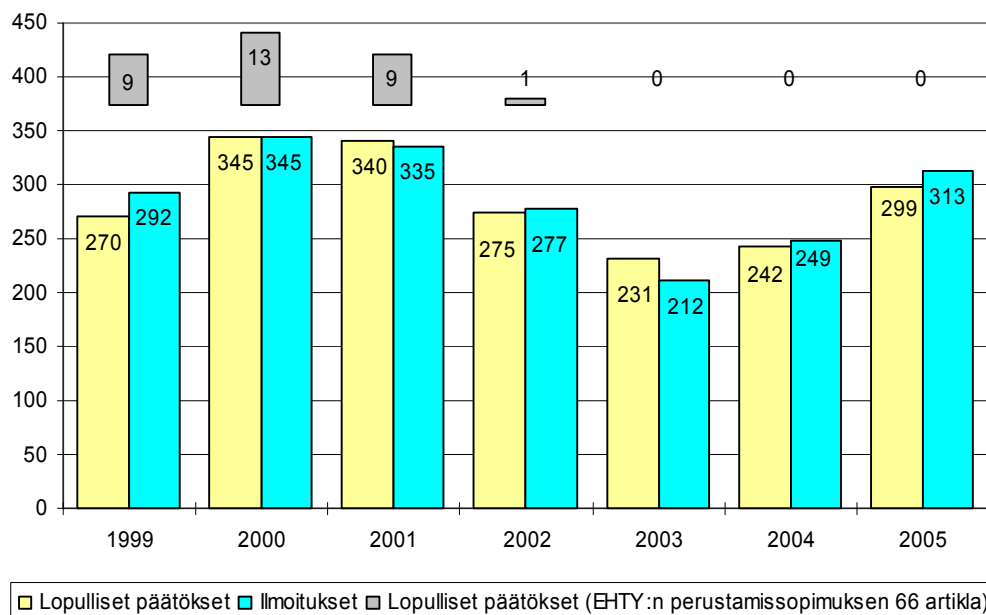
401. Toisaalta tuomioistuिन katsoi, että ilmeiset arviointivirheet mitätöivät komission arvion vertikaalisista ja konglomeraattisista vaikutuksista. Tuomion mukaan komissio oli esittänyt vertikaalisten vaikutusten osalta, että GE:llä olisi edellytykset ja kannustin sulkea kilpailevat moottorien valmistajat Honeywellin käynnistimien markkinoilta, mutta se ei ollut ottanut huomioon EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan mahdollista ehkäisevää vaikutusta tällaiseen menettelytapaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन huomautti, että mitä vakuuttavampi on komission näkemys kyseisten menettelytapojen tehokkuudesta ja näin ollen mitä selvempi on kaupallinen kannustin panna ne täytäntöön, sitä suurempi on mahdollisuus, että nämä menettelytavat todetaan kilpailunvastaisiksi perustamissopimuksen 82 artiklan perusteella.
402. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन vahvisti tuomiossaan, että konglomeraattityyppiset yrityskeskittymät voivat johtaa kilpailunvastaisiin vaikutuksiin eräissä tapauksissa ja että konglomeraattiteoriat voivat muodostaa uskottavan perustan keskittymän kieltämiseksi eräissä olosuhteissa. Tuomiossa vaaditaan kuitenkin myös komissiota näyttämään tämä toteen vakuuttavin todistein. Tarkastellessaan GE Capitalin rahoitusvoiman siirtoa ja GECA:n vertikaalista integroitumista Honeywellin ilmailutekniikan tuotteiden ja muiden kuin ilmailutekniikan tuotteiden markkinoille ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन katsoi, että komissio ei ollut osoittanut tätä riittävällä todennäköisyydellä. Vaikka tuomioistuिन katsoi, että GE:n rahoituksellista vertikaalista integraatiota koskevat sisäiset asiakirjat ovat ratkaisevia näytettäessä toteen GE:llä ennen yrityskeskittymää olleen määräävän aseman vahvistuminen suihkumoottorien markkinoilla, se totesi, että päätöksessä ei annettu riittävästi todisteita siitä, että uusi yritys käyttää rahoitusalan vipuvoimaansa/voimaansa saadakseen valikoiman Honeywellin tuotteita. Tältä osin aikaisempaan käyttäytymiseen liittyvien seikkojen perusteella ei voida päätellä, että sulautuman tuloksena syntyvä yritys käyttäisi rahoitusvoimaansa tulevaisuudessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन huomautti myös, että komissio ei ollut esittänyt taloudellista tutkimusta, joka osoittaisi, että lyhyen aikavälin kaupalliset uhraukset, jotka GE:n olisi tehtävä vakuuttaakseen asiakkaansa valitsemaan Honeywellin tuotteita, olisi voitu kattaa tulevilla lisätuloilla.
403. Samoin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन vaati erilaisiin tuotteiden niputtamiskäytäntöihin perustuvien konglomeraattivaikutusten osalta komissiota osoittamaan sulautuman tuloksena syntyvän yrityksen kyvyn ja halukkuuden harjoittaa sekaniputtamista. Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन katsoi, että Honeywellin aikaisemmilla niputtamiskäytännöillä ei ollut riittävää todistusarvoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन otti huomioon myös sen, että komission taloudelliset mallit oli hylätty, koska komissio ei voinut paljastaa osapuolille luottamuksellisia tietoja. Lisäksi tuomioistuिन päätteli, että asiassa

kuultujen eri taloustieteilijöiden esittämät talousteoriat olivat keskenään ristiriitaisia. Soveltamalla Tetra Laval -asiassa vahvistamaansa tuomioistuinvalvonnan laajuutta konglomeraattityypisiin yrityskeskittymiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että komissio ei ollut osoittanut, että sulautuman tuloksena syntyvä yritys olisi niputtanut GE:n moottorien myynnin Honeywellin ilmailutekniikan ja muiden kuin ilmailutekniikan tuotteisiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli, että tällaisen näytön puuttuessa pelkästään se, että sulautuman tuloksena syntyvällä yrityksellä olisi laajempi tuotevalikoima, ei ole riittävä perustelu päätelmälle, jonka mukaan sille olisi syntynyt määräävä asema. Kuten Tetra Lavalin tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että komissio ei ollut ottanut huomioon perustamissopimuksen 82 artiklan ehkäisevää vaikutusta puhtaaseen niputtamiseen ja sekaniputtamiseen.

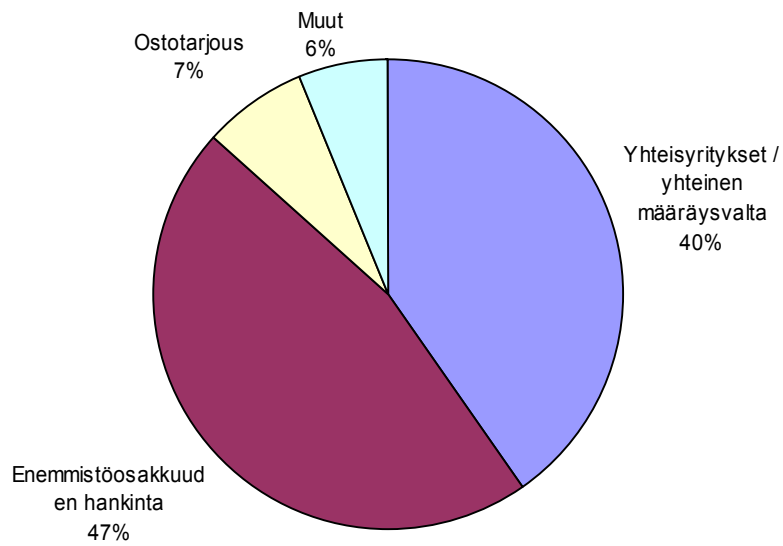
D – TILASTOT

Kuvio 4

Vuosittain tehtyjen lopullisten päätösten ja ilmoitusten määrä
vuodesta 1999 alkaen

Kuvio 5
Keskittymälajit (1996–2005)

III – Valtiontukien valvonta

A – LAINSÄÄDÄNTÖ JA TULKINTASÄÄNNÖT

1. ASETUKSET, SUUNTAVIIVAT JA TIEDONANNOT

1.1. Valtiontuen toimintasuunnitelma

TIETOLEHTI 3: VALTIONTUEN TOIMINTASUUNNITELMA

Komissio antoi kesäkuussa valtiontuen toimintasuunnitelman¹⁶⁴, jossa vahvistetaan perusperiaatteet valtiontukisääntöjen ja -menettelyiden uudistamiseksi perusteellisesti viiden seuraavan vuoden aikana. Komissio aikoo käyttää EU:n perustamissopimuksen valtiontukisääntöjä kannustaakseen jäsenvaltioita antamaan panoksensa Lissabonin strategian toteuttamiseen siten, että ne keskittävät tukien myöntämisen EU:n teollisuuden kilpailukyvyyn tehostamiseen ja pysyvien työpaikkojen luomiseen (tukea T&K- ja innovaatiotoimintaan ja riskipääoman myöntämiseen pienyrityksille), sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseen ja julkisten palvelujen parantamiseen. Lisäksi komission tavoitteena on järjeistää ja tehostaa menettelyjä. Näin säännöistä saadaan selkeämmät, kaikkia valtiontukia ei enää tarvitse ilmoittaa ja päätöksenteko nopeutuu.

Valtiontuen toimintasuunnitelma perustuu seuraaviin periaatteisiin:

- Valtiontuen määrää on vähennettävä ja tuki on kohdennettava tarkemmin Eurooppa-neuvoston toistuvasti esittämien lausuntojen mukaisesti julkisten varojen käyttämiseksi tehokkaammin EU:n kansalaisten hyväksi. Tähän pyritään parantamalla taloudellista tehokkuutta, nopeuttamalla talouskasvua, lisäämällä pysyviä työpaikkoja sekä sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, tehostamalla yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja sekä tukemalla kestävää kehitystä ja kulttuurin monimuotoisuutta.
- Taloudellista lähestymistapaa on tarkistettava, jotta valtiontuki, joka ei vääristä kilpailua, voidaan hyväksyä helpommin ja nopeammin erityisesti aloilla, joilla on vaikeampi saada rahoitusta rahoitusmarkkinoilta. Tällaisen lähestymistavan ansiosta komissio voi myös keskittää resurssinsa asioihin, joissa kilpailun ja kaupan vääristymisen riski on suurempi.
- Menettelyitä on yksinkertaistettava ja tehostettava, valtiontukisääntöjen täytäntöönpanoa ja valvonnan ennustettavuutta on parannettava ja avoimuutta lisättävä. Nykyään jäsenvaltioiden on esimerkiksi ilmoitettava komissiolle lähes kaikki valtiontuet, jotka ne aikovat myöntää. Komissio ehdottaa, että suurempi osa tukitoimenpiteistä vapautetaan ilmoitusvelvoitteesta ja menettelyjä yksinkertaistetaan.

¹⁶⁴

KOM(2005) 107 lopullinen, 7.6.2005,
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/action_plan/

- On sovellettava komission ja jäsenvaltioiden välisen vastuunjaon periaatetta: komissio ei voi parantaa valtioneukisääntöjä ja -käytäntöjä ilman jäsenvaltioiden tukea ja niiden kokonaisvaltaista sitoutumista ilmoittamaan komissiolle suunnitelluista tukitoimenpiteistä ja valvomaan sääntöjen täytäntöönpanoa.

Uudistuksen tarkoituksena ei ole tehdä perusteellisia muutoksia nykykäytäntöön vaan ennemminkin parantaa voimassa olevia puitteita siten, että ne ovat tehokkaampia ja soveltuvat paremmin nykyisiin haasteisiin, joita ovat esimerkiksi laajentuminen ja Lissabonin strategia. Uudistuksella pyritään selkiyttämään valtioneukipolitiikkaa ja tarkistamaan taloudellista lähestymistapaa, jotta sääntöjen perusteella olisi helpompi selvittää, millä perusteella komission olisi hyväksyttävä valtioneuksi katsottava toimenpide tai todeta se yhteismarkkinoille soveltumattomaksi tueksi. Komissio on lisäksi korostanut Euroopan kansalaisten roolia prosessissa käynnistämällä uudistusohjelmaa koskevan kuulemismenettelyn ja pyytämällä kansalaisia esittämään mielipiteitään eri ehdotuksista.

Syyskuussa päättyneessä kuulemismenettelyssä saatiin kannanottoja yli 130 asianomaiselta osapuolelta. Myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitea, alueiden komitea ja Euroopan parlamentti antoivat ehdotuksista lausuntoja. Arvioituaan kuulemisen tulokset komissio aloitti toimintasuunnitelman eri osioiden toteutuksen ja tulevien sääntöjen laatimisen.

Komissio aikoo antaa kesällä 2006 T&K- ja innovaatiotoimintaa koskevat puitteet ja uudet riskipääoman suuntaviivat, vuoden 2007 alkupuolella yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ja vuoden 2007 aikana ympäristötuen suuntaviivat.

1.2. Kansallisia alueellisia valtioneukia koskevat suuntaviivat vuosille 2007–2013

404. Aluetuen yhteensopivuutta EY:n perustamissopimuksen kanssa säännellään komission antamilla alueellisia valtioneukia koskevilla suuntaviivoilla. Nykyiset aluetuen suuntaviivat annettiin vuonna 1998 toistaiseksi. Komissio päätti huhtikuussa 2003 soveltaa kyseisiä suuntaviivoja vuoteen 2006 ja aloittaa niiden tarkistamisen vuoden 2006 jälkeen alkavalle kaudelle sopivana ajankohtana ennen vuoden 2006 loppua antaakseen jäsenvaltioille ja komissiolle riittävästi aikaa laatia, ilmoittaa ja hyväksyä aluetukikartat 1. tammikuuta 2007 alkavalle kaudelle. Uusia suuntaviivoja on tarkoitus soveltaa rakennerahastojen seuraavan ohjelmakauden ajan eli vuosina 2007–2013.
405. Valmistellakseen uusia suuntaviivoja komissio aloitti huhtikuussa 2003 laajan kuulemiskierroksen. Jäsenvaltioilla kierrätettiin kahta valmisteluasiakirjaa, jotka asetettiin saataville myös kilpailun pääosaston verkkosivuille. Kilpailun pääosaston asiakirjaehdotus, joka sisälsi suuntaviivaluonnoksen, lähetettiin heinäkuussa jäsenvaltioille ja asetettiin saataville kilpailun pääosaston verkkosivuille. Helmi- ja syyskuussa järjestettiin kaksi monenvälistä kokousta, joihin osallistui jäsenvaltioiden, ETA-maiden, Romanian ja Bulgarian asiantuntijoita, ja lisäksi eri tasoilla järjestettiin useita kokouksia, joissa oli mukana kyseisten alueiden edustajia. Asianomaisilta osapuolilta saatiin yhteensä yli 500 kannanottoa. Alueiden komitea ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea antoivat suuntaviivojen tarkistamista koskevan lausunnon, joka otettiin kattavasti huomioon. Euroopan parlamentti antoi 15. joulukuuta suuntaviivoista oma-aloitteisen lausunnon, joka otettiin myös laajasti huomioon.

406. Komissio antoi 21. joulukuuta kansallista aluetukea koskevat suuntaviivat. Alustava teksti löytyy kilpailun pääosaston verkkosivuilta¹⁶⁵, ja lopullinen teksti julkaistaan myöhemmin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.
407. Uusien suuntaviivojen valmistelussa noudatettiin erityisesti kahta pääperiaatetta:
- suuntaviivoilla on annettava vahva panos EU:n koheesiopolitiikkaan varmistamalla, että ne ovat mahdollisimman johdonmukaiset rakennerahastoasetusten kanssa;
 - suuntaviivoissa on otettava konkreettisesti huomioon eri Eurooppa-neuvostojen päätelmissä esitetty pyyntö tuen määrän vähentämisestä ja paremmasta kohdentamisesta valtiontuen toimintasuunnitelmassa esitetyn yleisen lähestymistavan mukaisesti.
408. Näiden periaatteiden mukaisesti uusien suuntaviivojen pääkohdat ovat seuraavat:
- Aluetuen painopiste on siirrettävä 25 jäsenvaltion (ja piakkoin 27 jäsenvaltion) EU:n epäsuotuisimmille alueille jättäen kuitenkin jäsenvaltioille riittävästi joustovaraa määrittää itse tukikelpoiset alueet paikallisen vauraus- ja työttömyystilanteen perusteella.
 - EU:n sekä sen jäsenvaltioiden ja alueiden yleistä kilpailukykyä on parannettava selkeästi eriytetyillä ja tasapainotetuilla tukien enimmäisintensiteeteillä aluekohtaisten ongelmien vaikutusten ja tukea saamattomilla alueilla näkyviin kerrannaisvaikutuksiin liittyvien ongelmien ottamiseksi huomioon.
 - On varmistettava sujuva siirtyminen nykyisestä järjestelmästä uuteen lähestymistapaan siten, että sopeutumiseen varataan riittävästi aikaa eikä siirtymisellä vaaranneta aiemmin saavutettuja tuloksia.
409. Alueilla, jotka eivät ole tukikelpoisia aluetukia koskevien suuntaviivojen perusteella, voidaan myöntää muita tukimuotoja (kuten T&K-, riskipääoma-, koulutus- ja ympäristönsuojelutukea) aluekehityksen edistämiseksi. Kuten valtiontuen toimintasuunnitelmassa ilmoitetaan, näitä horisontaalisia tukia ollaan uudistamassa antamalla jäsenvaltioille suuri liikkumavara rakennerahastoasetuksissa säädettyjen alueellisten kilpailukyky- ja työllisyystavoitteiden saavuttamisessa ja kyseisillä alueilla mahdollisesti ilmenevien markkinahäiriöiden poistamisessa.

¹⁶⁵ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/regional/

1.3. T&K-työn ja innovaatiotoiminnan tulevat puitteet

410. Nykyisten tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön puitteiden¹⁶⁶ voimassaolon oli tarkoitus päättyä 31. joulukuuta¹⁶⁷, mutta niiden voimassaoloa jatkettiin vuoden 2006 loppuun¹⁶⁸. Valtiontuen toimintasuunnitelmassa komissio ilmoitti päättäneensä, että se ”harkitsee myös, olisiko puitteiden soveltamisalaa laajennettava käsittämään myös tietäntyyppiset tuet, joita myönnetään tiettyihin innovatiivisiin toimiin ja joista ei säädetä nykyisissä suuntaviivoissa tai asetuksissa. Näin luotaisiin puitteet tutkimusta, kehitystä ja innovaatiotoimintaa koskevaa valtiontukea varten.”¹⁶⁹
411. Komission annettua innovaatioita koskevan valmisteluasiakirjan T&K- ja innovaatiotoimintaa koskevia yhteisiä puitteita oli mahdollista antaa vuoden 2005 loppuun mennessä. Asiasta on tarkoitus vaihtaa näkemyksiä jäsenvaltioiden kanssa vuoden 2006 alkupuolella, ja T&K- ja innovaatiotoimintaa koskevat puitteet annettaneen kesällä 2006. Komissio päätti sen vuoksi soveltaa nykyisiä T&K-puitteita, kunnes uudet puitteet tulevat voimaan vuoden 2006 loppuun mennessä.
412. Komissio aloitti syyskuussa julkisen kuulemiskierroksen innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen kehittämistoimenpiteistä. Innovaatiotoimintaan myönnettävää valtiontukea koskevassa tiedonantoluonnoksessa¹⁷⁰ ehdotettuja parannuksia ovat muun muassa innovaatioiden rahoittamiseen myönnettävää tukea koskevat säännöt, kriteerit, joiden perusteella viranomaiset voivat kohdentaa tuen tehokkaammin, sääntöjen selkiyttäminen oikeusvarmuuden parantamiseksi ja sääntelykehyksen yksinkertaistaminen.
413. Tiedonannossa pyydettiin kannanottoja konkreettisista toimenpiteistä, joihin myönnettävän valtiontuen komissio voisi hyväksyä ennakkosääntöjen ja -kriteerien mukaan. Komissio arvioi parhaillaan kuulemiskierroksen tuloksia ja sisällyttää niiden perusteella uudet määräykset nykyisiin valtiontukisääntöihin. Kyseisten määräysten soveltaminen nopeuttaa innovaatiotoimintaan myönnettävän valtiontuen hyväksymistä jäsenvaltioissa ja helpottaa julkisten varojen tehokkaampaa kohdentamista.
414. Kuullessaan eri osapuolia komissio haluaa painottaa sitä, että valtiontuki ei ole vastaus EU:n kaikkiin kilpailukyky- tai innovointiongelmiiin. Vaikka komissio myöntää, että valtiontukipolitiikkaa voidaan käyttää ennakoivasti talouskasvua ja uusien työpaikkojen luomista edistävän innovoinnin tukemiseen puuttumalla markkinahäiriöihin, jotka estävät markkinoita harjoittamasta niille luonteenomaista innovointia, komissio korostaa myös, että innovoinnin lisääminen edellyttää ennen kaikkea tehokasta kilpailua. Kilpailu kannustaa luonnostaan yrityksiä kehittämään uusia ideoita ja tuotteita sekä mukautumaan muutokseen. Kilpailu aiheuttaa haittaa niille yrityksille, jotka junnaavat paikoillaan tai jäävät jälkeen muista. Innovointiin kannustavan kilpailun varmistaminen on sen vuoksi ratkaisevan tärkeää.

¹⁶⁶ EYVL C 45, 17.2.1996; muutettuina komission tiedonannolla ”Tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtion tukea koskevien yhteisön puitteiden muuttaminen” (EYVL C 48, 13.2.1998, s. 2).

¹⁶⁷ EYVL C 111, 8.5.2002.

¹⁶⁸ EUVL C 310, 8.12.2005.

¹⁶⁹ Valtiontuen toimintasuunnitelman 28 kohta.

¹⁷⁰ KOM(2005) 436 lopullinen, 21.9.2005. Lehdistötiedote IP/05/1169. MEMO/05/33.

415. Tiedonannossa noudatetaan valtiontuen toimintasuunnitelmassa esitettyä tarkistettua taloudellista lähestymistapaa kuvailemalla selkeitä menettelytapoja innovaatiotoimintaa koskevien valtiontukitoimenpiteiden kehittämiseksi. Tiedonannossa esitettyjen periaatteiden mukaan valtiontuki voidaan hyväksyä, kun i) tukivälineellä puututaan tarkoin määriteltyyn markkinahäiriöön, ii) valtiontuki on sopiva toimintaväline (näin ei aina ole, sillä toisinaan rakennetoimet tai sääntely voivat olla tarkoituksenmukaisempia välineitä), iii) tuella on kannustava vaikutus innovointiin ja tuki on oikeassa suhteessa määriteltyyn tavoitteeseen ja iv) kilpailunrajoitukset ovat vähäisiä.
416. Innovaatitukea koskevat ehdotukset kattavat kuusi alaa: perustamisvaiheessa olevien innovatiivisten yritysten tukeminen, riskipääoma, innovoinnin nivominen osaksi nykyisiä tutkimus- ja kehitystyöhön (T&K) myönnettävää valtiontukea koskevia sääntöjä, innovaatioiden välittäjät, koulutus ja henkilövaihto korkeakoulujen tutkimushenkilöstön ja pk-yritysten välillä sekä osaamiskeskusten perustaminen Euroopan yhteisen edun mukaisia hankkeita varten.

1.4. Tiedonanto vientiluottovakuutuksiin myönnettävästä valtiontuesta

417. Valtiontukisääntöjen soveltamisesta lyhytaikaisiin vientiluottovakuutuksiin annetun tiedonannon¹⁷¹ voimassaolo päättyi 31. joulukuuta. Yksityisten jälleenvakuutusmarkkinoiden tilannetta vientiluottovakuutusten alalla koskevan tutkimuksen valmistuttua komissio kuuli jäsenvaltioita sekä muita asianomaisia osapuolia ja teki sen jälkeen päätöksen vuoden 2001 muutetussa tiedonannossa esitetyn markkinariskien määritelmän säilyttämisestä ennallaan. Koska useimmissa jäsenvaltioissa yksityisten vakuutuksenantajien tarjoamat vientiluottovakuutukset niille pk-yrityksille, joiden vientiliikevaihto on vähäinen, eivät ole riittävän kattavia tai niitä ei ole lainkaan saatavilla, komissio päätti katsoa näiden yritysten vientiin liittyvät riskit väliaikaisesti muiksi kuin markkinariskeiksi niissä jäsenvaltioissa, joissa ei ole tällä hetkellä yksityismarkkinoita. Tällä tavoin voidaan myös ottaa huomioon yksityisten markkinoiden tarve sopeutua EU:n laajentumisen seurauksena syntyneisiin suurempiin markkinoihin. Uutta sääntöä sovelletaan 1. tammikuuta 2006 ja 31. joulukuuta 2010 välisenä aikana. Komissio arvioi kuitenkin kolmen vuoden kuluessa sellaisten pk-yritysten markkinatilannetta, joiden vientiliikevaihto on vähäinen. Jos osoittautuu, että yksityismarkkinoilla tarjotaan tällaisille pk-yrityksille riittävästi vientiluottovakuutusturvaa, komissio muuttaa kyseistä tiedonantoa siten, että vientiin liittyvät riskit katsotaan markkinariskeiksi. Komissio julkaisi lopullisen tiedonannon¹⁷² joulukuussa. Komissio päätti samaan aikaan jatkaa vuoden 1997 tiedonannon voimassaoloa vuoden 2010 loppuun.

¹⁷¹ EYVL C 281, 17.9.1997, sellaisena kuin se on muutettuna: EYVL C 217, 2.8.2001 ja EUVL C 307, 11.12.2004.

¹⁷² EUVL C 325, 22.12.2005. Komission tiedonanto jäsenvaltioille EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan [nykyinen 87 ja 88 artikla] soveltamisesta lyhytaikaisiin vientiluottovakuutuksiin annetun perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan [nykyinen 87 artikla] mukaisen tiedonannon muuttamisesta.

1.5. Ympäristönsuojelutukea koskevien suuntaviivojen tarkistaminen

418. Komissio on alkanut tarkistaa nykyisiä suuntaviivoja¹⁷³, jotka ovat voimassa vuoden 2007 loppuun, valmistellakseen uusia ympäristönsuojelutukea koskevia suuntaviivoja. Komissio aloitti tarkistusprosessin julkaisemalla elokuussa kyselylomakkeen¹⁷⁴, jolla se pyysi jäsenvaltioita ja muita asianomaisia kertomaan, millaisia kokemuksia niillä on nykyisistä suuntaviivoista. Kyselylomake sisälsi muun muassa seuraavat kysymykset: olisiko otettava käyttöön ympäristönsuojelutukea koskeva ryhmäpoikkeus, mitkä ympäristönsuojelutuen luokat olisi sisällytettävä ryhmäpoikkeukseen, olisiko ”saastuttaja maksaa” -periaatetta vahvistettava ja saastuttaville yrityksille hyväksyttävä vähemmän tukea, olisiko otettava käyttöön mahdollisuus innovointiin liittyvän ympäristönsuojelutuen myöntämiseen jne. Komissio analysoi vastaukset ja esittää niitä koskevat päätelmät luonnoksessa uusiksi ympäristönsuojelulle myönnettävää valtiontukea koskeviksi suuntaviivoiksi, joista keskustellaan jäsenvaltioiden kanssa vuoden 2006 aikana.

1.6. Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut

TIETOLEHTI 4: YLEISIIN TALOUDELLISIIN TARKOITUKSIIN LIITTYVÄT PALVELUT

Yksi ensimmäisistä valtiontuen toimintasuunnitelman puitteissa toteutetuista toimenpiteistä oli valtiontukea ja julkisten palveluiden rahoittamista koskevan mittavan toimenpidepaketin julkistaminen heinäkuussa. Komission hyväksymällä toimenpidepaketilla voidaan lisätä oikeusvarmuutta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palveluiden rahoittamisessa. Toimenpiteillä varmistetaan, että yritykset voivat saada julkista tukea kaikkien niille aiheutuneiden kustannusten kattamiseen ja kohtuullisen voitto-osuuden täyttäessään viranomaisien määrittelemiä ja niille uskomia julkisen palvelun tehtäviä. Samalla kuitenkin pidetään huolta siitä, että yrityksille ei makseta liian suuria korvauksia, jotka vääristävät kilpailua. Julkisen palvelun tarjoamiseen tarvittava korvaus voidaan hyväksyä, mutta liian suurten korvausten maksaminen tai ristikkäistukien maksaminen kilpailun lähimarkkinoilla ei ole milloinkaan perusteltua. Toimenpiteitä sovelletaan vain taloudellista toimintaa harjoittaviin yrityksiin, sillä taloudellinen tuki yksiköille, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa (esim. pakolliset perussosiaaliturvajärjestelmät), ei ole milloinkaan valtiontukea.

Toimenpiteet koostuvat komission päätöksestä¹⁷⁵, julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävää valtiontukea koskevasta yhteisön suuntaviivoista¹⁷⁶ ja komission avoimuusdirektiivin muutoksesta¹⁷⁷.

¹⁷³ Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle (EYVL C 37, 3.2.2001).

¹⁷⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/00910_questionnaire_env_fi.pdf

¹⁷⁵ EUVL L 312, 29.11.2005, s. 67.

¹⁷⁶ EUVL C 297, 29.11.2005, s. 4. Yhteisön suuntaviivoja julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävistä valtiontuesta ei sovelleta julkiseen yleisradiotoimintaan, johon sovelletaan valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan annettua komission tiedonantoa.

¹⁷⁷ Komission direktiivi 2005/81/EY, annettu 28 päivänä marraskuuta 2005, jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisen taloudellisten suhteiden avoimuudesta sekä tiettyjen yritysten taloudellisen toiminnan avoimuudesta annetun direktiivin 80/723/ETY muuttamisesta (EUVL L 312, 29.1.2005, s. 47).

Paketti on tärkeä, sillä yhteisöjen tuomioistuimen heinäkuussa 2003 asiassa *Altmark* antaman tuomion¹⁷⁸ jälkeen monille pienyrityksille maksettava korvaus voitiin katsoa valtiontueksi. Toimenpidepaketti tarjoaa tähän käytännönläheisen, vähän byrokratiaa sisältävän ratkaisun vapauttamalla kyseisenkaltaiset valtiontuet ilmoitusvelvollisuudesta, jos korvaus on rajattu välttämättömään enimmäismäärään.

Komission päätöksessä (joka perustuu perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohtaan) määritetään edellytykset, joiden täyttyessä yrityksille julkisen palvelun tarjoamisesta maksettava korvaus on EU:n valtiontukisääntöjen mukainen (selkeästi määritelty julkisen palvelun tehtävä eikä liiallisia korvauksia) eikä edellytä ennakkoilmoitusta komissiolle. Päätöstä sovelletaan alle 30 miljoonan euron vuotuisen korvaukseen edellyttäen, että edunsaajien vuotuinen liikevaihto on alle 100 miljoonaa euroa. Myös sairaaloille ja sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnetty korvaukset yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista kuuluvat päätöksen soveltamisalaan korvausten määrästä riippumatta. Sama koskee myös korvauksia saarille suuntautuvasta lento- ja laivaliikenteestä sekä korvauksia, jotka maksetaan matkustajamäärinä määritellyt raja-arvot alittaville lentoasemille ja satamille.

Sairaalat ja sosiaalinen asuntotuotanto vapautetaan kokonaan ilmoitusvelvollisuudesta, sillä sairaalan ylläpito tai sosiaaliseen asuntotuotantoon tehtävät kiinteistöinvestoinnit johtavat erittäin suuriin yrityskohtaisiin tukimääriin. Tämän vuoksi tuki ylittäisi lähes aina enimmäismäärät ja komissiolle olisi ilmoitettava lähes kaikista sairaaloista. Tämä johtaisi erittäin raskaaseen byrokratiaan. Riski varojen päätyemisestä muuhun kuin julkiseen palveluun on pieni, sillä julkisille sairaaloille ja sosiaaliseen asuntotuotantoon maksettavat korvaukset on suunnattu erittäin selkeästi julkisen palvelun tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen.

Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että jäsenvaltiot voisivat vapaasti myöntää valtiontukea: sairaalat vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta mainitun komission päätöksen nojalla vain, jos kaikki edellytykset ja erityisesti liiallisten korvausten välttämistä ja selkeästi määriteltyä julkisen palvelun tehtävää koskevat edellytykset täyttyvät.

Jäsenvaltioiden tehtävänä on määritellä, mitä termillä ”julkinen palvelu” tarkoitetaan, mikä on palvelujen laatu ja kuinka ne haluavat järjestää näiden palveluiden tarjoamisen.

Puitepäätöksessä määritetään edellytykset, joiden täyttyessä päätöksen soveltamisalaan kuulumattomat korvaukset katsotaan valtiontukisääntöjen mukaisiksi. Kyseisistä korvauksista on ilmoitettava komissiolle, koska kilpailun vääristymisen riski on suurempi. Julkisen palvelun kustannukset ylittävät korvaukset tai korvaukset, joita yritykset käyttävät muilla kilpailuilla avoimilla markkinoilla, eivät ole perusteltuja eivätkä EY:n perustamissopimuksen valtiontukisääntöjen mukaisia.

Komission avoimuusdirektiivin muutoksessa täsmennetään, että korvausta saavien yritysten, jotka toimivat sekä julkisen palvelun että muilla markkinoilla, on pidettävä eri toimintojen kirjanpidot erillään, jotta voidaan estää ristikkäistukien maksaminen.

¹⁷⁸ Asia C-280/00, *Toimilupien myöntäminen säännöllisten linja-autoliikenteen palvelujen tuottamiseen Stendalin alueella (Saksa) ja julkisen tuen myöntäminen kyseisten palvelujen suorittamiseen*, tuomio 24.7.2003.

2. MAATALOUS

2.1. Uudet valtiontukea koskevat vuosikertomukset

419. Maatalousalan valtiontukimenojen raportoinnissa siirryttiin 1. maaliskuuta uuteen aikakauteen. Jäsenvaltioiden on vastedes ilmoitettava maatalousalaan liittyvien valtiontukitoimenpiteiden vuotuisista menoista uudella, yksinkertaistetulla ja yhtenäistetyllä sähköisellä lomakkeella, joka helpottaa jäsenvaltioiden keskinäistä vertailua, kokonaismenojen laskentaa, menoluokkien tunnistamista jne. Yhtenäistetty lomake parantaa huomattavasti raportoinnin yleistä avoimuutta. Jäsenvaltioiden välillä oli aiemmin suuria eroja siinä, kuinka kurinalaisesti ne noudattivat raportointivelvoitteitaan. Rikkomisesta johtuvista menettelyistä huolimatta jotkin jäsenvaltiot eivät toimittaneet vuosikertomuksia lainkaan tai toimittivat ne vain osittain hyvin vaihtelevan laatuina, mikä vaikeutti suuresti kertomusten analysointia ja vertailua.
420. Uudet kertomukset ovat jälleen yksi esimerkki valtiontukimenettelyiden yksinkertaistamiseen tähtäävistä pyrkimyksistä, joiden ansiosta Luxemburgia ja Portugalia lukuun ottamatta kaikki jäsenvaltiot ovat toimittaneet yksityiskohtaisia tietoja vuoden 2004 valtiontukimenoistaan.

2.2. Avoimuus

421. Liittymissopimuksen liitteessä IV olevan 4 luvun 4 kohdan mukaisesti uudet jäsenvaltiot voivat ilmoittaa komissiolle kaikki tukiohjelmat ja ennen liittymistä myönnettyt yksittäiset tuet koskien nykyisiä valtiontukia maataloussektorilla, joiden soveltamista aiotaan jatkaa liittymisen jälkeen, jotta komissio katsoisi ne perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi ”voimassa olevaksi” tueksi. Uusien jäsenvaltioiden on tarvittaessa muutettava kyseiset toimenpiteet komission soveltamien suuntaviivojen mukaisiksi liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun mennessä. Kyseisen ajankohdan jälkeen kaikki tuet, jotka todetaan suuntaviivojen vastaisiksi, katsotaan uudeksi tueksi.
422. Liittymissopimuksen mukaan komissio julkaisee luettelon tuista, jotka se on hyväksynyt voimassa olevana tukena. Komissio julkaisi 17. kesäkuuta luettelon voimassa olevista tukitoimenpiteistä *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*¹⁷⁹ ja kymmenen uuden jäsenvaltion valtiontukitoimenpiteistä antamat ilmoitukset ovat kokonaisuudessaan saatavilla maatalouden pääosaston verkkosivuilla. Verkkosivuille asetettiin yhteensä 451 toimenpideilmoitusta. Kyse on merkittävästä edistysaskeleesta valtiontukialan muuttamisessa avoimemmaksi. Koska komissio ei laadi voimassa olevista valtiontukitoimenpiteistä täysimittaista arviointia, yleisön olisi muuten vaikea saada tietoa uusissa jäsenvaltioissa käytössä olevien valtiontukitoimenpiteiden sisällöstä. Tämä avoimuus parantaa erityisesti uusien jäsenvaltioiden maanviljelijöiden oikeusvarmuutta, sillä he (ja heidän edustajansa) voivat vastedes helposti tarkistaa, kuuluuko heidän saamansa valtiontuki voimassa olevan tukiohjelman soveltamisalaan.

¹⁷⁹ EUVL C 147, 17.6.2005.

423. Kunkin uuden jäsenvaltion ilmoittamien toimenpiteiden lukumäärät ovat seuraavat: Tšekki (63), Liettua (30), Latvia (33), Slovakia (32), Viro (23), Malta (19), Unkari (108), Kypros (70), Puola (51) ja Slovenia (22). Komissio on julkaissut voimassa olevia toimenpiteitä koskevat ilmoitukset kokonaisuudessaan maatalouden pääosaston verkkosivuilla¹⁸⁰.

3. KIVIHIILITEOLLISUUS

424. EU:n laajentumisen myötä kivihiiltä tuottavien maiden lukumäärä nousi kolmesta (Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta ja Espanja) seitsemään, kun uusina valtioina joukkoon tulivat Puola, Tšekki, Slovakia ja Unkari. Huolimatta äskettäisestä kivihiilen spothinnan rajusta noususta Saksan, Espanjan ja Unkarin kivihiiliteollisuus ei edelleenkään pysty kilpailemaan ilman suuria valtiontukia nykyiselle kivihiilituotannolle. Tilanne on parempi Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Puolassa, Tšekissä ja Slovakiassa, joissa valtion tukia myönnetään vain aikaisemmasta toiminnasta periytyvien velvoitteiden hoitamiseen ja alkuinvestoinneista aiheutuviin kustannuksiin.
425. Komissio hyväksyi kesäkuussa Saksan, Puolan ja Unkarin kivihiiliteollisuuden pitkän aikavälin rakenneuudistussuunnitelmat. Suunnitelmista oli ilmoitettu komissiolle vuonna 2004, ja ne kattavat vuodet 2004–2010. Aloitettuaan muodollisen menettelyn komissio hyväksyi joulukuussa Espanjan kivihiiliteollisuuden rakenneuudistussuunnitelman vuosiksi 2003–2005. Slovakia toimitti vuonna 2005 alkuinvestointisuunnitelmansa vuosiksi 2005–2010.
426. Komissio teki vuonna 2005 myös joitakin yksittäistä valtiontukea koskevia päätöksiä. Se teki neljä myönteistä päätöstä slovakialaisen HBP-kaivoksen aiemmasta toiminnasta periytyvien velvoitteiden hoitamiseen myönnettävästä valtiontuesta, hyväksyi investointituen myöntämisen tšekkiläiselle Lignin Hodin -kaivokselle ja valtiontuen useammalle tšekkiläiselle kaivokselle aiemmasta toiminnasta periytyvien velvoitteiden hoitamiseen. Komissio hyväksyi myös vuotuisen valtiontuen myöntämisen Saksan kivihiiliteollisuudelle vuodeksi 2005.

4. LIIKENNE

427. Yksi yhteisen liikennepolitiikan päätavoitteista on ympäristöystävällisten liikennemuotojen käytön edistäminen liikenteen kielteisten vaikutusten vähentämiseksi.
428. Rautatieliikenteen uudelleenelvyttäminen katsotaan tässä suhteessa yhdeksi EU:n yhteisen liikennepolitiikan pääkohdista. Rautatieliikenne on muutettava riittävän kilpailukykyiseksi, jotta se voi kuulua myös jatkossa laajentuneen EU:n liikennejärjestelmän merkittävien osatekijöiden joukkoon. EU:n rahdinkuljetusverkosto avataan sekä ulkomaan että kotimaan rahdinkuljetusten osalta kokonaisuudessaan kilpailulle tammikuuhun 2007 mennessä. Uusien rautatieyhtiöiden markkinoilletulon odotetaan parantavan alan kilpailukykyä ja kannustavan kansallisia rautatieyhtiöitä rakenneuudistukseen.

¹⁸⁰

http://ec.europa.eu/comm/agriculture/stateaid/newms/index_fi.htm

429. Vuoden 2006 aikana annetaan tämän vuoksi erityiset rautatieliikenteen suuntaviivat. Suuntaviivojen päätavoitteena on vahvistaa yhteinen lähestymistapa suhteessa rautatieliikenteeseen myönnettävään julkiseen rahoitukseen. Sekä oikeudelliselta että poliittiselta kannalta on välttämätöntä, että kansalliset viranomaiset, yritykset ja yksityiset saavat selkeitä ja läpinäkyviä tietoja säännöistä, joita rautatieliikenteeseen sovelletaan tässä uudessa, kilpailukykyisemmässä ympäristössä. Tämä parantaa merkittävästi avoimuutta ja oikeusvarmuutta.
430. Kuultuaan jäsenvaltioita huhtikuussa komissio julkaisi kesäkuussa ehdotusluonnoksen vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen muuttamisesta siten, että liikenneala sisällytetään sen soveltamisalaan (lukuun ottamatta tukea kuljetusyrityksille liikkuvan kaluston hankkimista varten) ja kivihiiliteollisuus jätetään sen ulkopuolelle. Komissio sai kolmansielta huomautuksia heinäkuusta lähtien. Eri liikennemuotojen energiatehokkuuden parantamiseen myönnettävän valtiontuen merkitys on kasvanut energiatehokkuutta käsittelevän vihreän kirjan julkaisemisen ja ympäristöystävällisten autojen osuuden kasvattamista julkisissa hankinnoissa koskevan direktiiviehdotuksen antamisen jälkeen. Komissio on hyväksynyt Saksan ja Tšekin tätä tarkoitusta varten kehittämät tukiohjelmat. Tähän liittyviä näkökohtia painotetaan myös ympäristönsuojelutukea koskevien suuntaviivojen meneillään olevassa tarkistamisessa.
431. Lentoliikenteen osalta komissio antoi 6. syyskuuta tiedonannon¹⁸¹ yhteisön suuntaviivoista lentoasemien rahoittamisesta ja alueellisilta lentoasemilta liikennöivien lentoyhtiöiden toiminnan aloittamista koskevasta valtiontuesta. Komissio antoi laajan julkisen kuulemisen jälkeen uudet säännöt, joilla tuetaan alueellisten lentoasemien kehittämistä. Säännöissä vahvistetaan edellytykset, joilla lentoyhtiöille voidaan myöntää käynnistystukea uusien reittien liikennöimiseksi alueellisilta lentoasemilta. Uudet alueelliset lentoliikennepalvelut parantavat liikkuvuutta EU:ssa ja tukevat aluekehitystä. Selkeillä säännöillä taataan tasapuolinen kohtelu julkisille ja yksityisille lentoasemille sekä varmistetaan, että tukea saavia lentoasemia ei suosita kohtuuttomasti. Suuntaviivoissa annetaan lentoasemille ja jäsenvaltioille myös ohjeita lentoasemien julkisesta rahoittamisesta ja vahvistetaan vankka oikeusperusta lentoasemien ja lentoyhtiöiden välisille sopimuksille. Uudet suuntaviivat lisäävät avoimuutta ja estävät kaikenlaisen syrjinnän sopimuksissa, joita alueelliset lentoasemat ja lentoyhtiöt tekevät käynnistystuesta.

5. AVOIMUUS

432. Komissio laatii edelleen vuosittain kaksi laitosta valtiontukien tulostaulusta. Syksyn 2005 päivityksessä¹⁸² tarkasteltiin, missä määrin jäsenvaltiot ovat saavuttaneet Lissabonin strategian tavoitteet tuen määrän vähentämiseen ja parempaan kohdentamiseen nähden, luodaan katsaus jäsenvaltioiden vuonna 2004 myöntämän (mahdollisesti) kilpailua vääristävän valtiontuen määrään ja lajiin sekä tutkitaan lopuksi vallitsevia kehityssuuntauksia. Tulostaulussa esitettiin nyt ensimmäistä

¹⁸¹ Komission tiedonanto – Yhteisön suuntaviivat lentoasemien rahoittamisesta ja alueellisilta lentoasemilta liikennöivien lentoyhtiöiden toiminnan aloittamista koskevasta valtiontuesta (EUVL C 312, 9.12.2005, s. 1).

¹⁸² KOM(2005) 624 lopullinen, 9.12.2005, valtiontukien tulostaulun syksyn 2005 päivitys

kertaa kattavat tiedot EU:n kaikista 25 jäsenvaltiosta. Päivityksessä kiinnitettiin erityishuomiota ympäristönsuojeluun ja energiansäästöön myönnettävään valtiontukeen. Kevään 2005 päivityksessä¹⁸³ tarkasteltiin sitä, kuinka komissio on käsitellyt julkisille yleisradioyhtiöille myönnettyä valtiontukea koskevia tapauksia, ja käsiteltiin laajasti sääntöjenvastaisen valtiontuen takaisinperintää. Tulostaulun verkkoversio¹⁸⁴ sisältää sähköiset versiot nykyisestä ja aiemmista tulostauluista, joitakin avainindikaattoreita ja taulukkomuodossa esitettyjä tilastotietoja.

433. Kun kattava tarkistusprosessi on saatu päätökseen, komission valtiontukirekisteriin¹⁸⁵ aiotaan tehdä mittavia parannuksia, jotka saataneen toteutettua vuoden 2006 puoliväliin mennessä. Rekisteri sisältää yksityiskohtaisia tietoja kaikista valtiontukiasioista, joista komissio on tehnyt lopullisen päätöksen 1. tammikuuta 2000 jälkeen. Sitä päivitetään päivittäin, niin että viimeisimmät valtiontukipäätökset ovat nopeasti yleisön saatavilla.

6. LAAJENTUMINEN

6.1. Voimassa olevat tuet uusissa jäsenvaltioissa

434. Vuoden 2003 liittymissopimuksen määräysten mukaan seuraavat tukitoimenpiteet katsottiin liittymispäivästä lähtien perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi voimassa olevaksi tueksi:

- tukitoimenpiteet, jotka tulivat voimaan ennen 10. joulukuuta 1994;
- liittymissopimuksen liitteessä luetellut tukitoimenpiteet ("liittymissopimuksen luettelo");
- tukitoimenpiteet, jotka toteutettiin ennen liittymistä ja joita sovellettiin liittymisen jälkeen ja jotka uuden jäsenvaltion valtiontukiviranomainen on arvioinut ennen liittymispäivää ja katsonut yhteisön säännösten mukaisiksi ja joita komissio ei vastustanut, koska sillä ei ollut vakavia epäilyjä toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ("väliaikainen menettely").

435. Kaikkia toimenpiteitä, jotka olivat valtiontukea ja jotka eivät täyttäneet edellä esitettyjä ehtoja, pidettiin liittymishetkellä perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan soveltamisen kannalta uutena tukena.

436. Väliaikaisen menettelyn mukaan kymmenellä uudella jäsenvaltiolla oli mahdollisuus ilmoittaa toimenpiteistä vuoden 2003 alun ja liittymispäivän välisenä aikana. Komissio sai vuoden 2005 lopulla päätökseen alustavan arvioinnin kaikista sille ilmoitetuista toimenpiteistä ja päätti uusia jäsenvaltioita koskeneen väliaikaisen menettelyn. Komissiolle ilmoitettiin kaiken kaikkiaan 559 toimenpidettä. Komissio teki alustavan päätöksen 344 toimenpiteestä (62 prosenttia). Loput 215 toimenpidettä (38 prosenttia) joko peruutettiin uusien jäsenvaltioiden päätöksellä, katsottiin toimenpiteiksi, joita ei voida soveltaa liittymisen jälkeen tai jotka eivät tulleet

¹⁸³ KOM(2005) 147 lopullinen, 20.4.2005, valtiontukien tulostaulun kevään 2005 päivitys

¹⁸⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/scoreboard/

¹⁸⁵ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/

voimaan ennen liittymistä, tai käsiteltiin eri menettelyissä, kuten kivihiilialaan sovellettavissa menettelyissä. Niistä 344 toimenpiteestä, joista tehtiin alustava päätös, 335 (97 prosenttia) hyväksyttiin voimassa olevaksi tueksi. Komissio päätti aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn loppujen yhdeksän toimenpiteen (3 prosenttia) arvioimiseksi.

6.2. Bulgarian ja Romanian liittyminen

437. Komissio julkaisi lokakuussa kokonaisvaltaisen seurantakertomuksen valmiudesta EU:n jäsenyyteen. Kyseisen kertomuksen mukaan sekä Bulgaria että Romania ovat jatkaneet edistymistään EU:n säännösten käyttöönotossa ja täytäntöönpanossa sekä edistyneet erittäin hyvin lainsäädäntönsä yhdenmukaistamisessa. Romaniaa ja Bulgariaa kehoitettiin tehostamaan ponnistelujaan kilpailupolitiikan ja erityisesti valtiontukisääntöjen noudattamisen valvonnan alalla. Komissio seuraa edistymistä edelleen tiiviisti liittymiseen asti ja aikoo antaa seurantakertomuksen neuvostolle ja parlamentille huhti-/toukokuussa 2006. Tuolloin komissio voi suositella, että neuvosto lykkää Bulgarian tai Romanian liittymistä 1. tammikuuta 2008 asti, jos on olemassa ilmeinen vaara, että jompikumpi maa ei ole valmis täyttämään useiden keskeisten alojen jäsenyysvaatimuksia tammikuuhun 2007 mennessä.
438. Vuonna 2005 tehdyssä sopimuksessa Bulgarian ja Romanian liittymisestä EU:hun vahvistetaan edellytykset, joiden mukaan valtiontukitoimenpiteet voidaan katsoa liittymisestä lähtien voimassa olevaksi tueksi. Ne vastaavat vuonna 2004 liittyneiden kymmenen uuden jäsenvaltion liittymisen yhteydessä sovellettuja edellytyksiä. Romanian liittymissopimukseen ei ole liitetty voimassa olevia tukitoimenpiteitä eikä väliaikaista menettelyä sovelleta ennen kuin komissio toteaa, että valtiontukisääntöjen noudattamisen valvonta Romaniassa on saavuttanut tyydyttävän tason. Bulgarian tapauksessa liittymissopimukseen on liitetty kolme toimenpidettä, jotka katsotaan liittymisestä lähtien voimassa olevaksi tueksi. Bulgaria jätti lokakuussa komissiolle ensimmäisen pyynnön liittymissopimuksen liitteen V olevan 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisessa väliaikaisessa menettelyssä. Kyseisen toimenpiteen luokittelusta voimassa olevaksi tueksi ei ollut tehty päätöstä vuoden 2005 loppuun mennessä.

B – TAPAUKSET

1. PELASTAMIS- JA RAKENNEUUDISTUSTUKI

1.1. Pelastamistuki

439. Komissio hyväksyi vuonna 2005 pelastamistuen myöntämisen viidelle yritykselle¹⁸⁶. Pelastamistuki myönnettiin lainoina tai lainatakuina. SVZ¹⁸⁷ (21 miljoonaa euroa), MG Rover¹⁸⁸ (6,5 miljoonaa Englannin puntaa) ja CMS¹⁸⁹ (2,5 miljoonaa euroa) olivat maksukyvyttömyysmenettelyssä ilmoittaessaan pelastamistuestaan komissiolle. Taloudellisten vaikeuksien syyt vaihtelivat. Vaarallisen jätteen käsittelyä harjoittava saksalainen SVZ-yritys oli menettänyt maksukykynsä jätteenkäsittelyn tehostamista koskevan pilottihankkeen toteutuksesta aiheutuneiden odottamattomien lisäkustannusten vuoksi. MG Rover, joka on 6 100 henkilöä työllistävä brittiläinen autonvalmistaja, oli joutunut vaikeuksiin paitsi epäsuotuisien markkinaolosuhteiden vuoksi, myös siksi, että se ei ollut kyennyt tuomaan markkinoille uusia houkuttelevia ja teknisesti ajanmukaisia malleja. Italialaisen tietokonevalmistajan CMS:n suurin ongelma näyttäisi olleen matalan palkkatason maiden suunnalta tuleva kilpailu. Puolalainen sinkintuottaja HCM¹⁹⁰ (2,95 miljoonaa euroa) kohtasi ongelmia koksien hintojen noustua odottamattomasti ja Puolan zlotyn vahvistuttua suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Lisäksi ranskalaiselle työstökoneiden valmistajalle Ernault'ille¹⁹¹ myönnettiin pelastamistukea 2 miljoonaa euroa.
440. MG Roverin tapauksessa tuen tarkoituksena oli antaa omaisuudenhoitajille enintään viikko aikaa tutkia käytettävissä olleet mahdollisuudet myydä omaisuuserät konkurssipesästä kannattavana, kun Shanghai Automotive Industry Corpin kanssa käydyt neuvottelut yhteisyrityksen muodostamisesta olivat rauenneet tuloksettomina. Kun myynti kannattavana oli osoittautunut mahdottomaksi, omaisuudenhoitajat eivät pyytäneet lisätukea. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset panostivat sen sijaan merkittävästi kyseisen alueen tukemiseen osana MG Roverin romahtamisen jälkiseurausten selvittämistä (ks. jäljempänä ”Rakenneuudistustuki”).
441. Kyseisistä tapauksista neljässä jäsenvaltio sitoutui toimittamaan komissiolle valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen¹⁹² mukaisesti kuuden kuukauden kuluessa realistisen rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelman. Yhdistynyt kuningaskunta sitoutui puolestaan esittämään komissiolle kuuden kuukauden kuluessa todisteet siitä, että tuki oli maksettu tai peritty takaisin täytäntöönpanomenettelyssä. Komissio suostui tähän, sillä kyseinen sitoumus menee sinänsä suuntaviivojen mukaista

¹⁸⁶ Liikennealaa lukuun ottamatta.

¹⁸⁷ Asia NN 44/2004, *Pelastamistuki SVZ Schwarze Pumpe GmbH:lle*.

¹⁸⁸ Asia NN 42/2005, *Pelastamistuki MG Roverille* (EUVL C 187, 30.7.2005).

¹⁸⁹ Asia N 91/2005, *Pelastamistuki Computer Manufacturing Services -yritykselle* (EUVL C 187, 30.7.2005).

¹⁹⁰ Asia N 275/2005, *Pelastamistuki Cynku Miasteczko Śląskielle*.

¹⁹¹ Asia N 575/2004, *Pelastamistuki Ernault'ille*.

¹⁹² Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EYVL C 288, 9.10.1999).

vaatimusta pitemmälle. Ranska on jo ilmoittanut komissiolle Ernault'n hyväksi myönnettävästä rakenneuudistustuesta, jota komissio tutkii parhaillaan.

1.2. Rakenneuudistustuki

*Alstomin (Ranska) seuranta*¹⁹³

442. Komissio antoi 7. heinäkuuta 2004 Ranskalle luvan rakenneuudistustuen myöntämiseen Alstomin hyväksi. Luvan myöntämiselle asetettiin tiettyjä edellytyksiä, jotka ovat voimassa heinäkuuhun 2008 asti. Komissio seurasi vuoden 2005 aikana tarkasti edellytysten asianmukaista ja oikea-aikaista noudattamista. Ensiksi tarkistettiin, että yritys noudatti operatiivista rakenneuudistussuunnitelmaa, joka on välttämätön edellytys yrityksen muuttamiselle pitkällä aikavälillä kilpailukykyiseksi ja elinkelpoiseksi. Toiseksi komissio seurasi päätöksessä säädettyjen omaisuuden myyntiprosessien toteutusta. Toimitsijamies avusti komissiota joidenkin omaisuuserien myynnin seurannassa, tarkkaili yksityiskohtaisesti myyntiprosessien sujumista ja raportoi siitä säännöllisesti komissiolle. Kolmanneksi komissio seurasi Ranskan liikkuvan kaluston markkinoiden kilpailukykyyn parantamiseen tähtäävien rakenteellisten toimenpiteiden toteutusta. Lopuksi tarkistettiin muiden edellytysten täyttyminen (saalistushinnoittelun puuttuminen, lisätuen kieltäminen, suurten liikennealan yritysostojen kieltäminen, teollisuusalan kumppanuuksien muodostaminen).

*Frucona (Slovakia)*¹⁹⁴

443. Komissio päätti 5. heinäkuuta aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn Slovakian veroviranomaisen luovuttua Frucona Kosice a.s:n verosaatavista osana velkojien kanssa tehtyä sopimusta. Kyseinen sopimusmenettely on eräänlainen tuomioistuimen valvonnassa tapahtuva maksukyvyttömyysmenettely. Siihen sisältyy velkaantuneen yrityksen ja sen velkojien välinen sopimus, jonka pohjalta velallinen suorittaa osan velastaan ja velkojat luopuvat jäljelle jäävistä saatavistaan. Komissio epäili, että verovirasto oli toiminut yksityisenä velkojana, jonka tavoitteena on varmistaa saataviensa takaisinmaksu mahdollisimman edullisin ehdoin maksuasteen ja maksuaikataulun osalta. Verovirasto ei varsinkaan käyttänyt etuoikeutettua asemaansa erillisenä velkojana, jonka saatavat on turvattu, eikä aloittanut konkurssimenettelyä, josta olisi mitä todennäköisimmin saatu suurempi tuotto. Komissio totesi, että kyseinen toimenpide oli valtiontukea, ja esitti epäilyjä sen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tähän asiaan sovellettavien vuoden 1999 suuntaviivojen mukaisena pelastamis- tai rakenneuudistustukena.

*AB Vingriai (Liettua)*¹⁹⁵

444. Komissio antoi 1. kesäkuuta Liettualle luvan 7 miljoonan Liettuan litin rakenneuudistustuen myöntämiseen AB Vingriaille, joka on metallia leikkaavia työstökoneita valmistava yritys. Uusiin pelastamis- ja rakenneuudistustuen suuntaviivoihin perustuvassa komission päätöksessä otetaan huomioon se, että raskas

¹⁹³ Asia C 58/2003, ehdollinen päätös 7.7.2004.

¹⁹⁴ Asia C 25/2005 (ex NN 21/2005, ex CP 193/2004), *Toimenpiteet Frucona Kosicen hyväksi* (EUVL C 233, 22.9.2005).

¹⁹⁵ Asia N 584/2004, *Rakenneuudistustuki AB Vingriaille*.

velkataakka, markkinoiden menettäminen ja liian suuri henkilöstö olivat kaikki peräisin kaudelta, jolloin Liettuan talous oli vielä siirtymävaiheessa. Päätöksessä todetaan myös, että yritys oli vähentänyt jyrkästi (90 prosenttia) mutta täysin asianmukaisesti työntekijämääräänsä työvoimatarpeensa alennettua kysynnän heikkenemisen ja tehokkaiden tuotantoprosessien käyttöönoton myötä. Komissio tarkasti lopuksi tuensaajan oman osuuden rakenneuudistuksen kustannuksista ja arvioi rakenneuudistussuunnitelman kaupalliset osiot. Vaikka kaupallisiin osioihin liittyy joitakin riskejä, osiot näyttävät toteuttamiskelpoisilta ja mahdollistavat pitkällä aikavälillä yrityksen elinkelpoisuuden palauttamisen.

*Chemische Werke Piesteritz GmbH (Saksa)*¹⁹⁶

445. Komissio lopetti 2. maaliskuuta kolme vuotta jatkuneet tutkimukset, jotka koskivat fosforihappoa ja fosfaatteja Sachsen-Anhaltin osavaltiossa Saksassa tuottavan Chemische Werke Piesteritzin hyväksi (CWP) myönnettyjä tukitoimenpiteitä. Komissio totesi, että yritykselle vuosina 1997 ja 1998 rakenneuudistukseen myönnetty 6,7 miljoonan euron tuki oli yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, ja määräsi tuen perittäväksi takaisin tuensaajalta. Komissio katsoi, että CWP:lle vuonna 1996 laadittu rakenneuudistussuunnitelma ei ollut toteuttamiskelpoinen. Päätös tehtiin sen jälkeen, kun yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli kumonnut vuonna 2001 antamallaan tuomiolla komission vuonna 1997 tekemän päätöksen tuen hyväksymisestä.

*Euromoteurs*¹⁹⁷ ja *Ernault*¹⁹⁸ (Ranska)

446. Komissio aloitti 19. tammikuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski ranskalaiselle moottorinvalmistajalle Euromoteursille myönnettyä rakenneuudistustukea, ja 6. syyskuuta menettelyn, joka koski ranskalaiselle työstökoneiden (sorvien) valmistajalle Ernault'ille myönnettyä rakenneuudistustukea. Molempien yritysten myynti oli laskenut jyrkästi ajan mittaan, ja Euromoteurs kärsi lisäksi liikakapasiteetista. Komissiolla oli epäilyjä siitä, palauttaisiko rakenneuudistussuunnitelma yritysten elinkelpoisuuden, oliko tuki rajattu vähimmäismäärään ja oliko kohtuuttomat kilpailunvääristymät vältetty. Euromoteursin tapauksessa komissio tutki myös, oliko yritys saanut ranskalaisesta ”*article 44 septies du Code des Impôts*” -tukiohjelmasta¹⁹⁹ sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea, jota ei ollut vielä maksettu takaisin.

*Ranskan valtion painatuskeskus*²⁰⁰

447. Komissio hyväksyi 20. heinäkuuta Ranskan valtion painatuskeskukselle myönnetyn 197 miljoonan euron rakenneuudistustuen. Ranskan valtion painatuskeskuksella oli lakisääteinen monopoliasema joidenkin valtion virallisten asiakirjojen alalla, ja se harjoitti lisäksi toimintaa monilla kilpailluilla markkinoilla, kuten jatkuvan painannan, rotaatiopainatuksen ja arkkipainatuksen markkinoilla. Yritys joutui

¹⁹⁶ Asia C43/2001, *Chemische Werke Piesteritz GmbH* (EUVL L 296, 12.11.2005).

¹⁹⁷ Asia C 1/2005, *Rakenneuudistustuki Euromoteursin hyväksi* (EUVL C 137, 4.6.2005).

¹⁹⁸ Asia N 250/2005, *Rakenneuudistustuki Ernault'ille* (EUVL C 324, 21.12.2005).

¹⁹⁹ Asia C 57/2002, *Vaikeuksissa olevien yritysten osoon liittyvä verotuki* (EUVL L 108, 16.4.2004).

Komissio teki 16. joulukuuta 2003 asiasta kielteisen päätöksen ja määräsi tuen perittäväksi takaisin.

²⁰⁰ Asia N 370/2004, *Pelastamistuki Ranskan valtion painatuskeskukselle*.

vaikeuksiin painoalan vuonna 2001 alkaneen laskusuhdanteen vuoksi. Komissio hyväksyi helmikuussa 2004 pelastamistuen myöntämisen painatuskeskukselle sillä ehdolla, että Ranskan viranomaiset esittäisivät sille kuuden kuukauden kuluessa rakenneuudistussuunnitelman.

448. Tuki hyväksyttiin sillä edellytyksellä, että viranomaiset toteuttaisivat mittavia vastasuoritteita tuen painatuskeskuksen kilpailijoille mahdollisesti aiheuttamien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi. Oli erityisen tärkeää välttää riski, että tuki voisi pahentaa kilpailunrajoituksia, jotka johtuivat painatuskeskukselle valtion virallisten asiakirjojen painatuksen markkinoille myönnetystä lakisääteisestä monopoliasemasta. Ranskan viranomaiset ehdottivat sen vuoksi vastasuoritteita, kuten tyhjentävää luetteloa monopolin kattamista tuotteista ja monopolin oikeudellista erottamista yrityksen kilpailulle avoimesta toiminnasta 1. heinäkuuta 2007 mennessä ristikkäistukien riskin torjumiseksi. Ennen monopolin ja muun toiminnan erottamista riippumaton asiantuntija tutkii painatuskeskuksen kirjanpidon ja kustannuslaskentajärjestelyt sekä varmistaa, että ristikkäistukia ei ole maksettu.
449. Ranskan viranomaisten esittämällä rakenneuudistussuunnitelmalla pyrittiin varmistamaan se, että painatuskeskus voi keskittyä jälleen perinteiseen liiketoimintaansa eli turvapainotuotteiden valmistukseen (valtion virallisten asiakirjojen ja jatkuvan painannon markkinoihin). Rakenneuudistussuunnitelman mukaan painatuskeskus vetäytyisi lisäksi täysin joiltakin merkittäviltä liiketoiminnan aloilta, kuten rotaatio- ja arkkipainannon, postimyyntiluetteloiden ja julkaisujen markkinoilta. Lisäksi yrityksen jäljelle jäävät resurssit päätettiin järjestää uudelleen ja järkeistää. Irtisanomissuunnitelma mahdollistaa henkilöstön määrän vähentämisen kahdella kolmasosalla. Yritys on tarkoitus muuttaa kannattavaksi vuoteen 2008 mennessä. Komissio katsoi sen vuoksi, että rakenneuudistussuunnitelma mahdollisti todennäköisesti yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen. Komissio totesi, että tuki oli rajattu yrityksen taloudellisen tilanteen parantamisen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään eikä vääristänyt kohtuuttomasti kilpailua. Tuki todettiin kaikilta osin valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1999 annettujen suuntaviivojen mukaiseksi.

*British Energy plc (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁰¹

450. Komissio hyväksyi 22. syyskuuta 2004 rakenneuudistustuen, jonka Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus aikoi myöntää British Energy plc:lle (BE), ja asetti tuen hyväksymiselle kolme ehtoa.
451. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset olivat ilmoittaneet 7. maaliskuuta 2003 BE:lle laaditusta rakenneuudistussuunnitelmasta. Suunnitelman tarkoituksena oli palauttaa BE:n pitkän aikavälin elinkelpoisuus. BE:llä oli ollut syyskuusta 2002 taloudellisia vaikeuksia pääasiassa sähkön tukkuhintojen jyrkän laskun vuoksi Englannin ja Walesin otettua käyttöön uuden sähkön kaupankäyntijärjestelmän.
452. Komissio aloitti 23. heinäkuuta 2003 perusteelliset tutkimukset arvioidakseen, oliko suunnitelma EU:n valtiontukisääntöjen mukainen. Tutkinnan aikana komissio sai huomautuksia Yhdistyneeltä kuningaskunnalta ja BE:ltä sekä yli 20 asianomaiselta

²⁰¹

Asia C 52/2003, *Tuki British Energy plc:n hyväksi* (EUVL L 142, 6.6.2005).

osapuolelta. Monet kolmannet korostivat BE:n tärkeää asemaa peruskuormasähkön lähteenä. Eräät kilpailijat ilmoittivat kuitenkin olevansa huolissaan siitä, että yritys saattaisi käyttää tukea muihin tarkoituksiin kuin aiempien ydinalan velvoitteidensa hoitamiseen, kuten tehokkaampiin voimaloihin tehtäviin investointeihin tai markkinaosuuksien aggressiiviseen hankintaan tarjoamalla poikkeuksellisen alhaisia hintoja tuottavimmilla markkinasegmenteillä.

453. Analysoituaan kaikki saamansa tiedot komissio päätteli, että tuki voitiin katsoa EU:n sääntöjen mukaiseksi. Komissio totesi erityisesti, että rahoitus, jota Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus myönsi ydinalan velvoitteiden hoitamiseen, oli valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1999 annettujen suuntaviivojen mukaista. Komissio katsoi myös, että BE:n polttoainetoimitus- ja jätepolttoaineen käsittelyjärjestelyitä koskevat uudet neuvottelut BNFL:n kanssa oli käyty markkinaehdoin.
454. Varmistaakseen, että BE:n kilpailijoiden esille ottamat huolenaiheet eivät toteudu käytännössä, komissio päätti asettaa tuen hyväksymiselle kolme ehtoa. Ensiksi BE:n täytyy erottaa oikeudellisesti toisistaan ydinvoimalatuotantonsa, muuhun kuin ydinvoimaan perustuva sähköntuotantonsa ja kaupallinen toimintansa. Ristikkäistuet näiden kolmen liiketoiminnan välillä kielletään. Tuki on suunnattava kokonaisuudessaan ydinvoimalatuotantoon. Lisäksi yrityksen on pidättäydyttävä kuuden vuoden ajan kasvattamasta tuotantokapasiteettiaan. Uusiutuvien energialähteiden käyttöön perustuva sähköntuotanto jää kuitenkin kiellon ulkopuolelle, sillä EU suosii tämäntyyppisen energian markkinaosuuden kasvua. Kolmanneksi BE:n on pidättäydyttävä kuuden vuoden ajan tarjoamasta suorille yritysasiakkailleen tukkumarkkinahintoja alhaisempia hintoja. Näillä kolmella ehdolla, jotka täydentävät paljolti toisiaan, varmistetaan, että BE ei siirrä valtiolta saamaansa tukea muihin tarkoituksiin kuin ydinalan velvoitteidensa rahoittamiseen.

*Biria-konserni (Saksa)*²⁰²

455. Komissio aloitti 20. lokakuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski yhtäältä polkupyöriä valmistavaan saksalaiseen Biria-konserniin kuuluville yrityksille vuosina 2003 ja 2004 myönnettyjä takauksia ja toisaalta julkista osakkuutta kyseiseen konserniin kuuluvassa yrityksessä vuonna 2001. Komissio epäili, oliko takauksia myönnetty hyväksytyn aluetukiohjelman mukaisesti, kuten Saksa väitti. Komissio katsoi, että yritykset olivat vaikeuksissa takausten myöntämisen aikaan, ja esitti epäilyjä rakenneuudistustuen myöntämiseksi asetettujen edellytysten täyttymisestä. Julkisen osakkuuden osalta komissio epäili yrityksen vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi, noudattiko se yksityisen sijoittajan periaatetta, kuten Saksa väitti.

*Konas (Slovakia)*²⁰³

456. Komissio päätti 9. marraskuuta aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen menettelyn Slovakian veroviranomaisen luovuttua Konas s.r.o:n verosaatavista osana velkojien kanssa tehtyä sopimusta. Tämä asia muistuttaa

²⁰² Asia C 38/2005, *Biria-konserni*.

²⁰³ Asia C 42/2005 (ex NN 66/2005, ex N 195/2005), *Rakenneuudistustuki Konas, Ltd:n hyväksi*.

myös slovakialaista Fruconaa koskevaa asiaa, jonka komissio on ottanut tutkittavakseen muodollisessa tutkintamenettelyssä. Komissio totesi aluksi, että verosaatavista luopumisessa oli yksityisen velkojan periaatteen mukaan kyse valtiontuesta. Komissio päätteli monista syistä, että verovirasto ei ollut toiminut varovaisen yksityisen velkojan tavoin (saatavilla olleita vakuuksia ei käytetty, erillisen velkojan etuoikeudet jätettiin käyttämättä ja verovelvoitteiden noudattamisen valvonta laiminlyötiin jatkuvasti). Komissio esitti valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1999 annettujen suuntaviivojen perusteella epäilyksiä siitä, oliko tuki yhteismarkkinoille soveltuvaa rakenneuudistustukea. Komissio oli huolissaan erityisesti siitä, oliko tuensaaja esittänyt asianmukaisen rakenneuudistussuunnitelman. Komissio totesi tässä yhteydessä, että vaikka tukialueilla sijaitseviin pk-yrityksiin voidaan soveltaa löysempiä rakenneuudistustuen hyväksymisedellytyksiä, jäsenvaltioilla on kuitenkin velvollisuus asettaa rakenneuudistustuen ehdoksi rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen ja toteutuksen asianmukainen seuranta.

*Tukipaketti MG Roverin hyväksi (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁰⁴

457. Edellä mainitun MG Roverin romahduksen (ks. myös pelastamistukea koskeva jakso 1.1) ja sen toimitusketjun kriisin jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ehdottivat toimia, joilla rakennerahasto-ohjelma kohdennettaisiin uudelleen painopistealueisiin, jotka ovat suorassa yhteydessä työpaikkojen luomiseen, työpaikkojen turvaamiseen ja BKT:n kasvuun. Tämä ehdotettiin toteutettavaksi rakenneuudistuksella, jonka tavoitteena on yrityksen muuttaminen korkean lisäarvon tehdasteollisuusyritykseksi. Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotuksen kokonaisbudjetti oli noin 87 miljoonaa Englannin puntaa. Ehdotettuja ja toteutettuja toimenpiteitä olivat Roverin toimitusketjuun kuuluville pk-yrityksille suunnattu konsultointi, tuki lyhytaikaisen lainarahaston ja lainatakausrahaston luomiseen, palkkatukijärjestelmä, jota käytetään kannustimena työnantajille, joilla on tällä hetkellä avoimia työpaikkoja ammattitaitoisille työntekijöille, sekä Euroopan sosiaalirahaston lainarahaston luominen yli 50-vuotiaiden irtisanottujen henkilöiden auttamiseksi.
458. Kaikki mainitut toimenpiteet toteutetaan hyväksytyjen valtiontukiohjelmien, pk-yrityksiä, koulutusta ja työllisyyttä koskevien ryhmäpoikkeusasetusten ja vähämerkityksistä tukea koskevan säännön mukaisesti. Koska toimenpiteitä ei sen vuoksi ollut tarpeen ilmoittaa ennakkoon komissiolle, Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset kykenivät ottamaan tukipaketin nopeasti käyttöön kriisin ratkaisemiseksi.

*Huta Stalowa Wola S.A (Puola)*²⁰⁵

459. Komissio aloitti 23. marraskuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski puolalaiselle rakennuskoneyritykselle Huta Stalowa Wola S.A:lle myönnettyä rakenneuudistustukea. Puolan viranomaisten mukaan tuki myönnettiin ennen liittymistä eikä sitä voida katsoa tueksi, jonka soveltaminen jatkuu liittymisen jälkeen. Puola ilmoitti tuesta oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä. Komissio arvioi,

²⁰⁴ Asia PN 26/2005, *Aluetukikartan muuttaminen – MG Rover*.

²⁰⁵ Asia C 44/2005, *Rakenneuudistustuki Huta Stalowa Wola S.A:n hyväksi*.

että vain osa toimenpiteistä myönnettiin ennen liittymistä. Jotkin tukitoimenpiteet (julkisten velkojen mitätöinti) myönnettiin liittymisen jälkeen ilman komission hyväksyntää.

*Chemobudowa Kraków (Puola)*²⁰⁶

460. Komissio aloitti 21. joulukuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski puolalaiselle rakennusalan yritykselle Chemobudowa Krakówille myönnettyä rakenneuudistustukea. Ilmoitetut tukitoimenpiteet ovat noin 2,5 miljoonan euron laina ja noin 170 000 euron julkisen velan takaisinmaksuajan jatkaminen. Puola ilmoitti komissiolle lisäksi noin 18 valtiontukitoimenpiteestä, jotka oli myönnetty elokuun 2001 ja elokuun 2004 välisenä aikana. Puola väittää, että osa toimenpiteistä on vähämerkityksistä tukea ja loput noudattavat yksityisen velkojan periaatetta eivätkä sen vuoksi ole tukea. Saamiensa tietojen perusteella komission yksiköillä on vahvoja epäilyksiä yrityksen tulevasta elinkelpoisuudesta ja sen omasta panoksesta rakenneuudistukseen.

2. LAIVANRAKENNUS

Innovaatiotuki

461. Komissio hyväksyi maaliskuussa Saksan²⁰⁷, Ranskan²⁰⁸ ja Espanjan²⁰⁹ laivanrakennusteollisuuden innovaatiotukiohjelmat, jotka olivat ensimmäiset tammikuussa 2004 annettujen laivanrakennusteollisuuden valtiontukea koskevien uusien puitteiden ("laivanrakennuspuitteet")²¹⁰ voimaantulon jälkeen hyväksytyt ohjelmat. Kaikki mainitut ohjelmat noudattavat samankaltaista rakennetta tuensaajien ja hankkeiden tukikelpoisuuden, tukikelpoisten kustannusten ja menettelyihin liittyvien vaatimusten osalta (esim. vaatimus, jonka mukaan laivanrakennusteollisuuden alalla toimivaltainen riippumaton asiantuntija arvioi innovatiivisen hankkeen). Laivanrakennuspuitteiden innovaatiotukea koskevien määräysten yksityiskohtaiset soveltamisedellytykset perustuvat komission ja Euroopan laivanrakennusteollisuuden tiiviiseen yhteistyöhön.
462. Innovaatiotukea voidaan myöntää laivanrakennus-, laivankorjaus- tai laivakonversiotelakoille innovatiivisten tuotteiden ja menetelmien teolliseen sovellukseen eli tuotteisiin tai menetelmiin, jotka ovat teknisesti uusia tai olennaisesti kehittyneitä verrattuna EU:ssa alalla käytettävissä oleviin parhaisiin tuotteisiin tai menetelmiin ja joihin liittyy tekninen tai teollinen riski.
463. Saksan ohjelman kokonaisbudjetti on lähes 27 miljoonaa euroa vuosina 2005–2008. Ranskan ohjelman vuosibudjetti on 25 miljoonaa euroa. Molempien ohjelmien voimassaolo päättyy viimeistään kuuden vuoden kuluttua siitä, kun komissio on hyväksynyt ne. Espanjan ohjelman voimassaolo päättyy 31. joulukuuta 2006. Espanjan ohjelmasta voidaan myöntää telakoille innovaatiotuen lisäksi myös tukea

²⁰⁶ Asia N 233/2005, *Rakenneuudistustuki Chemobudowa Krakówin hyväksi*.

²⁰⁷ Asia C 452/2004, *Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki* (EUVL C 235, 23.9.2005).

²⁰⁸ Asia C 429/2004, *Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki* (EUVL C 256, 15.10.2005).

²⁰⁹ Asia C 423/2004, *Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki* (EUVL C 250, 8.10.2005).

²¹⁰ EUVL C 317, 30.12.2003.

alueellisiin investointeihin sekä tutkimukseen ja kehitykseen. Espanjan ohjelman vuotuinen kokonaisbudjetti on kaikkien tukimuotojen tapauksessa noin 20 miljoonaa euroa.

Väliaikainen suojajärjestely

464. Osittaisena vastauksena Korean laivanrakennusteollisuuden epäterveisiin käytäntöihin neuvosto hyväksyi vuonna 2002 laivanrakennusteollisuuden väliaikaisen suojajärjestelyn poikkeuksellisenä ja väliaikaisena toimenpiteenä.²¹¹ Järjestelyn voimassaolon piti alun perin päättyä 31. maaliskuuta 2004, mutta neuvosto jatkoi sen voimassaoloa 31. maaliskuuta 2005 asti.
465. Komissio hyväksyi kyseisen järjestelyn perusteella tammi- ja helmikuussa Saksan²¹², Suomen²¹³ ja Puolan²¹⁴ kansalliset tukiohjelmat. Kyseisten ohjelmien mukaan ennen 31. maaliskuuta tehtiin lopullisiin sopimuksiin konttialusten, tuotesäiliöalusten, kemikaalisäiliöalusten ja LNG-säiliöalusten rakentamisesta voitiin myöntää suoraa tukea enintään 6 prosenttia tukea edeltävästä sopimusravasta, jos toimitettiin konkreettista näyttöä siitä, että kyseisestä sopimuksesta oli kilpailtu korealaisen telakan kanssa, joka oli tarjonnut alemmaa hintaa. Näiden ohjelmien ja komission aiemmin hyväksymien muiden väliaikaisten suojajärjestelyohjelmien voimassaolo päättyi 31. maaliskuuta.

Kolmen vuoden toimitusaika

466. Komissio hyväksyi vuonna 2005 kaksi pyyntöä, jotka koskivat laivanrakennusteollisuudelle myönnettävän tuen uusien sääntöjen vahvistamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1540/1998²¹⁵ alusten sopimuskohtaisen toimintatuen myöntämisen edellytykseksi asetetun kolmen vuoden toimitusajan pidentämistä. Kreikan pyynnön²¹⁶ osalta osoitettiin, että viive Neorion Shipyards S.A:n työohjelmassa oli huomattava ja perusteltavissa ja aiheutui poikkeuksellisista ja odottamattomista, yrityksestä riippumattomista olosuhteista (Yhdysvalloissa 11. syyskuuta 2001 tapahtuneet terroristihyökkäykset sekä Afganistanin ja Irakin sodat, jotka vähensivät loistoristeilyjen varauksia). Komissio katsoi lisäksi, että pyydetty toimitusajan pidennys oli kohtuullinen. Portugalin pyytämä pidennys Estaleiros Navais de Viana do Castelo S.A:n²¹⁷ hyväksi hyväksyttiin aluksen teknisen monimutkaisuuden perusteella (esim. viipeet, jotka johtuivat aluksen omistajan vaatimusten mukaisten uusien teräksen käsittelynormien noudattamisesta).

²¹¹ Neuvoston asetus (EY) N:o 1177/2002, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2002 (EYVL L 172, 2.7.2002), sellaisena kuin se on muutettuna 11 päivänä maaliskuuta 2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 502/2004 (EUVL L 81, 19.3.2004).

²¹² Asia N 23/2005, *Väliaikainen suojajärjestely* (EUVL C 131, 28.5.2005).

²¹³ Asia N 39/2005, *Väliaikainen suojajärjestely* (EUVL C 131, 28.5.2005).

²¹⁴ Asia N 81/2005, *Laivanrakennusteollisuuden väliaikainen suojajärjestely* (EUVL C 162, 2.7.2005).

²¹⁵ EYVL L 202, 18.7.1998.

²¹⁶ Asia N 596/2003, *Neorion-telakat* (EUVL C 230, 20.9.2005).

²¹⁷ Asia C 33/2004 (ex N 63/2004), *Kahden aluksen kolmen vuoden toimitusajan pidentäminen*.

Kehitysapuun myönnettävä tuki

467. Komissio hyväksyi 2. helmikuuta laivanrakennuspuitteiden mukaisesti tuen, jonka Alankomaat myönsi kehitysapua varten BV Scheepswerf Damen Gorinchemille kahden hinaajan rakentamiseksi Ghanalle²¹⁸ ja kolmen etsintä- ja pelastusaluksen rakentamiseksi Vietnamille²¹⁹. Lisäksi 16. maaliskuuta ja 9. marraskuuta hyväksyttiin kaksi Espanjan kehitysapuhanketta, joista toinen koski hinaajan rakentamista Bangladeshille²²⁰ Astilleros de Huelva, S.A:n telakalla ja toinen työntöproomun rakentamista Mauritaniassa²²¹ Astilleros Zamacona S.A:n telakalla.
468. Kehitysmaalle kehitysapuna myönnettävällä tuella on muun muassa oltava selkeä kehitysosuus, jotta se voitaisiin katsoa sisämarkkinoille soveltuvaksi tueksi. Kaikissa edellä mainituissa tapauksissa komissio pani tyytyväisenä merkille, että toimitettavat alukset oli varustettu huipputeknologialla, jonka ansiosta niitä voidaan käyttää suurten alusten kiinnittämiseen laituriin, vaikeuksissa olevien laivojen avustamiseen, palontorjuntaan tai luonnonkatastrofien ehkäisemiseen.

Alusrahoituksen takausohjelmat

469. Komissio vahvisti näissä asioissa käytännön, jota se noudattaa alusrahoituksen takausohjelmien käsittelyssä. Komissio kielsi huhtikuussa Italian ohjelman²²² ja hyväksyi heinäkuussa Alankomaiden ohjelman²²³, jonka se ei katsonut sisältävän tukea. Italian tukiohjelman kieltäminen oli jälleen osoitus siitä, että komissio soveltaa kilpailusääntöjä tiukasti laivanrakennusteollisuuden alalla. Kyseisellä takausohjelmalla olisi ollut erittäin kielteinen vaikutus kilpaileviin eurooppalaisiin telakoihin, sillä siinä ei määrätty riittävää takausmaksua eikä siihen sisältynyt asianmukaista riskien eriyttämistäjärjestelyä.
470. Päätökset perustuivat komission vuonna 2003 tekemään hyväksyvään päätökseen Saksan alusrahoituksen takausohjelmasta²²⁴. Saksan ohjelmassa sovelletaan asianmukaisesti komission tiedonantoa EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina²²⁵, sillä siinä määrätään riittävästä takausmaksuista ja eriytetään maksut riskin mukaan.

²¹⁸ Asia N 450/2004, *Kehitysapuun myönnettävä tuki Ghanalle rakennettavia hinaajia varten* (EUVL C 100, 26.4.2005).

²¹⁹ Asia N 185/2005, *Tuki Vietnamin laivanrakennusteollisuudelle*.

²²⁰ Asia C 517/2004, *Laivanrakennus – työntöproomu Bangladeshille* (EUVL C 162, 2.7.2005).

²²¹ Asia N 436/2005, *Tuki Mauritanielle – laivanrakennusala koskeva päätös*.

²²² Asia C 28/03 (ex N 371/2001), *Laivanrakennuksen takausohjelma*.

²²³ Asia N 253/2005, *Laivanrakennusalan takausohjelma* (EUVL C 228, 17.9.2005).

²²⁴ Asia N 512/2003, *Saksan alusrahoituksen takausohjelmat* (EUVL C 62, 11.3.2004).

²²⁵ EYVL C 71, 11.3.2000.

471. Komissio päätti 1. kesäkuuta aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn tutkiakseen Gdyniassa, Gdanskissa²²⁶ ja Szczecinissa²²⁷ sijaitseville suurille puolalaisille telakoille myönnetyn rakenneuudistustuen. Kaikki kolme telakkaa aloittivat rakenneuudistuksensa vuonna 2002 ja saivat tukea Puolan viranomaisilta sekä keskus- että paikallishallinnon tasolta. Koska rakenneuudistusprosessi aloitettiin osittain ennen Puolan liittymistä EU:hun 1. toukokuuta 2004, komission oli ensiksi määritettävä, onko sillä toimivaltaa näissä asioissa. Komissiolla ei ole EY:n perustamissopimuksen eikä liittymissopimuksen nojalla toimivaltaa tutkia tai määrätä perittäväksi takaisin tukea, joka on myönnetty ennen liittymistä ja jonka soveltamista ei jatketa liittymisen jälkeen (nk. aiempi tuki).
472. Toimenpiteet, joiden osalta komissio ei ole toimivaltainen, ovat aiempaa tukea, jota ei voida periä takaisin tuensaajalta komission päätöksellä. Kyseinen tuki otetaan kuitenkin huomioon tuen yhteismarkkinoille soveltuvuudesta laadittavassa lopullisessa arvioinnissa ja erityisesti sovellettaessa perustetta, jonka mukaan tuki on rajattava yrityksen elinkelpoisuuden palauttamisen kannalta välttämättömään vähimmäismäärään. Muut toimenpiteet katsotaan uudeksi tueksi.
473. Komissio epäili, oliko kyseinen tuki näihin asioihin sovellettavien valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi vuonna 1999 annettujen suuntaviivojen mukaista. Komissio epäili käytännössä sitä, voitiinko telakoiden pitkän aikavälin elinkelpoisuus palauttaa kyseisellä rakenneuudistuksella, sillä uudistus koostui pääasiassa velkojen uudelleenjärjestelystä ja maksuvalmiustuesta. Komissio epäili lisäksi, oliko telakoiden kapasiteettia supistettu riittävästi kilpailun vääristymisen tasaamiseksi ja oliko tuensaajien itsensä tai ulkopuolisten yksityisten lähteiden osuus rakenneuudistuksesta riittävä osoittamaan markkinoiden luottamuksen meneillään olleeseen rakenneuudistukseen.

3. TERÄS

474. Komissio on tehnyt useita päätöksiä, jotka koskevat terästeollisuuden rakenneuudistuksia uusissa jäsenvaltioissa. EU:n sääntöjen mukaan kyseiset rakenneuudistustuet ovat yleensä kiellettyjä, mutta kahdessa liittymissopimuksen pöytäkirjassa (Tšekin terästeollisuuden rakenneuudistuksia koskeva pöytäkirja n:o 2 ja Puolan terästeollisuuden rakenneuudistuksia koskeva pöytäkirja n:o 8) määrätään poikkeuksesta. Pöytäkirjojen mukaan rakenneuudistustukia voidaan myöntää kansallisen rakenneuudistussuunnitelman perusteella teräksentuottajien elinkelpoisuuden palauttamiseksi vuoteen 2006 mennessä. Komissio valvoo suunnitelman toteuttamista²²⁸.

²²⁶ Yhdistetyt asiat C 17/2005 (ex N 194/2005, ex PL 34/2004) ja C 18/2005 (ex N 438/2004), *Rakenneuudistustuki Stocznia Gdynian* hyväksi (EUVL C 220, 8.9.2005).

²²⁷ Asia C 19/2005 (ex N 203/2005, ex PL 31/2004), *Rakenneuudistustuki Stocznia Szczecinskan* hyväksi (EUVL C 222, 9.9.2005).

²²⁸ Aihetta käsitellään yksityiskohtaisemmin Tšekin ja Puolan teräsalan rakenneuudistusta koskevassa toisessa seurantakertomuksessa (KOM(2005)359 lopullinen, 3.8.2005). Ks. myös <http://ec.europa.eu/comm/enterprise/steel/index.htm>

475. Komissio teki 5. heinäkuuta päätöksen, jonka mukaan Puolan toiseksi suurimman teräksentuottajan Huta Czystochowan rakenneuudistukseen ei sisällynyt valtiontukea.²²⁹ Tämä mahdollisti yrityksen myynnin, joka on osa rakenneuudistusta ja jonka ansiosta voidaan maksaa yrityksen velkoja. Komissio aloitti tutkintamenettelyn, koska yrityksen rakenneuudistus edellytti esimerkiksi julkisilta velkojilta huomattavaa velkojen kuoleutusta, vaikkei yritys voinut saada valtiontukea edellä mainitun terästä koskevan pöytäkirjan nojalla. Kaikkien vaateiden ja vapautusten yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella komissio totesi, että julkisten velkojen kuoleutus oli tavanomaista markkinakäyttäytymistä eikä sisältänyt valtiontukea. Komissio totesi kuitenkin myös, että yritykselle aiemmin annettu rakenneuudistustuesta noin 4 miljoonaa euroa on sääntöjenvastaista ja on perittävä takaisin.
476. Komissio terävöitti tässä asiassa yksityisiä velkojia sovellettavia kriteerejä koskevaa käytäntöään. Yritys oli suunnitellut vuodeksi 2003 kattavaa rakenneuudistusta, johon sisältyi julkisten ja kaupallisten velkojen osittainen kuoleuttaminen. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan taloudellisissa vaikeuksissa olevan velallisen ehdottaessa lainan maksuaikataulun muuttamista selvitystilan välttämiseksi jokaisen velkojan on kuitenkin ainakin tasapainotettava rakenneuudistussuunnitelman mukaisesti tarjotusta määrästä saatava etu ja yrityksen mahdollisen selvitystilan seurauksena saadut määrät.²³⁰ Jos selvitystilasta saataisiin suurempi tuotto kuin rakenneuudistuksesta, julkisesta velasta luopuminen on valtiontukea. Komission päätöksessä todettiin, että arvioinnissa voidaan harkita konkurssivaihtoehtoa, jos otetaan huomioon, että konkurssimenettely vie rakenneuudistusta enemmän aikaa ja varoja. Tämän sekä kaikkien vaateiden ja vapautusten yksityiskohtaisen arvioinnin perusteella komissio totesi, että julkisten velkojen kuoleutus oli tavanomaista markkinakäyttäytymistä eikä sisältänyt valtiontukea.

Kaksi päätöstä kansallisten rakenneuudistussuunnitelmien muuttamisesta

477. Komissio teki kaksi uusia jäsenvaltioita koskevaa päätöstä, joissa hyväksyttiin teräsalan meneillään olevan rakenneuudistuksen muutos Puolassa ja Tšekissä. Ensimmäinen koski tšekkiläistä teräksentuottajaa Válcovny Plechu Frýdek-Místekia²³¹ ja toinen Puolan suurinta teräksentuottajaa Mittal Steel Polandia²³².

²²⁹ Asia C 20/04, *Huta Czystochowa*.

²³⁰ Asia T-152/99 *Hamsa*, Kok. 2002, s. II-3049, 168 kohta.

²³¹ Asia N 600/04, *VPFM:n kapasiteetin vähentämisen hyväksyminen* (EUVL C 176, 16.7.2005).

²³² Asia N 186/05, *Mittal Steel Poland – Liiketoimintasuunnitelman muuttaminen*.

4. YLEISRADIOTOIMINTA, LAAJAKAISTA JA ELOKUVATEOLLISUUS

Laajakaista

478. Komissio hyväksyi ensimmäisten, vuonna 2004 tehtyjen laajakaistahankkeille suunnattua julkista tukea koskevien päätösten pohjalta useita hankkeita, joihin sisältyi valtiontukea laajakaistainfrastruktuurille ja -palveluille. Näillä Yhdistyneessä kuningaskunnassa²³³, Espanjassa²³⁴ ja Itävallassa²³⁵ toteutettavilla hankkeilla pyritään saamaan laajakaistapalveluja maaseuduille ja syrjäisille alueille, joissa palveluja ei ole ollut aiemmin. Valtiontuen avulla kavennetaan digitaalista kuilua nopeiden Internet-yhteyksien piirissä olevien ja niiden ulkopuolella olevien alueiden välillä. Tuki on siis EU:n toimintalinjojen²³⁶ mukaista. Komissio katsoi, että vaikka kyseisiin tapauksiin sisältyi valtiontukea, viranomaiset todistivat tuen tarpeellisuuden ja se pantiin täytäntöön oikeasuhteisuuden periaatteen mukaisesti ja useita varotoimenpiteitä noudattaen. Komissio totesi, ettei valtiontuki vääristänyt kilpailua yleisen edun vastaisella tavalla ja oli siis hyväksyttävissä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. On huomionarvoista, että avoimet ja syrjimättömät tarjouskilpailumenettelyillä on ollut tärkeä asema estettäessä liian suuret korvaukset ja saataessa aikaan oikeasuhteinen tulos.
479. Ranskassa Limousinissa alueelliset viranomaiset tukivat avoimen laajakaistainfrastruktuurin luomista ja tukkupalveluja tietyllä maantieteellisellä alueella, jonka kattavuutta ja palveluja pidettiin epätyydyttävänä.²³⁷ Komissio totesi, että toimenpide täytti yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin toteutettavien palvelujen määritelmän, ja koska yhteisöjen tuomioistuimen Altmark-tuomiossa²³⁸ asettamat perusteet täyttyivät, hankkeeseen liittyvää valtion rahoitusta ei katsottu valtiontueksi. UPC France on valittanut päätöksestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen²³⁹.
480. Komissio aloitti 20. lokakuuta muodollisen tutkintamenettelyn arvioidakseen, oliko julkinen rahoitus kuituverkolle Appingedamin kaupungissa Alankomaissa EU:n valtiontukisääntöjen mukaista.²⁴⁰ Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun komissio on aloittanut muodollisen tutkintamenettelyn laajakaistan kehittämistä koskevasta julkisesta tuesta toimenpiteen soveltuvuutta koskevien epäilyjen seurauksena. Tulos vaikuttaa todennäköisesti vastaavanlaisiin hankkeisiin kaikkialla Euroopassa.

Maanpäälliset digitaalitelevisiolähettykset (DVB-T) (Itävalta ja Saksa)

481. Siirryttäessä analogisesta digitaaliseen lähetystoimintaan saavutetaan paljon etuja. Taajuuksia voidaan käyttää tehokkaammin ja lähetysmahdollisuuksia on enemmän. Näin voidaan tarjota uusia, laadultaan parempia palveluja ja kuluttajalle jää enemmän valinnanvaraa. Samalla edistetään Lissabonin tavoitteiden saavuttamista.

²³³ Asia N 57/2005, *Broadband support for Wales*, komission päätös 1.6.2005; asia N 267/2005, *Rural Broadband Access Project*, komission päätös 5.10.2005.

²³⁴ Asia N 583/2004, *Banda ancha en zonas rurales y aisladas*, komission päätös 6.4.2005.

²³⁵ Asia N 263/2005, *Breitband Kärnten*, komission päätös 20.10.2005.

²³⁶ Esimerkiksi eEurope 2005 -toimintasuunnitelma ja i2010-aloite.

²³⁷ Asia N 382/2004, komission päätös 3.5.2005.

²³⁸ Asia C-280/00, *Altmark Trans*, Kok. 2003, s. I-7747.

²³⁹ Asia T-367/05, *UPC v. komissio*.

²⁴⁰ Asia C 35/2005, *Laajakaistaverkon kehittäminen Appingedamissa*, komission päätös 20.10.2005.

Useat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön digitaali-lähetysten asteittaiseen aloittamiseen liittyviä tukiohjelmia.

482. Komissio teki 16. maaliskuuta digitaaliseen lähetystoimintaan liittyvästä valtiontuesta ensimmäisen päätöksensä, joka koski itävaltalaisista Digitalisierungsfondsia.²⁴¹ Komissio päätti olla vastustamatta toimenpidettä sen jälkeen, kun Itävallan viranomaiset olivat muuttaneet sitä huomattavasti ilmoitusmenettelyn aikana. Muutoksilla varmistettiin, että toimenpide on teknologiariippumattomuuden periaatteen mukainen eli sillä ei suositeta tarpeettomasti ja perusteettomasti maanpäällisiä digitaalitelevisiolähetystyksiä (DVB-T) kilpailevien jakelualustojen kustannuksella. Toimenpide koostui eri alatoimista, joita olivat taloudellinen tuki digitaalisten televisiolähetysten pilottihankkeisiin ja tutkimukseen, kuluttajille suunnatut taloudelliset kannustimet digitaali-vastaanotinten hankkimiseen, avustukset yrityksille innovatiivisten digitaali-palveluiden kehittämiseen ja tuet lähetystoiminnan harjoittajille ylimääräisten lähetyskustannusten kattamiseen silloin, kun analogista ja digitaalista televisiosignaalia lähetetään samanaikaisesti (rinnakkainlähetysten vaihe).
483. Komissio teki 9. marraskuuta lopullisen kielteisen päätöksen DVB-T:tä koskevista tuista Berlin-Brandenburgin osavaltiossa.²⁴² Päätöksessä todettiin, että noin 4 miljoonan euron suuruinen tuki kaupallisille televisiotoiminnan harjoittajille DVB-T-verkon käyttöön ei sovellu yhteismarkkinoille. Yhtiöille jo maksettu osuus tuesta (noin puolet kokonaismäärästä) määrättiin perittäväksi takaisin.
484. Berlin-Brandenburgin viestintäviranomainen (Mabb) antoi kaupallisille yhtiöille, esimerkiksi RTL:lle ja ProSiebenSat.1:lle, avustusta marraskuussa 2002 avatun DVB-T-verkon kautta tapahtuvien lähetysten kustannusten kattamiseen osittain. Mabb ei ilmoittanut avustuksesta komissiolle. Kaupalliset yhtiöt sitoutuivat vastavuoroisesti käyttämään T-Systems-nimiselle yritykselle lisensoitua DVB-T-verkkoa vähintään viiden vuoden ajan. Komissio aloitti muodollisen tutkintamenettelyn heinäkuussa 2004 sen jälkeen, kun kaapeliverkko-operaattorit olivat valittaneet asiasta. Komissio totesi tutkinnan tuloksena, että Mabbin antama tuki oli EY:n perustamissopimuksen valtioneukisääntöjen vastaista. Se ei perustunut siirtymisestä aiheutuviin kustannuksiin ja siitä päätettiin vasta sen jälkeen, kun siirtymisestä oli jo sovittu. Yhtiöille annettiin ilman objektiivisia selityksiä tukea eri määriä, ja samaan aikaan ne saivat digitaalisia toimituksia ilmaiseksi, minkä ansiosta kanavakohtainen lähetyskapasiteetti kasvoi ja kustannukset vähenivät. Tuella suositettiin välillisesti DVB-T-verkkoa kilpailevien jakelualustojen, esimerkiksi kaapeli- ja satelliittilähetysten, kustannuksella, eikä teknologiariippumattomuuden periaatetta otettu huomioon.
485. Komissio totesi päätöksessään, että digitaaliseen lähetystoimintaan siirtyminen saattaa viivästyä, jos sen hoitaminen jätetään ainoastaan markkinavoimille, ja että julkisesta tuesta voi olla hyötyä. On jäsenvaltioiden tehtävä osoittaa, että tuki on soveltuvien keino, sitä annetaan pienin mahdollinen määrä eikä kilpailu vääristy sen vuoksi. Berlin-Brandenburgin tapauksessa yksikään kyseisistä edellytyksistä ei täyttnyt.

²⁴¹ Asia N 622/2003, *Digitalisierungsfonds*, komission päätös 16.3.2005.

²⁴² Asia C 25/2004, *Maanpäälliset digitaalitelevisiolähetykset (DVB-T) Berlin-Brandenburgissa*, komission päätös 9.11.2005.

Komissio totesi, että markkinoiden toiminta oli jossain määrin riittämätöntä, mutta tuki ei ollut soveltuvin keino eikä tarpeen ongelmien ratkaisemiseksi. Päätöksestä ovat valittaneet Saksa, FAB Fernsehen aus Berlin ja Medienanstalt Berlin-Brandenburg.

Tuki digitaalisille sovittimille (Italia)

486. Komissio aloitti 21. joulukuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski Italian vuosina 2004 ja 2005 myöntämiä digitaaliin sovittimiin liittyviä tukia. Tukitoimenpiteiden perusteella myönnettiin julkista avustusta yli 200 miljoonaa euroa niille, jotka ostavat maanpäällisen digitaalitekniikan avulla lähetettyjen ohjelmien vastaanottamisen mahdollistavan sovittimen.
487. Komissio kannustaa siirtymistä digitaaliseen televisioon ja antaa arvoa yhteentoimivuudelle, mutta valtiontuissa on vältettävä maanpäällisen järjestelmän, kaapeli- ja satelliittijärjestelmän välisen kilpailun tarpeetonta vääristymistä. Tuki ei ollut tässä tapauksessa teknologiariippumatonta, sillä sitä ei ollut saatavilla satelliittilähetysten sovittimille. Kilpailu saattoi siis vääristyä, erityisesti maksutelevisiomarkkinoilla, joilla maanpäällisten lähetysten operaattoreiden markkinoille tuloa on helpotettu.
488. Päätöksessä käsitellään digitaalitekniikkaan siirtymisen ja teknologiariippumattomuuden lisäksi perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan a alakohdassa mainitun poikkeuksen soveltamista toimenpiteisiin, jotka eivät ole sosiaalista tukea, sekä yrityksille välillisesti myönnettyjen etuuksien luokittelua valtiontueksi.

Lupamaksujärjestelmät

489. Ranskan, Italian ja Espanjan julkiset yleisradioyhtiöt saavat lupamaksutulot käyttöönsä julkisen palvelun tehtävänsä rahoittamiseksi. Lupamaksujärjestelmät ovat voimassa olevaa tukea, sillä ne on luotu ennen kuin Euroopan talousyhteisön perustamissopimus on tullut voimaan kyseisissä maissa, ja niiden keskeiset piirteet ovat säilyneet siitä asti muuttumattomina.
490. Komissio suositteli aiheellisia toimenpiteitä²⁴³ osana voimassa olevaa tukea koskevaa menettelyä, jolla pyrittiin varmistamaan näiden maiden lupamaksujärjestelmien soveltuvuus. Maat hyväksyivät toimenpiteet. Suosituksilla pyritään noudattamaan seuraavia periaatteita: julkisten ja yksityisten tv- ja radioyhtiöiden on kilpailtava keskenään tasavertaisesti kaupallisilla markkinoilla (esimerkiksi televisiomainonnan markkinoilla), julkisten yleisradioyhtiöiden rahoitus ei saa ylittää julkisen palvelun tehtävän täyttämiseen tarvittavaa vähimmäismäärää, rahoitus ei saa perusteettomasti hyödyttää kaupallista toimintaa (ristiintukeminen) ja sen olisi oltava avointa. Lisäksi Espanjan tapauksessa kansalliset viranomaiset sitoutuivat poistamaan tulevaisuudessa julkisen yleisradioyhtiön saaman rajoittamattoman valtiontakauksen. Komissio päätti tapausten käsittelyn kyseisten jäsenvaltioiden tekemien sitoumusten perusteella.

²⁴³ Asia E 10/2005 (Ranska), *Televisiolupamaksu*, komission päätös 20.4.2005; asia E 9/2005 (Italia), *RAI:n toimilupamaksu*, komission päätös 20.4.2005; asia E 8/2005 (Espanja), *Tuki Espanjan kansalliselle yleisradioyhtiölle RTVE:lle*, komission päätös 20.4.2005.

491. Komissio pyysi 3. maaliskuuta Saksalta, Irlannilta ja Alankomailta selvitystä julkisten yleisradioyhtiöiden roolista ja rahoituksesta.²⁴⁴ Komissio tarkasteli useita kanteluja ja katsoi alustavasti, etteivät näiden jäsenvaltioiden nykyiset rahoitusjärjestelmät enää noudata EU:n sääntöjä, joiden mukaan jäsenvaltiot eivät saa myöntää kilpailun vääristymiseen mahdollisesti johtavia valtiontukia (EY:n perustamissopimuksen 88 artikla).
492. Tarkastelu on osoitus komission yleisestä toimintalinjasta, jonka mukaan on varmistettava riittävä avoimuus valtiontuen oikeasuhteisuuden arvioimiseksi ja julkisen palvelun tehtävään liittymättömän toiminnan ristiintukemisen estämiseksi valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan vuonna 2001 annetun tiedonannon²⁴⁵ mukaisesti. Tarkastelussa ei kyseenalaisteta julkisen palvelun yleisradiotoimintaa koskevassa Amsterdamin sopimuksen pöytäkirjassa vahvistettua jäsenvaltioiden oikeutta osallistua julkiseen yleisradiotoimintaan ja rahoittaa sitä.
493. Samoin kuin aiemmin tarkastellessaan Ranskassa, Italiassa, Espanjassa ja Portugalissa toteutettuja rahoitusjärjestelyjä, komissio on pyytänyt Saksaa, Irlantia ja Alankomaita noudattamaan samoja periaatteita, joita ovat julkisen palvelun tehtävän selkeä määrittelemine, kirjanpidon eriyttäminen julkisen palvelun tehtävien ja muun toiminnan erottamiseksi sekä riittävät menettelyt julkisen palvelun tehtäviä varten annettavien liian suurten tukien estämiseksi. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että julkisten yleisradioyhtiöiden kaupallinen toiminta on markkinaperiaatteiden mukaista. Myös riippumattoman (kansallisen) viranomaisen on valvottava sääntöjen noudattamista.
494. Saksaa ja Alankomaita koskevissa kanteluissa on tullut esiin myös uusia asioita, esimerkiksi julkisten yleisradioyhtiöiden verkkotoimintojen rahoitus. Komissio ei kyseenalaista sitä, etteivätkö verkkopalvelut olisi osa julkisten yleisradioyhtiöiden julkisen palvelun tehtävää. Verkkopalvelujen laajuuden ja julkisen rahoituksen ei kuitenkaan pitäisi olla yleisradioyhtiöiden itsensä päätettävissä vaan kyseisten jäsenvaltioiden pitäisi määritellä ne, jotta voidaan olla varmoja, että kyseisillä palveluilla vastataan samoihin demokratian, yhteiskunnan ja kulttuurin tarpeisiin kuin perinteisellä lähetystoiminnalla.
495. Kyseiset jäsenvaltiot ovat toimittaneet ensimmäiset huomionsa alustavista näkemyksistä. Komissio on aloittanut niiden kanssa keskustelut siitä, mitä muutoksia kansalliseen yleisradiotoiminnan järjestelmään tarvitaan julkisten yleisradioyhtiöiden roolin ja rahoituksen selkiyttämiseksi. Mikäli jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat toimenpiteet, komissio toteaa tapaukset loppuunkäsitellyiksi.

²⁴⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1999, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1).

²⁴⁵ Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (EYVL C 320, 15.11.2001)

496. Komissio hyväksyi 7. kesäkuuta EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla Ranskan viranomaisten uuden kansainvälisen uutiskanavan rahoituksen. Ranskan viranomaiset pyrkivät osoittamaan yksityiskohtaisen selvityksen avulla, että hanke täyttää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen *Altmark*-tuomiossa vahvistamat perusteet eikä näin ollen sisällä valtiontukea. Komissio totesi, etteivät selvityksen tulokset olleet tarpeeksi vakuuttavia. Se katsoi erityisesti, ettei uusien kanavien suunniteltujen kustannusten arvioimiselle ollut riittäviä mittareita. Tämän vuoksi ei ollut mahdollista päätellä, vastasiko ennakoitu talousarvio hyvin johdetun ja asianmukaisin resurssein varustetun yrityksen kustannuksia.
497. Komissio totesi tämän perusteella, että hankkeen rahoitukseen sisältyi valtiontukea. Samalla se kuitenkin katsoi, että hankkeen yhteydessä on annettu riittävät takeet EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan periaatteiden noudattamisesta. Komission oli otettava huomioon hankkeen erityispiirteet eli se, että uuden kanavan emoyhtiöt olisivat Ranskan yleisradioyhtiö France Télévision ja suurin kaupallinen televisioyhtiö TF1. Hankkeeseen sisältyi erityisesti yksityiskohtaisia sääntöjä siitä, miten toimitaan, jos kanava tuottaa voittoa, jotteivät emoyhtiöt saisi perusteettomasti osaa tuotosta itselleen. Komissio piti riittävinä myös varotoimenpiteitä sen varalta, että kanava ei toimi tavanomaisten markkinaolosuhteiden mukaisesti kaupallisella alalla (esim. mainostaminen) tai osakkaiden suhteen.

5. PANKKITOIMINTA

*Hessischer Investitionsfonds (Saksa)*²⁴⁷

498. Komissio hyväksyi 6. syyskuuta Hessischer Investitionsfonds, Hessenin osavaltion erityisrahaston, siirtymisen rajoittamattomana äänettömänä osakkuutena saksalaisen alueellisen julkisen pankin Landesbank Hessen-Thüringenin (Helaba) kanssa. Toimen myötä Helaban maksuvalmius ei lisäännä eikä tuotto kasva. Siirto vahvistaa kuitenkin Helaban oman pääoman perustaa. Komissio totesi, että Hessenin osavaltion omaisuususeristä sopima korvaus vastasi tavanomaista tuottoa, jota yksityinen sijoittaja voisi odottaa sijoituksestaan. Toimenpide ei tämän vuoksi muodosta EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

Kahden saksalaisen pankin pääomankorotukset

499. Komissio hyväksyi 6. syyskuuta yhteensä noin 1,2 miljardin euron pääomankorotukset julkisilta osakkailta saksalaisille HSH Nordbankille²⁴⁸ (556 miljoonaa euroa) ja BayernLB:lle²⁴⁹ (640 miljoonaa euroa). Korotuksilla pyrittiin vahvistamaan näiden kahden Landesbankin peruspääomaa. Ne toteutettiin sen jälkeen, kun Landesbankien julkinen takausjärjestelmä lopetettiin 18. heinäkuuta sekä HSH:n ja BayernLB:n (sekä viiden muun Landesbankin) valtiontuki, joka oli todettu 20. lokakuuta 2004 tehdyllä komission päätöksellä sääntöjenvastaiseksi ja

²⁴⁶ Asia N 54/2005, *Ranskalainen kansainvälinen uutiskanava*, komission päätös 7.6.2005.

²⁴⁷ Asia N 248/2004, *Hessischer Investitionsfonds*, komission päätös 6.9.2005.

²⁴⁸ Asia NN 71/2005, *HSH Nordbankin pääomankorotus*, komission päätös 6.9.2005.

²⁴⁹ Asia NN 72/2005, *BayernLB:n pääomankorotus*, komission päätös 6.9.2005.

yhteismarkkinoille soveltumattomaksi, oli maksettu takaisin. Komissio arvioi, annettiinko pääoma käyttöön sellaisin edellytyksin, jotka yksityinen sijoittaja hyväksyisi tarjotessaan rahoitusta vastaaville yksityisille yrityksille tavanomaisissa markkinatalouden olosuhteissa (markkinataloussijoittajaa koskeva periaate). Komissio totesi, että sijoituksista odotettavissa oleva tuotto vastasi yksityisen sijoittajan hyväksyttävissä olevaa tuottoa, joten sijoitukset eivät olleet valtiontukea.

6. ALUETUKI

Yksittäiset aluetuet

500. Komissio ottaa tukijärjestelmiin kuulumattomia ja EY:n perustamissopimukseen suoraan perustuvia yksittäisiä aluetukia tarkastellessaan huomioon kilpailun vääristymisriskin, joka on suurempi kuin hyväksyttyihin tukijärjestelmiin kuuluvien tukien kohdalla. Alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen²⁵⁰ 2 jakson mukaan tapauskohtaisen tuen myönteisen vaikutuksen kyseisen alueen kehitykseen on oltava osoitetusti suurempi kuin sen aiheuttama kilpailun vääristyminen, jotta sen voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille.

*Aluekehitystuki SABIC:lle (Alankomaat)*²⁵¹

501. Komissio hyväksyi 2. helmikuuta 4,2 miljoonan euron suuruisen investointituen saudiarabialaiselle kemianteollisuuden yritykselle SABIC:lle sen Euroopan toimintojen pääkonttorin perustamiseksi Alankomaihin. Vaikka tuki on tapauskohtainen, komissio totesi sen soveltuvan yhteismarkkinoille, sillä Alankomaiden viranomaiset osoittivat investointien vaikuttavan merkittävästi koko alueeseen, jolla on perinteisesti läheinen yhteys kemianteollisuuteen. Se, että investointi koski pääkonttoria eikä tuotantokapasiteettia, ei muuttanut arviota. Myös muut alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen mukaiset edellytykset täyttyivät.

*Lignit Hodonín (Tšekki)*²⁵²

502. Komissio hyväksyi 20. heinäkuuta yksittäisen aluetuen Lignit Hodonín -yritykselle, jolla on ruskohiilikaivos Tšekissä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisella tukialueella. Tuki, joka on suuruudeltaan 155,5 miljoonaa Tšekin korunaa (5 miljoonaa euroa), kattaa investoinnit uusien ruskohiiliesiintymien avaamiseen. Näin turvataan välittömästi 350 työpaikkaa maaseutualueella, jolla on korkea työttömyysaste ja rakenteellisia ongelmia. Ruskohiilikaupan erityispiirteiden ja Lignit Hodonínin suhteellisen pienen tuotantoasteen vuoksi tuen vääristävä vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun ja kauppaan on varsin rajallinen. Komissio katsoi, että tapauskohtainen tuki soveltuu yhteismarkkinoille, sillä sen vaikutukset sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja taloudelliseen kehitykseen ovat suuremmat kuin kilpailua vääristävä vaikutus.

²⁵⁰ Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat (EYVL C 74, 10.3.1998).

²⁵¹ Asia N 492/2004, *Tapauskohtainen alueellinen investointituki SABIC:ille* (EUVL C 176, 16.7.2005).

²⁵² Asia N 597/2004, *Lignit Hodonín, s.r.o.* (EUVL C 250, 8.10.2005).

*Kronoply (Saksa)*²⁵³

503. Komissio hyväksyi vuonna 2001 vuoden 1998 monialaisten puitteiden nojalla noin 35 miljoonan euron investointituen OBS-levyjä (Oriented Strand Board, lähinnä rakennusosalalla käytetty puupaneeli) valmistavalle Kronoplyn tuotantolaitokselle Saksan Brandenburgissa. Saksa ilmoitti vuonna 2003 tuen määrän lisäämisestä noin 4 miljoonalla eurolla. Saksan mukaan komission alkuperäinen päätös perustui väärin markkinaolosuhteita koskeviin tietoihin, ja se vaati markkinoiden uudelleenarviointia ja tuen enimmäismäärän korottamista.
504. Komissio aloitti vuonna 2004 muodollisen tutkintamenettelyn. Sillä oli vakavia epäilyjä tuen kannustavasta vaikutuksesta ja välttämättömyydestä, koska tuotantolaitos oli jo valmis. Komissio totesi 21. syyskuuta antamassaan lopullisessa päätöksessä edelleen, että Kronoplyn tuotantolaitos oli kannattavaa liiketoimintaa, sillä se oli jatkanut toimintaansa sen jälkeen, kun pienemmästä tuesta oli tehty päätös vuonna 2001.
505. Lisätuella ei kannustettaisi alueellista kehitystä, joten komissio totesi, ettei tukeen voitu soveltaa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdan poikkeuksia. Ilmoitettu lisätuki on siis yhteismarkkinoille soveltumatonta toimintatukea, jota ei saa panna täytäntöön.

*E-Glass (Saksa)*²⁵⁴

506. Saksan viranomaiset ilmoittivat joulukuussa 2003 vuoden 1998 monialaisten puitteiden mukaisesti investointituesta Saksan Osterweddingenissä Sachsen-Anhaltissa toimivalle E-Glass AG:lle. Alue on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukainen tukialue. Hankkeen tarkoituksena oli rakentaa uusi tuotantolaitos valmistamaan hiomatonta floatlasia. Komissio hyväksyi 20. huhtikuuta 2004 tukihankkeen, jonka tukikelpoiset kustannukset olivat 121 miljoonaa euroa ja tuen bruttointensiteetti 35 prosenttia.
507. Saksan viranomaiset ilmoittivat komissiolle syksyllä 2004, että alkuperäisessä ilmoituksessa oli vääriä tietoja E-Glassin omistajista. Kyseisiä tietoja käytettiin päätöksen perusteena määriteltäessä tuensaajia ja merkityksellisiä markkinoita. Koska uudet tiedot saattavat vaikuttaa hyväksyttävissä olevaan enimmäistukiintensiteettiin, niitä on pidettävä menettelyasetuksen²⁵⁵ 9 artiklassa tarkoitettuina päätöksen kannalta ratkaisevina tietoina. Komission oli tämän vuoksi aloitettava muodollinen tutkintamenettely sen määrittelemiseksi, onko aiempi päätös kumottava ja annettava uusi, oikeisiin tietoihin perustuva päätös. Komissio teki huhtikuussa päätöksen aloittaa muodollinen tutkintamenettely ja tehnee lopullisen päätöksen vuoden 2006 ensimmäisellä puoliskolla.

²⁵³ Asia C 5/04, *Tuki Kronoply GmbH:lle*.

²⁵⁴ Asia C 12/2005, *E-glass AG*.

²⁵⁵ Neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1999, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1).

508. Komissio teki heinäkuussa 2001 päätöksen olla vastustamatta Glunz AG:lle ja OSB Deutschland GmbH:lle myönnettyä 69,8 miljoonan euron tukea kahdesta tehtaasta koostuvan, OSB- ja lastulevyä tuottavan puunjalostuskeskuksen perustamiseen. Investointihanke toteutetaan Nettgaussa Sachsen-Anhaltissa, joka on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukainen tukialue. Päätös perustui vuoden 1998 monialaisiin puitteisiin.
509. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien päätöksen 1. joulukuuta 2004 tekemällään päätöksellä kilpailijan vireille panemassa menettelyssä. Tärkein peruste oli se, että komissio oli analysoinut ainoastaan kapasiteetin käyttöä koskevia tietoja eikä sitä, supistuvatko merkitykselliset markkinat todettavissa olevaa kulutusta koskevien tietojen perusteella. Komissio päätti yksityiskohtaisen analyysin jälkeen 20. heinäkuuta tehdä uuden päätöksen muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta erityisesti, koska on vaikea arvioida tuen sallittu enimmäisintensiteetti ja määritellä merkitykselliset markkinat.

*Asuntoyhtiöiden vapautus kiinteistöjen varainsiirtoverosta Berliinissä (Saksa)*²⁵⁷

510. Komissio kielsi 23. marraskuuta valtioneuvoston päätöksen nojalla Saksaa panemasta täytäntöön ehdotettua tukiohjelmää, jonka mukaan Berliinin työmarkkina-alueella myönnettäisiin vapautus kiinteistöjen varainsiirtoverosta asuntoyhtiöiden ja asunto-osuuskuntien sulautumien ja ostopien yhteydessä. Ohjelman ilmoitettu tavoite oli uudistaa alueen asuntomarkkinoiden rakennetta poistamalla ylitarjonta. Komissio katsoi, että koska kyseessä eivät ole ongelma-alueet, joille on tyypillistä sosiaalinen syrjäytyneisyys, koko Berliinin alueelle annettava tuki on suhteettoman laaja, eikä sen aiheuttama kilpailun vääristyminen ole perusteltua EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla. Komissio oli jo aiemmin hyväksynyt Saksan muita uusia osavaltioita (Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anhalt ja Thüringen) koskevat tukiohjelman osat.
511. Puutteiden korjaaminen ja rapistuvien kaupunkialueiden saneeraus ovat poliittisesti yhä tärkeämpiä Euroopan unionissa. Komissio onkin hyväksynyt suoraan 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla tukiohjelmaa, jotka ovat EU:n alueellisten erojen poistamiseen tähtäävän taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteiden mukaisia. Komissio on todennut, että EU:n vauraimmissakin kaupungeissa on ongelma-alueita, joille on tyypillistä sosiaalinen syrjäytyneisyys sekä huonolaatuinen elinympäristö ja puutteelliset rakenteet, asunnot ja sosiaaliset palvelut. Tässä tapauksessa komission tarkastelussa kävi kuitenkin ilmi, ettei Saksan ehdottama tuki ollut oikeassa suhteessa tavoitteeseen, sillä sitä voisivat saada kaikki asuntoyhtiöt, jotka omistavat kiinteistöjä Berliinin työmarkkina-alueella, vaikka ainoastaan tietyt kaupunginosat tarvitsevat saneerausta.
512. Komissio päätti joulukuussa 2004, ettei se vastusta tukiohjelman niitä osia, jotka koskevat Saksan muita uusia osavaltioita. Ohjelma hyväksyttiin uusien osavaltioiden

²⁵⁶ Asia C 28/2005, *Glunz AG:n hyväksi myönnetty tuki* (EUVL C 263, 22.10.2005).

²⁵⁷ Asia C 40/2004, *Asuntoyhtiöiden vapautus kiinteistöjen varainsiirtoverosta uusissa osavaltioissa*.

erityisten haittojen, kilpailun vääristymisen rajoittuneisuuden ja asuntomarkkinoilla odotettavissa olevien myönteisten vaikutusten perusteella.

Suomen²⁵⁸ ja Kreikan²⁵⁹ kansallisten aluetukikarttojen muutokset

513. Suomi ja Kreikka ilmoittivat alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen 5.6 kohdan mukaisesti eräiden alueiden tuki-intensiteettien muutoksista, koska kyseisten alueiden sosioekonominen tilanne oli huonontunut verrattuna muihin vastaaviin alueisiin.
514. Komissio hyväksyi Suomen tekemän korotuksen EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tukea saavalla Vakka-Suomen alueella 16 prosentista (NAE²⁶⁰) 20 prosenttiin ja Kreikan tekemän korotuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua tukea saavilla Draman ja Kavalan alueilla 33,2 prosentista 50 prosenttiin tai 45,5 prosentista 50 prosenttiin hanketyypistä riippuen. Nämä muutetut aluetukikartat ovat voimassa vuoden 2006 loppuun asti, jolloin kaikkien jäsenvaltioiden kansallisia aluetukikarttoja tarkistetaan.

7. TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTUKI SEKÄ INNOVAATIOTUKI

Yksittäinen T&K-tuki BIALille (Portugali)²⁶¹

515. Komissio päätti 5. heinäkuuta olla vastustamatta yksittäistä T&K-tukea portugalilaiselle, lääkealalla toimivalle Portela & C^a S.A. -nimiselle yritykselle (joka tunnetaan paremmin nimellä BIAL).
516. Portugali myönsi BIALille 45,2 miljoonan euron avustuksen T&K-hankkeeseen, jossa kehitetään lääkkeitä keskushermostoa varten. Hanke toteutetaan viiden vuoden aikana (2004–2008), siinä testataan lääkkeiden prototyyppjä eläimillä ja ihmisillä ja siihen sisältyy teollisuustutkimusta ja kilpailua edeltävää kehittämistyötä Portugalissa ja ulkomailla.
517. Komissio katsoi erityisesti, että hankkeen vaiheet ja tukikelpoiset menot vastaavat T&K-toiminnan puitteiden kriteereitä, tuen intensiteetti on sovellettavien enimmäismäärien mukainen ja tuella on selkeä kannustava vaikutus erityisesti, kun otetaan huomioon kyseiseen vaativaan ohjelmaan liittyvät suuret riskit.

T&K-tuki ilmailuteollisuuden alalla toimiville yrityksille (Italia)²⁶²

518. Komissio päätti kantelun perusteella tutkia 13 ilmailuteollisuuden alalla Italiassa toteutettavaa T&K-hanketta, jotka rahoitetaan Italian lain nro 808/85 nojalla ja jotka komissio hyväksyi vuonna 1986. Komissio aloitti lokakuussa 2003 menettelyn kuuden hankkeen osalta. Epäilyt kohdistuivat erityisesti tutkimuksen vaiheisiin, tuki-intensiteetteihin ja tuen kannustavaan vaikutukseen.

²⁵⁸ Asia N 331/2004, *Suomen aluetukikartan (2000–2006) muutos* (EUVL C 223, 10.9.2005).

²⁵⁹ Asia N 236/2005, *Kreikan aluetukikartan muutos*.

²⁶⁰ Nettoavustusekvivalentti.

²⁶¹ Asia N 126/2005, *Yksittäinen T&K-tuki BIALille* (EUVL C 275, 8.11.2005).

²⁶² Asia C 61/2003, *Italian ilmailuteollisuutta koskeva laki nro 808/85* (EUVL C 252, 12.10.2005).

519. Tutkinta ei poistanut kuutta hanketta koskevia epäilyjä. Päinvastoin, lain nro 808/85 soveltamisessa tuli esiin vakavia epäilyjä esimerkiksi lainapääoman takaisinmaksun osalta. Takaisinmaksuehdot vaikuttavat merkittävästi tukien soveltuvuuteen yhteismarkkinoille, sillä lainan bruttoavustusekvivalentti on suurempi, jos sen pääomaa ei tarvitse maksaa takaisin, verrattuna tilanteeseen, jossa luovutaan ainoastaan koroista. Bruttoavustusekvivalentti vaikuttaa ratkaisevasti tuki-intensiteetin määrittämiseen. Tuki-intensiteettien perusteella puolestaan päätetään, täyttääkö T&K-tuki tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävää valtiontukea koskevien yhteisön puitteiden edellytykset²⁶³.
520. Lisäksi komissio katsoi, että oli vakavia epäilyjä suurista ilmoittamattomista yksittäisistä tuista. Uudet epäilyt ylittivät 1. lokakuuta 2003 aloitetun menettelyn laajuuden, koska ne koskivat seikkoja, joita ei ole tarkasteltu tässä menettelyssä, ja koska ne eivät rajoittuneet sen kohteena oleviin kuuteen tapaukseen.
521. Komissio otti kaiken tämän huomioon ja päätti 22. kesäkuuta laajentaa EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä koskemaan lainapääoman takaisinmaksuun ja mahdollisiin muihin laajoihin ilmoittamattomiin yksittäisiin tukiin liittyvät epäilyt. Epäilyt puolestaan laajennettiin koskemaan koko lain nro 808/85 soveltamista. Tämä rajoittuu kuitenkin lain nro 808/85 soveltamiseen siviilihankkeissa.

*Tuki vastaperustetuille teknologiasuuntautuneille pk-yrityksille (Saksa)*²⁶⁴

522. Komissio hyväksyi 3. toukokuuta Saksan myöntämän tuen vastaperustetuille teknologiasuuntautuneille pienille ja keskisuurille yrityksille, jotka käyttävät teknologiakeskusten, yrityshautomoiden ja teollisuusalueiden palveluja. Tuki on suuruudeltaan noin 120 miljoonaa euroa vuodessa. Hankkeessa annetaan valtiontukea tällaisten keskusten perustamiseen tai kehittämiseen, ja tukea saavat välillisesti yritykset, jotka käyttävät keskusten palveluja.
523. Komissio ilmaisi muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään 18. helmikuuta 2004 epäilyjä siitä, soveltuuko toimenpide yhteismarkkinoille, sillä Saksalta ei ollut saatu riittävästi tietoa siitä, liittyikö tukiohjelmaan valtiontukea ohjelman eri tasoilla erityisesti keskusten omistajille ja niiden palveluja käyttäville pk-yrityksille tai päätyikö kaikki tuki mainituille pk-yrityksille. Saksa muutti alkuperäistä ilmoitustaan muodollisen tutkintamenettelyn aikana ja vahvisti, että kaikki tuki päättyy keskusten palveluja käyttäville yrityksille. Saksa sitoutui noudattamaan kaikkia vähämerkityksistä tukea²⁶⁵ ja pk-yrityksille suunnattua tukea²⁶⁶ koskevien komission asetusten vaatimuksia, joten komissio katsoi, ettei tuki uhkaa vääristää kilpailua yhtenäismarkkinoilla ja se on näin ollen

²⁶³ EYVL C 45, 17.2.1996.

²⁶⁴ Asia C 3/2004, *Teknologiakeskukset* (EUVL L 295, 11.11.2005).

²⁶⁵ Komission asetus (EY) N:o 69/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 30).

²⁶⁶ Komission asetus (EY) N:o 70/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyn valtiontukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33), sellaisena kuin se on muutettuna 25 päivänä helmikuuta 2004 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 364/2004 (EUVL L 63, 28.2.2004, s. 22).

EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan mukaista. Hyväksytty toimenpide perustui liittovaltion hallituksen ja osavaltioiden yhteiseen tukiohjelmaan ”Alueellisen talousrakenteen parantaminen” kuuluvan puitesuunnitelman II osan 7 kohtaan, ja sen soveltaminen päättyi 31. joulukuuta 2006.

*Investbx (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁶⁷

524. Komissio aloitti 20. lokakuuta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan nojalla muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski Yhdistyneen kuningaskunnan ehdotusta käyttää 3,8 miljoonaa Englannin puntaa (noin 4,38 miljoonaa euroa) Investbx:n perustamiseen. Investbx on pk-yritysten pääomasijoitusten markkinapaikka West Midlandsin alueella. Sen on tarkoitus olla arvopapereiden väliportaan myyntipaikka, jossa pk-yritykset ja investoijat saatetaan yhteen, jotta pk-yritysten olisi helpompi hankkia oman pääoman ehtoista rahoitusta. Tämä tapahtuu luomalla sähköinen foorumi, jolla voidaan käydä osakekauppaa ja/tai laskea liikkeeseen uusia osakkeita. Osakkeiden arvo on 500 000–2 000 000 Englannin puntaa (noin 730 000–2,9 miljoonaa euroa). West Midlandsin aluekehitysviranomainen Advantage West Midlands (AWM) myöntää hankkeeseen rahoitusta 3,8 miljoonaa puntaa. Rahoitus on tarkoitettu yksinomaan Investbx:n perustamista ja toimintaa varten. Varoja ei pitäisi siirtyä pk-yrityksille tai sijoittajille. AWM:n on tarkoitus myydä viiden vuoden kuluttua Investbx:n osakkeensa tai lopettaa sen toiminta.
525. Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan toimenpiteellä korjataan markkinoiden riittämätöntä toimintaa, joka johtuu epätäydellisestä informaatiosta sekä kysyntä- että tarjontapuolella: pk-yritysten on yleensä vaikea saada rahoitusmarkkinoilta riittävää rahoitusta ja sijoittajien on puolestaan vaikea saada käyttökelpoisia ja luotettavia tietoja mahdollisista sijoituskohteista. Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan Investbx on täysin uusi toimenpide, jolla vastataan markkinoiden tämänhetkiseen tarpeeseen. Ofexin, pk-yritysten osakkeiden brittiläisen riippumattoman markkinapaikan, omistajat ovat kuitenkin tehneet komissiolle kantelun, jonka mukaan toimenpide vaikuttaisi haitallisesti sen toimintaan. Niiden mukaan Ofex on jo toiminnassa ja pyrkii kasvamaan samoilla markkinoilla, joilla myös Investbx aikoo toimia.
526. Komissio katsoi muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään, että toimenpide on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea Investbx:lle, mutta alustavan näytön mukaan tuensaajia eivät ole Investbx:n palveluja käyttävät sijoittajat tai pk-yritykset. Komissio totesi kuitenkin, että se tarkastelee edelleen mahdollista valtiontukea sijoittajien ja sijoituskohteiden tasolla.
527. Komissio ei ollut erityisesti saamansa kantelun perusteella varma toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla. Se ilmoitti arvioivansa yksityiskohtaisemmin, korjataanko toimenpiteellä markkinoiden riittämätöntä toimintaa, kohdistuvatko tukivälineet havaittuun riittämättömään toimintaan ja onko tuesta aiheutuvaa kilpailun

²⁶⁷ Asia N 373/2005, *Investbx* (EUVL C 288, 19.11.2005).

vääristymistä ja vaikutusta kauppaan rajoitettu siten, että voidaan varmistua, ettei tukitoimenpide kaiken kaikkiaan ole ristiriidassa Euroopan yhteisen edun kanssa.

*Enterprise Capital Funds (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁶⁸

528. Komissio hyväksyi valtiontukisääntöjen nojalla 3. toukokuuta tukiohjelman, jonka tarkoitus on tarjota lisää pääomarahoitusta pienille ja keskisuurille yrityksille kaikkialla Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Ohjelmalla pyritään hankkimaan lisää oman pääoman ehtoista rahoitusta pk-yrityksille. Valtuutuksen saaneet Enterprise Capital Funds -rahastot yhdistävät yksityisiä ja julkisia varoja, jotka sijoitetaan pk-yrityksiin. Julkisia varoja käytetään ainoastaan yksityisten varojen vipuvaikutuksena, ja Enterprise Capital Funds -rahastojen on maksettava takaisin tuki, sen korko sekä osa tuotosta.
529. Yhdistyneen kuningaskunnan esittämät sijoituserät ovat suuruudeltaan 250 000-2 000 000 Englannin puntaa (357 000-2 900 000 euroa). Tämä ylittää valtiontukea ja riskipääomaa koskevassa komission tiedonannossa²⁶⁹ vahvistetun sijoituserien enimmäismäärän. Tiedonannon mukaan komissio edellyttää tällaisissa tapauksissa todisteita markkinoiden toiminnan riittämättömyydestä.
530. Komissio aloitti toukokuussa 2004 EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan nojalla muodollisen tutkintamenettelyn, jonka tarkoituksena oli antaa kolmansille osapuolille mahdollisuus kommentoida pääomavajeen tosiasiallista suuruutta. Komissio sai huomioita kahdeltakymmeneltä osapuolelta, mikä on osoitus suuresta mielenkiinnosta aiheita kohtaan. Kaikki huomiot olivat myönteisiä ja niissä tuettiin Yhdistyneen kuningaskunnan ehdottamaa toimenpidettä. Yleinen mielipide oli, että pääomavaje on vähintään 3 miljoonaa euroa. Liiketoimen kustannukset ovat verrattain suuret, minkä vuoksi yksityisiä pääomasijoittajia ei kiinnosta ”pienien” pääomien tarjoaminen ja ne siirtyvät suurempiin sijoituksiin. Näin syntyy pienten ja keskisuurten sijoitusten rahoitusvaje, joka hidastaa yritysten perustamista, kasvua ja työpaikkojen luomista. Tämä suuntaus kävi ilmi samoilla markkinoilla toimivista yksityisistä riskipääomarahastoista sekä akateemisista tutkimuksista ja muiden jäsenvaltioiden antamista tiedoista. Pääomavajeen laajenemista voidaan siis pitää Euroopan laajuisena ilmiönä.
531. Valtiontukea ja riskipääomaa koskevan komission tiedonannon muut edellytykset täyttyivät, joten komissio teki muodollisessa tutkintamenettelyssä myönteisen päätöksen ja totesi, että Enterprise Capital Funds soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

*Keksintö- ja innovaatio-ohjelma vastaperustetuille innovatiivisille yrityksille (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁷⁰

532. Komissio hyväksyi 20. lokakuuta EU:n valtiontukisääntöjen nojalla 35,3 miljoonan euron suuruisen riskipääomarahaston, jolla tuetaan vastaperustettuja innovatiivisia erittäin pieniä tai pieniä yrityksiä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Brittiläisen keksintö- ja innovaatio-ohjelman NESTAn (National Endowment for Science,

²⁶⁸ Asia C 17/2004, *Enterprise Capital Funds*.

²⁶⁹ Komission tiedonanto – Valtiontuki ja riskipääoma (EYVL C 235, 21.8.2001).

²⁷⁰ Asia NN 81/2005, *NESTA keksintö- ja innovaatio-ohjelma*.

Technology and the Arts) riskipääomarahaston kautta tarjotaan omaa pääomaa tai oman pääoman ehtoista pääomaa vastaperustetuille innovatiivisille erittäin pienille tai pienille yrityksille rahoitusmahdollisuuksien puutteen korjaamiseksi. Pääomavaje aiheutuu siitä, että pk-yritykset ovat usein vasta konseptin toimivuutta osoittavassa vaiheessa, jolloin yksityiset sijoittajat ovat vielä haluttomia investoimaan.

533. Rahaston kautta sijoituksia voidaan tehdä kahdessa vaiheessa. Tukiohjelman mukaan ensimmäisessä vaiheessa voidaan tehdä alkuinvestointeja enintään 217 000 euroa ilman yksityisiä sijoittajia; nämä sijoitukset voivat olla ainoastaan voittoa tavoittelevia. Seuraavassa vaiheessa voidaan tehdä jatkosijoituksia tasavertaisesti yksityisten sijoittajien niiden kanssa täsmälleen samoin edellytyksin. Näin pk-yrityksistä pyritään tekemään bisnesenkeleiden ja muiden alkuvaiheessa pääomaa tarjoavien tahojen kannalta kiinnostavampia, jolloin niiden on helpompi saada jatkossa rahoitusta yksityisiltä sijoittajilta ja julkiselta sektorilta saatavan tuen tarve vähenee.
534. Komissio totesi arviossaan, että toimenpiteellä vähennetään osaltaan tietäntyyppistä pk-yritysten pääomavajetta siemenvaiheessa ja toiminnan alkuvaiheessa. Mahdolliset haittavaikutukset kauppaan ja kilpailuun ovat hyvin rajalliset, oikeasuhteiset ja tarpeen tukiohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpide täyttää valtioneutua ja riskipääomaa koskevan komission tiedonannon muut edellytykset, joten komissio totesi, että toimenpide soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

8. YMPÄRISTÖÖN JA ENERGIAANSÄÄSTÖÖN LIITTYVÄT TUET

*Aalto- ja vuorovesienergian esittely (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁷¹

535. Komissio hyväksyi 20. lokakuuta Yhdistyneen kuningaskunnan ilmoittaman 58,8 miljoonan euron tukiohjelman aalto- ja vuorovesienergian esittelylaitoksille. Jotta tämäntyyppisistä hankkeista saataisiin tarpeeksi tuottoa, niihin tarvitaan varsin suuria investointeja ja paljon toimintatukea. Toimintatuki noudattaa ympäristönsuojeluun myönnettävää valtioneutua koskevia yhteisön suuntaviivoja²⁷². Investointituen intensiteetti ei tarkkaan ottaen ollut suuntaviivojen mukainen, mutta komissio katsoi investointituen olevan säännönmukaista, jos sitä annetaan lisätoimintatuen muodossa. Taloudellisesti toimenpiteen kannustava vaikutus on vähimmäistasoa eikä laitosten kehittäjille anneta ylisuuria korvauksia. Jako investointi- ja toimintatukeen ei aiheuta kilpailun vääristymistä sähkömarkkinoilla. Lisäksi ohjelman tuloksista tiedotetaan laajalti. Tämän vuoksi toimenpide soveltuu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

*Toimintatuki vaarallisen jätteen käsittelyyn (Alankomaat)*²⁷³

²⁷¹ Asia N 318/2005, *Aalto- ja vuorovesienergian esittely*.

²⁷² Ympäristönsuojeluun myönnettävää valtioneutua koskevat yhteisön suuntaviivat (EYVL C 37, 3.2.2001, s. 3).

²⁷³ Asia C 43/2003, *Tuki AVR:n hyväksi*.

536. Komissio hyväksyi 22. kesäkuuta 47,3 miljoonan euron toimintatuen Rotterdamissa Alankomaissa toimivalle AVR:lle vaarallisen jätteen käsittelyyn vuosina 2002–2005. Tuella korvattiin yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun, Alankomaissa syntyvän vaarallisen jätteen asianmukaisen käsittelyn, kustannuksia. Sillä varmistettiin, että kansallisella tasolla on käytettävissä riittävästi kapasiteettia jätteistä huolehtimista varten, mikä on eräs EU:n jätelainsäädännön tavoitteista. Kyseistä jätettä syntyi entistä vähemmän, ja valtiolle aiheutuvat kulut lisääntyivät jyrkästi. Tämän vuoksi Alankomaiden viranomaiset päättivät lopettaa tukijärjestelmän ja sulkea laitokset. Huomattava osa hyväksytystä tuesta liittyi lisäkustannuksiin, jotka johtuivat laitosten sulkemisesta alun perin suunniteltua aikaisemmin. Sen sijaan 2,4 miljoonan euron tukea jätteen hankintakustannusten kattamiseen ei katsottu yhteismarkkinoille soveltuvaksi. Tällainen hankinta edistäisi jätteen käsittelyä eikä sen hyödyntämistä, ja AVR saisi perusteetonta etua kilpailijoihinsa nähden. Kyseinen tuki on peritty takaisin tuensaaajalta.

Ympäristötuki kolmelle kloorintuottajalle (Italia)

537. Komissio hyväksyi 16. maaliskuuta ja 26. kesäkuuta ympäristötuet kolmelle italialaiselle kloorintuottajalle. Solvay Rosignano, Altair Chimica ja Tessenderlo²⁷⁴ aikoivat tehdä tehtaillaan investointeja elohopeamenetelmään perustuvan kloorintuotannon lopettamiseksi ja ottaa käyttöön nk. kalvotekniikan, jossa ei käytetä lainkaan elohopeaa. Tukea annetaan 13,5 miljoonaa euroa Solvay Rosignanolle 48 miljoonan euron investointiin, noin 5 miljoonaa euroa Altair Chimicalle 13,5 miljoonan euron investointiin ja 5,7 miljoonaa euroa Tessenderlolle 19 miljoonan euron investointiin. Kussakin tapauksessa tuki oli 30 prosenttia tukikelpoisista investointikustannuksista. Altairin tukea korotettiin lisäksi 10 prosenttia, koska se on keskisuuri yritys. Komissio katsoi, että toimenpiteillä tuettiin Lissabonin strategian kestävyystavoitetta, sillä niiden avulla vältetään tulevia ympäristöön liittyviä kustannuksia, ja niillä noudatettiin täysin EU:n tammikuussa esittämää strategiaa elohopeapäästöjen vähentämiseksi sekä ympäristönsuojeluun myönnettävää tukea koskevia suuntaviivoja.

Volvo (Ruotsi)²⁷⁵

538. Komissio hyväksyi 1. kesäkuuta 85 miljoonan Ruotsin kruunun (9 miljoonan euron) suuruisen ympäristötuen Volvo Lastvagnar AB:lle. Volvo teki uutta pintakäsittely- ja maalauslaitosta rakentaessaan 245 miljoonan Ruotsin kruunun (26 miljoonan euron) lisäinvestoinnin ylittääkseen EU:n normit meluhaittojen ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden päästöjen osalta. Komissio katsoi, että tuki, jonka osuus oli 35 prosenttia tästä lisäinvestoinnista, soveltui yhteismarkkinoille, sillä se kannusti yritystä minimoimaan päästöt ja sillä edistettiin yhteisön kestävän tuotannon tavoitetta.

Alumiinioksidin tuotanto (Ranska, Irlanti ja Italia)²⁷⁶

²⁷⁴ Asia N 345/2004, *Ympäristötuki Solvay Rosignanolle*, (EUVL C 176, 16.7.2005), asia N 346/2004, *Ympäristötuki Altair Chimicalle* (EUVL C 131, 28.5.2005) ja asia N 356/2004, *Ympäristötuki Tessenderlo Italialle* (EUVL C 323, 10.9.2005).

²⁷⁵ Asia N 75/2005, *Ympäristötuki Volvo Trucksille* (EUVL C 230, 20.9.2005).

²⁷⁶ Asiat C78/2001, C79/2001 ja C80/2001.

539. Komissio päätti 7. joulukuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski alumiinioksidin valmistuksessa polttoaineena käytettävien kivennäisöljyjen valmisteverosta vapauttamisen muodossa myönnettävää tukea kolmelle yritykselle Ranskassa, Irlannissa ja Italiassa. Ympäristönsuojeluun myönnettävää valtiontukea koskeviin yhteisön suuntaviivoihin sisältyvien toimintatukea koskevien sääntöjen mukaan tällainen vapauttaminen on mahdollinen osittaisena, mutta jos alennus koskee yhteisön veroa, tuensaajien olisi maksettava ainakin yhdenmukaistettu yhteisön vähimmäismäärä, jotta niillä olisi kannustin parantaa ympäristönsuojelua. Komissio katsoi, että verovapautus, joka myönnettiin veron ollessa enintään 13 euroa 1000 kilogrammaa kohti²⁷⁷, ei soveltunut yhteismarkkinoille 31. joulukuuta 2003 asti. Komissio määräsi kyseiset jäsenvaltiot perimään takaisin ainoastaan 3. helmikuuta 2002 (jolloin muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskeva päätös julkaistiin) ja 31. joulukuuta 2003 välisenä aikana maksetun soveltumattoman tuen perustellun luottamuksen periaatteen noudattamiseksi.
540. Neuvoston direktiivin 2003/96/EY²⁷⁸ täytäntöönpanon aloittamisesta eli 1. tammikuuta 2004 alkaen elektrolyyttisiin ja metallurgisiin prosesseihin, myöskään alumiinioksidin tuotantoon, käytettyihin energiatuotteisiin ei ole enää sovellettu valmisteveron vähimmäistasoja. Ympäristönsuojeluun myönnettävää tukea koskevien sääntöjen mukaan tässä tilanteessa tuensaajien olisi maksettava ainakin merkittävä osa kansallisesta verosta. Tämän vuoksi komissio epäilee täydellisen vapauttamisen soveltumista täysin yhteismarkkinoille ja on laajentanut asian tarkastelua tammikuussa 2004 alkaneelle jaksolle.
- Hiilidioksidiveron alennus (Slovenia)*²⁷⁹
541. Komissio päätti 23. marraskuuta tutkintamenettelyn ja hyväksyi valtiontukisääntöjen perusteella Slovenian tukiohjelman, jossa myönnetään alennuksia hiilidioksidiverosta sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten pitäjille, EU:n päästökauppajärjestelmään osallistuville muille kuin energiaintensiivisille yrityksille ja vapaaehtoiin ympäristösopimuksiin osallistuville yrityksille.
542. Slovenian hiilidioksidilainsäädäntö on saatettu ympäristönsuojeluun myönnettävää valtiontukea koskevien suuntaviivojen²⁸⁰ sekä energiatuotteiden verotusta koskevan direktiivin²⁸¹ mukaiseksi. Toimenpiteen avulla tuensaajat voivat mukautua helpommin kansalliseen ympäristöveroon, ja veronalennus vähenee vuosittain. Ohjelma päättyy vuonna 2009, ja vuodesta 2010 alkaen ei sovelleta minkäänlaisia alennuksia.
543. EU:n päästökauppajärjestelmään osallistuvat ja mainittua veronalennusta saavat yritykset maksavat yhteisön yhdenmukaistettua energiaveron vähimmäismäärää korkeampaa veroa.

²⁷⁷ Kivennäisöljyjen valmisteverojen määrien lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 92/82/ETY 6 artikla (EYVL L 316, 31.10.1992, s. 19). Tuelle on myönnetty lupa myöhemmin tehdyillä neuvoston päätöksillä.

²⁷⁸ Neuvoston direktiivi 2003/96/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2003, energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehyksen uudistamisesta (EUVL L 293, 31.10.2003, s. 51).

²⁷⁹ Asia C44/2004.

²⁸⁰ EYVL C 37, 3.2.2001.

²⁸¹ Neuvoston direktiivi 2003/96/EY.

544. Komissio hyväksyi vuoden 2005 aikana Itävallan²⁸², Tšekin²⁸³, Viron²⁸⁴, Unkarin²⁸⁵, Italian²⁸⁶, Irlannin²⁸⁷, Liettuan²⁸⁸, Ruotsin²⁸⁹ ja Belgian²⁹⁰ ilmoittamat biopolttoaineeseen liittyvät tukiohjelmat, jotka olivat enimmäkseen vapautuksia valmisteverosta.

9. KOULUTUS- JA TYÖLLISYYSTUKI SEKÄ TUKI PIENILLE JA KESKISUURILLE YRITYKSILLE

545. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä, koulutusta ja työllisyyttä koskevat ryhmäpoikkeusasetukset tulivat voimaan vuoden 2001 alussa²⁹¹. Asetusten mukaan valtionavun tietyt luokat ovat perustamissopimuksen mukaisia, jos ne täyttävät tietyt ehdot ja ne eivät kuulu ennakkoon ilmoitettavan avun piiriin eivätkä ole komission päätöksen alaisia. Pelkästään vuonna 2005 pk-yritysten ryhmäpoikkeuksen perusteella ilmoitettiin 197 toimenpidettä²⁹², koulutuspoikkeuksen perusteella 70 toimenpidettä ja työllisyyspoikkeuksen perusteella 26 toimenpidettä. Sen jälkeen näiden kolmen tavoitteen piiriin kuuluvien valtiontuki-ilmoitusten määrä on supistunut merkittävästi. Joskus komission on kuitenkin tutkittava perusteellisemmin ilmoitettu tai sääntöjenvastainen tukitoimenpide.

*Italian ammattikoulutusjärjestelmän uudistus (Italia)*²⁹³

546. Komissiolle tehtiin vuonna 2002 kantelu, jonka mukaan Piemonten alue oli myöntänyt sääntöjenvastaista tukea koulutuslaitoksille. Lisäksi ilmeni, että tukiohjelmaa sovellettiin Italian koko ammattikoulutusjärjestelmään, sillä sen pääasiallinen oikeusperusta oli kansallinen lainsäädäntö. Tämän vuoksi komissio päätti muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään laajentaa arvioinnin kansalliseen tukiohjelmaan.
547. Toimenpiteen tarkoituksena oli auttaa tuensaajia saavuttamaan tietyt laatuvaatimukset, jotka liittyvät parhaillaan käynnissä olevaan Italian koulutusjärjestelmän uudistamiseen. Tuki muodostui avustuksista, joilla korvataan erilaisia tuensaajille aiheutuneita kustannuksia. Tuensaajia olivat sekä julkiset että

²⁸² Asia NN43/04.

²⁸³ Asiat N206/04 ja N223/05.

²⁸⁴ Asia N314/05.

²⁸⁵ Asia N427/04.

²⁸⁶ Asia N582/04.

²⁸⁷ Asia N599/04.

²⁸⁸ Asia N44/05.

²⁸⁹ Asia N187/04.

²⁹⁰ Asia N334/05.

²⁹¹ Pk-yritysten valtiontuki – komission asetus (EY) N:o 70/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001 (EYVL L 10, 13.1.2001), muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 364/2004, annettu 25 päivänä helmikuuta 2004 (EUVL L 63, 28.2.2004). Koulutustuki – komission asetus (EY) N:o 68/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001 (EYVL L 10, 13.1.2001), muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 363/2004, annettu 25 päivänä helmikuuta 2004 (EUVL L 63, 28.2.2004). Työllisyystuki – komission asetus (EY) N:o 2204/2002, annettu 5 päivänä joulukuuta 2002 (EYVL L 337, 13.12.2002).

²⁹² Ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty, ennakkoilmoitusvelvoitteen korvaava menettely.

²⁹³ Asia C 22/2003, *Ammattikoulutuslaitosten uudistaminen*.

yksityiset laitokset riippumatta siitä, olivatko ne voittoa tavoittelevia tai tavoittelemattomia laitoksia. Lisäksi nämä laitokset antoivat ammattikoulutusta sekä Italian kansallisen koulutusjärjestelmän piirissä (yksittäisille henkilöille suunnattua institutionaalista koulutusta, jolla on sosiaalinen päämäärä) että avoimilla markkinoilla yrityksille ja niiden työntekijöille. Institutionaaliseen koulutukseen ei katsottu liittyvän taloudellista toimintaa EU:n oikeuskäytännön perusteella. Lisäksi tuensaajilla oli velvollisuus pitää erillistä kirjanpitoa, jolloin mainittujen toimintojen kustannukset ja niihin myönnetty tuki voitiin pitää erillään.

548. Komissio päätteli tämän perusteella 28. helmikuuta tekemässään lopullisessa päätöksessä, että suuri osa kyseisistä toiminnoista ei ollut luonteeltaan taloudellista. Tämän vuoksi näihin toimintoihin liittyviä korvauksia ei katsottu valtiontueksi. Harjoitettuun taloudelliseen toimintaan liittyvä julkinen rahoitus katsottiin kuitenkin valtiontueksi. Komissio päätteli, että osa tuesta oli koulutus- ja työllisyystuesta annettujen ryhmäpoikkeusasetusten mukaista, mutta katsoi, että loppuosa ei soveltunut yhteismarkkinoille ja määräsi, että se on perittävä takaisin tuensaajilta.

*Ford Genk (Belgia)*²⁹⁴

549. Belgian viranomaiset ilmoittivat 22. kesäkuuta ehdotuksesta myöntää koulutustukea Genkissä Belgiassa toimivalle Ford-Werke GmbH:lle, joka on osa Ford Motor Companya. Kyseessä on Vlaamse Gemeenschapin myöntämä 12,28 miljoonan euron tapauskohtainen tuki, joka myönnetään tukikelpoisiin kustannuksiin kolmen vuoden aikana (2004–2006). Koulutushankkeen tukikelpoiset kokonaiskustannukset (erityis- ja yleiskoulutus mukaan luettuina) ovat 33,84 miljoonaa euroa. Komissio aloitti muodollisen tutkintamenettelyn, koska sillä oli vakavia epäilyjä, että suunniteltu tuki ei täytä koulutustuesta annetussa asetuksessa säädettyjä edellytyksiä. Nämä epäilyt koskevat sekä eräiden kustannusten tukikelpoisuutta (erityisesti tuen kannustavan vaikutuksen osalta) ja kustannusten ehdotettua luokittelua (yleiskoulutus vastaan erityiskoulutus).

*IRAP-huojennukset (Italia)*²⁹⁵

550. Komissio hyväksyi 7. joulukuuta yrityksille myönnettävät verokannustimet, joista Italia on säätänyt kilpailukykyä koskevassa asetuksessa (nro 80, 14.3.2005). Italian tukiohjelmassa myönnetään huojennuksia tuotannollisesta toiminnasta perittävästä alueellisesta verosta (IRAP). Tuen tarkoituksena on edistää työpaikkojen luomista erityisesti Etelä-Italiassa. Talousarvion kustannukset (menetetyt tulot) ovat noin 846 miljoonaa euroa.
551. Toimenpiteen tarkoituksena on edistää työpaikkojen luomista alentamalla yritysten työvoimakustannuksia. Yrityksille myönnetään tämän vuoksi vuosittain IRAP-verokannasta huojennuksia kustakin uudesta työpaikasta. Tukialueilla toimiville yrityksille myönnetään suurempia verohuojennuksia. Luotujen työpaikkojen nettomäärää laskettaessa toimenpiteessä otetaan huomioon vain toistaiseksi tehdyt sopimukset. Näin varmistetaan, että uusi työpaikka on vakaa ja säilyy kohtuullisen pitkän ajan.

²⁹⁴ Asia N 331/2005, *Ford Genk*.

²⁹⁵ Asia N 198/2005, *Laki nro 80/2005, 11 b §*.

552. IRAP-veroa koskeva asia on vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa, jota on pyydetty antamaan ennakkoratkaisu siitä, onko IRAP:n kaltainen vero EU:n lainsäädäntöön sisältyvän kiellon mukainen, sillä muut kansalliset liikevaihtoverot kuin arvonlisävero on kielletty. Tämä ei kuitenkaan estä komissiota tekemästä päätöstä tästä toimenpiteestä siltä osin kuin Italiassa on oikeus soveltaa IRAP:tä. Toimenpiteeseen sisältyy veron asteittainen poistaminen siten, että painopisteeksi asetetaan työvoimakustannusten jättäminen verokannan ulkopuolelle. Näin ollen sen hyväksyminen ei heikennä nykyistä tilannetta.
553. Komissio päätteli tämän vuoksi arviossaan, että siltä osin kuin Italiassa on oikeus soveltaa IRAP:tä, toimenpide täyttää kaikki edellytykset, joista on säädetty valtioneuvoston päätösten soveltamisesta työllisyystukeen annetussa asetuksessa (EY) N:o 2204/02, ja katsoi, että toimenpide on valtioneuvoston päätösten mukainen, koska se edistää työpaikkojen luomista erityisesti tukialueilla (Etelä-Italia), joilla työttömyysaste on edelleen korkea Italian muihin osiin verrattuna.

10. VEROTUET

*Gibraltarin verovapaat yritykset (Yhdistynyt kuningaskunta)*²⁹⁶

554. Komissio ehdotti 19. tammikuuta aiheellisia toimenpiteitä Yhdistyneelle kuningaskunnalle Gibraltarin verovapaita yrityksiä koskevan lainsäädännön poistamiseksi vähitellen käytöstä. Kun Yhdistynyt kuningaskunta hyväksyi nämä aiheelliset toimenpiteet 18. helmikuuta, niistä tuli oikeudellisesti sitovia. Tukiohjelman perusteella verovapaat yritykset eivät maksaneet tuloveroa voitoistaan, vaan ainoastaan kiinteän vuosittaisen veron, joka vaihteli 225 Englannin punnasta 300 puntaan (noin 350–500 euroa). Gibraltarilaiset tai Gibraltarissa asuvat eivät kuitenkaan saaneet olla verovapaan yrityksen todellisia omistajia eikä kyseinen yritys saanut harjoittaa kauppaa tai liiketoimintaa Gibraltarissa.
555. Tukiohjelma oli valtiontukea, sillä voitoista maksettavasta tuloverosta myönnettävä vapautus tarjosi verovapaille yrityksille edun verrattuna Gibraltarin tavanomaisen 35 prosentin yhtiöveron maksaviin yrityksiin. Lisäksi verovapautus rajoittui yrityksiin, joilla oli toimintaa yksinomaan ulkomailla (offshore-toiminnot), ja väärin näin jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja kilpailua. Koska tukiohjelma oli peräisin ajalta, jolloin Yhdistynyt kuningaskunta ei ollut vielä liittynyt EU:hun, se katsottiin voimassa olevaksi tueksi, jonka osalta komission on noudatettava jäsenvaltion kanssa yhteistyömenettelyä eikä komissio voi määrätä tukea perittäväksi takaisin.
556. Tukiohjelma poistetaan käytöstä komission toimenpiteiden mukaisesti vuoden 2010 loppuun mennessä, ja nykyisille tuensaajayrityksille, joiden omistus tai toiminta muuttuu, asetetaan tiukat rajoitukset. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun komissio asetti tällaisia rajoituksia valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Tukiohjelmaan hyväksytään uusia yrityksiä rajoitetusti vain lyhyen, alle 18 kuukautta kestävä siirtymäkauden ajan. Nämä uudet yritykset eivät kuitenkaan hyödy tukiohjelmasta joulukuun 2007 jälkeen toisin kuin nykyiset tuensaajat, jotka kuuluvat ohjelman piiriin joulukuun 2010 loppuun asti. Nykyisen verotuen piiriin kuuluvien tuensaajien viiden vuoden

²⁹⁶

Asia E 7/2002, *Gibraltarin verovapaat yritykset*, komission päätös 19.1.2005.

siirtymäkausi kuvastaa komission samantapaisissa asioissa noudattamaa päätöskäytäntöä²⁹⁷.

*Kreikan verovapaa vararahasto*²⁹⁸

557. Komissio aloitti 20. lokakuuta muodollisen tutkintamenettelyn ja antoi samassa päätöksessä ensimmäisen kerran määräyksen keskeyttää Kreikassa sovellettavan verovapaa vararahastoa koskevan ohjelman toteuttaminen. Useiden eri alojen yritykset (mukaan luettuina tekstiilit, perusmetallit, autoteollisuus, energiantuotanto, kaivosteollisuus, intensiivinen maa- ja kalatalous, suuret kansainväliset kauppayhtiöt ja tietyt matkailuyritykset) saivat alentaa verokantaansa enintään 35 prosenttia voitoista. Luotujen rahastojen tarkoituksena oli rahoittaa investointi- ja muita hankkeita, kuten tehtaiden ja rakennusten laajentamista ja uudistamista, uusien laitteiden tai ajoneuvojen ostoa, ympäristöystävällisiä investointeja, leasingkustannuksia, tutkimuksia, koulutusta, patenttien rekisteröintiä, rakenneuudistussuunnitelmia ym.
558. Toimenpide on valtiontukea, koska se vapauttaa rajatylittävää kauppaa harjoittavat tiettyjen alojen yritykset osittain yhtiöverosta. Lisäksi komissio päätteli alustavasti, että ohjelma ei täytä valtiontukisäännöissä vahvistettuja, yhteismarkkinoille soveltuvuutta koskevia edellytyksiä.
559. Toimenpide on sääntöjenvastainen, koska sitä ei koskaan ilmoitettu komissiolle. Koska toimenpide oli osa Kreikan verojärjestelmää, sitä voitiin soveltaa suoraan ja tuhannet yritykset pystyivät pyytämään verovapautusta suoraan veroviranomaisilta. Jotta toimenpiteen soveltaminen lopetettaisiin välittömästi ja estääkseen kilpailun vääristymisen lisääntymisen, komissio määräsi, että Kreikan on välittömästi keskeytettävä valtiontuen myöntäminen kunnes lopullinen päätös on tehty.

*Markkina-arvoltaan pieniin yrityksiin erikoistuneille sijoitusyrityksille myönnettävät verohuojennukset (Italia)*²⁹⁹

560. Komissio teki 6. syyskuuta kielteisen päätöksen, jossa se määräsi takaisinperittäväksi tuet, jotka Italia oli myöntänyt EU:n säännellyissä arvopaperipörssissä noteerattuihin markkina-arvoltaan pieniin ja keskisuuriin yrityksiin erikoistuneiden avointen yhteissijoitusyritysten pääomatuloista perittävä korvaavaa veroa alentavan verojärjestelmän perusteella. Järjestelmän perusteella kyseinen vero alennettiin 12,5 prosentista 5 prosenttiin. Yhteissijoitusyrityksiin, joihin verohuojennusta sovellettiin, kuului sekä yhtiömuotoisia yhteissijoitusrahastoja (esimerkiksi SICAV) että sopimusperusteisia sijoitusrahastoja. Sopimusperusteiset sijoitusrahastot eivät ole yhtiömuotoisia vaan niitä hallinnoivat rahoitusvälittäjät, jotka ovat kilpailuoikeudessa tarkoitettuja yrityksiä. Kyseiset markkina-arvoltaan pienet

²⁹⁷ Komission päätös 2003/775/EY, tehty 17 päivänä helmikuuta 2003, valtiontukiohjelmasta, jonka Belgia on toteuttanut Belgiassa sijaitsevien koordinoitavien yritysten hyväksi (EUVL L 282, 30.10.2003). Komission päätös 2003/515/EY, tehty 17 päivänä helmikuuta 2003, toimenpiteistä, jotka Alankomaat on toteuttanut kansainvälisen rahoitustoiminnan tukemiseksi (EUVL L 180, 18.7.2003).

²⁹⁸ Asia C 37/2005 (ex NN 11/2004), *Eräiden yritysten verovapaa vararahasto*.

²⁹⁹ Asia C 19/2004, *Markkina-arvoltaan pieniin yrityksiin erikoistuneille sijoitusyrityksille myönnettävät verohuojennukset*, komission päätös 6.9.2005.

yrietykset ovat yrietyksiä, jotka on noteerattu EU:n säännellyissä arvopaperipörssseissä ja joiden markkina-arvo on alle 800 miljoonaa euroa.

561. Vaikka tukiohjelma oli periaatteessa kaikkien erikoistuneiden yhteissijoitusyrietysten käytettävissä, komissio katsoi, että se oli välillistä tukea, joka suosi i) rahoitusvälittäjiä, jotka perustavat markkina-arvoltaan pieniin yrietyksiin sijoittavia sijoitusyrietyksiä, erityisesti hallinnointiyhtiöitä, ja ii) markkina-arvoltaan pieniä yrietyksiä, jotka saavat käyttöönsä pääomaa suotuisammin ehdoin kuin yrietykset yleensä. Komissio päätteli myös, että tuki ei sovellu yhteismarkkinoille sillä perusteella, että sen tavoitteena ei ollut kehitystavoitteiden saavuttaminen tai työpaikkojen luominen. Tuki otettiin käyttöön ennen komission hyväksyntää ja komissio määräsi, että rahoitusvälittäjien saamat verohuojennukset on perittävä takaisin. Päätos on mielenkiintoinen, koska siinä selvennetään, että i) tiettyjä rahoitustuotteita suosiva verohuojennus saattaa olla välillistä tukea sijoituksia edistäville ja vastaanottaville yrietyksille ja ii) rahoitusvälittäjien on maksettava takaisin tueksi katsotut verohuojennukset.

*Hiljattain listautuneille yrietyksille myönnettävät verohuojennukset (Italia)*³⁰⁰

562. Komissio päätti 16. maaliskuuta, että Italian soveltama järjestelmä, jolla alennettiin johonkin EU:n säänneltyyn arvopaperipörssiin vuonna 2004 listautuneiden yrietysten nimellisiä ja todellisia verokantoja, oli yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Italia sääti tästä erityisverojärjestelmästä vuoden 2004 talousarviolaisaan tarkoituksena edistää yrietysten listautumista pörssiin. Järjestelmän mukaan listautumisesta aiheutuvat kustannukset voitiin vähentää verotettavasta tulosta (tavanomaisen verovähennyksen lisäksi). Lisäksi yrietysten yhtiöverokantaa alennettiin 13 prosenttia kolmen vuoden ajaksi.
563. Päätos on mielenkiintoinen, sillä siinä selvennetään yrietysverotoimenpiteiden valikoivuuden käsitettä. Komissio katsoi, että vaikka kannustimet olivat muodollisesti kaikkien johonkin EU:n arvopaperipörssiin listautuvien yrietysten käytettävissä, ne oli katsottava valtiontueksi, koska ne myönnettiin ainoastaan yrietyksille, jotka pystyivät listautumaan pörssiin Italian lainsäädännössä asetetun lyhyen ajanjakson aikana. Komissio katsoi, että kannustimet johtivat tuensaajien tuloista tehtävään osittaiseen verohuojennukseen listautumista seuranneiden kolmen vuoden ajan. Tämä verokannustin ei ollut oikeassa suhteessa listautumisen edistämistä koskevaan tavoitteeseen. Koska tämä huomattava veroalennus oli ainoastaan vuonna 2004 listautuneiden yrietysten käytettävissä, se suosi joitain nopeasti kasvavia italialaisia yrietyksiä ja saattoi haitata yhteisön sisäistä kauppaa ja kilpailua. Komissio katsoi myös, että koska tukea ei maksettu suhteessa valtiontukisääntöjen mukaisesti tukikelpoisiin investointeihin, se ei soveltunut yhtenäismarkkinoille. Koska tuki pantiin täytäntöön ilman komission ennakkohyväksyntää, lopullisessa päätöksessä määrätään myönnettyjen verohuojennusten takaisinperimisestä.

³⁰⁰ Asia C 8/2004, *Hiljattain listautuneille yrietyksille myönnettävät verohuojennukset*, komission päätös 16.3.2005.

564. Komissio ehdotti 20. lokakuuta aiheellisia toimenpiteitä, jotka koskevat Luxemburgissa vuoden 1929 holdingyhtiöiden verovapaudesta annettua lainsäädäntöä. Lainsäädännön mukaan holdingyhtiöt, jotka on rekisteröity Luxemburgissa holdingyhtiöiden verovapautta koskevien erityismenettelyjen mukaisesti, eivät maksa Luxemburgin yritystuloveroa osinko- ja korkotuloistaan, rojalteistaan tai muista tuloistaan sillä edellytyksellä, että ne harjoittavat vain tiettyjä toimintoja, kuten rahoitus-, lisensointi-, liikkeenjohto- ja koordinoitipalveluja, siinä monikansallisessa konsernissa, johon ne kuuluvat. Komission tarkastelusta teki kiireellisen se, että holdingyhtiöiden verovapautus liitettiin vuonna 2003 luetteloon haitallisista verotoimenpiteistä, jotka ovat neuvoston yritysverotuksen menettelysääntöjen vastaisia. Tarkastelu tehtiin yhteistyömenettelyssä, jota sovelletaan ennen ETY-sopimuksen voimaantuloa voimassa olleisiin toimenpiteisiin.
565. Komissio katsoi, että verovapautukset ovat yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Komissio totesi, että nämä verovapautukset suosivat vain sellaisia holdingyhtiöitä, jotka harjoittavat tiettyjä valikoituja toimintoja ja voivat vakavasti vääristää kilpailua, sillä holdingyhtiöt tarjoavat tyypillisesti rahoituspalveluja kansainvälisillä markkinoilla, joilla kilpailua on kireää. Komissio katsoo, että verovapautukset olivat toimintatukea, sillä ne vapauttivat tuensaajat maksuista, joita Luxemburgissa yleensä asetetaan yrityksille, ilman että nämä joutuvat osallistumaan taloudelliseen kehitykseen tai työpaikkojen luomiseen. Yhteistyömenettelyä lopettaessaan komissio kehotti Luxemburgia kumoamaan verovapautukset. Koska tuki on voimassa olevaa tukea, komissio voi ainoastaan pyytää muuttamaan tulevaa käytäntöä, ei aiemmin noudatettua.

Komissio lopettaa valtiontukimenettelyn, joka kohdistui italialaisten urheiluseurojen verohuojennuksiin (Salvacalcio-laki)

566. Komissio aloitti marraskuussa 2003 muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski Italian lainsäädäntötoimenpiteitä (Salvacalcio-laki). Lailla muutettiin ammattilaisurheiluseurojen kirjanpitosääntöjä ja annettiin niille eräitä veroetuja. Komission esittämien huolenaiheiden vuoksi Italian viranomaiset suostuivat muuttamaan toimenpiteitä verotukseen kohdistuvien vaikutusten poistamiseksi. Italia sisällytti muutokset 18. huhtikuuta annettuun lakiin nro 62, jonka perusteella komissio päätti 22. kesäkuuta³⁰², että muutetut toimenpiteet eivät enää olleet valtiontukea. Tässä asiassa korostuu se, että huolimatta komission myönteisestä asenteesta urheilun edistämiseen, ammattilaisjalkapalloseurat harjoittavat taloudellista toimintaa ja niihin sovelletaan tavanomaisia valtiontukisääntöjä kuten muihinkin yrityksiin.

³⁰¹ Asia E 53/2001, *Vuoden 1929 lain mukaisten holdingyhtiöiden vapautus veroista*, komission päätös 20.10.2005.

³⁰² Asia C 70/2003, *Toimenpiteet italialaisten urheiluseurojen hyväksi*, komission päätös 22.6.2005.

*Keskinäisille vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille muista kuin sairausvakuutussopimuksista myönnetty verovapautus (Ranska)*³⁰³

567. Komissio hyväksyi 2. maaliskuuta toimenpiteitä, joissa kehoitettiin Ranskaa kumoamaan 1. tammikuuta 2006 mennessä keskinäisille vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille myönnettävä verovapautus. Kyseinen vapautus koskee vakuutussopimuksia, jotka kattavat muut kuin sairausvakuutusriskit.
568. Keskinäisten vakuutusyhtiöiden, jotka kuuluvat keskinäisiä yhtiöitä koskevan lain piiriin, ja eläkelaitosten ei tarvinnut maksaa veroa tekemistään vakuutussopimuksista. Komission mukaan tällainen verovapautus oli valtiontukea, sillä se antoi keskinäisille vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille edun, jota muut niiden kanssa kilpailevat ranskalaiset ja ulkomaiset vakuutusyhtiöt eivät saaneet.
569. Koska Ranska hyväksyi aiheelliset toimenpiteet, kilpailun vääristyminen keskinäisten vakuutusyhtiöiden ja eläkelaitosten sekä vakuutusyhtiöiden välillä on päättynyt tältä osin. Komission suositus ja sen täytäntöönpano Ranskassa on seurausta 13. marraskuuta 2001 toteutetusta toimesta³⁰⁴. Tällöin komissio kehotti Ranskaa lopettamaan keskinäisten vakuutusyhtiöiden ja eläkelaitosten vapautuksen sairausvakuutussopimuksista perittävästä verosta. Kehotuksen johdosta Ranska korvasi keskinäisten vakuutusyhtiöiden ja eläkelaitosten erikoisverovapautuksen verovapautuksella, jota sovelletaan niin sanottuihin ”solidaarisiin” sairausvakuutussopimuksiin eli sopimuksiin, jotka tehdään ilman ennakkoon tehtävää lääkärintarkastusta, vakuutusturvan antavan laitoksen muodosta riippumatta. Komissio katsoi, että viimeksi mainittu vapautus oli 2. kesäkuuta 2004 annettujen valtiontukisääntöjen mukainen³⁰⁵.

*Verohuojennukset vaikeuksissa olevien teollisuusyritysten ostamiseksi (Ranska)*³⁰⁶

570. Komissio hyväksyi 1. kesäkuuta uuden ranskalaisen järjestelmän, jonka perusteella myönnetään verohuojennuksia vaikeuksissa olevien teollisuusyritysten ostamiseksi. Tuki muodostuu yritysveron, elinkeinoveron (*taxe professionnelle*) ja kiinteistöveron (*taxe foncière*) alennuksista.³⁰⁷ Tuen määrä riippuu luotujen työpaikkojen määrästä ja alueesta, jolla yritysosto toteutetaan. Epäsuotuisimmilla alueilla tukea myönnetään kaikille yrityksille, muualla sitä myönnetään pienille ja keskisuurille yrityksille.
571. Komissio katsoi, että tukiohjelma on alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen³⁰⁸ ja pk-yritysten valtiontuesta annetun asetuksen³⁰⁹ mukainen, ja edellytti, että luodut työpaikat säilytetään vähintään viiden vuoden ajan.

³⁰³ Asia E 20/2004, *Keskinäisille vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille muista kuin sairausvakuutussopimuksista myönnetty verovapautus*, komission päätös 2.3.2005.

³⁰⁴ Ks. vuoden 2001 kilpailukertomus, asia E 46/2001.

³⁰⁵ EUVL C 126, 25.5.2005.

³⁰⁶ Asia N 553/2004, *Verohuojennukset vaikeuksissa olevien teollisuusyritysten ostamiseksi*, komission päätös 1.6.2005.

³⁰⁷ Ranskan yleisen verolain 44 f, 1383 A ja 1464 B §.

³⁰⁸ Alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat (EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9), muutettuina 21. joulukuuta 2005 annetuilla uusilla vuosien 2007–2013 alueellisia valtiontukia koskevilla suuntaviivoilla.

³⁰⁹ Komission asetus (EY) N:o 70/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettyy

572. Tukiohjelma korvaa aikaisemman ohjelman, jonka perusteella teollisuusyritysten ostamiseen myönnettyllä tuella ei ollut minkäänlaista enimmäismäärää eikä tukea ollut liitetty työpaikkojen luomiseen. Tämän vuoksi ohjelma oli katsottu EU:n valtiontukisääntöjen vastaiseksi³¹⁰.

11. LUONNONMULLISTUSTEN AIHEUTTAMIEN VAHINKOJEN KORJAAMISEEN TARKOITETTU TUKI

*Kesän 2005 tulvat (Saksa ja Itävalta)*³¹¹

573. Useat tulvat aiheuttivat elokuussa ennennäkemättömiä tuhoja Saksassa ja Itävallassa. Eräillä alueilla paikallisviranomaiset mittasivat vedenkorkeuksia, joita ei ollut nähty 50–300 vuoteen. Tulvat aiheuttivat huomattavia vahinkoja kyseisten alueiden julkiselle infrastruktuurille, kotitalouksille ja yrityksille. Korvatakseen yrityksille osittain luonnonmullistuksen aiheuttamat vahingot Itävallan ja Saksan hallitukset ilmoittivat komissiolle useista tukiohjelmista.
574. Komissio päätti kaikissa ilmoitetuissa asioissa olla vastustamatta toimenpiteitä ja hyväksyi tuet perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla. Komissio perusti arviointinsa seuraaviin peruseriaatteisiin. Jotta vältettäisiin se, että yritys olisi paremmassa asemassa saatuaan tukea luonnonmullistuksen vuoksi, liikakorvausten mahdollisuus oli tiukasti suljettava pois. Tämän vuoksi ainoastaan luonnonmullistuksen suoraan aiheuttamat aineelliset vahingot olivat tukikelpoisia eikä enimmäiskorvaus saanut yhdessäkään tapauksessa ylittää 100 prosenttia kustannuksista. Varmistaakseen, että liikakorvausten mahdollisuus oli tehokkaasti estetty, oli perustettava keskitetty institutionaalinen seurantamekanismi, jonka avulla voitiin määrittää, missä määrin vakuutukset saattaisivat korvata vahingot, ja taata, että tuen mahdollinen enimmäismäärä ei ylittynyt. Kaikissa tapauksissa vahinkokäsite perustui jälleenrahoituskustannuksiin ja/tai jälleenhankinta-arvoon. Aiheutuneita tappioita ja menetettyjä voittoja, jotka liittyivät tuotannon väliaikaiseen keskeytykseen sekä tilausten, asiakkaiden tai markkinoiden menetykseen, ei katsottu tukikelpoisiksi.

valtiontukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33), muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 364/2004, annettu 25 päivänä helmikuuta 2004 (EUVL L 63, 28.2.2004, s. 22).

³¹⁰

EUVL L 108, 16.4.2004.

³¹¹

Asia N 435/2005, *Itävallan toimenpiteet vuoden 2005 tulvan aiheuttamien tuhojen korvaamiseksi*, asia N 442/2005, *Yrityksille ja ammatinharjoittajille myönnettävät avustukset elokuun 2005 tulvan aiheuttamien tuhojen korvaamiseksi Baijerissa*, ja asia N 466 B/2005, *Baijerin avustusrahasito – kesän 2005 tulva*.

12. MUUT: TERVEYS, POSTIPALVELUT, PUOLUSTUS

*Alankomaiden sairausvakuutusjärjestelmän uudistus*³¹²

575. Komissio hyväksyi 3. toukokuuta 15 miljardin euron julkisen rahoituksen Alankomaiden sairausvakuutusjärjestelmän perusteellista uudistusta varten. Uudistuksen tavoitteena on taata terveydenhoitopalvelut kaikille kansalaisille ja edistää näiden palvelujen tarjonnan tehokkuutta ja taloudellista kestävyyttä. Tämän vuoksi viranomaiset perustavat vakuutuksenantajien välisen riskien tasausjärjestelmän ja tukevat järjestelmän muuttamista myöntämällä alkupääomaa eräille vakuutuksenantajille.
576. Uusi sairausvakuutuslaki luo Alankomaihin yksityisen sairausvakuutuksen yhtenäismarkkinat. Solidaarisuuden varmistamiseksi Alankomaiden hallitus vaatii, että sairausvakuutusyhtiöt hyväksyvät asiakkaikseen kaikki kansalaiset eivätkä yhtiöt voi veloittaa eri suuruisia vakuutusmaksuja. Ensiksikin korvataksaan vakuutuksenantajille julkisen palvelun velvoitteesta aiheutuvat kulut Alankomaiden viranomaiset ottavat käyttöön järjestelmän, jonka tavoitteena on kumota eri sairausvakuutusyhtiöiden erilaisesta asiakaskunnasta johtuvat erilaiset riskiprofiilit. Vaikka komissio ei ollut täysin vakuuttunut siitä, että toimenpide täytti yhteisöjen tuomioistuimen Altmark-tuomiossa asetetut edellytykset, komissio katsoi, että toimenpide soveltuu yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla.
577. Toiseksi nykyiset sairausvakuutusrahastot voivat kertaluonteisena toimenpiteenä siirtää vararahastonsa uuteen markkinajärjestelmään alkupääomana. Sairausvakuutusrahastot, jotka muunnetaan tavallisiksi yksityisiksi vakuutusyhtiöiksi, tarvitsevat nämä vararahastot täyttääkseen sairausvakuutusyhtiöille asetetut vakavaraisuusvaatimukset. Uudistaessaan terveydenhoitojärjestelmän Alankomaiden hallitus toimii Lissabonin strategiassa asetetun painopisteen mukaisesti. Sen tarkoituksena on nimittäin varmistaa taloudellisesti kestävä ja toteuttamiskelpoinen terveydenhoito ja pitkäaikaishoito. Komissio katsoi, että toimenpide oli tarpeellinen ja oikeasuhteinen, ja päätteli tämän perusteella, että toimenpide soveltui yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

*Postipankin (Banque Postale) perustaminen (Ranska)*³¹³

578. Ranskan viranomaisten ilmoitettua toimenpiteestä komissio tutki useita toimenpiteitä, jotka sisältyvät postilaitoksen (La Poste, LP) rahoitustoiminnan yhtiöittämiseen tytäryhtiöksi (Banque Postale, BP).
579. Komissio tarkasti tällaisiin toimenpiteisiin sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti, että BP:lle siirretyt omat varat vastaavat LP:n rahoituspalveluihin nykyisin kohdistettuja omia varoja. Koska LP ei siirrä lisäksi muuta pääomaa, komissio katsoi, että ottaen huomioon liiketoiminnan siirtämisajankohtana vallinneen tilanteen, varojen siirto ei ole valtiontukea. Komission tehtävänä ei ole tarkastaa, että

³¹² Asiat N 541/2004 ja N 542/2004, *Alankomaiden sairausvakuutusjärjestelmän uudistus*, komission päätös 3.5.2005.

³¹³ Asia N 531/2005, *Postipankin (Banque Postale) perustaminen*, komission päätös 21.12.2005.

BP:llä on riittävästi pääomaa sen liiketoiminnan volyymin ja luonteen perusteella. Tämä tehtävä kuuluu kansallisille vakavaraisuutta valvoville viranomaisille.

580. Komissio tarkasti myös asiaa koskevan oikeuskäytännön³¹⁴ perusteella, että BP ei saa taloudellista etua LP:lle palvelujen tarjoamisesta maksettuina korvauksina. Komissio tarkasti erityisesti, että järjestelyt, joiden tarkoituksena on estää LP:n mahdollisten kilpailuetujen siirto sen tytäryhtiölle, oli toteutettu. Ranskan viranomaiset sitoutuivat muun muassa varmistamaan, että BP:n rahoitus järjestetään yksinomaan markkinaehdoin. Komissio tarkasti lisäksi, että maksettava korvaus lasketaan LP:n analyttisen kirjanpidon perusteella ja määritetään johdonmukaisesti ja objektiivisesti perusteltujen periaatteiden mukaisesti.
581. Komissio hyväksyi 21. joulukuuta LP:n rahoitustoimintojen yhtiöittämisen, koska se ei antaisi BP:lle taloudellista etua. Asiaan liittyviä muita seikkoja, jotka eivät suoraan liity yhtiöittämiseen, tarkastellaan erikseen. Näitä seikkoja ovat erikoisoikeus tarjota ”livret A” -tiliä (veroton säästötili), LP:lle myönnetty rajoittamaton valtiontakaus ja BP:hen siirtyvien LP:n toimihenkilöiden eläkejärjestelmät.

Hellenic Vehicle Industry S.A. – ELVO

582. Komissio aloitti 7. joulukuuta muodollisen tutkintamenettelyn asiassa, joka koskee yritykselle Hellenic Vehicle Industry S.A – ELVO myönnettyä ilmoittamatonta tukea³¹⁵. Kyseessä on kreikkalainen yritys, joka valmistaa siviili- ja sotilasajoneuvoja ja on Kreikan armeijan pääasiallinen tavarantoimittaja. Kreikan hallitus hyväksyi vuonna 1999 yritykselle vuosina 1989–1999 kertyneiden julkisen sektorin velkojen poiston. Kreikan mukaan tuen määrä on 3,5 miljoonaa euroa ja se hyödyttää ainoastaan ELVO:n sotilaskäyttöön tarkoitettua tuotantoa. Tämän vuoksi se kuuluisi perustamissopimuksen 296 artiklan soveltamisalaan. Kyseisen artiklan mukaan valtiontukea koskevasta yleisestä kiellosta voidaan poiketa syistä, jotka liittyvät suoraan maan keskeisiin turvallisuusetiuihin. Komissio katsoo kuitenkin saatavilla olevien tietojen perusteella, että ainoastaan osa tuesta kohdistui sotilaskäyttöön tarkoitettuun tuotantoon ja kuuluu perustamissopimuksen 296 artiklan soveltamisalaan. Jäljelle jäävää tukea on tarkasteltava yleisten valtiontukisääntöjen mukaisesti.

13. MAATALOUS

Rehufosfaattien fosforimineraalivero (Tanska)

583. Komissio päätti 19. tammikuuta olla vastustamatta Tanskan ehdottamaa uutta rehujen fosforiveroa, jonka tarkoituksena on vähentää fosforin käyttöä maataloudessa.³¹⁶ Jotta Tanskan maataloussektorin kokonaisveroaste ei nousisi, maatalousmaasta kannettua veroa alennettiin. Järjestelmän ei katsota olevan maanviljelijöille myönnettyä valtiontukea. Maatalousmaasta kannettavan veron yleinen alennus katsotaan hallinnollisesti tehokkaimmaksi tavaksi jakaa fosforiverotulo uudelleen maataloussektorille. Maatalousmaasta kannettua veroa

³¹⁴ Asia C-83/01 P, *Chronopost* (Kok. 2003, s. I-6993).

³¹⁵ Asia C-47/2005, *ELVO*:lle (*Hellenic Vehicle Industry S.A.*:lle) myönnetty tuki – Kreikka.

³¹⁶ Asia N 343/2004.

alennetaan kaikilla maatalouden toimialoilla, ei ainoastaan niillä, jotka käyttävät eläinrehuja ja maksavat fosforiveroa. Tämä saattaisi ainakin teoriassa antaa kasvintuottajille etua. Ottaen huomioon järjestelmän ympäristönsuojeluun liittyvät piirteet ja sen, että asiaa koskevissa valtioneukisäännöissä viitataan nimenomaan maaveroon yhtenä keinona tasapainottaa uusien ympäristöverojen vaikutukset, komissio päätti olla vastustamatta toimenpidettä, vaikka järjestelmä johtaisi kyseiseen etuun. Lisäksi keskimääräinen maanviljelijäkohtainen veronalennus on erittäin pieni (noin 700 Tanskan kruunua (95 euroa) vuodessa).

Kansallinen epäsuotuisten alueiden tukijärjestelmä (Suomi)

584. Komissio hyväksyi 16. maaliskuuta uuden valtioneukitoimenpiteen³¹⁷, joka yhdistetään voimassa oleviin, yhteisön Suomen maaseudun kehittämisohjelman puitteissa osarahoittamiin epäsuotuisien alueiden tukiin. Tuki koostuu perusosasta, joka on 20 euroa hehtaarilta tukialueilla A, B ja C1 sekä 25 euroa hehtaarilta tukialueilla C2–C4. Perusosa maksetaan kaikille peltoaloille, joille voidaan myöntää osarahoitettua luonnonhaittakorvausta. Lisäksi kotieläintiloilla sijaitsevat peltoalat saavat lisäosan, joka on 80 euroa hehtaarilta.
585. Komissio on varmistanut, että yhteenlaskettu määrä (voimassa oleva osarahoitettu tuki, uusi perusosa ja uusi lisäosa) on keskimäärin enintään 250 euroa hehtaarilta. Uuden perusosan ja lisäosan määrä tarkastetaan vuosittain. Perus- ja lisäosaa alennetaan tarvittaessa samassa suhteessa koko maassa siten, että maksimikeskiarvo 250 euroa/ha ei ylitä. Komissio päätteli, että Suomen epäsuotuisien alueiden yhdistetyt maksut ovat EU:n lainsäädännön mukaiset, erityisesti maatalousalan valtioneukista annettujen yhteisöjen suuntaviivojen³¹⁸ 6 kohdan ja asetuksen (EY) N:o 1257/99³¹⁹ 14 ja 15 artiklan mukaiset seuraavista syistä: tuki jakaantuu maantieteellisesti siten, että alueet, joilla tuotos on kaikkein alhaisin, saavat eniten tukea; alat, joilla on erityisiä luonnonhaittoista johtuvia rakenteellisia ongelmia, saavat eniten tukea; verrattaessa tukitasoa muihin vastaaviin yhteisön alueisiin voidaan todeta, ettei ole kyse liiallisesta korvauksesta.

Eläinjätteen hävittäminen vuonna 2003 (taxe d'équarrissage) (Ranska)

586. Komissio hyväksyi 5. heinäkuuta noin 325 miljoonan euron valtioneukien, joka myönnettiin julkisten renderointipalveluiden (service public d'équarrissage) puitteissa lihajauhon säilyttämiseen ja tuhoamiseen sekä kuolleiden eläinten ja eläinjätteen kuljettamiseen ja hävittämiseen vuonna 2003.³²⁰ Komissio päätti aloittaa samaan aikaan perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn, joka koski tiettyyn lihan kaupankäyntiin myönnettyä tukea eli renderointiverosta vapauttamista vuonna 2003. Ranska sovelsi edelleen tätä verovapautusta eräisiin yrityksiin, kuten se oli tehnyt jo vuosina 1997–2002. Tätä vapautusta sovellettiin yrityksiin, joiden edellisen kalenterivuoden liikevaihto oli alle 762 245 euroa. Renderointivero asetettiin yrityksen kokonaisliikevaihdon perusteella

³¹⁷ Asia N 284/2004.

³¹⁸ Yhteisön suuntaviivat maatalousalan valtioneukista (EYVL C 28, 1.2.2000).

³¹⁹ Neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999, annettu 17 päivänä toukokuuta 1999, Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tuesta maaseudun kehittämiseen ja tiettyjen asetusten muuttamisesta ja kumoamisesta (EYVL L 160, 26.6.1999, s. 80).

³²⁰ Asia C 23/2005.

eikä lihanmyynnin perusteella. Tietyt yritykset voitiin tämän johdosta vapauttaa verosta, vaikka ne myivät enemmän lihaa kuin muut yritykset, joiden muusta tuotteesta kertyvä kokonaisliikevaihto oli suurempi. Koska näyttää siltä, että tätä verovapautusta ei voida perustella verojärjestelmän luonteella, se voi olla valtiontukea. Tuki näyttää olevan yhteismarkkinoille soveltumatonta toimintatukea, sillä tällaiseen kustannusten alentamiseen ei liity kannustavaa vaikutusta eikä verovapautuksen saajalta odoteta vastatoimia. Tämä näkemys noudattaa komission joulukuussa 2004 tekemässä renderointiveropäätöksessä³²¹ esittämää kantaa.

Kampanjasuunnitelmat (Ranska)

587. Komissio aloitti 20. heinäkuuta muodollisen tutkintamenettelyn, joka koskee mahdollisesti sääntöjenvastaista valtiontukea, jota Ranska on myöntänyt vuosina 1991–2002 hedelmä- ja vihannesalalla.³²² Tuki myönnettiin vuosittaisten ”varasuunnitelmien” (kampanjasuunnitelmat) perusteella. Suunnitelmiin kuului toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli vastata Ranskan hedelmä- ja vihannesalan liikatarjontaan sisämarkkinoilla myöntämällä hintatukea, väliaikaisen varastoinnin tukea, tuotteiden hävittämistukea tai jalostustukea. Tukea on saatettu maksaa kriisiaikoina myös ranskalaisten tuotteiden myynnin edistämiseen EU:n ulkopuolella. Tuen määrä on mahdollisesti ollut niinkin paljon kuin 50 miljoonaa euroa vuodessa.
588. Komissiolla ei ole varmuutta siitä, ovatko nämä toimenpiteet kilpailusääntöjen mukaisia, sillä ne näyttävät haittaavan hedelmä- ja vihannesalan yhteismarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Asiasta odotetaan lopullista päätöstä vuoden 2006 kuluessa.

Banaanin tuottajaryhmittymien tuki (Guadeloupe ja Martinique)

589. Komissio päätti 6. syyskuuta olla vastustamatta noin 1,41 miljoonan euron valtiontukea, joka myönnetään halpakorkoisina lainoina tuottajaryhmittymille banaanialan rakenneuudistustoimenpiteiden yhteydessä.³²³ Tuki, jota myönnetään taloudellisissa vaikeuksissa oleville tuottajaryhmittymille, ei täyttänyt rakenneuudistustuella EU:n lainsäädännössä vahvistettuja edellytyksiä, koska tukimäärät olivat liian pienet banaanialan kokonaisvaltaiseen rakenneuudistukseen eikä suunniteltuja toimenpiteitä (tarjonnan keskittämisen parantaminen) voitu katsoa realistiseksi rakenneuudistussuunnitelmaksi. Komissio hyväksyi tuen toimintatukena, käyttäen erityistä oikeusperustaa niiden alueiden osalta, joilla tukea myönnetään. Kyseisen oikeusperustan mukaan toimintatukea voidaan myöntää korvaamaan sellaiset haitat, jotka muodostavat vakavan esteen talouden kehittymiselle erittäin syrjäisillä alueilla.

Tuki karjan suojaamiseksi petoeläimiltä (Toscana, Italia)

590. Komissio hyväksyi 6. syyskuuta ensimmäisen kerran valtiontuen vakuutusmaksukustannuksiin, jotka aiheutuvat karjankasvattajille petoeläinten, kuten susien tai karhujen, aiheuttamista vahingoista.³²⁴ Toimenpiteiden tarkoituksena on suojella luonnonpuistojen lähellä kasvatettavaa karjaa (nautaeläimiä, lampaita,

³²¹ Asia NN 8/2004.

³²² Asia NN 8/2004.

³²³ Asia NN 40/2004.

³²⁴ Asia N 211/2005.

vuohia ja hevosia), jotka ovat alttiita petoeläinten hyökkäyksille. Korvattavia vahinkoja ovat ainoastaan petoeläinten hyökkäysten aiheuttamat eläinten kuolemat ja keskenmenot. Komissio päätteli, että valtiontuki, joka muodostuu ehkäisevistä ja suojelevista investoinneista, kuten karjasuojien rakentaminen/uudistaminen, kamerahälytysjärjestelmät ja eläinaitausten rakentaminen, on maatalousalan valtiontuesta annettujen suuntaviivojen mukainen. Tuki hyväksyttiin, jotta voitaisiin sekä suojella suojeltuja eläinlajeja että vähentää karjankasvattajille aiheutuvien vahinkojen riskiä.

Huonojen sääolojen yhteisvastuurahasto (Italia)

591. Komissio päätti 7. kesäkuuta olla vastustamatta uutta valtiontukien puitelakia, jonka perusteella viljelijöille maksetaan yhteensä noin 100 miljoonaa euroa vuodessa korvauksena huonojen sääolojen aiheuttamista tappioista.³²⁵ Uusi laki muodostaa johdonmukaisen oikeusperustan keskushallinnon rahoittamille korvauksille, jotka maksetaan huonojen sääolojen vuoksi. Huomattava muutos aikaisempaan käytäntöön on se, että viljelijät, jotka voisivat ottaa (tuetun) vakuutuksen, eivät enää saa korvauksia. Näin viljelijöitä kannustetaan ottamaan vakuutus ja julkisten menojen suunnittelu helpottuu huomattavasti. Italian hallituksen suunnitelman mukaan tuen määrä on noin 100 miljoonaa euroa vuodessa suorina korvauksina ja toiset 100 miljoonaa euroa vakuutussovimusten tekemisestä myönnettävänä tukena.

*Holland Malt (Alankomaat)*³²⁶

592. Komissio päätti 3. toukokuuta aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn, joka koskee suunnitelmaa myöntää tukea Alankomaiden mallassektorilla. Tuki myönnetään Holland Malt BV:n (Bavaria NV:n ja viljanviljelijöiden osuuskunnan Agrifirmin yhteisyritys) tuotantolaitoksen perustamista koskevaan investointihankkeeseen. Hankkeessa integroitaisiin mallasohran varastoinnin ja jalostuksen sekä mallastuotannon ja -kaupan muodostama tuotantoketju.
593. Komissio päätti aloittaa muodollisen tutkintamenettelyn, sillä ei ole varmaa, soveltuuko suunniteltu tuki yhteismarkkinoille seuraavista syistä:
- komission käytettävissä olevien tietojen mukaan ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että mallasmarkkinoilla on liikakapasiteettia;
 - Holland Malt väittää tarjoavansa ensiluokkaista mallasta (premium malt) ensiluokkaisen oluen (premium beer) valmistukseen ja että tällaisen maltaan ja oluen markkinat kasvavat yhä.
594. Ei ole kuitenkaan selvää, ovatko ”ensiluokkainen mallas” ja ”ensiluokkainen olut” ainoastaan markkinointikäsitteitä ja vastaavatko ne erityisiä erillisiä tuotemarkkinoita, joiden osalta liikakapasiteetin mahdollisuus voidaan sulkea pois.

³²⁵ Asia NN 54/A/2004.

³²⁶ Asia C 14/2005, alun perin asia N 149/2004.

595. Komissio hyväksyi 20. heinäkuuta tukiohjelman, jonka perusteella maatalousalalle myönnetään verohuojennus, jonka määrä on 687 miljoonaa euroa kymmenen vuoden aikana.³²⁷ Ilmastonmuutosmaksun alennus, joka kuuluu ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämisestä tehtyjen sopimusten piiriin, on 50 prosenttia puutarhaviiljelyalalla ja 80 prosenttia maataloudessa. Alennuksen johdosta Yhdistyneen kuningaskunnan maatalousala voi sopeutua maksun aiheuttamiin korkeampiin energiahintoihin ja auttaa saavuttamaan Yhdistyneelle kuningaskunnalle samoin kuin EU:lle asetetut hiilidioksidipäästöjen vähennystavoitteet.
596. Yhdistynyt kuningaskunta otti vuonna 2001 käyttöön ilmastonmuutosmaksun, joka peritään muiden kuin kotitalouksien käyttämästä energiasta Kioton tavoitteiden saavuttamiseksi. Energiavaltaisille teollisuudenaloille tarjottiin merkittävä 80 prosentin alennus kymmenen vuoden ajaksi, jotta ne voivat sopeutua uuteen toimintaympäristöön, parantaa energiatehokkuutta ja vähentää hiilidioksidipäästöjä. Päätöksen kattamat maatalousalat (sikalat ja kanalat, elintarvike- ja juomateollisuus) ovat tehneet ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä koskevia sopimuksia ja sitoutuneet päästöjen vähentämistä ja energiatehokkuuden parantamista koskeviin tavoitteisiin. Yhdistynyt kuningaskunta varmistaa, että sitoumusten toteuttamista valvotaan tehokkaasti.
597. Maksualennuksen poistuminen tulevaisuudessa samalla kun yrityksen on pyrittävä saavuttamaan tavoitteet on tehokas tapa varmistaa, että yritykset panevat sopimuksen täytäntöön ja saavuttavat tavoitteet. Takaisinperintämekanismiin, joka suhteutetaan sopimuskauden lopussa vielä saavuttamattomiin tavoitteisiin, liittyy sanktiojärjestelmä. Sopimuksia tarkistetaan säännöllisesti. Arvioidessaan monialaista valtiontukea energiaverojen yhteydessä komissio hyväksyi maatalousalan tasavertaisen kohtelun muiden ympäristötarkoituksiin myönnettävää valtiontukea koskevien suuntaviivojen soveltamisalaan kuuluvien alojen kanssa. Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä koskevat sopimukset hyväksyttiin suuntaviivojen 51.1.a kohdan perusteella.
598. Puutarhaviiljelyala voi korvata ilmastonmuutosmaksusta johtuvasta kansainvälisen kilpailukyvyyn menettämisestä aiheutuvat tappiot erillisen erikoistoimenpiteen avulla, joka koostuu viiden vuoden ajan myönnettävästä 50 prosentin alennuksesta. Tämän oikeusperustana oli maatalousalan valtiontuesta annettujen suuntaviivojen 5.5.4 kohta.

14. KALASTUSALA

599. Tätä alaa koskevista komission vuonna 2005 tekemistä päätöksistä kannattaa mainita seuraavat kolme asiaa.

³²⁷ Asia NN 12/2004.

600. Shetland Leasing and Property Ltd (SLAP) teki vuosina 1999 ja 2000 Shetlandin saarilla toimivaan kalanjalostusyriyrykseen kolmen miljoonan Englannin punnan arvoisen investoinnin.³²⁸ Komissio sai tiedon asiasta kantelun johdosta. Tutkinta johti päätelmään, että investointiin käytetyt varat olivat peräisin kahdelta Shetlandin paikallishallinnon (Shetland Islands Council) hallinnoimalta säätiöltä ja että ne oli katsottava valtiontueksi. Investointi oli yhteismarkkinoille soveltumatonta toimintatukea. Koska samanlainen rahoitus katsottiin rakennerahastoalalla yksityiseksi rahoitusosuudeksi, komissio ei edellyttänyt tuen takaisinperintää viranomaisien ja organisaatioiden perustellun luottamuksen vuoksi.
601. Komissio hyväksyi Yhdistyneen kuningaskunnan ilmoittaman 1 miljoonan Englannin punnan tukiohjelman³²⁹, jonka tavoitteena oli tukea lohenviljelylaitosten vapaaehtoista ilmoittautumista kalanviljelylaitosten jätteiden keräämistä ja tuhoamista koskevaan järjestelmään. Päätöksessään komissio katsoi, että BSE-kriisin aikana annettuja yhteisön suuntaviivoja TSE-testien, kuolleiden eläinten ja teurasjätteiden vuoksi myönnettävistä valtiontuista on sovellettava myös valtiontukeen, jota myönnetään kalanviljelylaitoksille kuolleiden eläinten vuoksi.
602. Komissio hyväksyi Latvian ilmoittaman tukiohjelman³³⁰, jonka tarkoituksena oli korvata kalastajille ja kalanviljelylaitoksille Itämerellä tammikuun alussa raivonneen poikkeuksellisen rajun myrskyn vuoksi aiheutuneet vahingot. Tällaisten tukiohjelmien ilmoittaminen esimerkiksi myrskyn tai muun poikkeuksellinen tapahtuman, kuten saastumisen, johdosta, ei ole epätavallista, mutta tämä oli ensimmäinen kerta kun uusi jäsenvaltio ilmoitti tällaisesta tuesta.

15. KIVIHIILITEOLLISUUS

603. Komissio teki huomattavan määrän kivihiiliteollisuutta koskevia valtiontukipäätöksiä vuonna 2005. Komissio hyväksyi kesäkuussa Saksan, Unkarin ja Puolan kivihiiliteollisuutta koskevat rakenneuudistussuunnitelmat.
604. Komissio hyväksyi tammikuussa Saksan vuosittaiset tukimaksut vuodeksi 2005. Maaliskuussa se hyväksyi Saksan vuosina 2001 ja 2002 kivihiiliteollisuudelle myöntämän valtiontuen (vaikka kyseinen valtiontuki oli sääntöjenvastaista, koska siitä ei ollut ilmoitettu). Kesäkuussa se hyväksyi Slovakian vuosituen vuoden 2004 osalta ja Puolan vuosituen vuosiksi 2004–2006. Heinäkuussa komissio hyväksyi tuen Tšekissä sijaitsevalle uudelle ortoligniittikaivokselle alueellisia valtiontukia koskevien suuntaviivojen perusteella, sillä kivihiiliasetusta ei sovelleta ortoligniittiin. Komissio hyväksyi myös Tšekin kaivoksien sulkemistuen, Slovakian kaivoksien vuosituen vuodeksi 2005 ja Unkarin vuosituen vuosiksi 2004–2006.

³²⁸ Asia C-13/2005.

³²⁹ Asia N-285/2005.

³³⁰ Asia N-177/2005.

16. LIIKENNE³³¹

16.1. Rautatieliikenne

605. Komissio hyväksyi 3. toukokuuta Tšekin suunnitelman myöntää tukea rautateiden uuden liikkuvan kaluston oston helpottamiseen.³³² Tšekin viranomaiset takaavat 45 miljoonan euron lainan, jonka EUROFIMA-rahoitusyhtiö on tarjonnut Tšekin rautateille. Toimenpiteellä on hyvin pieni kielteinen vaikutus nykyisiin kaupankäynnin edellytyksiin. Ensiksi Tšekin rautatiet maksavat lainasta korkoa, joka kylläkin on markkinaehtoja edullisempi. Lisäksi ne maksavat takauksesta. Toiseksi takaus koskee ainoastaan rautateiden matkustajaliikennettä, jota ei ole EU:n lainsäädännössä vielä avattu kilpailulle.
606. Komissio hyväksyi 7. kesäkuuta Alankomaiden toimenpiteen³³³ tuen myöntämiseksi uuden eurooppalaisen liikenteenohjausjärjestelmän (ETCS) asentamiseksi uudella Betuwen radalla kulkeviin tavarajuniin. ETCS, joka on opastin- ja nopeudenvälvontajärjestelmä ja uusi eurooppalainen junien valvonnan standardi, asennetaan tälle linjalle turvallisuuden varmistamiseksi. Alankomaiden viranomaiset korvaavat osittain kustannukset, joita aiheutuu ETCS:n asentamisesta ensimmäisiin Betuwen radalla käytettäviin tavarajunavetureihin.
607. Komissio hyväksyi 3. maaliskuuta Fret SNCF:n rakenneuudistustuen³³⁴. Toimenpide oli osa rakenneuudistussuunnitelmaa, jonka avulla SNCF:n rahtitoiminnoista saadaan jälleen kannattavia. Komissio katsoi, että suunnitelma on EU:n lainsäädännön mukainen, sillä tuki rajoittuu välttämättömään ja siihen liittyy täydentäviä toimenpiteitä, kuten kapasiteetin vähentäminen ja Ranskan rautatierahtimarkkinoiden odotettu avaaminen.

16.2. Yhdistetyt kuljetukset

608. Komissio hyväksyi 16. maaliskuuta Belgian tukiohjelman³³⁵, jonka tarkoituksena on myöntää tukea yhdistetyissä kuljetuksissa tarvittavien laitteiden hankintaan Vallonian alueella. Toinen belgialainen tukiohjelma³³⁶, jonka tarkoituksena on edistää kansallisia yhdistettyjen kuljetusten palveluja, hyväksyttiin 5. heinäkuuta. Kolmevuotinen ohjelma hyödyttää rautatiepalveluja käyttäviä liikenteenharjoittajia, jotka tarjoavat yhdistettyjä kuljetuksia. Tuen tarkoituksena on korvata maantie- ja rautatiekuljetusten ulkoisten kustannusten ero, joka on erityisen suuri pienillä etäisyyksillä.

³³¹ Seuraavat liikennettä koskevat asiat kuuluvat energian ja liikenteen pääosaston vastuualueeseen.

³³² Asia N 323/2004 – Tšekki – Valtiontakaus rahoituksen myöntämiseksi Tšekin rautateille (Česke Dráhy) liikkuvan kaluston hankintaa varten, komission päätös 3.5.2005.

³³³ Asia N 569/2004 – Alankomaat – Tukijärjestelmä tavarajunavetureiden mukauttamiseksi eurooppalaiseen liikenteenohjausjärjestelmään (ETCS), komission päätös 7.6.2005.

³³⁴ Asia N 386/2004 – Ranska – Fret SNCF:n rakenneuudistustuki, komission päätös 2.3.2005.

³³⁵ Asia N 247/2004 – Vallonian alueen yhdistettyjen kuljetusten tukiohjelma, komission päätös 16.3.2005.

³³⁶ Asia N 249/04 – Yhdistettyjä kuljetuksia koskeva tukijärjestelmä, komission päätös 5.7.2005.

609. Lisäksi komissio hyväksyi 16. maaliskuuta saksalaisen ohjelman³³⁷, jonka tavoitteena on edistää uusien yhdistettyjen kuljetuspalvelujen luomista ja tarkoitukseen soveltuvien laitteiden hankintaa.
610. Komissio hyväksyi 20. huhtikuuta Italian tukiohjelman³³⁸, jonka tarkoituksena on edistää raskaiden tavarakuljetusten siirtoa maanteiltä merelle. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi avustuksia myönnetään maantiekuljetusyrityksille, jotka käyttävät nykyisiä tai uusia meriliikennereittejä maantiekuljetusten sijaan. Tukiohjelma on voimassa kolme vuotta ja sen talousarvio on 240 miljoonaa euroa. Tuen myöntämisen edellytyksenä on kuitenkin, että tuensaajien on käytettävä meriliikennepalveluja kolmen vuoden ajan ohjelman päätyttyä.

16.3. Maantieliikenne

611. Komissio päätti 7. joulukuuta hyväksyä ABX Logistics -konsernin³³⁹ rakenneuudistussuunnitelman rahoitusosuuden, jonka arvo on 176 miljoonaa euroa. Päätös perustui rakenneuudistussuunnitelmaan, jolla vähennettiin merkittävästi ABX Worldwide -konsernin kapasiteettia, mukaan luettuina sen tytäryritykset ABX Germany ja ABX Netherlands, palautettiin koko konsernin elinkelpoisuus ja siirrettiin konsernin pääoma yksityiselle sijoittajalle, jonka on toimittava 12 kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. ABX Francen kotimaiset toiminnot yksityistettiin vuonna 2005.
612. Komissio päätti hyväksyä nämä toimenpiteet, joiden pitäisi riittää palauttamaan ABX Worldwide -konsernin elinkelpoisuus, vaikka se tarkoittaa kyseisen konsernin myymistä. Tämän vuoksi komissio asetti rakenneuudistustuen hyväksymiselle ehdon, jonka mukaan ABX-konserni on myytävä yksityiselle sijoittajalle, jonka olisi markkinahinnan maksamisen lisäksi sijoitettava merkittävästi konserniin.

16.4. Lentoliikenne

Alitalia (Italia)

613. Komissio päätti 7. kesäkuuta, että Alitalian ja sen palvelutytäryhtiön pääomarakenteen vahvistamisiin ei liity valtiontukea, kunhan noudatetaan tarkasti edellytyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että valtio toimii varovaisen sijoittajan tavoin. Ensiksikin kun AZ Flyn pääomaa korotetaan 1,2 miljardilla eurolla, valtion vähemmistöosuus on toteutettava samaan hintaan ja samoin edellytyksin kuin yksityisen sijoittajan tapauksessa. Komissio sai tältä osin kansainväliseltä pankilta aiesopimuksen, jossa taataan yksityissektorin todellinen enemmistöosuus tämän toimen toteuttamisessa. Näin varmistetaan, että Italian heinäkuussa 2004 antamaa sitoumusta liiketoiminnan yksityistämisestä noudatetaan. Lentoyhtiön pääomarakenteen vahvistaminen, jonka lopullinen määrä oli noin 1 miljardi euroa, toteutettiin joulukuussa tarvitsematta käyttää pankkien antamaa takausta.

³³⁷ Asia N 238/2004 – Saksa – Uusien yhdistettyjen kuljetusten rahoittamista koskeva tukiohjelma, komission päätös 16.3.2005.

³³⁸ Asia N 496/03 – Italia – Tuki logistiikkaketjujen kehittämiseen ja intermodaalisuuden parantamiseen, komission päätös 20.4.2005.

³³⁹ Asia C 53/03.

614. Toiseksi Fintecnan, joka on julkinen holdingyhtiö, ehdottaman 216 miljoonan euron sijoituksen AZ Services -yrityksen maatoimintoihin on oltava markkinaehtojen mukainen. Komissio on tarkistanut riippumattoman tutkimuksen perusteella, että kyseinen sijoitus tarjoaa tuoton, joka vastaa yksityisen sijoittajan odottamaa tuottoa. Pääomarakenteen vahvistamisen ensimmäiset vaiheet toteutuivat suunnitelman mukaisesti joulukuussa.
615. Rakenneuudistusta tutkiessaan komissio antoi kolmansille osapuolille mahdollisuuden kommentoida sitä, kuinka Alitalia oli käyttänyt 400 miljoonan euron lainan. Komissio oli antanut 20. heinäkuuta 2004 Italialle luvan lainan takaamiseen. Komissio teki kommenttien perusteella yksityiskohtaisen analyysin Alitalian käyttäytymisestä. Analyysi sisälsi riippumattoman tutkimuksen. Komissio katsoi, että tukea ei ollut käytetty väärin ja erityisesti, että yrityksen kapasiteetti on tehtyjen sitoumusten mukainen ja uudet reitit ovat kannattavia.

Ryanair (Irlanti)

616. Komissio teki 12. helmikuuta 2004 päätöksen, joka koski Vallonian alueen ja julkisessa omistuksessa olevan Brussels South Charleroi Airportin (BSCA) Ryanair-lentoyhtiölle myöntämiä etuja sen aloittaessa toimintansa Charleroiissa. Komissio katsoi voivansa hyväksyä tietynlaiset tuet, joiden johdosta perustetaan aidosti uusia reittejä selvästi määritellyin edellytyksin. Päätöksessä kuitenkin todetaan, että eräitä tukimuotoja ei voida hyväksyä.
617. Päätöksen täytäntöönpanemiseksi Belgian viranomaiset sopivat vuonna 2004 Ryanairin kanssa, että osa (noin 4 miljoonaa euroa) sääntöjenvastaisesta tuesta pannaan suljetulle tilille, kunnes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa päätöksen kanteesta, jonka kyseinen lentoyhtiö on pannut vireille komission päätöksen kumoamiseksi. Belgia joutui haastamaan Ryanairin irlantilaiseen oikeusistuimeen periäkseen takaisin noin 2,3 miljoonan euron lisäsumman (asia on edelleen vireillä).
618. Ryanair/Charleroi-päätöksen seurannan yhteydessä komissio antoi 9. joulukuuta suuntaviivat vastauksena lentoliikennealan viimeaikaiselle kehitykselle. Tällaisesta kehityksestä voidaan mainita halpalentoyhtiöiden perustaminen ja erityisesti alueellisten lentoasemien välisen kilpailun lisääntyminen varsinkin viime vuosina uusien lentoyhteyksien houkuttelemiseksi. Suuntaviivojen³⁴⁰ tarkoituksena on lisätä sovellettavien sääntöjen läpinäkyvyyttä määrittämällä, mitä komissio hyväksyy ja mitä se ei hyväksy.

Olympic Airways (Kreikka)

619. Komissio lopetti syyskuussa tutkinnan väitteistä, joiden mukaan Kreikka oli myöntänyt Olympic Airwaysille sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta tukea. Komissio katsoi, että Olympic Airways ja Olympic Airlines olivat edelleen saaneet 11. joulukuuta 2002 alkaen (Kreikan kansallista lentoyhtiötä koskevan edellisen päätöksen tekopäivä) sääntöjenvastaista valtiontukea. Katso myös

³⁴⁰ Komission tiedonanto — Yhteisön suuntaviivat lentoasemien rahoittamisesta ja alueellisilta lentoasemilta liikennöivien lentoyhtiöiden toiminnan aloittamista koskevasta valtiontuesta (EUVL C 312, 9.12.2005, s. 1)

jäljempänä D jaksossa oleva viittaus yhteisöjen tuomioistuimen päätökseen tällaisen tuen takaisinperimiseksi.

620. Aloittaessaan tutkintamenettelyn komissio oli esittänyt epäilyjä käytännöstä, jonka mukaan Olympic Airwaysin ei tarvinnut maksaa veroihin ja sosiaaliturvamaksuihin liittyviä vastuita, sekä tavasta, jolla Olympic Airlines perustettiin vuoden 2003 loppupuolella.
621. Kaikki lentoliikenne, jota Olympic Airways, Olympic Aviation ja Olympic Macedonian olivat aikaisemmin harjoittaneet Olympic Airways -konsernin puolesta, keskitettiin joulukuussa 2003 uuteen yksikköön, jonka nimeksi tuli Olympic Airlines. Tutkittuaan perusteellisesti Olympic Airwaysin ja Olympic Airlinesin rahoitustilannetta komissio katsoi 14. syyskuuta, että Kreikka oli myöntänyt sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea erinäisten toimenpiteiden kautta. Näitä toimenpiteitä olivat vapautuksen myöntäminen veroihin ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvien vastuiden maksamisesta, Olympic Airwaysilta Olympic Airlinesille siirretyn omaisuuden yliarvostaminen, käteisavustusten myöntäminen Olympic Airwaysille ja lentokaluston vuokraaminen Olympic Airlinesille kustannuksia halvemmalla hinnalla³⁴¹.

Lentoasemien infrastruktuuri (Saksa ja Belgia)

622. Komissio teki vuonna 2005 kaksi päätöstä lentoasemien infrastruktuurin rahoittamisesta. Komissio päätti 19. tammikuuta, että Saksan tukiohjelma³⁴² rakenteellisesti heikoilla alueilla sijaitsevien alueellisten lentoasemien rakentamiseksi ja kehittämiseksi on EU:n valtiontukisääntöjen mukainen. Tukiohjelman perusteella myönnetään avustuksia, joita käytetään ainoastaan sellaisen lentoasemainfrastruktuurin investointikustannuksiin, joka on kaikkien potentiaalisten käyttäjien saatavilla tasavertaisin ehdoin. Lentoaseman päivittäiseen operatiiviseen toimintaan liittyviin kustannuksiin ei voida myöntää rahoitustukea eikä ohjelman perusteella voida rahoittaa kyseistä lentoasemaa käyttävän lentoliikenteenharjoittajan investointeja.
623. Toinen lentoasemien infrastruktuurista tehty päätös koski julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden perustamista Deurnessa sijaitsevan Antwerpenin kansainvälisen lentoaseman kehittämiseksi ja toiminnan harjoittamiseksi.³⁴³ Komissio katsoi 20. huhtikuuta, että erityisesti julkisen sektorin rahoituksen määrä ja kaupallisen kumppanin valinta määritettiin avoimen ja syrjimättömän julkisen tarjouskilpailumenettelyn avulla ja että tarjouskilpailumenettelyssä noudatettiin kilpailijoiden tasavertaisen kohtelun periaatetta ja varmistettiin, että julkisen sektorin osuus rajoittuu tarvittavaan vähimmäismäärään.

³⁴¹ Asia C 11/2004.

³⁴² Asia N 644i/2002 – *Saksa*, komission päätös 19.1.2005.

³⁴³ Asia N 355/2004 – *Belgia*, komission päätös 20.4.2005.

C – VALTIONTUKIPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. JOHDANTO

624. Valtiontuen toimintasuunnitelmassa korostetaan valtiontukien valvonnan tehon ja uskottavuuden edellyttävän, että komission päätökset yleensä ja erityisesti ne päätökset, jotka koskevat sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperintää, pannaan asianmukaisesti täytäntöön. Toimintasuunnitelmassa todetaan, että komissio pyrkii perintäpäätösten nopeampaan ja tehokkaampaan täytäntöönpanoon kaikkien edunsaajien tasavertaisen kohtelun varmistamiseksi.
625. Täytäntöönpanon valvonnan yksikkö seurasi edelleen vuonna 2005 toimenpiteitä, joihin jäsenvaltiot olivat ryhtyneet komission perintäpäätösten täytäntöönpanemiseksi. Täytäntöönpanoa odottavien perintäpäätösten lukumäärä supistui 94:stä 75:een 31. joulukuuta 2004 ja 31. joulukuuta 2005 välisenä aikana. Komissio teki vuoden 2005 aikana 12 uutta perintäpäätöstä. Samana aikana saatettiin 31 takaisinperintäasiaa päätökseen.
626. Vireillä olevien takaisinperintäasioiden maantieteellinen jakauma on säilynyt suhteellisen vakaana. Suurin osa näistä tapauksista koskee Saksaa (35 prosenttia). Espanjan, Italian ja Ranskan osuus on yhteenlaskettuna 53 prosenttia kaikista vireillä olevista takaisinperintäasioista. Kuudessatoista jäsenvaltiossa ei ole vireillä takaisinperintöjä. Lähes kaksi kolmasosaa vireillä olevista takaisinperintäasioista koskee yksittäisiä tukitoimenpiteitä, loput tukiohjelmia.
627. Jäsenvaltioiden toimittamista tiedoista ilmenee, että viime vuosina on peritty takaisin huomattava määrä sääntöjenvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia tukia. Komissiolle ilmoitettiin vuonna 2005 merkittävien määrien takaisinperinnästä, joka liittyi eräisiin vastikään tehtyihin päätöksiin, kuten Saksan Landesbanken ja Bullia koskeviin päätöksiin. Tämä kehitys on parantanut huomattavasti perintää koskevia tilastoja. Vuodesta 2000 tehtyjen päätösten perusteella perittäväksi määrätystä 8,6 miljardista eurosta noin 8,2 miljardia euroa (josta varsinaista tukea on 6,0 miljardia euroa ja korkoja lähes 2,2 miljardia euroa) oli peritty takaisin vuoden 2005 loppuun mennessä. Korot pois luettuina tämä määrä on 71 prosenttia perittävästä kokonaismäärästä³⁴⁴.
628. Komissio varmisti vuoden 2005 aikana, että kaikkia vireillä olevia perintäpäätöksiä seurattiin tiiviisti ja johdonmukaisesti, jotta ne pantaisiin tehokkaasti täytäntöön. Tapauksissa, joissa komissio katsoi, että jäsenvaltio ei ollut toteuttanut kaikkia oikeusjärjestelmänsä sallimia toimenpiteitä päätöksen täytäntöönpanemiseksi, komissio aloitti joko perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan tai 228 artiklan

³⁴⁴

Olisi muistettava, että nämä tilastot koskevat ainoastaan vireillä olevia takaisinperintätapauksia, joista jäsenvaltiot ovat toimittaneet suhteellisen tarkat tiedot. Vuodesta 2000 alkaen tehdyistä 104 takaisinperintäpäätöksestä 31 tapauksessa jäsenvaltio ei ole vielä toimittanut luotettavia tietoja kyseessä olevasta tukimäärästä. Perittäviä määriä koskevia tietoja on rajoitetusti saatavilla varsinkin tukiohjelmista, erityisesti verotuksellisista tai veron luonteisista tukitoimenpiteistä ja tukitoimenpiteistä, joihin liittyy tapauksia. Komissio pyrkii edelleen hankkimaan jäsenvaltioista tällaisia tukimääriä koskevat tiedot.

2 kohdan mukaiset oikeustoimet. Komissio päätti vuonna 2005 aloittaa perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn kolmessa perintäpäätöksen täytäntöönpanon laiminlyöntiä koskeneessa tapauksessa, joita selostetaan tarkemmin jäljempänä.

2. YKSITTÄISET ASIAT

*Paikalliset yleishyödylliset laitokset (Italia)*³⁴⁵

629. Komissio päätti 19. tammikuuta³⁴⁶ haastaa Italian yhteisöjen tuomioistuimeen, koska se ei ollut noudattanut 5. kesäkuuta 2002 tehtyä päätöstä. Päätöksen mukaan Italian julkisille palveluyrityksille myöntämä tuki ei soveltunut yhteismarkkinoille ja oli perittävä takaisin tuensaajilta. Komissio katsoi, että kaksi vuotta päätöksen tekemisen jälkeen Italia ei ollut toteuttanut mitään kansallisen lainsäädännön mukaisia toimenpiteitä periäkseen tuen viipymättä takaisin. Italia oli ryhtynyt ainoastaan valmisteleviin toimenpiteisiin, mutta ei ollut toteuttanut konkreettisia toimenpiteitä määrätäkseen tuet takaisinperittäväksi tuensaajilta.

*Thüringen Porzellan GmbH, Kahla (Saksa)*³⁴⁷

630. Komissio katsoi 16. helmikuuta, että Saksa ei ollut täysin noudattanut 30. lokakuuta 2002 tehtyä perintäpäätöstä, joka koski saksalaiselle posliinivalmistajalle Kahla Porzellan GmbH:lle ja sen seuraajalle Kahla/Thüringen Porzellan GmbH:lle myönnettyä tukea. Komissio katsoo, että Saksa ei ole yrittänyt periä takaisin osaa päätöksessä mainitusta sääntöjenvastaisesta ja yhteismarkkinoille soveltumattomasta tuesta.

*Kiireelliset työllisyystoimenpiteet (Italia)*³⁴⁸

631. Komissio päätti 6. huhtikuuta haastaa Italian yhteisöjen tuomioistuimeen, koska se ei ollut noudattanut 30. maaliskuuta 2004 tehtyä perintäpäätöstä. Päätöksen mukaan Italian tukiohjelma, joka koski tuen myöntämistä selvitystilassa olevia yrityksiä hankkiville yrityksille, oli vastoin valtiontukisääntöjä ja tuki on perittävä takaisin tuensaajilta. Ohjelman tarkoituksena oli suojella vaikeuksissa olevien suurten yritysten työllisyyttä myöntämällä eräitä huojennuksia sosiaaliturvakuluista. Vuosi perintäpäätöksen tekemisen jälkeen Italia ei ollut vielä ilmoittanut komissiolle päätöksen noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.

*Baskialueen vero-ohjelma (Espanja)*³⁴⁹

632. Komissio päätti 20. joulukuuta haastaa Espanjan yhteisöjen tuomioistuimeen, koska se ei ollut noudattanut Baskialueen vero-ohjelmasta tehtyä kolmea perintäpäätöstä. Perintäpäätöksissä katsottiin, että Baskialueen vero-ohjelma, jonka perusteella vastaperustetut yritykset vapautettiin yhteisöverosta kymmenen vuoden ajaksi, oli

³⁴⁵ CR 27/1999.

³⁴⁶ Asia C-207/2005.

³⁴⁷ CR 62/2000.

³⁴⁸ CR 62/2003.

³⁴⁹ CR 58/1999, CR 59/1999 ja CR 60/1999.

valtiontukisääntöjen vastainen. Neljä vuotta päätösten tekemisen jälkeen ei ole vielä kukaan merkkejä siitä, että Espanja olisi toteuttanut konkreettisia toimenpiteitä lopettaakseen kyseisen tukiohjelman soveltamisen tai periäkseen takaisin jo myönnetyn sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman tuen.

*Asiassa Deggendorf annetun tuomion mukaisen oikeuskäytännön soveltaminen – tuki ACEA Electrabelille (Italia)*³⁵⁰

633. Komissio aloitti vuonna 2003 perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn, joka koski Rooman lähellä toteutettavaa kaukolämpöhanketta³⁵¹, soveltaen Deggendorf-tuomion mukaista oikeuskäytäntöä, sillä tuensaaja oli Rooman kunnan määräysvallassa oleva ACEA. ACEA oli tällä välin järjestänyt ja perustanut belgialaisen Electrabelin kanssa yhteisyrityksen nimeltä AceaElectrabel. Tuensaajaksi tuli yhteisyrityksen tytäryhtiö AceaElectrabel Produzione, joka on Acean ja Electrabelin yhteisessä määräysvallassa.
634. Komissio päätti 16. maaliskuuta lopettaa menettelyn päätöksellä, jossa vahvistettiin, että toimenpide on yhteismarkkinoille soveltuvaa tukea ja että tuensaaja on sama kuin paikallisia yleishyödyllisiä laitoksia koskevassa asiassa, vaikka tuensaajan henkilöllisyys onkin osittain muuttunut. Myönteinen päätös tehtiin sillä edellytyksellä, että tukea voidaan myöntää vasta, kun sääntöjenvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi julistettu tuki on peritty takaisin.
635. AceaElectrabel Produzione päätti elokuussa hakea päätökseen muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta.

³⁵⁰ Asia C 35/2003, *Lazio – Kasvihuonekaasujen vähentäminen*.

³⁵¹ Kts. Asia CR 27/1999, viitaten kohtaan 629.

D – TUOMIOISTUIMISSA KÄSITELTYJÄ ASIOITA

*Streekgewest Westelijk Noord-Brabant*³⁵²

636. Jätteenkeräyksestä vastaavan Streekgewest Westelijk Noord-Brabantin oli maksettava veroa joka kerran toimittaessaan jätettä jätteenkäsittelylaitokseen. Se pyysi maksetun määrän hyvittämistä sillä perusteella, että veron periminen oli vastoin perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaista toimenpidekieltovelvoitetta. Veroa koskevaan lakiin tehdyt muutokset ja verovapautus tulivat voimaan ennen kuin komissio oli hyväksynyt ne. Tutkittuaan toimenpiteitä komissio päätteli kuitenkin, että tuki soveltui yhteismarkkinoille.
637. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin antoi 13. tammikuuta tuomion ennakkoratkaisukysymyksistä, jotka oli esittänyt asiaa käsittelevä kansallinen tuomioistuin. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että verot eivät kuuluneet valtiontukisääntöjen soveltamisalaan, elleivät ne muodostaneet tukitoimenpiteen rahoitustapaa, jolloin ne olisivat erottamaton osa kyseistä toimenpidettä. Tämä läheinen suhde ja keskinäinen riippuvuus (yhteys) on olemassa vain silloin, kun verotuotto osoitetaan väistämättä tuen rahoittamiseen. Jos näin on, verotuotolla on välitön vaikutus tuen määrään ja sen vuoksi myös tukitoimenpiteen soveltuvuuteen yhteismarkkinoille. Jos tällainen yhteys on olemassa, ilmoituksen on katettava myös rahoitustapa, jolloin itse vero kuuluu täytäntöönpanokiellon piiriin.
638. Yhteisöjen tuomioistuin huomautti myös, että perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan viimeisellä virkkeellä on välitön vaikutus. Tämä tarkoittaa sitä, että jos vero on erottamaton osa tukitoimenpidettä, jäsenvaltioiden on periaatteessa maksettava takaisin EU:n lainsäädännön vastaisesti perityt maksut. Henkilöt voivat vedota tämän artiklan välittömään vaikutukseen kansallisissa tuomioistuimissa silloin, kun kilpailun vääristyminen kohdistuu heihin ja myös silloin, kun he haluavat saada palautuksen verosta, joka on kannettu kyseisen määräyksen vastaisesti. Tämä edellyttää tietenkin sitä, että henkilön täytyi maksaa perustamissopimuksen vastaisesti asetettu vero.

*F.J. Pape*³⁵³

639. Edellä mainitussa asiassa Streekgewest Westelijk Noord-Brabant antamansa tuomion mukaisesti yhteisöjen tuomioistuin tutki asiassa F.J. Pape, muodostiko vero erottamattoman osan tukitoimenpidettä. Kuten asiassa Streekgewest, Alankomaat oli myöntänyt tukea ennen kuin komissio oli hyväksynyt sen. Yhteisöjen tuomioistuin päätti 13. tammikuuta, että veron ja tukitoimenpiteen välillä ei ollut riittävää yhteyttä, koska Alankomaiden lainsäädännön mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat harkintansa mukaan kohdistaa verotuoton eri tarkoituksiin. Tämän vuoksi verotuotolla ei ollut välitöntä vaikutusta tuen määrään, ja yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että veron ja verotoimenpiteen välillä ei ollut sellaista yhteyttä, jonka vuoksi jäsenvaltion olisi palautettava vero F.J. Papelle.

³⁵² Asia C-174/02, *Streekgewest Westelijk Noord-Brabant*.

³⁵³ Asia C-175/02, *Hoge Raad der Nederlanden in F.J. Pape v. Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*.

640. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 13. tammikuuta antamassaan tuomiossa komission 15. tammikuuta 2002 tekemän päätöksen, jossa katsottiin, että Ranskan Crédit Mutuelille myöntämä tuki ei soveltunut yhteismarkkinoille. Tuki oli myönnetty Livret Bleu -säästötilijärjestelmän mukaisten säänneltyjen talletusten keräämisen ja hoidon muodossa. Ranska ja Crédit Mutuel hakivat päätökseen muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta.
641. Tuomioistuin kumosi komission päätöksen puutteellisten perustelujen vuoksi perustamissopimuksen 253 artiklan nojalla.
642. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tuen yksilöinti päätöksen päätösosassa ei ole riittävä, jotta henkilöille, joita päätös koskee, selviäisi, mitkä toimenpiteet komissio on tässä asiassa katsonut tueksi. Tuomioistuin ei tämän johdosta voinut tutkia näiden toimenpiteiden arvioinnin laillisuutta.
643. Toiseksi koska päätöksen päätösosa ja perustelut yhdessä muodostavat jakamattoman kokonaisuuden, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkasteli päätöksen muita osia, erityisesti perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisten edellytysten analyysia. Se päätteli, että päätöksen muut osat eivät tarjonneet riittäviä perusteluja tueksi katsottujen toimenpiteiden yksilöimisen osalta.

644. Belgia vaati tässä asiassa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta työllisyystukeen annetun komission asetuksen (EY) N:o 2204/2002 kumoamista. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi 14. huhtikuuta Belgian kanteen, piti voimassa komission asetuksen ja esitti seuraavat lausunnot, jotka koskevat komission ja neuvoston toimivaltaa valtiontukiasioissa.
645. Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että komissio ei ollut ylittänyt toimivaltaansa määritellesään edellytyksiä, jotka koskevat valtiontuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille. Komission ei tarvitse rajoittaa ainoastaan aiemman käytäntönsä kodifioimiseen, vaan se voi käyttää kokemustaan uusien, jopa aiempaa ankarampien yhteismarkkinoille soveltuvuutta koskevien edellytysten asettamiseksi. Neuvosto on asetuksella (EY) N:o 994/98 antanut komissiolle toimivallan todeta, että eräät tukiluokat soveltuvat yhteismarkkinoille eikä ilmoitusvelvollisuus koske niitä. Mutta tässä asetuksessa ei myönnetty komissiolle toimivaltaa tulkita perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohtaa ja esittää yleistä ja sitovaa määritelmää valtiontuen käsitteestä, joka esitetään perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa.

³⁵⁴ Asia T-93/02, *Confédération nationale du Crédit Mutuel v. komissio*.

³⁵⁵ Asia C-110/03, *Belgia v. komissio*.

646. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 14. huhtikuuta antamassa tuomiossa selvennettiin edellytyksiä sellaisen kanteen tutkittavaksi ottamiseen, jonka tuensaajan kilpailija on pannut vireille jossain yhteisöjen tuomioistuimessa. Kyseisessä asiassa kantaja, Sniace, joka on espanjalainen teko- ja synteettikuituja valmistava yritys, halusi saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi komission päätöksen, jonka mukaan Itävalta voi myöntää tukea Lenzing Lyocell GmbH & Co. KG:lle (LLG).
647. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korosti, että kilpailijan on osoitettava komission päätöksen koskevan sitä erikseen, jotta päätöstä koskeva kanne voidaan ottaa tutkittavaksi. Tämän vuoksi tuomioistuin otti huomioon kaksi tekijää:
- ensinnäkin kilpailijan rooli oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä: Sniacella oli vain vähäinen osa oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä, sillä se ei esittänyt yhtään kantelua komissiolle eikä sen esittämillä huomautuksilla ohjattu merkittävästi menettelyn kulkua;
 - toiseksi kantajan esittämä näyttö siitä, että päätös saattaa vaikuttaa sen markkina-asemaan; ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti, että hakija ei toiminut samoilla markkinoilla kuin LLG eikä se tulevaisuudessakaan aikonut toimia samoilla markkinoilla; hakija ei myöskään pystynyt osoittamaan riittävästi toteen, että riidanalainen päätös voisi merkittävästi vaikuttaa sen markkina-asemaan, sillä sen huomautukset nojautuivat täysin perusteettomiin oletuksiin ilman näyttöä eikä se arvioinut kärsimiään tappioita tai kielteisiä seuraamuksia.
648. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tämän vuoksi, että Sniacen nostama kanne jätetään tutkimatta, sillä komission päätös ei koskenut sitä erikseen.

649. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin kumosi tässä asiassa 10. toukokuuta antamassaan tuomiossa osittain komission 6. elokuuta 1999 tekemän päätöksen aloittaa menettely Tirrenia di Navigazione -konserniin kuuluville yrityksille myönnetystä valtiontuesta. Italia oli pyytänyt päätöksen kumoamista tuen myöntämisen keskeyttämistä koskevalta osalta.
650. Tuomio on mielenkiintoinen, koska siinä selvennetään eräitä komission tukitoimenpiteiden arvioinnissa käyttämiä menettelysääntöjä.
651. Ensiksikin vaikka komissiolla on mahdollisuus määrätä uusien tukitoimenpiteiden keskeyttämisestä, jäsenvaltion olisi voitava neuvotella ennen keskeyttämistä kaikista toimenpiteistä ja esittää huomautuksia. Käsitellyssä asiassa komissio ei keskustellut Italian viranomaisten kanssa verokohtelusta, jota sovellettiin Tirrenia-konsernin aluksissa käytettyihin polttoaineisiin ja voiteluöljyihin. Yhteisöjen tuomioistuin päätteli, että komission päätös olisi kumottava siltä osin kuin se liittyi tämän tukitoimenpiteen keskeyttämiseen.

³⁵⁶ Asiat T-88/01 ja T-141/03, *Sniace v. komissio*.

³⁵⁷ Asia C-400/03, *Italia v. komissio*.

652. Toiseksi yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli väitteitä komission toimivallan väärinkäytöstä ja katsoi, että toimivallan väärinkäyttö voitaisiin näyttää toteen ainoastaan, jos oli selviä epäilyjä siitä, että toimenpiteet olivat voimassa olevaa tukea tai että toimenpiteisiin ei sisällynyt tukea. Tässä tapauksessa komissiolla ei olisi ollut oikeutta katsoa niitä uusiksi tukitoimenpiteiksi eikä määrätä toimenpiteiden keskeyttämistä. Tässä asiassa uusiksi tukitoimenpiteiksi luokiteltujen toimenpiteiden keskeyttäminen ei ollut toimivallan väärinkäyttöä.
653. Yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli lopuksi komission oikeutta luokitella toimenpiteet uusiksi tukitoimenpiteiksi menettelyn aloittamista koskeneessa päätöksessä. Tuomioistuin totesi ensiksi, että jäsenvaltion, joka katsoo tuen olevan voimassaolevaa tukea, on toimitettava komissiolle mahdollisimman pian tiedot, joihin kyseinen näkemys perustuu, siitä hetkestä lähtien, kun komissio ottaa siihen yhteyttä tämän toimenpiteen osalta. Jos komissio voi jäsenvaltion ilmoittamien seikkojen perusteella tehdä väliaikaisen päätelmän, jonka mukaan toimenpiteet ovat luultavasti voimassa olevaa tukea, komission on käsiteltävä toimenpiteitä perustamissopimuksen 88 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrättyssä menettelyssä. Näin ei kuitenkaan ollut tässä asiassa.
- Komissio v. Kreikka*³⁵⁸
654. Komissio teki 11. joulukuuta 2002 päätöksen, jossa todettiin Olympic Airwaysille myönnetty rakenneuudistustuki sääntöjenvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi. Tämän vuoksi päätöksessä määrättiin, että Kreikan on perittävä tuki takaisin.
655. Kreikka ryhtyi joihinkin alustaviin toimenpiteisiin tuen takaisinperimiseksi. Takaisinperintää koskevan päätöksen tekemisen jälkeen Kreikka kuitenkin siirsi Olympic Airwaysin henkilöstön ja kannattavimman omaisuuden (ilman velkoja ja vastineita) vastaperustettuun yritykseen nimeltä Olympic Airlines. Tämän toimenpiteen johdosta entisen yrityksen velkoja ei voida periä uudelta yritykseltä. Komissio nosti tämän johdosta yhteisöjen tuomioistuimessa kanteen Kreikan laiminlyönnin vuoksi.
656. Yhteisöjen tuomioistuin päätti 12. toukokuuta, että tuensaajan omaisuuden siirtäminen oli järjestetty niin, että oli mahdotonta periä takaisin tuensaajan velkoja. Toimenpide muodosti esteen perintäpäätöksen tehokkaalle täytäntöönpanolle. Koska perintäpäätöksen tarkoituksena oli palauttaa kilpailu, tavoitteen saavuttaminen vaarantui huomattavasti.
657. Kreikan toteuttamat toimenpiteet eivät johtaneet Olympic Airwaysin velkaa olevien määrien takaisinperintään, sillä toimenpiteet olivat joko riittämättömiä, ne toteutettiin liian myöhään (sillä niihin ei ryhdytty asetetun kahden kuukauden määräajan kuluessa) tai ne eivät olleet sitovia. Tämän perusteella yhteisöjen tuomioistuin päätti, että Kreikka ei ollut noudattanut komission päätöstä.

³⁵⁸ Asia C-415/03, *Komissio v. Kreikka*.

658. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 15. kesäkuuta³⁵⁹ komission 9. heinäkuuta tekemän päätöksen ranskalaisen lauttayhtiön SNCM:n pääomarakenteen vahvistamisesta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen siksi, että komissio ei voinut 12 miljoonan euron suuruista omaisuuden myyntituottoa koskevan analyysinsä perusteella varmistua siitä, tuki rajoittui välttämättömään. Tuomioistuin hylkäsi kuitenkin kantajan esittämät muut väitteet.

*CDA v. komissio*³⁶⁰

659. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi 19. lokakuuta antamassaan tuomiossa osittain komission päätöksen, joka koski Saksan myöntämää valtiontukea Thüringenin osavaltiossa toimivalle CDA Compact Disc Albrechts GmbH:lle. Päätös kumottiin siltä osin kuin siinä määrättiin Saksa perimään takaisin tuki, jota olivat saaneet muut yritykset kuin alkuperäiset tuensaajat.
660. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että tuki voidaan määrätä perittäväksi takaisin yritykseltä vain, jos voidaan osoittaa, että kyseinen yritys todella hyötyi tuesta. Tällaista hyötyä ei voida näyttää toteen, jos tuki on lainvastaisesti kierrätetty alkuperäiseltä tuensaajalta toiselle yritykselle. Komission olisi käytettävä kaikkia käytettävissään olevia keinoja pyytääkseen jäsenvaltiolta tarkempia tietoja toisaalle ohjatun tuen määrästä.
661. Toiseksi tuomioistuin totesi, että perintämääräys voitaisiin ulottaa toiseen yritykseen alkuperäisen yrityksen lisäksi, jos perintämääräyksen kiertäminen on näytetty toteen. Tässä asiassa on kuitenkin vaikea todistaa, että määräystä olisi kierretty. Vaikka olisi totta, että seuraajayritys käytti omaisuutta jatkaakseen alkuperäisen tuensaajan toimintaa, ja vaikka tämän siirron tarkoituksena olisikin ollut suojella osaa omaisuudesta oikeudellisilta ja taloudellisilta epävarmuustekijöiltä, tämä ei riitä osoittamaan, että tarkoituksena oli kiertää komission perintämääräystä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi komission väitteen määräyksen kiertämisestä sillä perusteella, että seuraajayritys oli maksanut omaisuudesta markkinahinnan ja omaisuuden siirrosta oli järjestetty avoin ja ehdoton tarjouskilpailu.

*Nazairdis*³⁶¹

662. Asia koski ranskalaisen tuomioistuimen pyyntöä saada ennakkoratkaisu siitä, oliko TACA-vero valtiontukea. TACA oli ranskalaisten vähittäisliikkeiden suoraan maksama progressiivinen vero. Yhteisöjen tuomioistuin sovelsi edellä mainituissa asioissa Streekgewest ja Pape vahvistettuja kriteerejä.
663. Veron tuotto käytettiin eri tavoin. Sitä käytettiin alun perin rahoittamaan niin sanottuja ”lähtökorvauksia”, toisin sanoen tukea yli 60-vuotiaille liikkeenharjoittajille ja käsityöläisille, jotka lopettavat toiminnan harjoittamisen pysyvästi. TACA:n käyttöönoton jälkeen siitä kertynyt tuotto oli lisääntynyt huomattavasti ja tuottoylijäämä jaettiin käsiteollisuusalan sekä teollisen ja

³⁵⁹ Asia T-349/03, *Corsica Ferries France SAS v. komissio*.

³⁶⁰ Asia T-324/00, *CDA v. komissio*.

³⁶¹ Yhdistetyt asiat C-266/04–C-270/04 ja C-321/04–C-325/04, *Nazairdis* (nyt Distribution Casino France).

kaupallisen alan itsenäisten ammatinharjoittajien perusvanhuuseläkejärjestelmille samoin kuin FISAC:lle³⁶² ja CPDC:lle³⁶³. Kunkin edellä mainitun jakokohteen osalta säädettiin, kuka päättää tiettyyn tarkoitukseen käytettävän veron liittyvän tuoton määrästä ja/tai kuinka hakijalle maksettava määrä määritetään.

664. Päämenettelyyn osallistuvat hakijayritykset nostivat huhtikuussa 2001 useita kanteita ranskalaisissa tuomioistuimissa TACA:n keräämisestä vastaavaa elintä vastaan. Kyseisissä kanteissa haettiin korvausta yritysten aikaisempina vuosina maksamista TACA-veroista. Yritysten mukaan vero oli lainvastainen, sillä se oli olennainen osa valtiontukitoimenpiteitä, joita ei ollut ilmoitettu komissiolle.
665. Yhteisöjen tuomioistuin tutki 27. lokakuuta antamassaan tuomiossa ensiksikin pienille vähittäisliikkeille myönnettyä vapautusta TACA:sta. Tuomioistuin katsoi, että pienille vähittäisliikkeille myönnetyn TACA-vapautuksen mahdollinen lainvastaisuus ei sellaisenaan ollut riittävä vaikuttaakseen itse veron laillisuuteen. Toiseksi se muistutti edellä mainittujen asioiden Streekgewest ja Pape mukaisesta oikeuskäytännöstä ja huomautti, että vero katsotaan olennaiseksi osaksi tukitoimenpidettä vain, jos verolla on sitova yhteys tukitoimenpiteeseen. Tämä tarkoittaa sitä, että verotuotto on kohdistettava tuen rahoittamiseen. Jos verolla ja tukitoimenpiteellä on sitova yhteys, verotuotolla on välitön vaikutus tuen määrään ja sen vuoksi myös arviointiin tukitoimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.
666. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tässä asiassa, että tällaista yhteyttä ei ollut. Se kiinnitti huomiota seuraaviin ominaispiirteisiin: kansallisessa lainsäädännössä ei säädetty TACA:n sitovasta yhteydestä väitettyyn tukitoimenpiteeseen, mutta siinä vahvistettiin väitetyn tuen enimmäis- ja vähimmäismäärät, jotka eivät riipu veron tuotosta, vastaanottajarahastojen toiminta ei ollut taloudellista toimintaa ja ministereillä oli harkintavaltaa jakaessaan TACA:n tuotto eräiden vakuutusjärjestelmien rahoittamiseen.
667. Tämän vuoksi yritykset, joiden oli maksettava TACA, eivät voineet vedota kansallisissa tuomioistuimissa vapautuksen mahdolliseen lainvastaisuuteen välttääkseen maksamasta kyseistä veroa tai saadakseen siitä korvauksen.

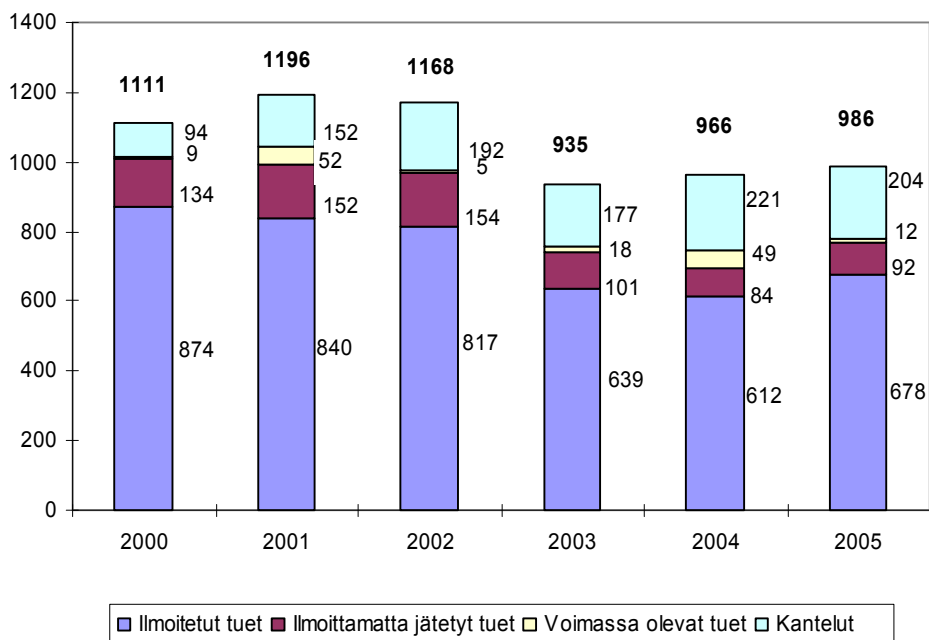
³⁶² Käsiteollisuuden ja kaupallisen alan ammatinharjoittajien tukirahasto.

³⁶³ Polttoaineen jakelualan ammatillinen komitea.

E – TILASTOT

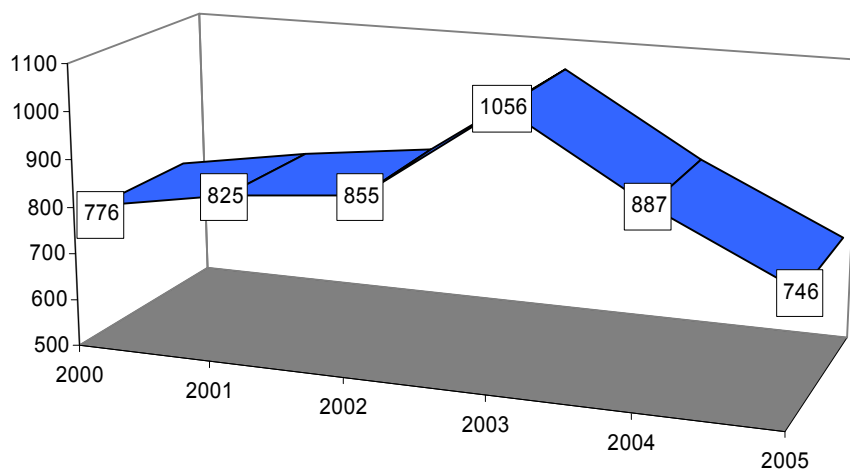
Kuvio 6

Kirjattujen asioiden määrän kehitys vuosina 2000-2005
(kantelut muilta aloilta kuin maatalous, kalastus, liikenne ja
kivihiiliteollisuus)

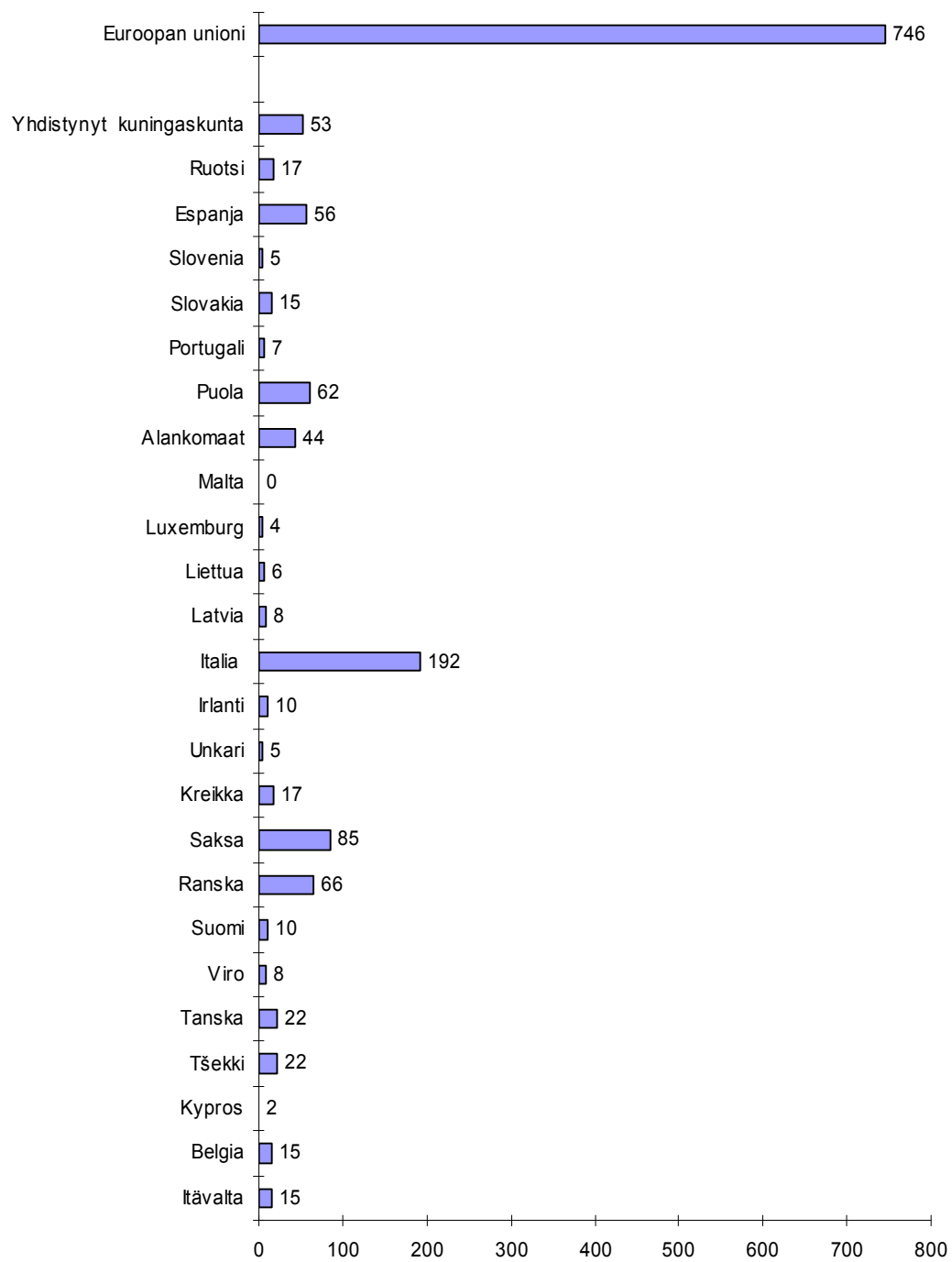
Kuvio 7

Komission tekemien päätösten määrän kehitys vuosina 2000-2005

Kuvio 8

Päätösten määrä jäsenvaltioittain vuonna 2005

IV – Kansainvälinen toiminta

A – LAAJENTUMINEN JA LÄNSI-BALKANIN MAAT

668. EU aloitti 3. lokakuuta liittymisneuvottelut Turkin ja Kroatian kanssa. Kilpailupolitiikkaa koskevien neuvottelujen (kansallisen lainsäädännön analyttinen arviointi (*screening*)) ensimmäinen kierros käytiin marras- ja joulukuussa. Ehdokasmaiden odotetaan laativan kilpailunrajoituksiin sekä yrityskeskittymien ja valtiontuen valvontaan liittyvän lainsäädäntökehityksen, perustavan kilpailu- ja valtiontukiviranomaiset ja varmistavan kilpailusääntöjen tehokkaan täytäntöönpanon mahdolliseen liittymisajankohtaan mennessä.
669. Valmisteltaessa Romanian ja Bulgarian liittymistä vuonna 2007 komissio seurasi tarkasti jäsenyyden valmisteluja ja avusti kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa.
670. Komissio tarkasteli valtiontukitoimia, joista Bulgaria ilmoitti liittymissopimuksessa vahvistetun voimassa olevan tukimenettelyn mukaisesti. Tässä menettelyssä määrätään, että kaikki liittymisen jälkeen sovellettavat tukitoimenpiteet, jotka luokitellaan perustamissopimuksessa tarkoitetuksi valtiontueksi ja joita ei mainita voimassa olevien tukien luettelossa, katsotaan liittymishetkellä uudeksi tueksi.
671. Romanian osalta komissio seurasi tarkasti valtiontuen täytäntöönpanorekisteriä tarkastelemalla kaikkia päätösluonnoksia ennen kuin Romania hyväksyi ne lopullisesti. Komissio hyväksyi 25. lokakuuta Romanian edistymistä kilpailupolitiikan alalla koskevan kertomuksen³⁶⁴, jossa todettiin, että Romania on edistynyt huomattavasti kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, erityisesti valtiontukien valvonnan alalla.
672. Kilpailun pääosasto on edistänyt aktiivisesti terveiden kilpailujärjestelmien kehittämistä kaikissa Länsi-Balkanin maissa. Tähän on sisältynyt apua kilpailua ja valtiontukea koskevien lakien laatimisessa sekä neuvontaa kilpailusääntöjen täytäntöönpanoa valvovien laitosten perustamisessa ja kilpailukurin edistämisessä.

³⁶⁴

Romaniaa koskevan kokonaisvaltaisen seurantakertomuksen liite 1, SEC(2005)1354 lopullinen.

B – KAHDENVÄLINEN YHTEISTYÖ

1. JOHDANTO

673. Kilpailun pääosasto tekee kahdenvälistä yhteistyötä useiden kilpailuviranomaisten, erityisesti EU:n tärkeimpien kauppakumppanien viranomaisten kanssa. EU on tehnyt kilpailuasioita koskevia yhteistyösopimuksia Yhdysvaltojen, Kanadan ja Japanin kanssa. Korean kanssa tehtävän yhteistyön muodollisena perustana on yhteisymmärryspöytäkirja.
674. Sopimusten tärkeimpiä kohtia ovat täytäntöönpanotoimintaa koskeva vastavuoroinen tiedottaminen ja koordinointi sekä muiden kuin luottamuksellisten tietojen vaihtaminen. Sopimusten perusteella toinen sopimuspuoli voi pyytää toista toteuttamaan täytäntöönpanotoimia (*positive comity*) ja toinen sopimuspuoli voi ottaa toisen tärkeät edut huomioon täytäntöönpanotoiminnassaan (*traditional comity*).
675. EU on myös tehnyt useita vapaakauppasopimuksia sekä assosiaatio- ja yhteistyösopimuksia. Nämä sopimukset sisältävät yleensä kilpailuasioissa harjoitettavaa yhteistyötä koskevia perusmääräyksiä. Esimerkkejä tällaisista sopimuksista ovat Euro-Välimeri -sopimukset ja sopimukset eräiden Latinalaisen Amerikan maiden sekä Etelä-Afrikan kanssa. Euroopan komission ja muiden OECD:n jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö perustuu OECD:n vuonna 1995 antamaan suositukseen.

2. YHDYSVALTOJEN, KANADAN JA JAPANIN KANSSA TEHDYT SOPIMUKSET

Yhdysvallat

676. Yhdysvaltojen kilpailuviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö perustuu kilpailuasioita koskeviin yhteistyösopimukseen³⁶⁵.
677. Komissio viimeisteli 18. marraskuuta lentoliikenteen alalla luonnoksen Yhdysvaltojen kanssa solmittavaksi uudeksi sopimukseksi, joka korvaa jäsenvaltioiden solmimat voimassa olevat kahdenkeskiset sopimukset (katso myös edellä osa I.B.3.2). Sovitun institutionaalisen yhteistyökehyksen piiriin kuuluvat kaiken kaikkiaan samat yhteistyöalat kuin voimassa olevassa EY:n ja Yhdysvaltojen välisessä sopimuksessa, joka koskee kilpailupolitiikan alan yhteistyötä komission ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön (Department of Justice, DoJ) sekä liittovaltion kilpailuviranomaisen (Federal Trade Commission, FTC) kanssa. Yhteistyökehykseen

³⁶⁵

Amerikan yhdysvaltojen hallituksen ja Euroopan yhteisöjen komission välinen sopimus niiden kilpailulakien soveltamisesta tehtiin 23. syyskuuta 1991. Sopimus hyväksyttiin 10. huhtikuuta 1995 tehdyllä neuvoston ja Euroopan komission päätöksellä, jossa säädetään, että sopimusta sovelletaan siitä päivästä, jona komissio on allekirjoittanut sen (EYVL L 95, 27.4.1995, s. 47). Näkökantojen huomioonottamisen periaatteen soveltamista koskeva sopimus, jolla lujitetaan vuoden 1991 sopimuksessa olevia näkökantojen huomioonottamisen periaatteen soveltamista koskevia määräyksiä, tuli voimaan 4. kesäkuuta 1998 (Euroopan yhteisöjen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen sopimus näkökantojen huomioonottamisen periaatteiden soveltamisesta niiden kilpailulainsäädäntöjen täytäntöönpanossa, EYVL L 173, 18.6.1998, s. 26).

kuuluu merkityksellisistä kilpailuasioista ilmoittaminen, tiedonvaihto sekä yleisistä että yksittäisiin kilpailuasioihin liittyvistä kysymyksistä sekä säännöllisiä tapaamisia, joissa keskustellaan markkinoiden kehityksestä ja molempia osapuolia kiinnostavista aiheista. Viimeksi mainitulla yhteistyöalalla sovittiin säännöllisesti kokoontuvan keskustelufoorumin perustamisesta käsittelemään yleisiä toimintalinjoja koskevia kysymyksiä. Komission ja Yhdysvaltojen liikenneministeriön välisellä uudella yhteistyökehyksellä, joka koskee kilpailulainsäädäntöä ja -politiikkaa lentoliikenteen alalla, helpotetaan EU:n ja Yhdysvaltojen lentoyhtiöiden liittoutumien yhteistä arviointia ja edistetään yhteensopivien sääntelyllisten tulosten aikaansaamista. Jos sopimus hyväksytään, sitä voidaan ryhtyä soveltamaan jo lokakuun 2006 lopulla.

678. Vuonna 2005 komissio jatkoi tiivistä yhteistyötään Yhdysvaltojen oikeusministeriön kilpailuyksikön ja liittovaltion kilpailuviranomaisen kanssa. Komission virkamiehet olivat tiiviisti ja säännöllisesti yhteydessä yhdysvaltalaisiin virkaveljiinsä. Yhteydenotot koskivat yhteistyötä sekä yksittäisissä asioissa että yleisemmän tason kilpailukysymyksissä. Asiakohtainen yhteydenpito tapahtuu yleensä kyseistä asiaa käsittelevien tiimien välisten säännöllisten puhelinkeskustelujen, sähköpostiviestien, asiakirjojen vaihdon ja muiden kontaktien muodossa. Molemmat osapuolet saavat yhteistyöstä edelleen merkittävää hyötyä, sillä se tehostaa niiden täytäntöönpanotoimintaa, mahdollistaa tähän toimintaan liittyvien tarpeettomien ristiriitojen ja epäjohtamukaisuuksien välttämisen sekä lisää toisen osapuolen kilpailupoliittisen järjestelmän tuntemusta.
679. Yrityskeskittymien valvontaa koskeva yhteistyö Yhdysvaltojen kilpailuviranomaisten kanssa jatkui tiiviinä vuonna 2005. EU:n ja Yhdysvaltojen vuonna 2002 antamat parhaat käytänteet, jotka koskevat yhteistyötä yrityskeskittymien arvioinnissa, tarjoavat hyvän perustan yhteistyölle. Niissä osoitetaan sellaiset kohdat arviointimenettelyssä, joissa yhteistyö voisi olla erityisen hyödyllistä. Käytännössä yksittäisissä kilpailuasioissa tehtävä yhteistyö sujuu hyvin käytännönläheisesti ja joustavasti, ja se mukautetaan kuhunkin asiaan ja käsiteltäviin kysymyksiin.
680. Vuonna 2005 käsiteltiin useita yrityskeskittymäasioita, joilla oli vaikutusta Atlantin molemmin puolin. Käsittelyn yhteydessä tehtiin runsaasti käytännön yhteistyötä ja vaihdettiin näkökantoja EU:n ja Yhdysvaltojen kyseisiä asioita käsittelevien tiimien välillä. Vuoden aikana joihinkin yrityskeskittymäasioihin liittyi huomattavan laajaa yhteistyötä. Näihin kuului Johnson & Johnson / Guidant -asia³⁶⁶, jossa yhteistyö liittovaltion kilpailuviranomaisen kanssa keskittyi Yhdysvaltojen markkinoiden patenttikysymyksiin ja jonka seurauksena tutkimukset sovitettiin yhteen mahdollisimman kattavasti, vaikka EU:n ja Yhdysvaltojen menettelyjen aikataulut poikkesivatkin toisistaan. Myös asiassa Procter & Gamble / Gillette tehtiin tiivistä yhteistyötä Yhdysvaltojen liittovaltion kilpailuviranomaisen kanssa tuotemarkkinoiden ja mahdollisten kilpailunvastaisten vaikutusten arvioinnin ja korjaustoimenpiteiden osalta sekä pyrkimyksissä sovittaa menettelyt mahdollisimman pitkälle toisiinsa ottaen huomioon niiden aikataulujen erot. Kummassakin edellä mainituista asioista kilpailuoikeudelliset kysymykset poikkesivat toisistaan Yhdysvaltojen ja EU:n välillä. Johnson & Johnson / Guidant -asia hyväksyttiin EU:ssa tietyin ehdoin, jotka koskivat korjaustoimenpiteitä

³⁶⁶

Asia M.3687.

suonensisäisten stenttien ja sepelvaltimoissa käytettävien ohjainlankojen osalta, kun taas Yhdysvalloissa näillä markkinoilla ei ollut ongelmia. Procter & Gamble / Gillette -asiassa komission tutkimuksissa havaittiin vain horisontaalinen kilpailuongelma paristoilla toimivien hammasharjojen alalla, kun taas Yhdysvalloissa kilpailuongelmat olivat laajempia ja koskivat paristoilla toimivia hammasharjoja, hampaiden valkaisuaineita ja deodorantteja. Myös Reuters/Telerate -asiassa³⁶⁷, jota komissio tutki yhdessä Yhdysvaltojen oikeusministeriön kanssa, löydettiin yhteinen yrityskeskittymää koskeva korjaustoimenpide.

681. Komission kokemukset osoittavat aiempien vuosien tapaan, että yhteistyö ja koordinointi yrityskeskittymien alalla on erityisen hyödyllistä asioissa, jotka liittyvät kilpailuviranomaisten havaitsemien kilpailuongelmien ratkaisemiseksi tarvittavien korjaustoimenpiteiden suunnitteluun, niistä neuvottelemiseen ja niiden toteutukseen. Koordinoinnilla vähennetään mahdollisia eroavaisuuksia asian käsittelyssä, mistä on hyötyä sekä sulautuman osapuolille että kilpailuviranomaisille.
682. Vuonna 2005 yhteydenpito oli tiivistä myös monissa muissa kuin keskittymäasioissa. Eräs merkitykseltään kasvava ala EU:n kahdenvälisissä suhteissa Yhdysvaltojen oikeusministeriön kanssa on yhteinen kartellien torjunta, jota molemmat viranomaiset pitävät painopistealueena. Sen vuoksi Euroopan komission ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön kahdenvälinen yhteistyö oli kartelliasioissa erityisen tiivistä; kartelleja käsittelevien kilpailun pääosaston yksiköiden virkamiehet ja Yhdysvaltojen oikeusministeriön vastaavan yksikön virkamiehet olivat moneen kertaan yhteydessä toisiinsa useiden meneillään olleiden tutkimusten aikana. Yleisimmin vaihdettiin tietoja yksittäisistä asioista, mutta myös kilpailupolitiikasta keskusteltiin. Monet yksittäisiin asioihin liittyneet yhteydenotot perustuivat Yhdysvalloissa ja EU:ssa samanaikaisesti jätettyihin sakoista vapauttamista koskeneisiin hakemuksiin. Yhdysvalloissa ja EU:ssa toteutettiin useaan otteeseen myös koordinoituja tutkintatoimenpiteitä ja täytäntöönpanotoimia, jotka pyrittiin toteuttamaan siten, että molemmat osapuolet käynnistivät toimet mahdollisimman lyhyen ajan sisällä.
683. EU:n ja Yhdysvaltojen 20. kesäkuuta 2005 pidetyssä huippukokouksessa hyväksytyssä julistuksessa (Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen transatlanttiseen talouden yhdentymiseen ja kasvun lisäämiseen tähtäävä aloite) osapuolet sopivat edistävänsä kilpailuasioita koskevaa yhteistyötä edelleen ja tutkivansa tapoja, joilla voitaisiin vaihtaa tiettyjä luottamuksellisia tietoja muun muassa kansainvälisistä kartelleista.
684. Komissaari Neelie Kroes tapasi Yhdysvaltojen kilpailuviranomaisten päälliköt useissa yhteyksissä. EU:n ja Yhdysvaltojen vuotuinen kahdenvälinen kokous pidettiin 21. syyskuuta Washingtonissa.
685. Vuoden 2005 aikana komissio teki 82 virallista ilmoitusta. Komissio sai Yhdysvaltojen viranomaisilta saman ajanjakson kuluessa 27 virallista ilmoitusta.

³⁶⁷ Asia M.3692.

Kanada

686. Kanadan kilpailuviraston kanssa tehtävä yhteistyö perustuu EU:n ja Kanadan vuonna 1999 allekirjoittamaan kilpailuasioita koskevaan yhteistyösopimukseen³⁶⁸. Kilpailun pääosaston ja Kanadan kilpailuviraston yhteydenpito on ollut tiivistä ja tuloksekasta. Keskusteluissa on käsitelty sekä yksittäisiä asioita että yleisempiä kilpailupolitiikkaa koskevia kysymyksiä. Yksittäisten asioiden osalta yhteyttä pidettiin kaikilla kilpailulainsäädännön täytäntöönpanoon liittyvillä aloilla, mutta useimmiten kyse oli yrityskeskittymä- ja kartellitutkimuksista.
687. Virastojen välinen yhteydenpito tapahtuu yleensä säännöllisten puhelinkeskustelujen, sähköpostiviestien ja kyseistä asiaa käsittelevien tiimien välisten puhelinneuvottelujen muodossa. Kartelliasioissa yhteyttä pidetään myös tutkimusten koordinoinnin osalta.
688. Kilpailun pääosasto ja Kanadan kilpailuvirasto jatkoivat myös vuoropuhelua yleisistä kilpailukysymyksistä. Tässä tarkoituksessa pidettiin useita kokouksia. Helmikuussa kokoonnuttiin Pariisiin keskustelemaan yrityskeskittymäasioissa käytettävistä korjaustoimenpiteistä. Kesäkuussa Kanadan kilpailuviraston edustajat tapasivat EU:ssa toimivat kollegansa kahdesti, jolloin käsiteltiin yhteistyötä kartellitutkimuksissa, määräävää asemaa koskevissa kysymyksissä sekä muissa kartelliasioden ulkopuolisissa kysymyksissä.
689. Vuoden 2005 aikana komissio teki kahdeksan virallista ilmoitusta. Komissio sai Kanadan viranomaisilta saman ajanjakson kuluessa yhden virallisen ilmoituksen.

Japani

690. Japanin kilpailuviraston kanssa tehtävä yhteistyö perustuu vuonna 2003 tehtyyn yhteistyösopimukseen³⁶⁹. Yhteydet Japanin kilpailuvirastoon vilkastuivat huomattavasti vuoden 2005 aikana. Yhteydenpito koski sekä yksittäisiä asioita että yleisemmän tason kilpailupoliittisia kysymyksiä.
691. Yksittäisiin asioihin liittyneiden lukuisten yhteydenottojen lisäksi kilpailun pääosasto ja Japanin kilpailuvirasto jatkoivat myös vuoropuhelua molemmille osapuolille tärkeistä yleisistä kilpailukysymyksistä. Tähän liittyen vuonna 2005 pidettiin kolme kokousta Brysselissä; 21. maaliskuuta keskityttiin käsittelemään taloudellista analyysiä, 12. huhtikuuta aiheena oli yhteistyö kartellitutkimuksissa ja 13. joulukuuta yrityskeskittymien analysointi. Lisäksi kilpailun pääosasto ja Japanin kilpailuvirasto pitivät 11. marraskuuta Tokiossa kokouksen, jossa keskusteltiin monista eri kysymyksistä.
692. Komissio sai vuoden aikana Japanin viranomaisilta yhden virallisen ilmoituksen.

³⁶⁸ Euroopan yhteisöjen ja Kanadan hallituksen sopimus niiden kilpailulainsäädännön soveltamisesta (EYVL L 175, 10.7.1999, s. 50). Sopimus allekirjoitettiin EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa Bonnissa 17.6.1999 ja se tuli voimaan välittömästi.

³⁶⁹ Kilpailunvastaista toimintaa koskevasta yhteistyöstä tehty Euroopan yhteisön ja Japanin hallituksen välinen sopimus (EUVL L 183, 22.7.2003, s. 12). Euroopan yhteisön ja Japanin yhteistyösopimus allekirjoitettiin Brysselissä 10. heinäkuuta 2003. Sopimus tuli voimaan 9. elokuuta 2003.

3. YHTEISTYÖ MUIDEN MAIDEN JA ALUEIDEN KANSSA

Australia

693. Kilpailun pääosasto teki vuoden 2005 aikana yhteistyötä myös monien muiden OECD-maiden, erityisesti Australian kilpailuviranomaisten kanssa. Yhteydenotot liittyivät sekä yksittäisiin asioihin että kilpailupolitiikkaan yleisemmin liittyviin kysymyksiin.

Kiina

694. Yhteistyö Kiinan kanssa perustuu vuonna 2004 tehtyyn tehtävämäärittelykseen, joka koskee kilpailupolitiikkaa käsittelevää suunnitelmallista vuoropuhelua³⁷⁰. Vuoden 2005 aikana kilpailupolitiikan kysymyksiä koskeva yhteydenpito Kiinan viranomaisiin lisääntyi huomattavasti, ja sen aiheina olivat sekä kilpailupolitiikka yleensä että kilpailuviranomaisen perustamiseen liittyvät kysymykset.
695. Kilpailun pääosasto ryhtyi erilaisiin toimiin vuoden 2005 aikana auttaakseen Kiinaa sen ensimmäisen kattavan kilpailulainsäädännön ja kilpailuviranomaisen kehittämisessä. Komissio piti kokouksia uuden kilpailulainsäädännön laatimiseen osallistuvien kiinalaisten virkamiesten kanssa. Huhtikuussa se järjesti yhdessä Kiinan kauppaministeriön kanssa Beijingissä seminaarin kilpailupolitiikasta ja on lisäksi osallistunut erilaisiin muihin kilpailupolitiikkaa Kiinassa käsitteleviin kansainvälisiin seminaareihin. Kilpailun pääosasto rahoitti ja valvoi myös tutkimusta, joka vastaa moniin Kiinan viranomaisten kysymyksiin EU:n toimintamalleista ja kokemuksesta tehokkaan lainsäädäntö- ja täytäntöönpanokehityksen kehittämisessä kilpailupolitiikan alalla.

Euroopan vapaakauppa-alue

696. Komissio ja EFTAn valvontaviranomainen jatkoivat vuonna 2005 tiivistä yhteistyötään Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä. Toukokuussa tulivat voimaan säännökset, joilla mukautetaan ETA-sopimuksen pöytäkirjoja 21 ja 23 asetuksen (EY) N:o 1/2003 aiheuttamiin muutoksiin. Pöytäkirja 23 koskee EFTAn valvontaviranomaisen ja komission välistä yhteistyötä ETA-sopimuksen 53 ja 54 artiklan soveltamisen alalla. Joulukuussa EFTA-valtiot, jotka ovat ratifioineet ETA-sopimuksen (Liechtenstein, Islanti ja Norja) käyttivät pöytäkirjaan 21 sisältyvää uudelleentarkastelulauseketta. Tämän lausekkeen perusteella nämä EFTA-valtiot pyysivät sopimuksen 53 ja 54 artiklan täytäntöönpanomekanismien uudelleentarkastelua.

Korea

697. Kilpailun pääosaston yhteistyö Korean kilpailuviraston kanssa perustuu lokakuussa 2004 allekirjoitettuun yhteisymmärryspöytäkirjaan. Kesäkuussa pidettiin ensimmäinen yhteisymmärryspöytäkirjan mukainen kilpailun pääosaston ja Korean kilpailuviraston kahdenvälinen konsultointitapaaminen Brysselissä. Siihen osallistuivat Euroopan komission edustajina komissaari Neelie Kroes ja pääjohtaja

³⁷⁰ Tehtävämäärittely, joka koskee kilpailupolitiikkaa käsittelevää suunnitelmallista vuoropuhelua Euroopan unionin ja Kiinan välillä. Allekirjoitettu Brysselissä 6. toukokuuta 2004.

Philip Lowe ja Korean kilpailuviraston edustajana puheenjohtaja Kang. Tapaamisessa vaihdettiin vastavuoroisesti tietoja EY:n ja Korean kilpailulainsäädäntöön äskettäin tehdyistä muutoksista. Lisäksi tutkittiin tapoja, joilla yhteistyötä voitaisiin edelleen parantaa ja tehostaa. Osapuolten yhteistyö erilaisten kilpailukysymysten alalla on entistä laajempaa ja ne vaihtoivat näkemyksiä erityisesti kilpailunrajoitusasioissa käytettävistä tutkimusmenetelmistä ja korjaustoimenpiteistä. Toinen kahdenvälinen konsultointitapaaminen pidetään Koreassa vuoden 2006 aikana.

Latinalainen Amerikka

698. Vuoden 2005 aikana kilpailun pääosasto teki yhteistyötä Meksikon ja Brasilian kilpailuviranomaisten kanssa sekä yksittäisten kilpailuasioden yhteydessä että kilpailupolitiikkaa koskevista kysymyksistä (esimerkiksi yhdistetty ja yhteinen markkinavoima, televiestintäkysymykset jne.). Komissio sai Meksikon viranomaisilta viisi virallista ilmoitusta.

Venäjä

699. EU:n ja Venäjän huippukokouksessa 10. toukokuuta sovittu yhteistä talousaluetta koskeva etenemissuunnitelma sisältää huomattavan kilpailua koskevan osuuden, jonka mukaan molemmat lainkäyttöalueet jatkavat kilpailupolitiikan alan koordinoitua ja vuoropuhelua, myös valtiontukien alalla. Kilpailun pääosasto ja Venäjän federaation kilpailuvirasto kävivät keskusteluja kilpailupolitiikan asioista heinäkuussa (pääjohtajatasolla) sekä lokakuussa ja joulukuussa. Kilpailun pääosasto esitti Venäjän kilpailuviraston pyynnöstä näkemyksiään monopolien torjuntaa koskevan uuden lain luonnokseen liittyvissä asioissa. Laki oli tuolloin duuman käsiteltävänä. EU jatkoi teknistä apua Venäjän kilpailuvirastolle käynnistäen uuden TACIS-ohjelman kilpailun alalla. Komissio kattoi yhden Venäjän kilpailuviraston edustajan kulut tämän osallistumisesta kansainvälisen kilpailuviranomaisverkon vuosittaiseen konferenssiin, joka pidettiin kesäkuussa Bonnissa.

C – MONENVÄLINEN YHTEISTYÖ

1. KANSAINVÄLINEN KILPAILUVIRANOMAISVERKKO

Kansainvälisen kilpailuviranomaisverkon vuosittainen konferenssi Bonnissa kesäkuussa 2005

700. Komissio pitää kansainvälistä kilpailuviranomaisverkkoa (International Competition Network, ICN) huomattavan tärkeänä kilpailuvirastojen välisenä keskustelun ja yhteensovittamisen foorumina. Se jatkoi kasvuaan vuonna 2005, jolloin jäseninä oli jo yli 90 virastoa. Verkon toiminta-aktiivisuus oli hyvä, kuten voitiin todeta kesäkuussa sen vuotuisessa konferenssissa Saksan Bonnissa. Konferenssi oli suurmenestys osallistujien määrän, keskustelun laajuuden ja laadun sekä eri työryhmien työn tulosten perusteella arvioituna. Kartellityöryhmän ja yrityskeskittymätyöryhmän työn tuloksia käsitellään jäljempänä. Myös kilpailuoikeuden soveltamista säännellyillä aloilla käsittelevä työryhmä ja kilpailupolitiikan toteuttamista tarkasteleva työryhmä esittivät useita merkityksellisiä ja hyödyllisiä tuloksia. Tällaisia ovat mm. kertomukset teknistä apua koskevasta toiminnasta, kuluttajille tiedottamisesta, kilpailun edistämisestä sekä kilpailuvirastojen ja alakohtaisesta sääntelystä vastaavien tahojen vuorovaikutuksesta. Kilpailuoikeuden soveltamista säännellyillä aloilla käsittelevä työryhmä lakkautettiin Bonnissa ja tilalle perustettiin uusi televiestintäalaa tarkasteleva työryhmä. Kilpailun pääosasto järjesti Bonnissa yhden paneelikeskustelun (aiheena kartellit) ja osallistui useisiin muihin.

ICN:n kartellityöryhmä ja Soulin kartellityöpaja

701. ICN:n kartellityöryhmä käynnistettiin vuonna 2004 ja sen puheenjohtajina toimivat kilpailun pääosasto ja Unkarin kilpailuvirasto. Työryhmä sai vuonna 2005 valmiiksi useita huomattavia hankkeita ja käynnisti uusia. ICN:n vuotuisessa konferenssissa Bonnissa työryhmä esitteli seuraavia ensimmäisenä toimintavuonnaan saavuttamia tuloksia:
- kertomus tehokkaiden kartellinvastaisten järjestelmien elementeistä, osa 1 (*Building Blocks for Effective Anti-cartel Regimes, Vol. 1*), jossa käsitellään seuraavia aiheita: vakavimman kartellin muodostavan toiminnan määrittely, instituutioiden tehokkuus kartellien torjunnassa ja tehokkaat rangaistukset;
 - kartellien torjunnan ohjeisto, johon kuuluu johdanto sekä luvut, jotka koskevat etsintöjä/tarkastuksia (sisältää parhaat käytänteet) ja sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevia ohjelmia (ohjeistoon lisätään myöhemmin uusia lukuja);
 - kartelleihin liittyviä lakeja ja asetuksia koskeva lomake, joka ICN:n jäseniä pyydetään täyttämään.

702. ICN:n toimintavuonna 2005–2006 kartellityöryhmä on käynnistänyt hankkeita seuraavista aihepiireistä: sähköisen todistusaineiston kerääminen (aiheesta laaditaan oma lukunsa edellä mainittuun ohjeistoon), virastojen välinen yhteistyö kartellitutkimuksissa (kilpailun pääosasto johtaa tätä hanketta), julkisten ja yksityisten täytäntöönpanotoimien vuorovaikutus sekä tutkimusten estäminen. Näiden hankkeiden tulokset sekä ICN:n jäsenvirastojen täyttämät kartellilainsäädäntöä ja asetuksia koskevat lomakkeet esitellään ICN:n seuraavassa vuosittaisessa konferenssissa, joka pidetään Kapkaupungissa toukokuussa 2006.
703. Marraskuussa pidettiin Etelä-Korean Soulissa vuosittainen ICN:n kartellityöpaja kartellityöryhmän järjestämänä. Kilpailun pääosasto oli työpajassa aktiivisesti mukana osallistuen istuntoihin, joissa käsiteltiin instituutioiden tehokkuutta ja virastojen välistä yhteistyötä kartellitutkimuksissa sekä tietotekniikan käyttöä rikosten tutkinnassa.

ICN:n yrityskeskittymätyöryhmä – ilmoituksia ja menettelyjä käsittelevä alaryhmä

704. Kilpailun pääosasto jatkoi aktiivista osallistumista tämän alaryhmän toimintaan vuonna 2005. Alkuvuodesta alaryhmä sai valmiiksi kahden uuden suositellun käytänteen valmistelun. Ne koskevat yrityskeskittymäasioissa käytettäviä korjaustoimenpiteitä ja kilpailuvirastojen täytäntöönpanovaltaa, resursseja ja riippumattomuutta. ICN:n jäsenet vahvistivat nämä käytänteet kesäkuussa Bonnissa ICN:n vuosittaisessa konferenssissa pidetyssä täysistunnossa. Näiden kahden uuden asiakirjan myötä ICN:n ilmoituksia ja menettelyjä käsittelevän alaryhmän laatimien luonnosten perusteella suosittelemia käytänteitä on jo kolmetoista. Yksitoista aikaisempaa käytännettä kattavat seuraavat aiheet: 1) riittävä yhteys toimenpiteen vaikutusten ja sen lainkäyttöalueen välillä, jossa arviointi suoritetaan, 2) selkeät ja objektiiviset ilmoitusta edellyttävät raja-arvot, 3) yrityskeskittymäilmoituksen ajoituksen joustavuus, 4) yrityskeskittymän tutkimusten määraajat, 5) alkuperäistä ilmoitusta koskevat vaatimukset, 6) yrityskeskittymätutkimusten tekeminen, 7) avoimuus, 8) luottamuksellisuus, 9) menettelyjen oikeudenmukaisuus, 10) yrityskeskittymäsäännösten tarkistaminen ja 11) virastojen välinen yhteistyö. Näiden kahden uuden käytänteen myötä ICN:n suositusten sarja näyttää kattavalta ja sen vuoksi sovittiin, ettei tässä vaiheessa kehitetä uusia suosituksia.
705. Lisäksi alaryhmä sai päätökseen työnsä muutamien muiden hankkeiden parissa: se laati yrityskeskittymän osapuolille ja kilpailuvirastoille vakiokaavakkeen tai -kaavakkeet luottamuksellisuuden suojasta luopumiseksi toimitettaessa asiakirjoja yrityskeskittymien valvonnan yhteydessä. Lisäksi se laati selvityksen yrityskeskittymien valvonnassa käytetyistä ilmoitusmaksuista. Mainittuja aiheita koskeneen työn tulokset esiteltiin hyväksyttäväksi Bonnin vuosittaisessa konferenssissa kesäkuussa.
706. Lisäksi alaryhmä jatkoi vuoden aikana toimintaansa suositeltujen käytänteiden täytäntöönpanon alalla. Siihen kuuluu pääasiassa tietojen vertailua tekijöistä, jotka haittaavat suositeltujen käytänteiden täytäntöönpanoa eri lainkäyttöalueilla, ja sellaisen raportin laatiminen, jossa eritellään virastojen haasteet niiden ottaessa käyttöön haittatekijöiden poistamiseen tarvittavia toimintatapoja ja menetelmiä. Raportti esiteltiin Bonnissa ja siitä kävi ilmi, että huhtikuuhun mennessä 46 prosenttia ICN:n jäsenenä olevista lainkäyttöalueista, joilla oli yrityskeskittymiä koskevaa lainsäädäntöä, oli tehnyt tai ehdottanut muutoksia, jotka lähentävät niiden

yrittäjäkeskittymäjärjestelmiä suositeltuihin käytänteisiin, ja että lisäksi kahdeksan prosenttia aikoo tehdä tällaisia muutoksia. Täytäntöönpanoprosessin edistämiseksi edelleen päätettiin järjestää täytäntöönpanotyöpaja keväällä 2006, jotta saataisiin esimerkkejä ja ohjeistusta käytänteiden pidemmälle meneväksi yhdenmukaistamiseksi ICN:n käytänteiden kanssa. Bonnin konferenssin jälkeen alaryhmän toiminta on keskittynyt tämän työpajan valmisteluun. Alaryhmä jatkaa uudistustoimenpiteiden seuraamista ja ICN:n jäsenten tukemista niiden suunnitelmassa muutoksia lainsäädäntöön, määräyksiin ja virastojen toimintatapoihin sekä tekee yhteistyötä ICN:ään kuulumattomien maiden kanssa niiden laatiessa uutta yrittäjäkeskittymien valvontaan liittyvää lainsäädäntöä.

2. TALOUDELLISEN YHTEISTYÖN JA KEHITYKSEN JÄRJESTÖ (OECD)

707. OECD:n kilpailuvaliokunta teki vuonna 2005 ensimmäisen kerran EU:n kilpailulainsäädäntöä ja -politiikkaa koskevan vertaisarvioinnin. Tämä arviointi on jatkoa OECD:n vuonna 2003 laatimalle euroalueen talouspolitiikkojen arvioinnille. OECD:n jäsenten keskuudessa vallitsee yhteisymmärrys siitä, että tietyn lainkäyttöalueen talouspolitiikan arvioinnin jälkeen on arvioitava perusteellisesti sen kilpailupolitiikkaa.
708. Arviointiprosessin aluksi OECD:n sihteeristö laati luonnoksen arviointikertomukseksi, jossa tarkasteltiin EU:n kilpailupolitiikan ja toimielinten saavutuksia ja tämänhetkisiä haasteita ja esitettiin pohdittaviksi mahdollisia toimintalinjoja. Prosessi huipentui OECD:n kilpailuvaliokunnan lokakuun kokouksessa järjestettyyn suulliseen kuulemiseen. OECD:n sihteeristö viimeisteli kertomuksen suullisen kuulemisen jälkeen ja julkaisi sen OECD:n julkaisusarjassa³⁷¹.
709. Vertaisarviointia koskevassa kertomuksessa esitetään harkittaviksi seuraavat neljä toimintalinjaa:
- sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevien EU:n ja kansallisten lainvalvontaviranomaisten ohjelmien välisten suhteiden selkiyttäminen;
 - vastuun tekeminen riippuvaiseksi kilpailua vahingoittavista vaikutuksista ottamalla käyttöön määräävää asemaa koskeva taloudellinen lähestymistapa; aiheellisissa tapauksissa korvauksen laajuuden arvioinnin olisi oltava kiinteä osa tällaista lähestymistapaa;
 - kilpailun pääosaston taloudellisten analyysien tekoressurssien lisääminen edelleen kasvattamalla pääekonomistin ryhmän henkilöstömäärää;
 - sellaisten keinojen harkitseminen, joilla seuraamukset voitaisiin ulottaa koskemaan yritysten lisäksi yksityishenkilöitä, kuten yksityishenkilöille määrättäviä seuraamuksia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön soveltamisen koordinointi.

³⁷¹ Kertomus on saatavilla OECD:n verkkosivuilla osoitteessa
<http://www.oecd.org/dataoecd/7/41/35908641.pdf>

710. Kilpailun pääosasto analysoi tarkemmin kaikkia näitä vaihtoehtoja toimintalinjojen käynnissä olevien kehittämishankkeiden yhteydessä. Sakoista vapauttamista tai sakkojen lieventämistä koskevan politiikan alalla kilpailun pääosasto toimii tavoitteenaan päästä niin kutsuttuun yhden luukun periaatteella toimivaan järjestelmään. Määräävän aseman väärinkäytöstä kilpailun pääosasto julkaisi joulukuussa keskusteluasiakirjan, jossa käsitellään samoja kysymyksiä kuin vertaisarviointikertomuksessa. Kilpailun pääosasto on viime vuosina kasvattanut taloudellista asiantuntemustaan. Pääosaston eri osastoilla työskentelee ekonomisteja, jotka muodostavat osan monialaista kutakin asiaa käsittelevää tiimiä. Pääekonomistin ryhmä on lisätukena. Kartelleista määrättävien sanktioiden osalta EU:n järjestelmä perustuu yrityksiä ja yksityishenkilöitä koskevien sanktioiden yhdistelmän tehokkaaseen soveltamiseen sekä yhteisön että jäsenvaltioiden tasolla. On aihetta tutkia, kuinka järjestelmän mahdollisuuksia voitaisiin käyttää täysimääräisesti.
711. Vertaisarvioinnin lisäksi kilpailun pääosasto osallistui edelleen OECD:n kilpailuvaliokunnan työhön. Kilpailun pääosasto oli mukana kaikissa OECD:n järjestämissä kilpailupolitiikkaa koskeneissa pyöreän pöydän keskusteluissa sekä Turkin ja Sveitsin kilpailupolitiikkaa koskeneissa vertaisarvioinneissa. Se osallistui myös muihin OECD:n kilpailuaiheisiin kokouksiin, kuten maailmanlaajuiseen kilpailufoorumiin sekä kilpailuvaliokunnan ja kauppavaliokunnan yhteisistuntoihin. Komissaari Neelie Kroes oli pääpuhujana OECD:n maailmanlaajuisessa kilpailufoorumissa helmikuussa aiheenaan ”sääntely kilpailun ja kasvun edistämiseksi”. Maailmanlaajuisen foorumin keskusteluissa painopistetaieheena olivat säännellyillä aloilla vallitsevat kilpailuongelmat. OECD:n neuvosto antoi maaliskuussa yrityskeskittymien valvontaa koskevan suosituksen. Lokakuussa kilpailuvaliokunta hyväksyi parhaat käytänteet, jotka koskevat virallista tiedonvaihtoa kilpailuviranomaisten välillä vakavimpia kartelleja koskevien tutkimusten yhteydessä, sekä kertomuksen toimista vakavimpien kartellien torjumiseksi³⁷².
712. Kilpailuvaliokunnan kokoukset pidettiin vuonna 2005 helmikuussa, kesäkuussa ja lokakuussa. Ensimmäisessä kokouksessa valiokunnan työryhmissä järjestettiin pyöreän pöydän keskustelut rautatiealan rakenneuudistuksesta ja rajatylittävistä korjaustoimenpiteistä yrityskeskittymien valvonnan yhteydessä. Rautatiealan pyöreän pöydän keskustelujen myötä saatiin päätökseen keskustelut kokemuksista, joita on saatu rakenteellisesta erottamisesta eri aloilla (mm. energia, televiestintä, postipalvelut ja rautatieliikenne). Keskustelu osoitti, että OECD-maissa vallitsee rautatiealalla huomattavia eroja ja että myös kilpailun luonne, laajuus ja merkitys vaihtelevat maiden välillä. Näin ollen myös kilpailua parhaiten edistävä rakenne vaihtelee maakohtaisesti. Rakenteellisen erottamisen katsottiin täydentävän raideinfrastruktuurin käytön sääntelyä. Riippuen markkinoiden olosuhteista myös kilpailu markkinoista saattaa olla arvokas väline kilpailun tietyn muodon käyttöönottamiseksi.
713. Pyöreän pöydän keskustelut rajatylittävistä korjaustoimenpiteistä yrityskeskittymäasioissa osoittivat, että täytäntöönpanotoimiin (*positive comity*) liittyvät yhteistyön muodot, joissa yksi oikeudenkäyttöalue ottaa toisten lainkäyttöalueiden puolesta johtaakseen rajatylittäviä korjaustoimenpiteitä koskevat

³⁷²

Molemmat tekstit on julkaistu OECD:n verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/competition

neuvottelut ja korjaustoimenpiteiden täytäntöönpanon, sopivat paremmin lainkäyttöalueille, joilla on syyttämistoimia koskevaa harkintavaltaa yrityskeskittymäasioissa (kuten Yhdysvalloissa). Sen sijaan ne eivät sovi oikeudellisessa mielessä yhteen sellaisten järjestelmien kanssa, joissa on velvoite tehdä sekä myönteisiä että kielteisiä päätöksiä (kuten EU:ssa). Keskustelussa kävi ilmi myös, että korjaustoimenpiteen täytäntöönpanon valvonnan kannalta myytäviksi tarjottujen omaisuuserien mahdollisella sijainnilla EU:n ulkopuolella oli vain rajallinen vaikutus.

714. Toisessa kilpailuvaliokunnan kokouksessa järjestettiin pyöreän pöydän keskustelut, jotka koskivat omiin ansioihin perustuvaa kilpailua (*competition on the merits*) ja kilpailuviranomaisten toimien ja resurssien arviointia. Omiin ansioihin perustuvaa kilpailua koskenut pyöreän pöydän keskustelu osoitti, että eri maiden välillä vallitsee laajoja näkemyseroja siitä, miten asiaa olisi lähestyttävä; joissakin maissa on muodollisempi lähestymistapa ja toisissa näkökanta on taloudellisempi tai ne ovat siirtymässä kohti taloudellisempaa lähestymistapaa. Kilpailuviranomaisten toimien ja resurssien arviointia käsitellessä keskusteluissa saatiin yleiskäsitys OECD:n jäsenvaltioiden toteuttamasta tai suunnittelemasta arviointitoiminnasta ja päästiin tunnustelemaan maaperää asiasta käytäviä jatkokeskusteluja varten.
715. Valiokunnan työryhmissä järjestettiin pyöreän pöydän keskusteluja korvaavien palvelujen vaikutuksesta sääntelyyn ja yksityisistä korjaustoimenpiteistä. Ensimmäisessä keskustelussa keskityttiin televiestintä-, liikenne- ja energiapalveluihin ja käsiteltiin kysymyksiä, joita ilmenee korvaavien palvelujen sääntelyn yhteydessä. Keskustelu osoitti, että korvaaviin palveluihin sovelletaan usein vain vähän tai hyvin erilaisia sääntelyyn perustuvia velvollisuuksia, mikä johtaa mahdolliseen sääntelyn epäsymmetriseen tilanteeseen palvelujen välillä. Tällaiset epäsymmetriat olisi yleensä poistettava siten, että jäljelle jäävät ainoastaan sellaiset sääntelyn erot, jotka ovat välttämättömiä siksi, että ne kuvastavat markkinavoiman eroja, ulkoisia tekijöitä tai muuta markkinoiden toiminnan riittämättömyyttä itse perusteena olevissa palveluissa. Keskustelussa korostettiin myös sitä, että todennäköisesti tarvitaan kilpailulainsäädännön aktiivista täytäntöönpanoa estämään vakiintuneita yrityksiä rajoittamasta korvaavien palvelujen aiheuttamaa kilpailua omalla toiminnallaan.
716. Yksityisiä korjaustoimenpiteitä käsitelleessä pyöreän pöydän keskustelussa pääaiheena oli todisteiden havaitseminen ja kerääminen. Kyseessä oli työryhmän ensimmäinen pyöreän pöydän keskustelu yksityisistä korjaustoimenpiteistä. Aiheen käsittelyä jatketaan vuonna 2006. Valiokunnan eräs työryhmä keskusteli asiantuntijoiden pitämien selostusten jälkeen siitä, millä tavoin voitaisiin mitata kartellien aiheuttamia haittoja ja arvioida kilpailun täytäntöönpanon hyötyjä. Keskustelu osoitti, että vahingonkorvausten laskemista käytetään enimmäkseen yksityisten täytäntöönpanotoimien yhteydessä. Jotkin viranomaiset (esim. Yhdistyneen kuningaskunnan kilpailuvirasto) tarkastelevat myös kartellien vaikutusta oman toimintansa perustelemiseksi.
717. Kolmannessa kilpailuvaliokunnan kokouksessa järjestettiin keskusteluja markkinoille pääsyn esteistä ja alihintaan tapahtuvaa jälleenmyyntiä koskevista laeista ja asetuksista. Ensimmäisessä keskustelussa kävi ilmi, että OECD:n jäsenvaltiot ovat selvästi luopumassa analyysistä, jossa keskityttiin arvioimaan, muodostavatko tietyt tekijät markkinoille pääsyn esteen, ja siirtymässä analysoimaan kilpailuprosessia ja

markkinoille pääsyn esteitä tässä prosessissa. Jäsenmaat myös kehittävät omia taloudellisia testejäan markkinoille pääsyn esteiden mittaamiseksi. Markkinoille pääsyn teknisten tai sääntelyllisten esteiden osalta ne yhdistävät usein sekä määrällisiä että laadullisia arviointia, kun taas käyttäytymiseen liittyvien esteiden kohdalla määrällistä arviointia ei yleensä pidetä mahdollisena.

718. Alihintaan tapahtuvaa jälleenmyyntiä koskevaa lainsäädäntöä käsitellessä keskusteluissa kävi ilmi, että alan lainsäädännön vaikutusta koskevia järjestelmällisiä tutkimuksia alkaa vähitellen olla saatavilla ja että näissä tutkimuksissa on selvinnyt tällaisen lainsäädännön lisäävän kuluttajille aiheutuvia kustannuksia. Sen vuoksi alihintaan tapahtuvaa jälleenmyyntiä koskevan lainsäädännön ja kilpailulainsäädäntöön sisältyvien taloudellisen tehokkuuden ja kuluttajien hyvinvoinnin tavoitteiden välillä vallitsee ristiriita. Keskustelu osoitti myös sen, kuinka tärkeää kilpailuviranomaisten on investoida kilpailuperiaatteiden edistämiseen kansallisten lainlaadintaprosessien yhteydessä käsiteltäessä alihintaan tapahtuvaa jälleenmyyntiä koskevia lainsäädäntöaloitteita. Valiokunnan työryhmissä keskusteltiin kilpailusta sairaalapalveluiden tarjoamisessa. Lisäksi järjestettiin koko päivän pituinen kokoontuminen, johon osallistui yleisiä syyttäjiä ja jossa käsiteltiin kartellitutkimuksissa tehtävää kilpailuviranomaisten ja yleisten syyttäjien yhteistyötä.
719. Sairaalapalveluja koskeneissa keskusteluissa kävi ilmi, että niiden tarjoamista kilpailutetaan yhä enemmän ja että sillä on myönteinen vaikutus palvelujen tarjoamisen tehokkuuteen. Joillakin OECD-mailla oli erittäin hyviä kokemuksia kilpailua julkisten sairaaloiden keskuudessa edistävän sääntelyn käyttöön otosta.
720. Yleisten syyttäjien kanssa pidetyssä kokouksessa tarkasteltiin seuraavia kysymyksiä: rikosoikeudenkäynteihin valittavat asiat ja päätösvalta syytteen esittämiseen koskevista asioista, todisteiden kerääminen, sakoista vapauttamista ja sakkojen lieventämisestä koskevien ohjelmien sekä rikosoikeudenkäyntien välinen vuorovaikutus, syyttäjien ja kilpailuviranomaisten väliset viralliset ja epäviralliset suhteet.
721. Vuoden 2005 aikana kilpailun pääosasto esitti kilpailuvaliokunnalle kahdeksan asiakirjaa, joissa käsiteltiin seuraavia OECD:n pyöreän pöydän keskusteluissa tarkasteltuja aiheita:
- rakenteellinen erottaminen rautatieliikenteen alalla
 - rajatylittävät korjaustoimenpiteet yrityskeskittymien valvonnan yhteydessä
 - omiin ansioihin perustuva kilpailu
 - kilpailuviranomaisten toimien ja resurssien arviointi
 - korvaavien palvelujen vaikutukset sääntelyyn
 - todisteiden havaitseminen ja kerääminen
 - markkinoille pääsyn esteet
 - kilpailu ja tehokkuus sairaalapalveluiden tarjoamisen alalla.
722. Kilpailun pääosasto esitti kilpailuvaliokunnalle myös kilpailupolitiikkaa koskevan vuoden 2004 kertomuksensa.

V – Vuoden 2006 näkymät

723. Kilpailupolitiikkaa koskevan vuoden 2005 kertomuksen yhteydessä voidaan luonnostella pääpiirteissään suuntaviivat, joita komissio seuraa kilpailupolitiikan alalla vuonna 2006.
724. Kilpailun pääosasto on määrittänyt kolme monivuotista yleistavoitetta, joiden avulla se voi jatkossakin antaa merkittävän panoksen komission strategisten tavoitteiden saavuttamiseen, jotka on määritetty komission vuoden 2006 toimintastrategiaa koskevassa päätöksessä, EU:n Lissabonin strategiassa:
- täytäntöönpanotoimenpiteiden keskittäminen EU:n talouden kannalta haitallisimpiin käytäntöihin
 - kilpailukyvyyn parantaminen EU:ssa auttamalla sääntelypuitteiden muotoilussa
 - toiminnan keskittäminen sisämarkkinoiden ja Lissabonin strategian kannalta tärkeimmille aloille.

1. KILPAILUNRAJOITUKSET

725. Kilpailun pääosaston vuoden 2006 tärkeänä painopistealueena on kartellien ehkäiseminen. Kartellit aiheuttavat keinotekoista tavaroiden ja palveluiden hinnannousua, vähentävät tarjontaa ja estävät innovaatioita, jolloin kuluttajat saavat huonompaa laatua korkeammalla hinnalla. Kartellit saattavat myös lisätä huomattavasti eurooppalaisten yritysten tuotantopanostuskustannuksia. Kartellien paljastaminen ja ehkäisy hyödyttää sen vuoksi huomattavasti sekä EU:n taloutta että eurooppalaista kuluttajaa.
726. Toinen kilpailun pääosaston painopistealue vuonna 2006 on komission vuonna 2005 käynnistämien alakohtaisten tutkimusten loppuunsaattaminen ja tehokas seuranta. Näitä tutkimuksia tehdään kaasu- ja sähkömarkkinoista sekä vähittäispankki- ja vakuutusalaista. Alakohtaisten tutkimusten tulosten perusteella komissio voi päättää, millainen poliittisten välineiden yhdistelmä olisi sopiva havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi. Tähän yhdistelmään kuuluu kilpailusääntöjen täytäntöönpano ja/tai edistäminen sekä mahdollisesti sääntelyä sisämarkkinoiden ja/tai kuluttajansuojan alalla. Tutkimuksista saadaan myös tietoa muista kilpailunvastaista toimintaa mahdollistavista markkinaolosuhteista.
727. Kilpailun pääosasto pyrkii tukemaan näitä painopistealueita siten, että peruseriaatteina kilpailusääntöjen täytäntöönpanon alalla on edelleen täytäntöönpanotoimien asettaminen ensi sijalle sen mukaisesti, mikä on kilpailunvastaisten käytäntöjen aiheuttaman haitan aste sekä yrityksille että yksityisille kuluttajille. Etusijalle asetetaan toimet, joilla puututaan kuluttajien hyvinvointiin kaikkein kielteisimmin vaikuttaviin kilpailuongelmiin. Samalla otetaan huomioon menomäärä, johon kilpailunvastainen käytäntö on vaikuttanut, sekä käytännön luonne. Jos vaikutus kilpailuprosessiin on ollut huomattava (markkinoiden sulkeminen kilpailijoilta), sitä voidaan käyttää kuluttajille aiheutuneen haitan ilmaisimena. Lisäksi täytäntöönpanon painopistealueita määritettäessä on otettava

huomioon sellaisen erityistoimenpiteen ennakkotapausarvo, jolla selvennetään kilpailusääntöjen soveltamista monimutkaisiin oikeudellisiin tai taloudellisiin kysymyksiin.

728. Eräs suurimmista komission täytäntöönpanotoiminnan riskeistä on johdonmukaisuuden puute kansallisten kilpailuviranomaisten ja tuomioistuinten soveltaessa EY:n kilpailusääntöjä, minkä myös OECD on havainnut³⁷³. Näin ollen kilpailun pääosaston toiminnan tärkeänä painopistealueena vuosina 2006–2007 on koordinoinnin parantaminen Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston piirissä sekä huolehtiminen vuorovaikutuksen tehokkuudesta kansallisten kilpailuviranomaisten kanssa.
729. Lisäksi kilpailun pääosasto pyrkii edelleen lisäämään kilpailusääntöjen soveltamisen ennakoitavuutta ja avoimuutta poliittisten välineiden ja kansalaisten, yritysmaailman ja muiden toimielinten suuntaan toteutettavan viestinnän avulla, erityisesti määräävän aseman väärinkäytön alalla.

2. YRITYSKESKITTYMÄT

730. Yrityskeskittymien valvonnan alalla kilpailun pääosaston painopisteenä on perustäytäntöönpanotoiminnan lisäksi varmistaa liiketoiminnan uudelleenjärjestelyn vaikutuksia koskevan arviointitapansa jatkuvuus. Kilpailun pääosasto perustaa kilpailuongelmien määrittelyn aina vakaalla pohjalla olevalle taloudelliselle analyysille ja tosiseikkojen yksityiskohtaiselle tarkastelulle. Erityistä huomiota on kiinnitettävä keskittymiin, jotka saattavat haitata markkinoiden vapauttamiseen liittyviä EU:n tavoitteita. Komissio aikoo vuoden 2006 aikana antaa tarkistettut ja konsolidoidut oikeudelliset suuntaviivat. Se laatii myös ohjeita muiden kuin horisontaalisten keskittymien arvioinnista ja päivittää korjaustoimenpiteitä koskevaa politiikkaa siten, että siinä otetaan huomioon vuonna 2005 julkaistu korjaustoimenpiteitä koskeva jälkikäteen tehty tutkimus. Toiminta aloitetaan tarkastelemalla uudelleen neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 1 artiklan 2 ja 3 kohtaan sisältyvää kaksi kolmasosaa -sääntöä, joka on yksi olennaisista perusteista määritettäessä komission toimivaltaa yhteisönlaajuisen keskittymien osalta.

3. VALTIONTUET

731. Vuonna 2006 valtiontukien alalla noudatettavat täytäntöönpanon erityiset painopisteet määritellään valtiontuen toimintasuunnitelmassa. Poliitiikan tarkastelun osalta kilpailun pääosasto ottaa valtiontukisääntöjen laadinnassa käyttöön taloudellisemman lähestymistavan keskittyen erityisesti markkinoiden toiminnan riittämättömyyteen, jota valtiontuen on tarkoitus korjata, sekä valtiontukipoliitiikan avoimuuden ja ennustettavuuden parantamiseen. Tätä silmällä pitäen kilpailun pääosasto tarkistaa voimassa olevat horisontaaliset asiakirjat sekä sisällön että menettelyjen osalta. Samalla se keskittyy myös asioiden tehokkaaseen käsittelyyn tärkeimpien toimenpiteiden (parhaiden käytänteiden) antamiseen odotettaessa uuden konsolidoidun ja laajennetun ryhmäpoikkeusasetuksen voimaantuloa. Lisäksi

³⁷³ OECD; Euroopan yhteisön kilpailulainsäädäntöä ja -politiikkaa koskeva vertaisarviointi.

syvennyttään päätösten kehittämiseen tarkoituksena keskittyä kauppaan kohdistuvien vaikutusten osalta kilpailua eniten vääristäviin toimenpiteisiin.

732. Lisäksi kilpailun pääosasto aikoo jatkaa aktiivista valtiontukien valvontaa tehostamalla asioiden arviointiin liittyvää taloudellista analyysiä ja perimällä järjestelmällisesti takaisin myönnetty yhteismarkkinoille soveltumattomat valtiontuet. Jotta sääntöjenvastaisesta ja yhteismarkkinoille soveltumattomasta toiminnasta määrättäisiin rangaistuksia, kilpailun pääosasto aikoo keskittyä kehittämään uutta korjaustoimenpiteitä koskevaa lähestymistapaa niin, että markkinat, joilla tuensaaja toimii, saadaan toimimaan paremmin. Kilpailun pääosasto jatkaa yhtenäisemmän lähestymistavan soveltamista sekä asioiden arviointiin että merkittävien ehdotusten tarkasteluun.
733. Kilpailun pääosasto pyrkii edelleen edistämään komission ja jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuullisuuden ajattelutapaa valtiontukisääntöjen uudistuksen alalla ja harkitsee tähän liittyvän valtionapuverkoston luomista. Se rohkaisee myös jäsenvaltioiden tuomioistuimia ottamaan aktiivisemman roolin valtiontukisääntöjen täytäntöönpanossa kansallisella tasolla.
734. Tämän toiminnan täydennykseksi kilpailun pääosasto kehittää jo toteutettujen täytäntöönpanotoimien jälkikäteisanalysointia tarkoituksenaan ottaa opiksi niiden vaikutuksista.

4. KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

735. Kilpailun pääosaston työ ehdokasmaiden ja muiden Länsi-Balkanin maiden kanssa jatkuu vuonna 2006.
736. Naapuruuspolitiikan yhteydessä tarkoituksena on saada vuonna 2006 päätökseen neuvottelut toimintasuunnitelmista, joiden valmistelu on vielä kesken (Egypti, Georgia, Armenia, Azerbaidžan, Libanon).
737. Komissio haluaa jatkaa yhteistyön lujittamista merkittävien yhteisön ulkopuolisten lainkäyttöalueiden kanssa ja aikoo valmistella puitteet toisen sukupolven sopimukselle, jolla mahdollistettaisiin luottamuksellisten tietojen vaihto.
738. Kansainvälisen kilpailuviranomaisverkon vuosittainen konferenssi pidetään 3.-5. toukokuuta Kapkaupungissa. Komissiolle erityisen tärkeitä ovat kartellityöryhmän työn tulokset sekä yksipuolisia toimia käsittelevän työryhmän perustaminen. Se on itse yksi kartellityöryhmän puheenjohtajista.
739. EU:n ja Kiinan kilpailua koskevan vuoropuhelun puitteissa komissio jatkaa Kiinan avustamista sen laatiessa kilpailulainsäädäntöään.

Liite – Kertomuksessa käsitellyt asiat

1. EY:N PERUSTAMISSOPIMUKSEN 81, 82 JA 86 ARTIKLA

Asia	Julkaisu	Kohdan numero
3G-alaa koskeva tutkimus		78
ALROSA:n ja De Beersin kauppasopimus	EUVL C 136, 3.6.2005	64
Alueelliset rajoitukset (kaasuntoimitus)		47
AstraZeneca	IP/05/737, 15.6.2005	73, lisälehti 2
Austrian Airlines / SAS	EUVL C 233, 22.9.2005	125
BMW		161
Brasserie nationale v. komissio (Luxemburgin olutkartelli)		260
Britannia Alloys & Chemicals, Société Nouvelle des Couleurs zinciques, Union Pigments ja Hans Heubach v. komissio (sinkkifosfaatti)		270
Coca-Cola	EUVL L 253, 29.9.2005 ja EUVL C 239, 29.9.2005	147
Daimler Chrysler v. komissio (Mercedes-Benz)		261
Dansk Rørintustri ym. v. komissio (esieristetyt putket)		253
E.ON Ruhrgas	IP/05/710, 10.6.2005	49
Euronext		120
Football Association Premier League	IP/05/1441	105
General Motors (Opel)		161
Groupe Danone v. komissio ja Haacht v. komissio (Belgian olutkartelli)		266
Ilmailualan vakuutukset		122
Italian raakatupakka-ala		180, 190

Kaasu- ja sähköalaa koskevat alakohtaiset tutkinnat		35
Komissio v. Kreikka		90
Komissio v. Luxemburg		90
Komissio v. T-Mobile Austria GmbH (max.mobil)		245
Kumikemikaalit		180, 197
MasterCard Europe / International (monenväliset toimitusmaksut)		118
Microsoft		106
Monokloorietikkahappo		182
OMV	IP/05/195, 17.2.2005	48
Postipalvelut		95
Rahoituspalveluita koskeva alakohtainen tutkinta		114
REPSOL		58
Saksan Bundesliiga		96
SAS v. komissio		258
SEP ym. / Automobiles Peugeot		153
Sumitomo Chemical ja Sumika Fine Chemicals v. komissio (vitamiinit)		268
Syfait ym. v. GlaxoSmithKline		246
Teollisuuslanka		185
Teollisuussäkit		194
Thyssen Krupp Stainless ja Thyssen Krupp Acciai speciali Terni v. komissio ja Acerinox v. komissio (ruostumaton teräs (seostelisä))		256
Tilaajayhteyden rinnakkaiskäyttöön perustuvat laajakaistapalvelut Saksassa		77
T-Mobile		76

Tokai, Intech ja SGL Carbon v. komissio (erikoisgrafiitti)		247
VEMW v. Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie		53
Vodafone		76

2. YRITYSKESKITYMIEN VALVONTA

Asia	Julkaisu	Kohdan numero
AMI/Eurotecnica		378
Bertelsmann/Springer		295
Blackstone/Acetex		301
Blackstone/NHP		342
E.on/Mol		319
Energias de Portugal (EDP) v. komissio		388
FIMAG/Züblin		360
Honeywell v. komissio ja General Electric v. komissio		398
Honeywell/Novar		340
IESY Repository / Ish		347
Johnson & Johnson / Guidant		313, 680
Komissio v. Tetra Laval		381
Lufthansa/Swiss		332
Maersk/PONL		336
MAG / Ferrovial Aeropuertos / Exeterin lentoasema		355
Microsoft / TimeWarner / ContentGuard JV		370
Reuters/Telerate		328, 680

Siemens / VA Tech		306
Strabag/Dywidag (Walter Bau)		350
Tesco/Carrefour		364
Total/Sasol/JV		374

3. VALTIONTUKI

Asia	Julkaisu	Kohdan numero
Aalto- ja vuorovesienergian esittely (Yhdistynyt kuningaskunta)		535
AB Vingriai (Liettua)		444
ABX Logistics -konserni		611
Alankomaiden sairausvakuutusjärjestelmän uudistus (Alankomaat)		575
Alitalia (Italia)		613
Alstomin seuranta (Ranska)		442
Altair Chimica (Italia)	EUVL C 131, 28.5.2005	537
Alumiinioksidin tuotanto (Ranska, Irlanti ja Italia)		539
Ammattikoulutuslaitosten uudistaminen (Italia)		546
Asuntoyhtiöiden vapautus kiinteistöjen varainsiirtoverosta uusissa osavaltioissa (Saksa)		510
Avoin laajakaistainfrastruktuuri Limousinissa (Ranska)		479
AVR (Alankomaat)		536
Banaanin tuottajaryhmittymien tuki (Ranska)		589
Banda ancha en zonas rurales y aisladas (Espanja)		478

Baskialueen vero-ohjelma (Espanja)		632
BayernLB (Saksa)		499
Belgia v. komissio		644
BIAL (Portugali)	EUVL C 275, 8.11.2005	515
Biopolttoaineeseen liittyvä toimintatuki (Itävalta, Tšekki, Viro, Unkari, Italia, Irlanti, Liettua, Ruotsi ja Belgia)		544
Biria-konserni (Saksa)		455
Breitband Kärnten (Itävalta)		478
British Energy plc (Yhdistynyt kuningaskunta)	EUVL L 142, 6.6.2005	450
Česke dráhy (Tšekin rautatiet) (Tšekki)		605
Chemische Werke Piesteritz (Saksa)	EUVL L 296, 12.11.2005	445
Chemobudowa Kraków (Puola)		460
Compact Disc Albrechts v. komissio		659
Computer Manufacturing Services (CMS) (Italia)	EUVL C 187, 30.7.2005	439
Confédération nationale du Crédit Mutuel v. komissio		640
Corsica Ferries France v. komissio		658
Cynku Miasteczko Śląskie (Puola)		439
Digitaaliset sovittimet (Italia)		486
Digitalisierungsfonds (Itävalta)		482
E-Glass (Saksa)		506
ELVO (Hellenic Vehicle Industry) (Kreikka)		582
Eläinjätteen hävittäminen vuonna 2003 (équarrissage) (Ranska)		586
Enterprise Capital Funds (Yhdistynyt kuningaskunta)		528

Ernault (Ranska)		439
Ernault (Ranska)	EUVL C 324, 21.12.2005	446
Eräiden yritysten verovapaa vararahasto (Kreikka)		557
Euromoteurs (Ranska)	EUVL C 137, 4.6.2005	446
F.J. Pape v. Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij		639
Ford Genk (Belgia)		549
Fret SNCF (Ranska)		607
Frucona Kosice (Slovakia)	EUVL C 233, 22.9.2005	443
Gibraltarin verovapaat yritykset (Yhdistynyt kuningaskunta)		554
Glunz (Saksa)	EUVL C 263, 22.10.2005	508
Hessischer Investitionsfonds (Saksa)		498
Hiilidioksidiveron alennus (Slovenia)		541
Hiljattain listautuneille yrityksille myönnettävät verohuojennukset (Italia)		562
Holland Malt (Alankomaat)		592
HSH Nordbank (Saksa)		499
Huonojen sääölojen yhteisvastuurahasto (Italia)		591
Huta Czystochowa (Puola)		475
Huta Stalowa Wola (Puola)		459
Ilmailuteollisuuden ala (Italia)	EUVL C 252, 12.10.2005	518
Ilmastonmuutosmaksu (Yhdistynyt kuningaskunta)		595
Imprimerie Nationale (Ranska)		447
Investbx (Yhdistynyt kuningaskunta)	EUVL C 288, 19.11.2005	524
IRAP-huojennukset (Italia)		550

Italia v. komissio		649
Julkisten yleisradioyhtiöiden lupamaksujärjestelmä (Ranska, Italia ja Espanja)		489
Julkisten yleisradioyhtiöiden rooli ja rahoitus (Saksa, Irlanti ja Alankomaat)		491
Kahden aluksen kolmen vuoden toimitusajan pidentäminen (Portugali)		466
Kalastusala – myrskyn aiheuttamat tuhot (Latvia)		602
Kampanjasuunnitelmat (Ranska)		587
Kansallinen epäsuotuisten alueiden tukijärjestelmä (Suomi)		584
Kansallinen kuolleiden eläinten hävittämishjelma (kuolleet kalat) (Yhdistynyt kuningaskunta)		601
Kehitysapuun myönnettävä tuki Ghanalle rakennettavia hinaajia varten (Alankomaat)	EUVL C 100, 26.4.2005	467
Keskinäisille vakuutusyhtiöille ja eläkelaitoksille muista kuin sairausvakuutussopimuksista myönnetty verovapautus (Ranska)		567
Kesän 2005 tulvat (Itävalta ja Saksa)		573
Kiireelliset työllisyystoimenpiteet (Italia)		631
Kivihiiliteollisuuden rakenneuudistussuunnitelmat (Saksa, Unkari ja Puola)		603
Kivihiiliteollisuuden vuosittaiset tukimaksut (Saksa, Unkari, Puola ja Slovakia)		604
Komissio v. Kreikka		654
Konas (Slovakia)		456
Kreikan aluetukikartan muutokset		513

Kronopoly (Saksa)		503
Laajakaistaverkon kehittäminen Appingedamissa (Alankomaat)		480
Laivanrakennuksen takausohjelma (Italia)		469
Laivanrakennusalan takausohjelma (Alankomaat)	EUVL C 228, 17.9.2005	469
Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki (Espanja)	EUVL C 250, 8.10.2005	461
Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki (Ranska)	EUVL C 256, 15.10.2005	461
Laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuki (Saksa)	EUVL C 235, 23.9.2005	461
Laivanrakennusteollisuuden väliaikaiset suojajärjestelyt (Suomi, Saksa ja Puola)	EUVL C 131, 28.5.2005 EUVL C 162, 2.7.2005	465
Lazio – Kasvihuonekaasujen vähentäminen (Italia)		633
Lentoasemien infrastruktuuri (Saksa ja Belgia)		622
Lignit Hodonín, s.r.o. (Tšekki)	EUVL C 250, 8.10.2005	502
Maanpäälliset digitaalitelevisiolähetykset (DVB-T) Berlin-Brandenburgissa (Saksa)		483
Maaseudun laajakaistahanke (Yhdistynyt kuningaskunta)		478
Markkina-arvoltaan pieniin yrityksiin erikoistuneille sijoitusyrityksille myönnettävät verohuojennukset (Italia)		560
MG Rover (Yhdistynyt kuningaskunta)	EUVL C 187, 30.7.2005	439, 457
Mittal Steel Poland (Puola)		477
Municipalizzate (Italia)		629
Nazairdis (nyt Distribution Casino France)		662

Neorion-telakat (Kreikka)	EUVL C 230, 20.9.2005	466
NESTA (Yhdistynyt kuningaskunta)		532
Olympic Airways (Kreikka)		619
Postipankin (Banque Postale) perustaminen (Ranska)		578
Ranskalainen kansainvälinen uutiskanava CFII (Ranska)		496
Rehufosfaattien fosforimineraalivero (Tanska)		583
Ryanair (Belgia)		616
SABIC (Alankomaat)	EUVL C 176, 16.7.2005	501
Shetland Sea Fish Limited (Yhdistynyt kuningaskunta)		600
Sniace v. komissio		646
Solvay Rosignano (Italia)	EUVL C 176, 16.7.2005	537
Stocznia Gdynia (Puola)	EUVL C 220, 8.9.2005	471
Stocznia Szczecinska (Puola)	EUVL C 222, 9.9.2005	471
Streekgewest Westelijk Noord-Brabant		636
Suomen vuosien 2000–2006 aluetukikartan muutokset	EUVL C 223, 10.9.2005	513
SVZ Schwarze Pumpe GmbH (Saksa)		439
Teknologiakeskukset (Saksa)	EUVL L 295, 11.11.2005	522
Tessengerlo Italia (Italia)	EUVL C 223, 10.9.2005	537
Thüringen Porzellan, Kahla (Saksa)		630
Toimenpiteet italialaisten urheiluseurojen hyväksi (Italia)		566
Tuki karjan suojaamiseksi petoeläimiltä (Toscana, Italia)		590
Tuki laajakaistapalveluihin Walesissa (Yhdistynyt kuningaskunta)		478

Tuki logistiikkaketjujen kehittämiseen ja intermodaalisuuden parantamiseen (Italia)		610
Tuki Mauritanian laivanrakennusteollisuudelle (Espanja)		467
Tuki Vietnamin laivanrakennusteollisuudelle (Alankomaat)		467
Tukijärjestelmä tavarajunavetureiden mukauttamiseksi eurooppalaiseen liikenteenohjausjärjestelmään (ETCS) (Alankomaat)		606
Työntöproomu Bangladeshille (Espanja)	EUVL C 162, 2.7.2005	467
Uusien yhdistettyjen kuljetusten rahoittamista koskeva tukiohjelma (Saksa)		609
Vallonian alueen yhdistettyjen kuljetusten tukiohjelma ja yhdistettyjä kuljetuksia koskeva tukijärjestelmä (Belgia)		608
Verohuojennukset vaikeuksissa olevien teollisuusyritysten ostamiseksi (Ranska)		570
Volvo Trucks (Ruotsi)	EUVL C 230, 20.9.2005	538
VPFM (Tšekki)	EUVL C 176, 16.7.2005	477
Vuoden 1929 lain mukaisten holdingyhtiöiden vapautus veroista (Luxemburg)		564